

EPA

2004–2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MIEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

MAGYAR GRAFIKA

SZERKESZTI ÉS KIADJA BIRÓ MIKLÓS

VI. ÉVFOLYAM XI-XII. SZÁM

1925. KARÁCSONY

GEBR. HARTMANN, FESTÉKGYÁR KONZENTRA-OFFSETFESTÉKEIVEL NYOMTATTA A GLOBUS RT.

KALLINA-ZDENKO GRAFIKAI SZAKÜZLET

Litográfia, kő- és offsetnyomás részére speciális beszerzési forrás. Könyvnyomdai gépek, fűződrót, gyorsajtó- és rotációs-szalagok raktára. Offsetpressen Carl Neuburger & Comp. Wlen, a Farbenfabrik Otto Baer Radebeul-Dresden és August Fomm könyvkötészeti gépgyár Leipzig-Reudnitz képviselője.

BUDAPEST VIII, MÁTYÁS TÉR 1
TELEFÓNSZÁM JÓZSEF 14-16

BETŰ ÉS LÉNYA

Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest VI. Deawffy uca 32. Dívatos szöveg- és címbetűk minden nyelvhez. Síma és mintázott rész-lényák. Elvállalja egész nyomdai berendezések szállítást. Telefon: 23-70.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 48-12.

Plakát- és könyvkötőbetűk, Ferrotipek, Dornemann & Co. Magdeburg. Képviselet Pusztafi Zsigmond Budapest V, Tátra uca 6. és Cluj -Kolozsvár, Str. M. Filipescu 10.

Schriffguss AG. vorm. Brüder Butter betű-öntőde, Dresden. Magyarországi vezérképviselője: „GrafiKa” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V, Csáky uca 49. Telefon: Lipót 904-57.

KLISÉK

König és Bayer litokémigrafiai műintézet kliségyára Budapest VII, Wesselényi uca 54. Telefon: József 59-91.

Sokszorosító ipar Rt. Budapest VIII, Tisza Kálmán tér 6. Telefon: József 2-85.

PAPÍRNEMŰEK

Vasadi és Vértési levélborítók- és papírneműgyár Rt. Budapest VI, Vörösmarty uca 50. Készít mappákat, díszlelvélpapírokat és mindenfajta levélborítókat.

GÉPJAVÍTÁS

Wörner J. és Társa gépgyár Rt. Budapest V, Váci út 48. Telefon: Lipót 905-74.

Mindenféle gépjavítást elsőrangú szakszere-lők által végeztet a „GrafiKa” Gépkereske-delmi Rt. Budapest V, Csáky uca 49. Telefon: Lipót 904-57.

Mindenféle gépjavítást és felszerelést szak-szerűen végez: Klein Ernő, gépszállító gépek és szerelvények gyára, Budapest VIII, József uca 72. Telefon: József 72-39.

SZAKÜZLETEK

Özv. Steinleinné és Frank grafikai szaküzlet Budapest VI, Gróf Zichy Jenő uca 6. Telefon: Lipót 985-02.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 48-12. Ől, használt és javított kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti gépekből s egyéb felszerelések-ből, anyagokból nagy raktárt tart.

Nagy raktárt tart mindenféle a grafikai ipa-rokban használatos gépekből és felszerelések-ből „GrafiKa” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V, Csáky uca 49. Telefon: Lipót 904-57.

FESTÉKEK

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntőde Budapest IX, Márton uca 10. Telefon: József 6-35.

Kast & Ehinger G. m. b. H. nyomdafesték-gyár magyarországi fióktelepének képviselete, König János okl. mérnök Budapest IV, Feren-ciek tere 4. Telefon: József 153-58. Gyárak: Wien, Stuttgart, New-York és Prágában.

Lorilleux Ch. és Társa, a világ legrégibb és legnagyobb nyomdai festékgyára. Iroda: Bu-dapest IV, Ferenc József rakpart 27. Gyár: Budalokon. Telefon: József 148-43 és József 148-44.

Lutz Ede és Társa lakk- és festékgyár Rt. Budapest VII, Órnagy uca 4. Telefon: József 93-46. Képviselete: Özv. Steinleinné és Frank grafikai szaküzlete Budapest VI, Gróf Zichy Jenő uca 6. Telefon: Lipót 985-02.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 48-12. Michael Huber festékgyár, München. Állandó nagy raktárt tart magyarországi vezérképviselőjénél: „GrafiKa” Gépkereskedelmi Rt. cégénél, Budapest V, Csáky uca 49. Telefon: Lipót 904-57.

BETŰFÉM

Magyar Ólomárúgyár és Fémkereskedelmi Rt. Garantált összetételű betűfém nyomdák, tömöntődek és betűöntődek részére. Ólom, angol ón és antimon napi áron. Fémhulladékok, — salakot is — hamut vásárol. Központi iroda: Budapest V, Korall uca 5. Telefon: Lipót 913-35. — Gyár: Budapest VI, For-gách uca 4. Telefon: Lipót 976-78.

BESZERZÉSI FORRÁSOK

HENGERANYAG

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntőde Budapest IX, Márton uca 10. Hengeröntést vállal a legjobb anyag-ból. Jobb és olcsóbb a házi öntésnél. Telefon: József 6-35.

Lorilleux Ch. és Társa, a világ legrégibb és legnagyobb nyomdai festékgyára, hengeranyag-gyár és hengeröntőde. Iroda Budapest IV, Ferenc József rakpart 27. Gyár Budalokon. Telefonszám: József 148-43 és József 148-44. Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 48-12.

NYOMDAGÉPEK

Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg AG. Augsburg vezérképviselője: Chatelet Alajos Budapest II, Margit körút 81. II. udvar, Te-lefón: Lipót 995-33.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 48-12.

Wörner J. és Társa gépgyár Rt. Budapest V, Váci út 48. Telefon: Lipót 905-74.

Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie AG, Frankenthal, Pfalz. Gyorsajtó és offsetsajtó világáírúek. Vezérképviselő: Első Magyar Betűöntőde Rt. Budapest VI, Deawffy uca 32. Telefon: 23-70.

Winkler, Fallert & Co. AG. Bern, magyar-or-szági vezérképviselője: „GrafiKa” Gépkereske-delmi Rt. Budapest V, Csáky uca 49. Te-lefón: Lipót 904-57.

SZEDŐGÉPEK

Mergenthaler Setzmaschinenfabrik G. m. b. H. Berlin, Linotype sorszedő és öntőgépeinek képviselete: Gutenberghaus Gebr. Geel, Wlen VII, Lerchenfelderstrasse 37. Budapest II, Hu-nyadi János út 12.

Typograph G. m. b. H. Setzmaschinenfabrik Berlin NW. 87. Képviselet: Tanzer Miksa Bu-dapest VII, Akácia uca 50.

Intertype, a legteljesítősebb és legmegbíz-hatóbb szedőgép. Magyarországi vezérképviselő: „GrafiKa” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V, Csáky uca 49. Telefon: Lipót 994-57.

LITOGRAFIA

Kallina Zdenko grafikai szaküzlet. Minden-fajta átnyomópapír és az összes szükségleti cikkek, litográfikák, Budapest VIII, Mátyás tér 16. Telefon: József 14-16.

Litográfiai kőraktár. Özv. Steinleinné és Frank Budapest VI, Gróf Zichy Jenő uca 6. Telefon: Lipót 985-02.

OFFSETGÉPEK

Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg AG., Augsburg. Kétűnő offsetgépeinek vezérképviselője: Chatelet Alajos, Budapest II, Margit körút 81. II. udvar. Telefon: Lipót 995-33.

Stokes & Smith Co. G. m. b. H., Barmen-Wichl. Kis offsetgép elsőrangú teljesítményre képesek.

„Leipzig”, „Kleinod”, „Kleine”, valamint a „Planetta” offsetsajtókat gyártja a Dresden-Leipzig Schnellpressenfabrik AG., Coswig in Sa. Magyarországi vezérképviselő: Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet, Budapest V, Akadémia uca 3. Te-lefón: 82-35.

A világ legteljesítősebb offsetsajtóinak gyára a George Mann & Co. Ltd cég, London W. C. 1. Magyarországon képviseli: Pusztafi Zsigmond grafikai szaküzlet, Budapest V, Tátra uca 6. Telefon: 31-43.

A Frankenthali offsetsajtók felülmúlhatatlanok. A Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie AG, Frankenthal cég magyar-or-szági vezérképviselője: Első Magyar Betű-öntőde Rt., Budapest VI, Deawffy uca 32. Telefon: 23-70.

A Vogtländische Maschinenfabrik AG, Plauen I. V. offsetsajtóinak jószágát és megbízhatóság-gát a gyár világáírúve garantálja. Vezér-képviselő: Paul Kell, Wien XVIII, Stern-warterstrasse 25.

Faber & Schleicher AG, Offenbach am Main gépgyár „Rolland” offsetsajtó a leg-kiválóbbak.

A legújabb Horn-rendszerű offsetsajtók vezérképviselője: „GrafiKa” Gépkereskedelmi Rt. Budapest V, Csáky uca 49. Telefon: Lipót 904-57.

BERGER-ÉS-WIRTH

BUDAPEST IX, MÁRTON UCA 10

DORNEMANN & Co., MAGDEBURG

Rézbetű- és Ferrotipöntőde. Vésőintézet

Évek óta különleges gyártmányaink a kézi aranyozáshoz és aranyozóprésekhez való KÖNYVKÖTŐBETŰK RÉZBŐL, továbbá üreges törzű ujság-, falragasz-, zacskó-nyomdák, valamint papírnemű-, kartonázs- és zacskógyárak részére való

Ferrotipek, lényák és keretek

Kivitel minden kultúrállamban. Állandó kiállítás a lipcsei Buchgewerbehaus-ban. A Bugrán 1914-ben nagy díjjal kitüntetve.

KÉPVISELŐ PUSZTAFI ZSIGMOND Budapest V, kerület, Tátra uca 6. szám és Cluj — Kolozsvár, Str. N. Filipescu 10

KONZENTRAFARBEN

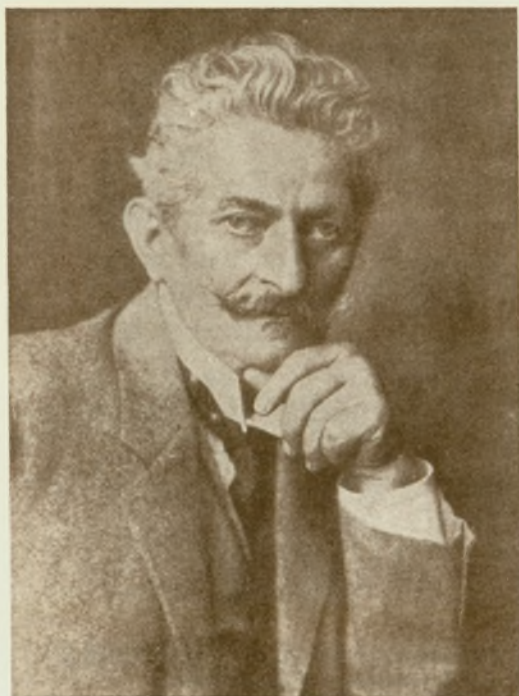

NÉV ALATT VILÁGSZERTE ISMERT
OFFSETFESTÉKEKET
MEGYEDÜL MI SZÁLLITJUK + FARBENFABRIK
CEBR • HARTMANN
AMMENDORF BEI HALLE + KÉPVISELI:
PUSZTAFI • ZSICMOND
BUDAPEST, V. KER., TÁTRA UCCA 6. ÉS
CLUJ-KOLOZSVÁR, STR. N. FILIPESCU 10

A CÉG „KONZENTRAFARBEN” FESTÉKEIVEL NYOMVA

A GYOMAI KÖNYVNYOMTATÓ MESTER

személyében nagy és eddigelé páratlan megtiszteltetés érte a magyar könyvnyomtatóipart: az Országos Iparegyesület nagy aranyérmével tüntette ki. Túlesvén immár a hivatalos, félhivatalos és baráti ünnepeltetések hosszú során, e hír e lap élén nem hathat az újdonság ingerével s ha ennek ellenére foglalkozunk vele, csak azért tesszük, hogy az ifjú nyomdászgenerációnak elébe tárjuk KNER IZIDOR egyéni és tipográfus jellemvonásait, példaként állítsuk oda tiszteletreméltó személyét, mint olyant, amelyet követniök kellene és követniök érdemes volna. Az Iparegyesület kitüntetése ezúttal első ízben jutott osztályrészül iparunkbeli munkaadónak, ami talán csodálkozásunkat is kihívhatná, hiszen az utolsó évtizedek számos olyan könyvnyomtató kiválóságot vetettek felszínre, akik ugyancsak megérdemelték volna enagszerű kitüntetést. Hogy nem így volt, az mindenesetre sajnálatos, de hiszen mi már megszoktuk azt, hogy nálunk inkább csak Fortuna istenasszony különös kegye emel ki iparosokat a szürke tömegből a kiválóságok soraiba. Szolgáljon elégtételül a nagy magyar nyomdászcsaládnak, hogy KNER IZIDOR-t nem illyen szerencsés véletlen folytán érte a dekorálás, ő kicsinyben kezdte és határtalan szorgalmával, elpusztíthatatlan munkaszere-
tetével, talpraesett ötletessé-

gével, bátor kezdeményező képességével, kartársias magaviseletével, munkásainak sorsával szemben tanúsított mindenkori megértő gondoskodásával növelte naggyá, európai hírű vállalattá a kicsiny gyomai műhelyt, amelynek alapító és első forgótökeje nem volt több 70 forintnál... A neki osztályrészül jutott nagy aranyérem talán ennél a 70 forintnál sokkal nagyobb anyagi értéket képvisel, de semmiesetresem fedia az előbb vázolt kiváló iparos jellemvonások erkölcsi ellenértékét. KNER IZIDOR számára ekitüntetés nyomán támadt baráti és pályatársi ünnepeltetés sokkalta nagyobb erkölcsi értékkel bírhat a kézzelfogható dekórumnál, mert az előbbinek őszinteségében, szívből fakadó voltában nem kételkedhet. Félévszázados küzdelmes és tisztos iparos mult áll mögötte, előtte —

fájdalom — minden emberi számítás szerint is ennél jelentősen rövidebb jövő, amelynek bejárására pályatársainak szeretetével, tiszteletével s szívbéli szerencsekívánataival terhelten indul neki. Hiszszük, hogy ez a teher — amelyet a magunk üdv- és jókívánságaival ezúttal is súlyosbítunk — KNER IZIDOR-t, a munka emberét bizonyára ösztönözni fogja arra, hogy további működésével vállalata-
tának, a magyar könyvnyomtató iparnak hazánk határain belül és kívül újabb megbecsülést, elismerést szerezzen.

Z OFFSETNYOM- TATÁS TECHNI- KÁJA ÉS GÉPEI

A magasnyomtatás technikája hosszú időn át egyedül uralta a grafikai szakma majdnem minden ágát, és csak lépésről lépésre tudta kivívni magának a szakkörök jól megérdemelt figyelmét egy új eljárás: az offsetnyomtatás, amely ma már a tökéletesség igen magas fokán áll.

Az ipar és kereskedelem óriási módon való fejlődése és a konkurrencia mindinkább kiéleződő harca maga után vonta a nyomtatvány- és a reklámszükséglet nagyfokú növekedését. Azonkívül eddig ismeretlen iparágak jelentek meg a gazdasági élet felszínén, amelyek a grafikai ipar teljesítőképességét a legmesszebbmenő módon tették próbára.

Mindaddig, amíg a feladat néhány ezer példány gyors előállítására szorítkozott, nem is okozott annak kivitele sok nehézséget. Megváltozik a helyzet azonban, mihelyt egy többszázazres megrendelés lebonyolításáról van szó; ami — legalább is Németországban — napirenden levő követelmény.

Ilyen jelentős mennyiség 6—7 színben való gyors és olcsó előállítása, illusztrációs körforgógépen nem a legegyszerűbb dolog. Már csak azért sem, mert egy

tömöntvényről galvanizálva sem lehet 50—60,000-nél több jó nyomást elérni, eltekintve attól, hogy a papír megválasztása igen fontos szerepet tölt be és különösen a rotációs illusztrációs nyomásnál az előállítás költségeit jelentősen növeli.

Így mindinkább érezhetővé vált egy nyomtatási eljárás szüksége, amelynek segítségével nagy mennyiségű, főleg színes nyomtatvány *gyors, olcsó* és mégis *szép* előállítása lehetővé tehető. Ennek a három elvnek a sikerteljes egyesítése a legnehezebb problémák egyike a közgazdasági élet minden terén, és annak keresztülvitele — sajnos — nem mindig jár jó eredménnyel.

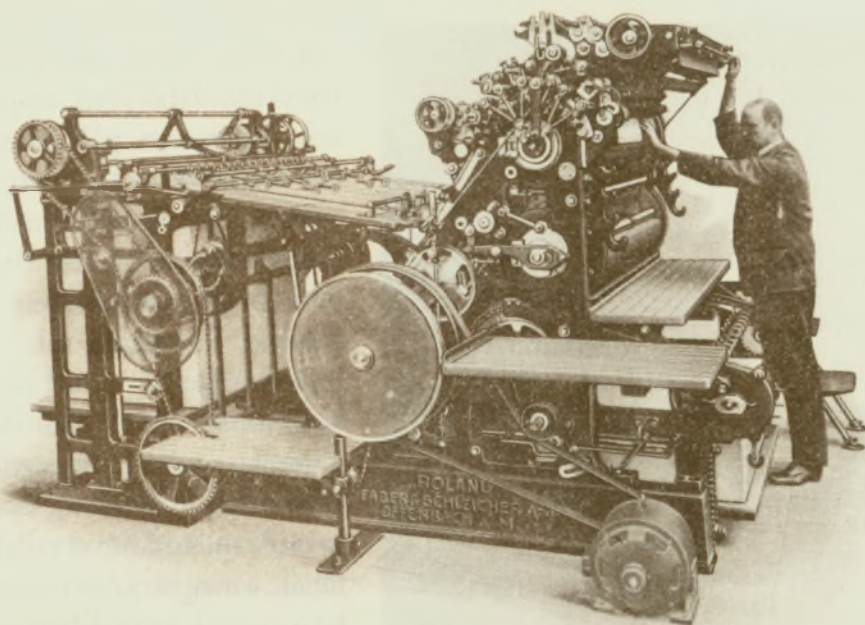
Hogy pedig ez esetben az ezt célzó kísérletek szép eredményt tudtak felmutatni, az annak a körülménynek tudható be, hogy az offsetnyomtatás feltalálása idején a grafikai ipar többi ága, de különösen a rotációs gépek építése már nagyszerűen kifejlődött. Mert az csak természetes, hogy a *gyorsaság* mint első és legfőbb tényező minden más, a folyton forgó (rotációs) henger elvétől eltérő megoldást kizár.

Ez magában véve még nem jelent újat. Szükséges volt a rotációs gép tömöntvényeit egy ezeknél szívósabb és ellentállóbb anyagból előállított nyomóformával helyettesíteni. Hogy ez lehető legyen, első sorban meg kellett állapítani az okát e tömöntvénylemezek aránylag gyors kopásának.

A magasnyomtatás alapvető sajátsága, hogy a festéknek a formáról a papírra való átvitele meglehetősen nagy nyomás közbejöttével történik és így a forma — a szó szoros értelmében — a papír struktúrájába préselődik, hogy ilyen módon egy éles kontúrt adhasson. Már most tekintetbe véve azt, hogy a nyomtatólemez a papiros durva, idegen anyagokkal — gyakran homokkal, farosttal — beszennyezett részeivel közvetlen érintkezésbe jut, érthetővé válnak azok a súrlódás okozta kopások, amelyek a forma használhatóságát veszélyeztetik.

A bajok, akadályok kútforrását felismerve, a fejlődés lényegileg két párhuzamos úton indult meg.

Az egyik a síknyomóforma (a kő) helyettesítését célozza hengeralakúvá hajlítható le-

A Faber & Schleicher AG., Offenbach a/M., gépgyár »Rolanda« offsetnyomógépe — Gummidruckpresse
»Rolanda« der Druckmaschinenfabrik Faber & Schleicher AG., Offenbach a/M.

mezzel, vagy más szóval a formaágy ide-oda való mozgását felcserélni a körforgógép folytonos forgásával, amelynek első képviselője az Amerikában feltalált cink vagy alumíniumlemezzel nyomtató körforgógép.

Az amerikaiak tudvalevőleg nem rendelkeztek az Európában használatos kiváló minőségű solenhofeni kővel s így annak hiánya örökös nehézségek okozója volt. Azonfelül a könnyomó gyorsajtó sebességét nem is lehetett a formaágy súlya miatt a követelményeknek megfelelően fokozni, s így elsősorban a kőnek más anyaggal való helyettesítésére törekedtek, s amint már fentebb megemlítettem, ez vezetett az alumíniumnyomás feltalálására.

A fejlődés másik ága abból a tényből indult ki, hogy miután az alumínium- és cinknyomásonál éppen úgy, mint a magasnyomás tömöntvényeinél fellépő kopások, a lemez élettartamát nagyon is rövidre szabták, egy közvetítő elem közbeiktatására, a gumira volt szükség.

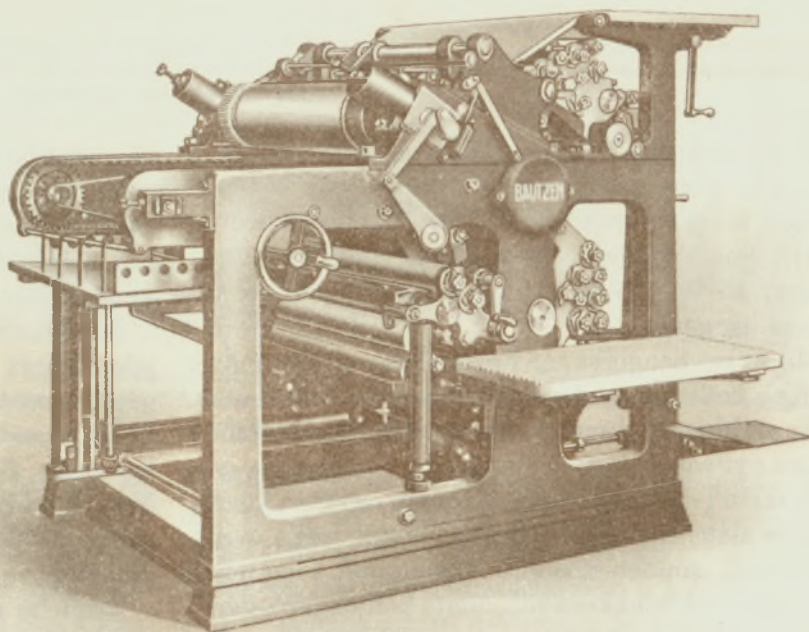
Tudvalevőleg a cink- vagy alumíniumlemezen lévő forma nem érintkezik a papirossal, hanem először az elasztikus gumira nyomja át a festéket és ez, mint közvetítő formahenger adja le a nyomást a papírra. Ily módon a síknyomás elvének fentartása mellett sikerült egy eljárást létrehozni, amelynél a formát hordó lemez nem a papírral, hanem mindkettő a rendkívül rugalmas gumihengerrel érintkezik, s így az eddig a nyomó- és lemez-henger között fellépő súrlódás majdnem teljesen kiküszöbölött. Magától értetődik, hogy ezáltal a lemez tartóssága nagy mértékben megnövekedett és ma már a 150–180.000 nyomás egy lemezzel normális teljesítménynek tekinthető, habár már előfordult az is, hogy egy lemezzel 1,000.000 példányt nyomtak.*

Mindezt az offsetnyomtatás oknyomozó, mondhatnám pszichológiai fejlődésével foglalkoztam. Lássuk azonban az eseményeket azok kronológikus egymásutánjában.

*A »Graphische Presse« 37. évfolyam 34. számában olvastuk, hogy Henkel kémiai gyár közismert »Persil« mosószóda csomagolópapírosát két színben a Frankenthal Gyorssajtógyár, Albert & Co. »Rollen-Offset« körforgógépén nyomva a vörös lemezzel 1,000.000, a zöldről pedig 600.000 nyomást ért el. A szerk.

A fejlődés kiindulópontja — tehát a könnyomás volt, amely az akkori idők követelményeinek teljesen megfelelt, sőt minőség szempontjából még ma is vezet. Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy a nehéz kővel ide-oda mozgó nyomóalap sebessége a tehetetlenségi erők következtében nagyon is korlátozott, azonfelül a kő, mint nyersanyag meglehetősen tökéletlen képvisel, s így annak esetleges elraktározása — a már egyszer nyomott formával — utánnyomás céljából sok helyet foglal el és túl magas holttőkét képvisel: magyarázatát kapjuk mindama kísérleteknek, amelyek a kő helyettesítését célozzák. És hogy a véletlennek ebben is fontos szerepe volt, nem tartozik a ritkaságok közé, mert a technika fejlődése számos hasonló esetet tud felmutatni. Azt már mindenki megfigyelte, hogy ha a berakó a gép működése közben egy fordulatra lemarad, azaz a henger papír nélkül végzi forgását, úgy a forma a borításra nyom és a következő fordulaton — ahol már a henger ismét a berakott ívvel szalad, úgy a forma, mint a borításra került nyomás együttesen nyomtatnak az ív mindkét oldalára.

Ezt a jelenséget a nyomtatók már évtizedekkel ezelőtt is ismerték, de ez az ismeret a gummyomás feltalálására egyelőre befolyás nélkül maradt, miután nem volt hosszú időn át senki, aki ezt gyakorlatilag kihasználni tudta volna. Másképpen volt azonban a gumikendővel. Megfigyelték ugyanis, hogy erre kő-

A Johne-Werk Graphische Maschinen AG., baulzeni gépgyár »Baultzen« nevű kétszínnyomó offsetnyomógépe
Zweifارben-Offsetpresse der Johne-Werk Graphische Maschinenfabrik AG., Baulzen

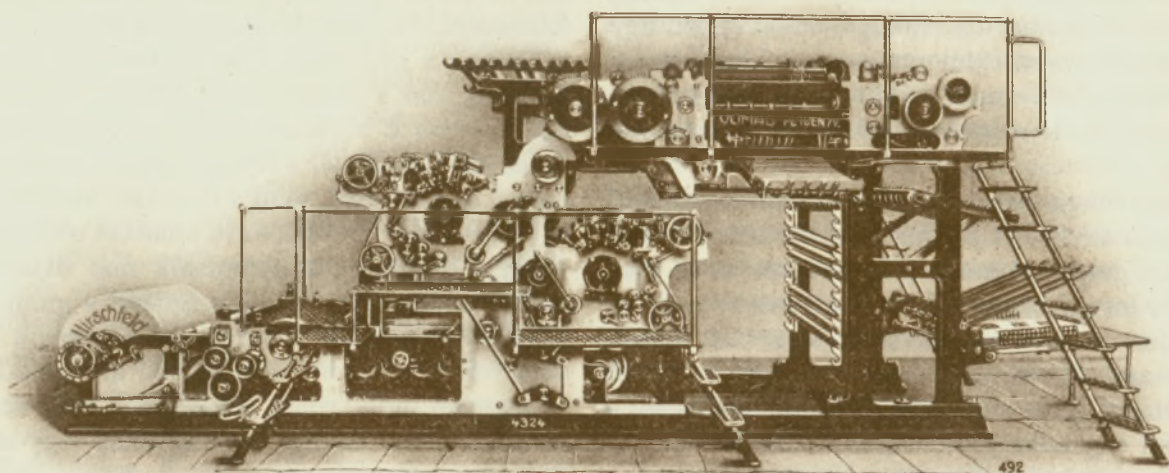
nyomással igen szép levonatot lehet nyomtatni, másrészt, hogy ez a gumira eszközölt levonat papirosra — a gumi ruganyos volta következtében — tiszta, éles nyomást ad.

Nem volt egyébre szükség, mint hogy az egyszerű könyomógyorssajtó hengerét gumiborítással ellátni és a formát befestékezése után erre a hengerre lenyomni, majd a követ egy filclemezzel letakarni s a papírt erre helyezve a nyomóformát áthajtani. A kőről a gumikendőre átvitt kép ily módon a papírra nyomatott le.

Ez az eljárás tekinthető az offsetnyomás első, meg lehetőszen kezdetleges alakjának.

fenti típus sorában látjuk a *Harris*-lemeznyomó körforgógépet. Külön megemlítendő az Oroszországban időközben felbukkant *Orloff*-nyomás, amely a több szint nyomtató offset- és magasnyomás egyesítése volt és bankjegyek előállítására szolgált, azonban nem tudott a hozzáfűzött reményeknek megfelelni. Végül pedig említsük meg a londoni *Mann & Co.* 1904-ben első ízben gyártott lemeznyomó rotációsát.

Mindezek azonban csak előfutárai az 1905-ben *J. Rubel* által tiszta véletlen folytán feltalált offsetnyomatásnak. Ő ugyanis, mint már számos elődje, megfigyelte a berakó hibája folytán fellépő dupla-

A Vogtländische Maschinenfabrik AG., Plauen i/V, egy tekercsről elő- és hátnyomást egy menetben végző, egy színt nyomtató offsetkörforgógépe, hajtogató- és ívkirakószerkezettel — Einrollen-Offsetrotationsmaschine der Vogtländischen Maschinenfabrik AG., Plauen, für gleichzeitigen einfarbigen Schön- und Widerdruck mit Falzapparat und Planoauslage

A fejlődés egy további stádiuma volt, amikor a normális könyomósajtóba a szokásos egy nyomóhenger helyett kettőt építettek be, amelyek közül az egyik gumikendővel volt borítva s így a közvetítőhenger szerepét játszotta, a másik pedig megmaradt nyomóhengernek.

Míg az egyhengeres gép Európában volt elterjedve, addig a kéthengeres Amerikát nevezheti otthonának.

Ez utóbbi gép előnye az egyhengeresével szemben abban nyilvánult, hogy a nyomóalap egyszeri ide-oda való útján (vagy más szóval a henger egyszeri körülforgása alatt) egy teljes nyomást végzett, míg a másik típus csak minden második alkalommal, s így teljesítménye csak félaakkora volt, mint a kéthengeres gépe.

Fontos lépés volt 1900-ban az amerikai *Aluminium Rotary Press Co.* által készített és Tom North konstruálta aluminium-rotációs gép, amely az első *lito-gráfiai körforgógép* volt. Ez rendkívüli használhatósága folytán igen elterjedt, úgyhogy rövid időn belül a

nyomást, de felismerte egyben a papiros nyomás előtti nedvesítésének, továbbá a gumikendőnek a nyomás tisztaságára való befolyását. És *Rubelnek* megvolt a képessége eme tényezőket helyesen csoportosítani és gyakorlatilag kihasználni.

De La Rue angol cég felfogta a találmány rendkívüli jelentőségét és megépítette az első offsetkörforgógépet s azóta az egész világot meghódította már ez az új nyomástechnika, s bár alig 18 éves multra tekinthet vissza, 1922-ben Észak-Amerikában 1500 (ebből New Yorkban 250, Csikágóban 200), Európában pedig (Anglián kívül) 2000 — egyedül Németországban 1040 — offsetsajtó volt üzemben.

Ezzel be is fejeztem nagy vonásokban az offset- vagy guminyomtatás, leghelyesebben közvetett nyomtatás fejlődéstörténetét és rátérek magára az offset-sajtó általános ismertetésére, amelynek kapcsán az egyes részek összefüggését, legfőbb tulajdonságait, a különböző offsetnyomógép-gyártmányok és típusok osztá-

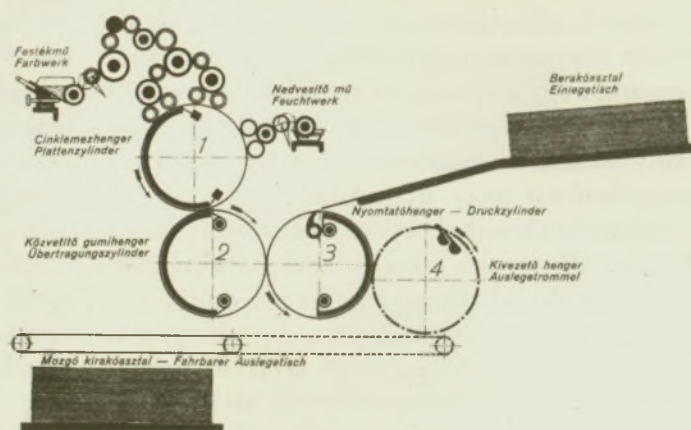
lyozását kívánom vizsgálat tárgyává tenni. A dolgok könnyebb megértése céljából a háromhengeres egyszerű nyomó egyszerű offset-sajtó típusát választottam példának amelynek vázlatos képét adja az 1. ábra és eredetijét a 2. ábra mutatja. Ezen látunk elsősorban négy hengert: az 1. számú a cinklemezt mint nyomóformát felvevő lemezhenget; a 2. számú a gumilapot mint közvetítő elemet felvevő gumihenget; a 3. számú nyomóhenget, a 4. számú pedig kivezetőhenget. Ez utóbbi nem tartozik szorosan véve a rendszerhez, s így csak mint segédhenget másodrendű szerepet játszik.

A lemezhengeren találjuk a 2 feladóhengerrel bíró nedvesítőszerszerkezetet, továbbá a 4-6 feladóhengeres festékezőművet. A berakóasztal helyzete a nyomóhenger által van meghatározva, míg a kirakószerszerkezet a kivezetőhenger alatt foglal helyet. További, az 1. sz. ábrán nem feltüntetett részek: a nyomást leállító szerkezet, az illesztékek mechanizmusa, az automatikus berakószerszerkezet és az ugyancsak automatikus kirakóasztal (Stapeltisch).

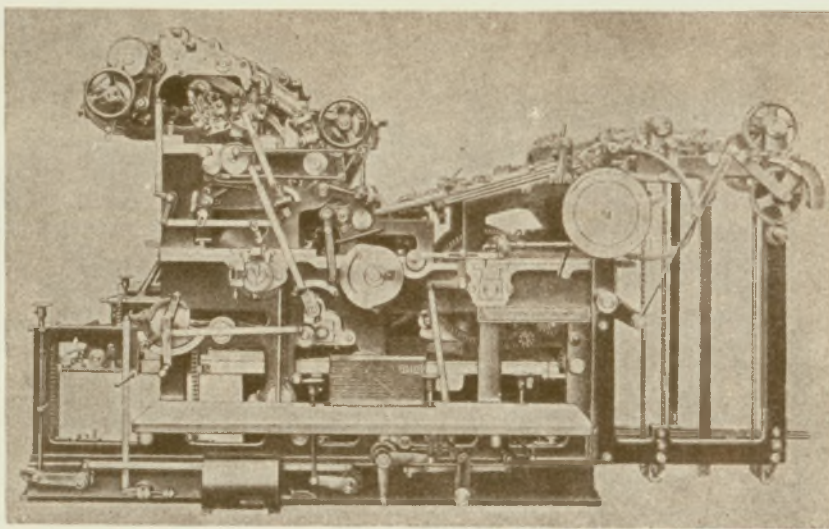
A munka folyama a következő:

A berakóasztalon felhalmozott papíros a berakószerszerkezet, szállítógörgők és szalagok által az alsó illesztékekig továbbíttatik. Itt először is az oldalillesztékekkel egy mechanizmust képező húzószerszerkezet a sor egyenre nézve igen fontos oldalkorrekciót végzi. Az ív mesterséges lassítása is csak azért történik, hogy a lejtős berakóasztalról az illesztékekre ütköző ív sebessége csökkenjen és — különösen magasabb fordulatszámnál — ne befolyásolja hátrányosan a sor egyent. Abban a pillanatban, amikor a nyomóhenger ívfogója a papírt megragadja, az illesztékek szabaddá teszik az ívet. Az ívfogó segítségével a papír a nyomó- és gumihenget között átvezettetik és itt kapja a nyomást. Tudvalevőleg a lemezhengeren lévő cinknyomató lemez — a forgás irányát követve — először a nedvesítőszerszerkezet alatt halad át, majd a festékezőműtől befestékezve a gumihengetre nyom, amely viszont további útján a papírra való nyomást végzi. A megnyomott ív a kivezetőhenger ívfogói segítségével a nyomóhengerről a kirakószerszerkezet kocsi-jára jut és innen az automatikus kirakóasztalra.

Ami a gép egyes részeinek nyomástechnikai jelentőségét illeti, úgy elsősorban a hengerekkel kell hogy közelebbről megismerkedjünk. A grafikai szakmában használatos összes nyomtatógépeknél a munka helyes és tiszta elvégzésének első és legfontosabb feltétele, a hengereknek a gyár által megadott átmérőjének abszolút pontos betartása, ami a borítás segítségével

A nyomtatógép alapváza — Fundament der Maschine

1—2. ábra. Schnellpressenfabrik Frankenthal Albert Cie AG., Frankenthal, gépgyár egyszerű egyszerű nyomó egyszerű offsetkörforgógépe — Abb. 1—2. Einfache Offsetrotationsmaschine für einfurbigen Druck der Schnellpressenfabrik Frankenthal Albert & Cie AG., Frankenthal

szabályozható. Az egyengetést megkönnyítendő — no meg az egészen goromba hibáknak elejét veendő — piszkítást elhárító gyűrűk (Schmitzring) ma már aligha fognak egy gép nyomóhengerén is hiányozni. Ez adja — néhány század milliméter differenciától eltérően, ami a borítás illetve az egyengetés miatt feltétlenül fennáll — a gép tervezésénél a nyomóhenger normális átmérőjét, ami az egész konstrukció alapját képezi. Míg azonban a magasnyomásnál a nyomóerősség szabályozását a nyomóhengernek a forma-

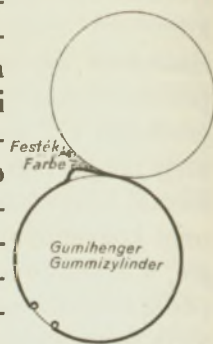
alapra bizonyos erővel való szorításával eszközölhetjük (a henger csapágynak állítása segítségével, ami elvileg tulajdonképpen nem engedhető meg), addig a guminyomásnál ezen módszer — normális körülmények között — kivihetetlennek tekintendők.

A viszonyok közelebbi vizsgálata fényt vet a fentebb vázolt különbség indítóokára. A magasnyomásnál a forma — akár sík-, akár pedig hengeralakú — egy szilárd, ellentállóképes anyag, t. i. az ólom-ötvözet. Ha már most az egyszerűség szempontjából feltételezzük, hogy a nyomóhenger borítása mindkét nyomástechnikánál egyforma, úgy azt találjuk, hogy a magasnyomásnál a henger és a formaalap között fellépő meglehetősen nagy nyomáserő dacára sem a forma, sem pedig a henger borítása alakváltozás veszélyének nincs alávetve. A guminyomás e tekintetben másképpen viselkedik. Itt ugyanis, ha a nyomtató- és a gumihenger között a normálisnál nagyobb nyomás lép fel (például a megengedettnél erősebb borítás esetén), úgy a gumi elaszticitása következtében (lásd 4. sz. ábrát) az érintkezés pontjától kezdve a forgás irányában megfeszül, az ellentétes irányba pedig

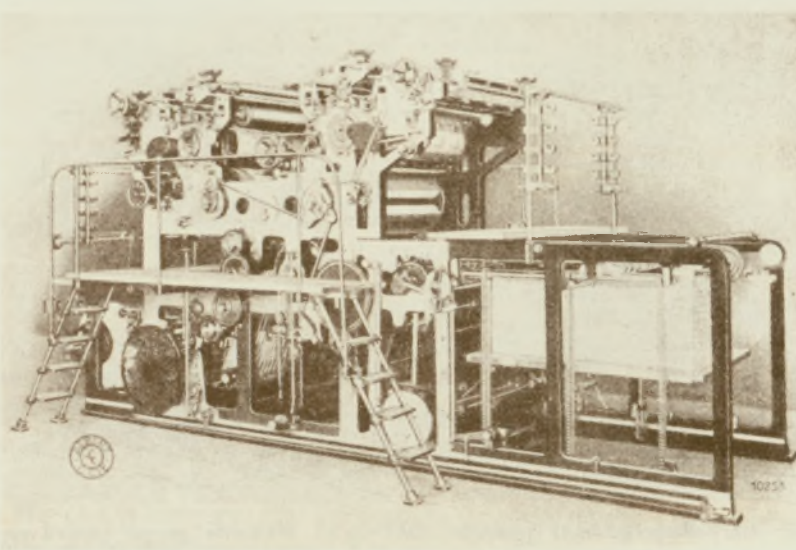
ségének egyensúlyát igyekezve visszanyerni, ugrásszerűen fogja a kiegyenlítődést véghezvinni. Röviden egy szakkifejezéssel élve: »a gumi dolgozik«. Ezen jelenség természetesen x -szer megismétlődik és a gép rezgésétől, a hengert meghajtó fogaskerekek periódikus lefejtődésétől támogatva, ama igen kellemetlen jelenségnek: a lépcsőzetes festécsávok fejlődésének (Zahnstufenbildung) okozójává válik, ami az offsetnyomó még ma is rettegett veszélyét jelenti. Tehát a gépmester legelső feladata a helyes borítás.

Mint már a fentebbiekből nyilvánvaló, a guminyomásnál a hengerek lefejtődése *majdnem teljesen nyomóerő nélkül történik* s így túlerős borítás elkerülhetetlenül festécsávokat és soregyenkülönbségeket idéz elő és a cinklemez lesurlódását, a nyomás piszkítását és kettőzését vonja maga után. A normálisnál kisebb borítás sem fog jobb eredményt felmutathatni — eltekintve attól, hogy a piszkítást gátló gyűrűk miatt nyomtatás nem is jöhet létre — ha csak a cinklemez aláakasztása segítségével nem igyekszünk szükséges nyomáserősséget elérni. Az már általánosan ismert szabály, hogy a hengereket egymásra szorító erő éppen olyan nagy legyen, hogy a hengerek a közöttük fellépő súrlódó erők segítségével meghajtassanak, ami nem jelent mást, mint hogy a hengereket meghajtó fogaskerekek a nyomás tartama alatt — minden kényszer nélkül fejtődnek le. Ennek következményeképpen a gyorsajtógóárak igyekezete odairányult: a fogaskerekek osztását (a fogak nagyságát) olyan kicsire redukálni, amennyire csak az adott viszonyok — a szilárdság tekintetbevételével — megengedik.

Megemlítendő még a cink és a gumilemezt feszítő szerkezetek, melyeknek gyors és könnyű kezelhetősége és kényelmes elhelyezése a gépmester munkáját nagyban megkönnyítik. A cinklemez feszítésére szolgáló szerkezet olyan természetű legyen, hogy ennek segítségével a lemez úgy a henger kerülete, mint pedig annak tengelye irányában beállítható legyen, továbbá a feszítősinék kezelése segéd-erő igénybevétele nélkül történhessen. A gumihenger

4. ábra. — Abb. 4.

3. ábra. A Schnellpressenfabrik Frankenthal Albert Cie AG., Frankenthal, gépgyár egy tekercspapírosra két színt nyomó, változtatható alakú offsetkőforgógépe — Abb. 3. Variabel-Einrollen-Offsetrolationsmaschine für Zweifarbendruck der Schnellpressenfabrik Frankenthal Albert & Cie AG.

hullámalakban a fölösleges anyag feltorlódik. A festék természetesen a nyomás egyenlőtlensége következtében igyekszik az ábrán — *túlzottan* feltüntetett helyzetet felvenni. Ha a gumi feszültsége elérte azt a maximális stádiumot, amely a hengerek között uralkodó súrlódással együtt, az azokat egymásra nyomó erővel szemben, túlsúlyra jut, úgy az érintkezés pontja mögött felhalmozott gumianyag, feszült-

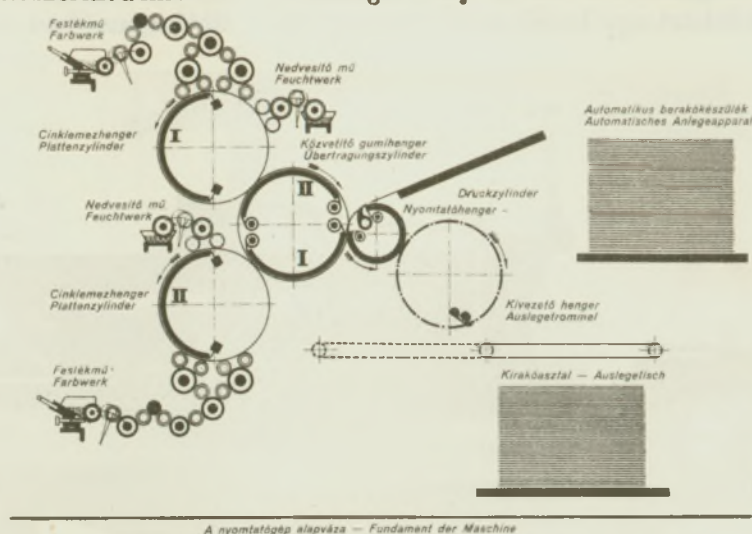
feszítőszerkezete két teljesen egyforma részből áll, hogy ezáltal a lemez mindkét végén állítható legyen, s így annak feszültségében lehetőleg egy kiegyenlyezett helyzetet létesítve.

A hengerek elhelyezésénél az a szempont mértékadó, hogy legalább egy oldalról, rendszerint a kirakóasztal oldaláról, könnyen hozzáférhető legyenek. Ez oldalról történik t. i. a lemez felrakása, azok feszítése és nyomás közben gyakori mosása. Ez utóbbi művelet megkönnyítése céljából a gép meghajtása úgy van szerkesztve, hogy egy fogaskerékeltét bekapcsolása után a hengerek forgása csak egészen lassú menetben megy végbe.

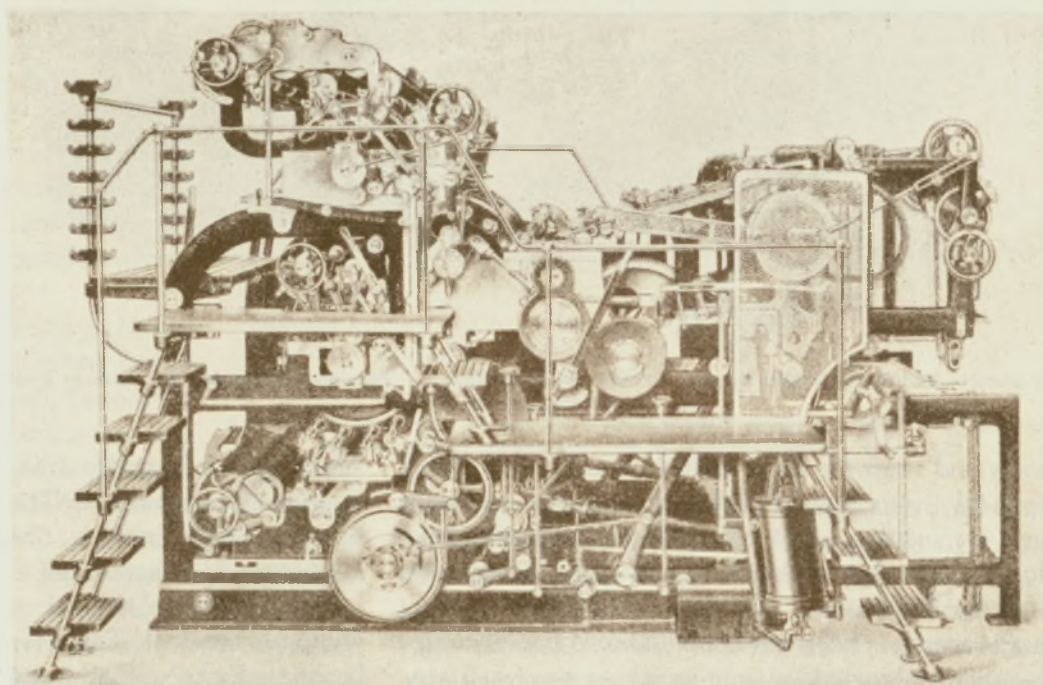
A nyomást leállító szerkezet (Druckabsteller) a nyomóhengernek nyomásközben való leállítását célozza, aminek keresztülvitele rendszerint oly módon történik, hogy a henger csapágynak excentrikus alakjuk miatt lehető csekély elfordítása a nyomóhengernek a gumihengertől való távolodását vonja maga után. Eme mechanizmus egy automatikusan működő elektromos kontaktussal áll összeköttetésben, amely, ha a berakószerkezet egy ívet kihagy, azonnal áramot kapcsol és a leállítószerszerkezetet működésbe hozza. A leállítószerszerkezet kettős célt szolgál. Először is az ívkihagyás következményeképpen fellépő duplanyomás — elő- és hátnyomás — elkerülése céljából szükséges. Másrészt, mert a festék tökéletes eldörzsölése céljából a festék hengereket nyomás előtt hagyják szaladni (einlaufen); ez pedig a henge-

rek egymásra állított helyzetében nem volna lehetséges. A nyomásleállítás könnyen való keresztülvitele céljából úgy a berakó oldalán, mint pedig hátul a kirakóasztalnál — tehát ott, ahol a hengerek előkészítése történik — könyökkarok állanak rendelkezésre.

A hengerek nyomásra való előkészítése után fontos-

A nyomtatógép alapváza — Fundament der Maschine

5—6. ábra. A Schnellpressenfabrik Frankenthal Albert & Cie AG., Frankenthal, cég készítő elő- és hátnyomást egyszerre végző offsetkőforgógépe — Abb. 5—6. Offsetrotationsmaschine für gleichzeitigen zweifarbigen Schön- und Widerdruck der Schnellpressenfabrik Frankenthal, Albert & Cie AG., Frankenthal

ságra nézve a festékezőszerkezet bír a legnagyobb befolyással. Ami legelsősorban szembeötlő, az a festék hengerek megnövekedett száma, a szabályozószerszerkezetek rendkívüli finomsága, a festékezőmű többrendbeli leállításának lehetősége, a hengeranyag bőrrel való helyettesítése. Lássuk egyiket a másik után.

Abból a tényből kiindulva, hogy a síknyomtatásnál s így az offsetnyomásnál is, a nyomóalap minden egyes eleme — tehát úgy a nyomó, mint a nem nyomó felület — *tökéletesen egy síkban* van, következik a festékek rendkívül vékony rétegben való felhordása. A festékeztést megelőző nedvesítés tudvalevőleg az egész nyomófelületet egy lehetségeszerű vékony víz-

és több oldalról megfigyelni. A gépmester munkájára a legnagyobb figyelemmel kell lenni, miután minden fölösleges mozdulat kárbavesztett idő.

A feladóhengerek a leállítószerkezet működésbe való lépésével a lemezhangerről felemelkednek s így annak befestékezését megszakítják. A hengerek leállítása azonban ettől függetlenül is eszközölhető,

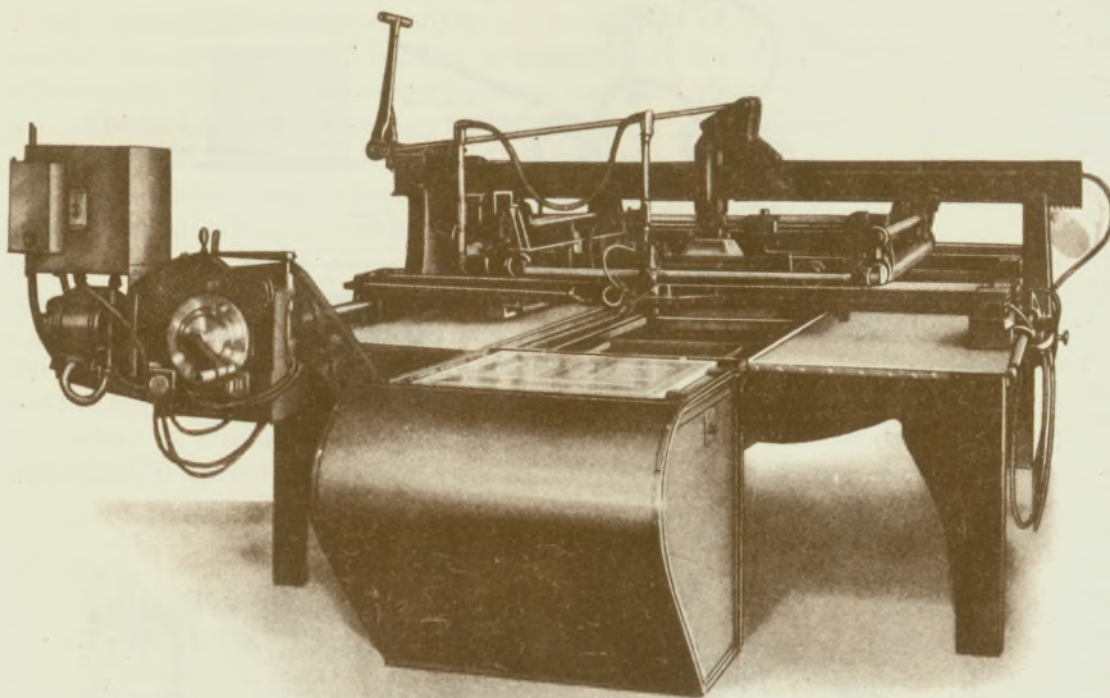
amire azért van szükség, mert a festékhengerek a gép nyugvóállapotában a lemezhangeren felfeküdve, egyoldalúlag benyomódnak s így hengeralakjuk megváltozik.

Ugyancsak gyakran észlelhető a bőrhengerek helyenként való behorpadása, ami a bőr vastagságának egyenetlenségében rejlik. Ez a horpadás firniszben való áztatás által egyengethető, amely eljárás azonban nem minden esetben jár sikerrel. A

bőrhengerek kezelése azok érzékenysége folytán a legkínosabb gonddal kell hogy történjen. Üzem utáni tisztítása, feldörzsölése, firniszbe való áztatása — különösen új hengereknél — el nem mulasztandó.

Mint a festékezőmű szerves kiegészítő része a nedvesítőszerkezetről (Feuchtwerk) is meg kell emlékeznünk. Ez két puha hosszúszerű gyapottal bevont feladó-, egy fémdörzs- és egy emelőhengerrel bír. A hengerek karbantartása itt is igen fontos és rövid használat után meleg vízben kimosandó és kefével feldörzsölendő.

Az offsetnyomásnál használatos nyersanyagok részletes tárgyalására nem terjeszkedhetem ki, azt kívánom csupán hangsúlyozni, hogy úgy a gumi, mint a cinklemeznél az anyag *abszolút tökéletes egyenetlensége és tisztasága* a nyomás sikere szempontjából nagy fontossággal bír s e tekintetben takarékoságnak

Az American Machine and Foundry Company, Brooklyn, fotolító-másológépe — Photolithokopiermaschine der American Machine and Foundry Company, Brooklyn

hártyával vonja be, hogy ezáltal a nem nyomó részek vizet felvéve, a festéket eltaszithassák. Ha már most egy, a magasnyomtatásnál szokásos festéktöbblettel dolgoznánk, úgy elsősorban a nyomandó kép nem juthatna kifejezésre, másrészt a különben festéket taszító részek is helyenként befestékeződnének. Ezért nem hangsúlyozható eléggé annak az egyszerű szabálynak szigorú betartása, amely az offsetnyomásnál *kevés festékeztést és kevés nedvesítést* ír elő. A festék finom eldörzsölését és felhordását egy a nyomdaipar egyéb terén eddig ismeretlen tökéletességű festékezőszerkezet végzi, amely 4—6 feladóhengerrel bír és messzemenő szabályozhatóság jellemzi. Képezhető, hogy a már egyszerűbb festékezőműnél sem könnyen hozzáférhető hengerek helyes és célszerű elhelyezése itt fokozott fontossággal bír. A hengereket könnyen, lehetőleg felülről, lehessen beemelni

helye nincs. Különösen a cinklemez ólom okozta beszenyveződése jár komoly következményekkel.

Annak a mesének pedig, hogy az offsetgépen minden rongyot — értve ezalatt a rosszminőségű papirost — fel lehet dolgozni, ne ülünk fel.

Mert ha igaz is az, hogy sok olyan papír, amelyet máskülönbén felhasználni alig lehetne, itt még alkalmazást talál, úgy másrésről nem egyszer részestült egy-egy gépmester abban a kellemetlen meglepetésben, hogy a papírról leváló nyersanyag hulladékok a gumihengerre ragadtak és úgy ezt, mint a cinklemez megtámadták. Gyakori mosással elvégre ennek is elejét lehet venni, azonban a velejáró időpazarlás nem áll arányban a selejtes papír nyújtotta megtakarítással.

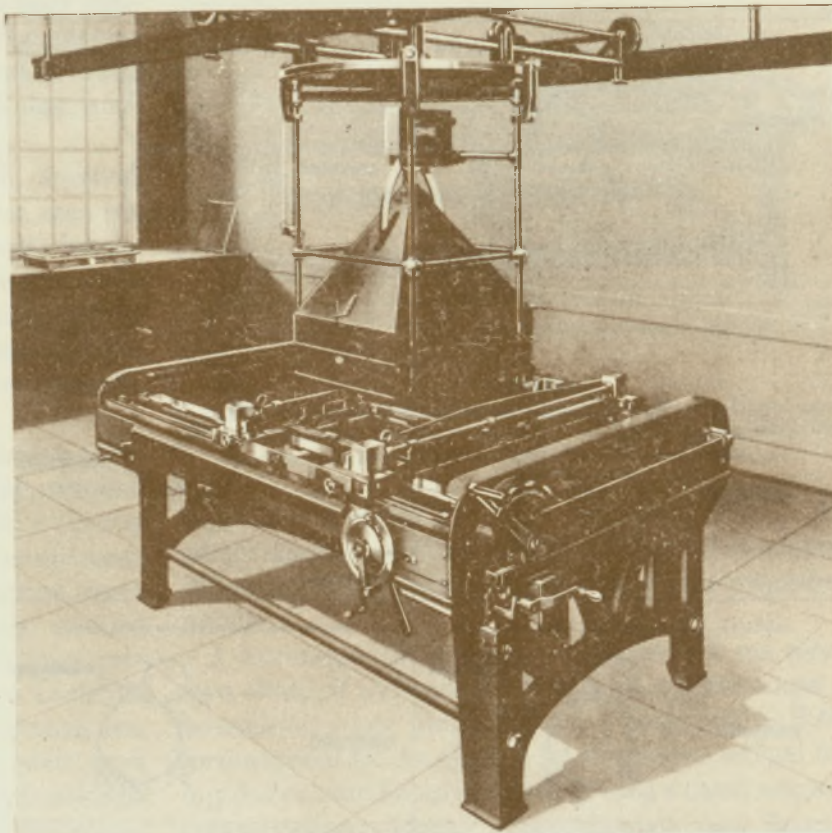
A ma leginkább használatos géptípusok felosztását a következőképpen lehetne legcélszerűbben megejteni:

1. Mint legegyszerűbb a síknyomó alapú *offsetgyorsajtó* említendő, amely lényegileg a könyvosajtótól annyiban különbözik, hogy itt két henger — a nyomó- és gumihenger — szerepel.

2. A következő csoportot képezik: az egyszerű, egy színt és csak egy oldalt nyomó *offset-körforgógépek*, amelyek egy-egy nyomó-, gumi- és lemezhengerrel bírnak.

3. A sorrendben következne az elő- és hátnyomást egy munkamenetben végző guminyomó-körforgógépek csoportja. Az ide tartozó gépek rendszerint egy oldalt két színben nyomó gépek is. Minden esetben 2 festékezőművel, 2 nyomólemezzel, 2 gumi-lemezzel (amelyek vagy külön-külön hengerre vannak erősítve, vagy pedig egy hengeren vannak egyesítve) kell bírnia. Az 5. és 6. ábra (301. oldal) háromhengeres, egy munkamenetben egyszínű, elő- és hátnyomást vagy kétszínnyomást egyszerre végző gépet ábrázol. 2 festékezőszerkezete, 2 lemezhengere, 1 gumihengere és fél akkora nyomóhengere van. A munkamenet a következő: a) *Kétszínnyomásnál*: A nyomóhenger első fordulata alatt a gumihenger első fele (a sematikus ábrán I-gyel van jelölve) az első színt nyomtatja, a papírt a nyomóhenger ívfogója azonban nem bocsátja el és így annak második fordulata alatt a gumihenger második fele (II.) a második színt is leadja. Azaz amíg a gumilemezhenger egy fordulatot tesz, addig a nyomóhenger két fordulatot végez. b) *Egyszínű elő-*

és hátnyomást végezve: Először is a nyomóhenger első fordulata papír berakása nélkül történik és ekkor a gumihenger első fele (I.) nyom a nyomtatóhenger gumiborítására, amelynek ívfogói csak most — azaz annak második fordulatanál — ragadják meg az ívet és viszik nyomásra, amikor is ez egyik oldalán a gumihenger második (II.) felétől, a másik oldalán pedig ma-

A Directoplate Corporation, Chicago, Ill., sötétkamra nélkül dolgozó másológépe — Ohne Dunkel-kammer arbeitende Kopiermaschine der Directoplate Corporation, Chicago, Ill.

gától a nyomtatóhengertől *egyidejűleg* kapja a nyomást.

4. Végül pedig a rotációs papírhengerről nyomtató offsetkörforgógép zárja a sort, amely, éppen úgy mint az offsetsajtók általános csoportja, lehet egy- vagy többszínnyomó, csak egy oldalt, vagy mindkét oldali nyomást egy menetben végző gép (3. sz. ábra).

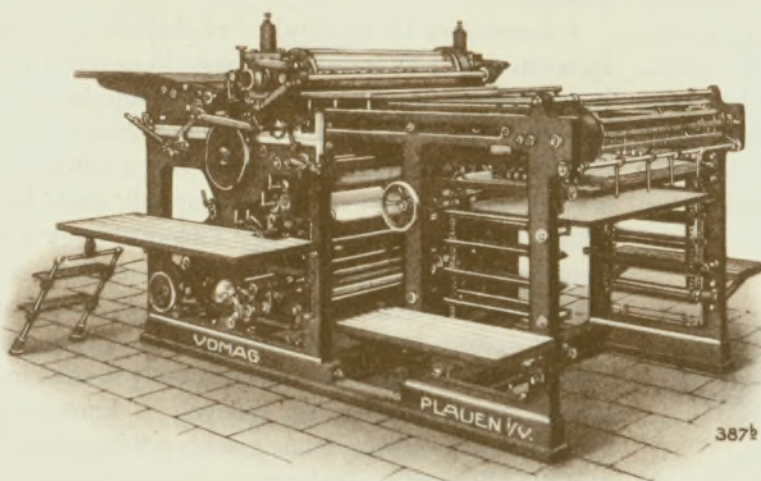
Ezek után következne feladatom legkényesebb részletes ez volna a különböző, legelterjedtebb gyártmányok rövid ismertetése. Az objektív kritika lehetővé tétele céljából *csakis* a különböző rendszerek *elvi jelentőségű* vizsgálatába bocsátkozom és nem kívánom azok tényleges kivitelét tárgyalni, mert hiszen erről egyrészt ab ovo feltételeznünk kell, hogy úgy a nyersanyagot, mint a munkát illetőleg a legjobb, másrészt pedig ma már úgyis kialakult a szakkörök véleménye az egyes gépgyárak gyártmányait illető-

AZ OFFSETNYOMTATÁS ÖSZTÖNZŐ HATÁSA A SOKSZOROSÍTÓ METÓDUSOK JAVÍTÁSÁRA

A lapos felületről való nyomtatás a Senefelder által történt feltalálását követőleg mintegy száz esztendeig lényegesebb változáson nem ment keresztül. A lapos felületű nyomtatóformák — ez esetben a litográfiai kő és a cink — előállításának technikája csak a század fordulója után kezdett a fotografálás felhasználásával és az egy- és többszínű klisék erős versenyének nyomása alatt javulni, a stínyomtatás technikájának a fejlődése pedig az offsetnyomtatás bevezetésével kapott hatalmas lökőerőt. Mostanában kellő közepén vagyunk a kifejlődési folyamatnak és minden előrehaladás a nyomtatás technikájában egyben további javulását vonja maga után a nyomtatólemezek, nyomtatóformák előállítási technikájának is. Ez a lázas átalakulás a technikai újítások végnélküli láncolata, majd az egyik oldalról kap egy lökést, majd a másik felől egy ösztönzést. És mert olykor a balsiker a szakértőt is elteríti a helyes útról, szükséges, hogy a szándékokról, magáról a tulajdonképpeni célról és az ehhez vezető haladás

kálándó képnek hálózati segélyével igen finom ú. n. raster-pontokra való felbontása, tehát az autotípia technikájának bámulatos kifinomodása tulajdonképpen túlságosan korán tört be a reprodukciós eljárások sorába, mert ennek az eljárásnak a műveléséhez nem állt rendelkezésünkre olyan papiros és olyan nyomtatógép, amelynek igénybevételével kifogástalan eredményt tudtunk volna elérni. A hálózatos klisék finom, sokszor túlfinom pontjainak tiszta kinyomtat-hatása céljából ahhoz folyamodtak, hogy papirost kréta-izzappal mázoltak be, ezt erősen simították, fényesítették, hogy azután az így nyert fényes — ritkábban: fénytelen — felületű papírra autotípiákat lehessen nyomtatni. Ez a papír a műnyomópapír, helyesebben: mesterséges papiros, nem egyéb szurrogátumnál, szükségterméknél, amellyel kényszerűségről erényt csináltak. Az offsetnyomtatás nem szorul ilyen és ehhez hasonló pótlékokra, mert az offsetsajtó egyik hengerének gumíáthuzata lehetővé teszi a durvább, abszolút simítatlan papirok felhasználását is, mert az említett gumíáthuzat még a legfinomabb rasterpontozást is kifogástalanul viszi át a durva papírfelületre. Az offsetnyomtató ezenkívül rotációs gép is. A nyomtatólemez a formahengerre feszülve, lényegesen gyorsabb munkamenetet tesz lehetővé, mint a kocsirendszerű litográfiai gyorsajtó, vagy akár a cinkrotációs gép.¹ A minőség és mennyiség szempontjából oly fontos ezen két főelőnyéhez járul még a kész offsetnyomat fénytelen puha hatása, ami mai ízlésünknek a lehető legjobban megfelel. Ha ez utóbbi sajáto-ságát meg is változtathatjuk, az előbbi kettő mindenesetre maradandó és alkalmas az offsetnyomtatás alkalmazási területének a kiszélesítésére. A múltban egy-egy technikai átalakulás lassan folyt le, manapság azonban a konkurrencia rendkívül elősegíti az előregedett munkamódotok felretételét és újab-bakkal való pótlását. A hagyományok e téren is világszerte elvesztették tekintélyüket, mert az iparnak a technika forradalmasítása az egyedüli eszköze helyzetének megvédése szempontjából. Az amerikaiaktól már eltanultuk a gazdasági téren való hajtvadászatot, amit azonban nem szabad egyoldalúan, pusztán anyagiasság szempontokból üzni, hanem egybe kell kapcsolnunk a kulturális haladással. Ez

A Vogtländische Maschinenfabrik AG., Plauen i/V., gépgyár »Vogtland« nevezetű kéthengeres offsetnyomógépe tüberakásra — Zweizylinder-Offsetmaschine für Bogenanlage »Vogtland« der Vogtländischen Maschinenfabrik AG., Plauen i/V.

irányáról egyet-mást elmondjunk. Az offsetnyomtatás mint közvetett sokszorosító eljárás — tehát olyan eljárás, amely-nél a nyomtatóforma nem kerül közvetlen érintkezésbe a nyomtatandó papirossal, hanem egy gumihenger közvetítésével nyomtatja át a sokszorosítandó szöveget vagy ábrázola-tot — az elfogulatlanok előtt elsősorban azt a kérdést veti fel: miért ez a kerülő út?

Erre a kérdésre csak azt lehet felelni, hogy a reprodu-

¹ A cinkrotációs gép szerkezete nagyon hasonlít az offset-rotációs gépekéhez, mert a cinklemez — amely egyben nyomtatóforma is — egy hengeren feszül s az ellennyomást egy második, gumival borított hengerrel kapja. A cinkrotációs főként olyan munkák előállítására szolgált, amely munkáknál nagy színes felületeket kellett nyomtatni. Ilyen természetű munkák litográfiai úton csak kettős festékezéssel állíthatók elő, míg a cinkrotációval való nyomtatás-kor elegendő egyszeri festékezés is. A cinkrotációnak egy másik előnye a litográfiai gyorsajtóval szemben az, hogy a teljesíthetősége három-négyszere-sen nagyobb az utóbbinál s végül, hogy durva papirok feldolgozására is alkalmas, akár a mai offsetsajtók. A szerkesztő

viszont a vén Európa feladata. Ránk, könyvnyomtatókra csak az tartozik, hogy ennek a nagy átalakulásnak minden fázisát megfigyeljük és kövessük. Egy- és többszínű munkákat ma már csak elvétele litografálnak kézi munka — gravírozás — igénybevételével.² A kisebb nyomdai üzem ennéi munkáit átadja egy fotolitográfiai üzemnek, a nagyobb, tehetősebb viszont berendezkedik ezen szakmai ág művelésére. Hogy mi minden szükséges ehhez, arról éppen eleget olvashatunk szaklapjainkban.

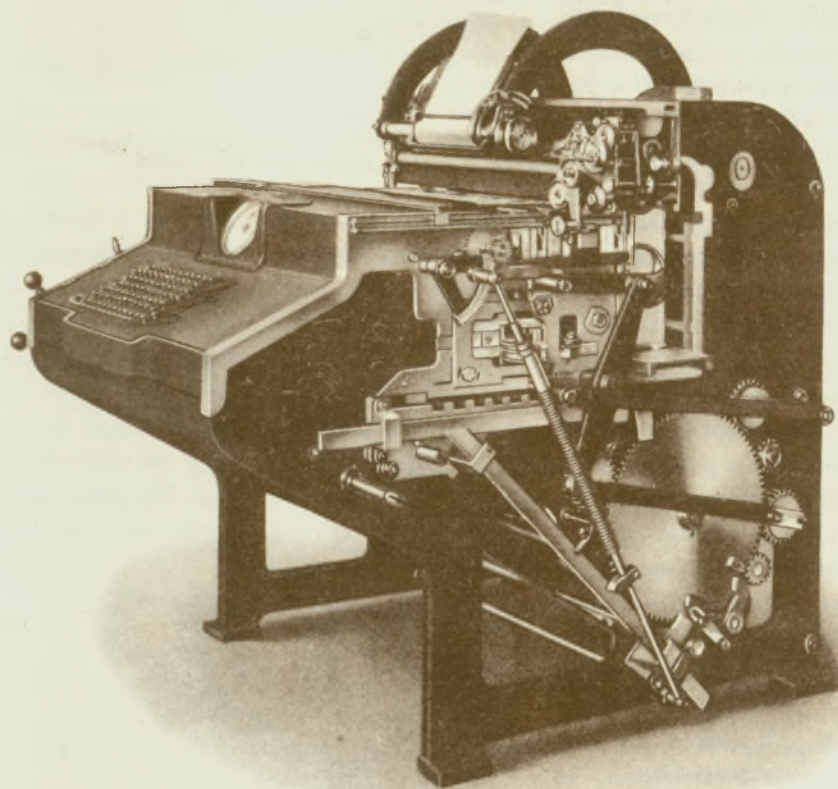
Azonban maga a berendezkedés még nem minden, szükséges még egy szakavatott és tehetséges reprodukáló fotográfus is. E célra a legalkalmasabb egy kiváló kromolitográfus, miután ennek van meg leginkább a kellő képzettsége arra, hogy a reprodukálendő kép szín- és tónusértékeit helyesen mérlegelje és megtítélje. A nyomtatást most azonban nem egy közönséges könyvnyomdai kézisajtón kezdjük meg, mert az ezen készült levonat tükörképet adna. Az offsetlitográfia ugyanis mindenkor az eredetivel (originálissal) egyező képpel kerülnek a köre vagy cinklemezre, miután erről kétszeri átnyomás útján nyomódnak át a papírosra. Éppen erre való tekintettel offsetkézisajtót kell használni vagy az úgynevezett Wendumkészüléket, egy kiválóan hasznos kéziszerköt, amely mindenféle könyvnyomdai kézisajtóra alkalmazható.

Az átnyomat — tekintettel az igen finom, 48—54 vonalas sűrűségű hálózatra — a leggyakorlatosabb átnyomó részére is meglehetősen nehéz feladatot képez. Ezt az amerikaiak nagyon hamar felismerték és — segítettek a bajon. Különböző típusú kopírozógépeket szerkesztettek, hogy az átnyomást mellőzhessék. A német offsetszakirodalom legnépszerűbb és legértékesebb folyóiratában, az »Offset-, Buch- und Werbekunst«-ban (Offset-Verlag G. m. b. H., Leipzig, Seeburgstrasse 57, kiadása), ezt a kérdést már többszörösen és a legalaposabban ismertették.

Egyilyen koptrozó, másológépet a 303. oldalon reprodukálunk; ezt a csikágói Directoplate Corporation cég gyártja s a gyakorlatban állítólag a legjobban bevált. Ez és ehhez hasonló gépek azonban nemcsak szépek és gyakorlatiasak, hanem —

igen drágák is, úgyhogy bizony a szegény európai offsetnyomtatónak más segédeszközökhöz kell nyúlnia, amelyek ugyanezt a célt szolgálják, olcsók és megközelítőleg ugyanazt az eredményt nyújtják, mint a nehezen beszerezhető amerikai másológépek. Ilyen segédeszközök a különböző szerkezetű másolókeretek és az ezekkel kapcsolatosan használt másolópapírok. Az előbbi segédeszközzel cinklemezre koptrozhatunk, miáltal az átnyomást kiküszöbölhetjük. Ennél az eljárásnál tehát az azelőtti papírátnyomatot papír- vagy film-negatívval helyettesítjük. Ilyen negatívokat új és régi litográfiairól is a Typonpapír és Typonfilm³ vagy ezekhez hasonló újabb szerű másolópapírokkal és filmekkel készíthetünk.

Acink vagy alumíniumlemezek csiszolását ugyancsak külön-

Az Aktiengesellschaft für Graphische Industrie, Bern, cég »Typara« másológépe — »Typara« Schreibmaschine der Aktiengesellschaft für Graphische Industrie, Bern

böző rendszerű csiszológépekkel végezhetjük. E tekintetben az olyan csiszológépeknek kell előnyt adni, amelyeknél a csiszolt lemez kivétele a gépből karcok veszélye nélkül végezhető el, mert karcolt, sérült lemezeket az offsetnél nem lehet használni.

Az offsetgépeknél — amelyek a könyvnyomdai és könyvnyomdai gyorsajtóknál sokkal gyorsabb járásúak — a kézzel

² Sajnos, ez a magyar litográfiai iparra nem vonatkoztatható, mert nálunk még az offsetsajtón nyomandó munkákat is többnyire litografálják. A szerkesztő

³ L. lapunk e tárgyról szóló ismeretéseit.

való berakás nem gazdaságos. Hogy az offsetgépeknek teljesítményét teljességgel kiaknázhassuk, önberakókészülékkel kell azt felszerelnünk. Az offsetgépekre való önberakókészülékeket ma már annyira fejlesztették, hogy 3000, sőt ennél is több iv berakását teszik lehetővé óránként. Az offsetgépek fejlődése az egy színt nyomtató gépektől a két színben nyomtatókig, a tekercspapírosra nyomtató gépektől az ugyanilyen papírosra több színt nyomtató gépekig haladt előre, ami a teljesítmény fokozásával is járt és az utóbb említett gépeknél 8–9000 nyomást is eredményezett. Ez a gyorsaság természetesen maga után vonja a gépeknek mind nagyobb mértékű automatizálását. Ilyen nagy sebesség mellett a gép minden mellékmuvelete a leggyorsabban kell hogy végbemenjen. Az offsetgépeken feldolgozandó példányszámok mind emelkedő tendenciát mutatnak, ami azután a gépkonstruktőröket is további előrhaladásra serkenti. Az offsetsajtók gyors menete különben tartós cinklemezeket is követel, amit viszont inkább az előbb említett kopírozási eljárás alkalmazásával érhetünk el, mint az elavult átnyomási eljárás mellett.

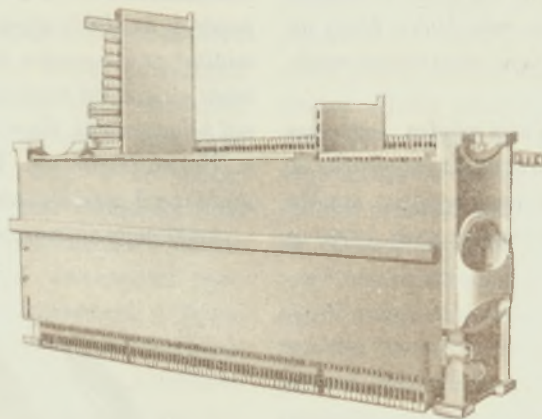
Színes munkáknak offseten való nyomtatásakor sok kellemtelenséget okoz a papíros gyűrődése, ami hullámos papíros esetén más sokszorosító eljárásoknál is előfordul. A könyvművek rég bevált ama szokása, hogy a papírost olajozás, vagy nyirkos állapotban nyomás nélkül a gépen való »keresztülengedés« által kinyújtják, az offsetnél nem sokat használ és tekintve a nagy példányszámokat, nem egyéb ez, mint időpocsékolás. Figyelembe kell venni továbbá azt a körülményt is, hogy az offsetgépeknél az ú.n. belővést nem kell és sokszor nem is lehet alkalmazni. Mindezeknél fogva a papíros helyes és céltudatos raktározásáról kell gondoskodnunk, s ha ez sem vezet eredményre, úgy a papírost felfüggesztés és e révén szellőztetés útján kell regiszterképessé tennünk.

Az offsetnyomtatással kapcsolatban még egy szempont nyomul előtérbe. Belátható időn belül áttérhetünk a zárt feltónusokkal való reprodukálásra, ami nem jelent egyebet, mint a most alkalmazott hálózatos reprodukálási móddal való teljes szakítást. Az offsetnyomat ezzel a fénynyoma-

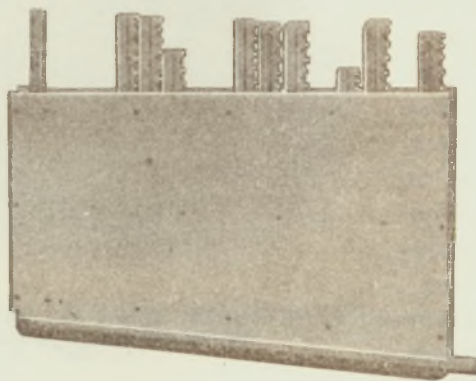
tokhoz lesz hasonló. Ennek a problémának a megoldásán majd minden kultúrállamban dolgoznak és ha ezt sikerül elérni, amire minden reményünk megvan, akkor a síknyomtatás és vele együtt az offsetnyomtatás a legracionálisabb sokszorosító eljárássá válik, sőt általában egyedüli olyan eljárássá, amely az e fajta módszer szempontjából szóba jöhet.

Lényegében mindezideig olyan munkákról szóltam, amelyek főként egy- és többszínű képet, illusztrációt, szóval rajzot ábrázolnak. Az offsetnyomtatás azonban olyan területekre is eredményesen tört be, amelyek eddig a könyvnyomtató elvitathatatlan dominiumai voltak. Ezek a területek a hírlapnyomtatás és a könyvnyomtatás. Az ilyen munkák offseten való előállításának menete a szedés szempontjából ugyanolyan, mint a könyvnyom-

tatásnál, a szedés megkorrigálása után azonban csak átnyomatot készítenek róla. Ez az átnyomat még nem alkalmas az offsetcinklemezére való átnyomásra, mert így a további nyomás tükörképet adna, ezért erről kontraátnyomatot kell készíteni és mert e műveletnek kifogástalan eredménye nehezen és körülményesen érhető el, e téren is a másolópapírok és filmek előnyeit hasznosították. Az így előállított negatívokat nagy másolókeretekben kopírozzák 8 esetleg 16 oldalanként. Régi könyveknek és okiratoknak újabb kiadásait eddig anasztatikus átnyomással⁴ sokszorosították. Az offsetnyom-

A »Typar« írószedőgép betöltőszekrénye — Magazinkasten der »Typar« Schreibselmaschine

A »Typar« írószedőgép belütarainak egyike — Einzelmagazin der »Typar« Schreibselmaschine

⁴ Anasztatikus nyomásnak vagy átnyomásnak nevezzük azt a reprodukáló eljárást, amellyel régi nyomtatásokat, litográfiákat az eredetihez teljesen hűen lehet visszaadni. Ez eljárás lényege az, hogy a reprodukálendő eredeti példányt salétromsavba mártják. A salétromsavval természetesen a papírnak csak a be nem nyomtatott felülete színya fel. A felesleges savat azután itatóspapírokkal felszívadják és az így még eléggé nedves eredeti teljesen száraz és tükörszerű köré vagy cinkre helyezik s rácsajtolva, egy bizonyos ideig rajta hagyják. Ez idő alatt a papírba felszívódott salétromsav a követ, illetve a cinklemez mindazonokon a helyeken, amelyekel a nyomtatás, tehát a festékes papírrész nem fedett, kimaradja, minek következtében a ki nem maradt kő vagy cinkfelületek kidomborodván, festékezhelökké válnak és nyomtatásra alkalmasak. — Egy másik anasztatikus eljárás az, hogy az eredeti vizzel hígított jégcelben (Eisessig) áztatják, beitatják és friss keményítő-szírral egyenletesen bevonják. Ha már most az így preparált eredeti átnyomófestékes szivacsos óvatossággal mázoljuk, akkor a festéket csakis a benyomtatott felületek veszik fel s így az originális átnyomhatóvá válik. Még sokféle más anasztatikus eljárás is ismerünk, de valamennyit csak kivételes esetekben használnak, pl. ha egészen kis példányszámról és egy ki nem szedhető régi nyomtatás újabb reprodukálásáról van szó, amelynek az originális pontos lerajzolása, klistrozása drága volna. A szerkesztő

talás e téren is javító és tökéletessítő hatást gyakorolt és ezekre a célokra ma már egész sereg eljárás és készülék áll iparunk rendelkezésére. Az újra kiadandó, illetve nyomtatandó könyveknél az újrasedést megtakarítani, valamint a szedésről való átnyomást és kopírozást elkerülni a céljaik azoknak a konstruktőröknek, akik olyan szedőgépek konstruálásán fáradoznak, mely gépek alkalmasak lesznek szedésnek fém-betűk nélkül való előállítására. Ez az offsetnyomtatással kapcsolatos problémák legnehezebbike, de ennek a helyes megoldása is legkielégítőbb módon halad előre. Egy ilyen szedőgéptípus a Typar szedőgép, melyet az idei londoni kiállításon már bemutatnak és amely a gyakorlatban meg-
lehetősen jól bevált. Más hasonló szedőgéptípusok konstruálásán különösen angolok próbálkoznak biztató eredménnyel.

A nyomtatással foglalkozó szakembernek, legyen az könyvnyomtató vagy litográfus, mindezekkel a kérdésekkel foglalkoznia kell, számot kell vetnie a várható fejleményekkel, ha az idők járásával lépést akar tartani. E mellett mérlegelnie kell, hogy ezek közül az új munkamódotusok közül melyik felel meg a legjobban az ő sajátos viszonyainak. E tekintetben komoly segítőkezet, tanácsadót találhat a technikai szakirodalomban, különösen az előbb már említett »Offset-, Buch- und Werbekunst« című folyóiratban, amely kizárólag ezeknek az új problémáknak a taglásával és komoly, tárgyilagos ismertetésével szolgálja a haladás magasztos, nagy ügyét. Hans Garte, Leipzig

E cikkünk írójának a Der Offset-Verlag G. m. b. H., Leipzig, Seeburgstr. 17, cég kiadásában megjelenő »Offset-, Buch- und Werbekunst« technikai irányítójának nagy szakmaszeretetről tanuskodó ajánlközását offsetnyomdánk és mindazok, akik ezen új szakmai ág művelésére berendezkedni akarnak, tétovázás nélkül igénybevehetik. — Garte kartárs lekötelezettjévé tette lapunkat is azzal, hogy ennek a rendkívül nagy gondot igénylő füzetnek előkészítő munkáiban készséggel segített.

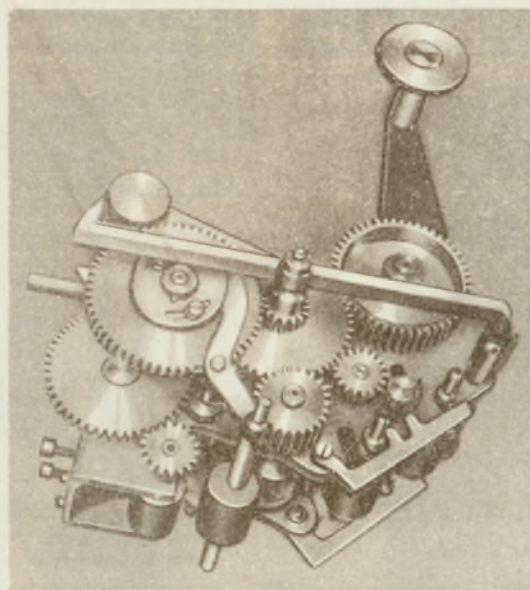

»TYPAR« ÍRÓSZEDŐ- GÉP AZ OFFSET- NYOMÁS CÉLJÁRA

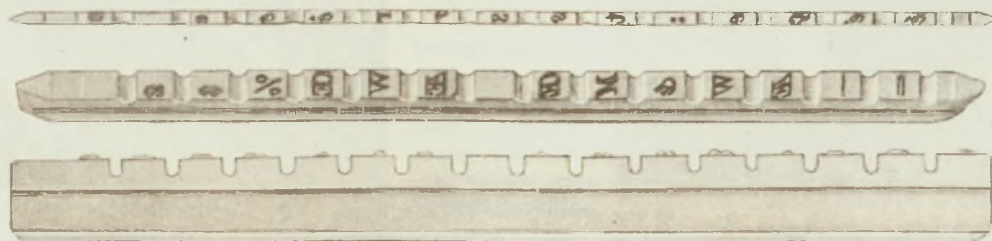
Az offsetnyomásról elmondható, hogy elsősorban reproduktív jellegű. Ez a megállapítás különösen akkor helytálló, ha betűről való nyomásra gondolunk, mert erre a célra eddig még mindig más technika segítségét is igénybe kellett venni, nevezetesen a könyvnyomdai eljárást, illetve a mozgatható betűről való nyomást. A betűről való nyomás mindaddig a könyvnyomtatás kizárólagos tulajdona volt, mert hisz természetes, hogy a szedésről vagy stereotípiáról, illetve galvanóról történő nyomóformát közvetlenül könyvnyomdai betűből állították elő. Az offset-eljárás azonban mindinkább abba az irányba fejlődik, hogy a folyó szöveg nyomását is magához ragadja. És joggal, mert az offsetnyomás eléggé bebizonyította már használatosságát. Az időtrábló egyengetés fölöslegessé válása, minden olyan papírosfajta alkalmassága, amely a könyvnyomdai nyomáshoz többé-kevésbé alkalmatlan, de az egyidőben való belső- és külsőnyomás lehetősége, mind olyan érvek, amelyek figyelmet érdemelnek, mert ezek az offseteljárás gazdaságos voltát különösen nyilvánvalóvá teszik.

Ha már most az offseteljárás sok-sok előnyének ismeretében a folyószöveg offseten való nyomtatását is megkísérelték, a szövegforma állításához mégis kénytelenek voltak könyvnyomtatót, illetőleg a szedőt mozgósítani. A szedést tehát a szedőnek kellett elvégezni és a korrektúra megcsinálása után bememelni a könyvnyomdai nyomógépbe, ahol az egyengetés minden művészetének alkalmazásával levonatot készítenek s ezt azután kontra-átnyomás közbeiktatásával az offsetgép lemezére átnyomták. Tehát így módon jelentékeny, de egyben kevésbé gazdaságos úton nyertünk egy siknyomósos nyomólemezt, amelyről azután az offsetnyomás végezhető.

Már nem egy föltalálót foglalkoztatott az a gondolat, hogy ezt a körülményes eljárást kiküszöbölje és az egész munkát a könyvnyomtatótól függetlenül, de emellett gyorsabb és olcsóbb irányba terelje és ez vezetett rá az úgynevezett fotomechanikai szedőgép eszméjére, amely a fény segítségével egy fényérzékeny papír,

A »Typar« írószedőgép festékezőszerkezete — Farbwerk der »Typar« Schreibsetzmaschine

A »Typar« írószedőgép betűrudacsái

Typensätze der »Typar« Schreibsetzmaschine

vagy filmszalagra vetíti a billentyűzés által erre alkalmas helyzetbe hozott átlátszó matricákat. A film elkészülte után ezt végül előhívják és a cinklemezre másolják át.

Ha azonban a fotoszedőgépek fejlődését tanulmányozzuk, csakhamar meglátjuk, hogy eddig e gépek szerkezetének a leírásáig jutottak csak el, azoknak a gyakorlatban való tényleges alkalmazásáról nem hallható semmi. A korrigálás kérdése a legsebezhetőbb pontja a fotoszedőgépnek. Úgy látszik, hogy az e fajta gépek még gyermekcipőket koptatják. Hogy kőnök-e belőlük, az különösen azok előtt kétséges, akik fotomechanikai téren otthonosak.

A berni Aktiengesellschaft für Graphische Industrie a kérdést egészen más oldalról fogta meg, amely már eleve a legnagyobb biztosságot nyújtja. A nevezett társaság nemcsak túl van már a kísérletezési stádiumon »Typar« elnevezésű gépével, hanem bizonyított tény, hogy ez a gép az offsetnyomás részére azt jelenti, amit a könyvnyomtatásnak a Linotype. Hosszas, lelkiismeretes tanulmányozás és javítgatás után a »Typar« hónapokig tartó éjjeli és nappali üzembenlétével bebizonyította használhatóságát és most már sorozatosan gyártják.

E sorok írójának volt alkalmunk ezt a gépet üzemben látni és így érthetőnek találta a gyárnak azt az állítását, hogy ezen a gépen 50–65%-kal olcsóbb a szedési költség. A »Typar« semilyen fémet nem dolgoz föl, csak papírost, tehát nem kell fűteni. Ezáltal az azon való munka olyan tiszta és ártalmatlan, mint a rendes írógépén. Szállítóképessége egyszerűen csodálatos, mert óránként 10.000 kopogtatást tesz lehetővé. (Jobb esetben 20.000-et is.) Emellett a »szedése« ugyanolyan nyugodt, egyenletes és ugyanazoknak a tipográfiai szabályoknak megfelelő, mint a rendes kéziszedés. Különböző típusú betűk

alkalmazhatók és a korrektúra olyan pontosan és gyorsan végezhető el rajta, mint a gépszedésen.

A »Typar«-írószedőgép egy munkamenetben papírosanyomatott egész sort szállít. Minden munkamenet egy-egy sort produkál, tehát egymás alá helyezett sorokat, vagyis hasábokat, amelyeknek megkorrigálása és esetleges megtördelése után a legegyszerűbb úton másolható át egy »Typonfilmre«, úgyhogy egy vagy több hasáb negatívját kapják. Akár több ilyen negatívot is aztán együttesen egy üveglapra vagy átlátszó (transzparens) papírosra szerelve, az ismert és biztosan dolgozó módon krómtojásfehérje-eljárás segítségével rámásoljuk az offsetsajtó cinklemezére, amelyről a minden offsetlemezről szokásos kezelés után mindennemű egyengetés nélkül végezhető a nyomás.

A Typar-írószedőgép csak kevés helyet foglal el és dugókontaktussal bármely villanyvezetékbe kapcsolható bele. A gépen való munka az elképzelhető legegyszerűbb, amennyiben a kívánt betű kiválasztható és a megfelelő betűszekrény a gépbe helyezhető. Csupán a motort kell bekapcsolni, a festékeztést szabályozni és esetleg néhány próbasort írni. Ha azután a sorszálesség és a soroknak egymástól való távolsága is be van igazítva, megkezdődhet a munka, úgyhogy a kézirat szerint lekopogtatnak egy sort, míg a csengetyűjel a sor befejezésére, illetve az utolsó szó elválasztására nem figyelmeztet. Egy tipográfiai pontmutató pontosan mutatja, hogy meddig haladt a sor. Ha a sor tele van, bekapsolják a motort és a legközelebbi sor két másodperc múlva már kopogtatható, mert nyomban a motor bekapsolása után önműködően nyomódik le a sor, mire a betűk visszasorakoznak helyükre.

Esetleges gépzavar esetén egy külön e célra alkalmazott

A Monogutta-eljárással készült ábra összehasonlítva egy rendes autotípival. Mindkettő egy és ugyanazon eredetiről készült, ábrázolás nélkül

Eine mit Monogutta-Verfahren hergestellte Abbildung, im Vergleich zu einer gewöhnlichen Autotypie. Beide vom selben Original verfertigt, ohne Umzeichnung

billentyű megnyomásával a gép azonnal megállítható. Elhibázott billentyűzést az úgynevezett törlőbillentyűvel lehet nyomban jóvátenni, míg más billentyűk a ritkítást és a nagyobb közöket szabályozzák.

A Typar írószedőgépen úgynevezett irányítókészülék (Steuerungssystem) van, amely különböző betűk megfelelő számából (egyetűs gépnél 120, többírásos gépnél 225) kiválasztja a kívánt betűt és a maga helyére irányítja. Az erre szolgáló billentyű leütése előbb közbeeső géprészeket hoz mozgásba, míg maguk a betűk soronként együttesen nyomódnak le.

Egy különböző szélességű betűrudakból álló betűkombináció, amelynek nyomtatott betűképei teljes készletet képeznek, megakadályozza a betűhiányt, ami még akkor sem következik be, ha egész oldalakat akarnának egyetlen betűvel teleszedni. A dobozok, amelyek egy-egy betűszekrényben elrendezett teljes betűkészletet tartalmaznak, kicserélhetők, ami lehetővé teszi bármilyen kívánt betű alkalmazását.

A szedéshajó bármilyen széles sorokat befogad és a szökök szabályos beosztásával zárhatók ki rajta a sorok, amelyek azután egyszerre el is oszthatók, anélkül hogy a betűkön kivágások vagy más megkülönböztető jelek lennének.

A festékező- és nyomókészülék, amely a leszedett sort lenyomatja, az irányítószervezettől teljesen függetlenül dolgozik, úgyhogy a legközelebbi sor lebillentyűzhető, mialatt a közbeeső sor betűi sorra alakulnak.

A szedéstechnikában járatos előtt talán kétséges, hogy a házi és szerzői korrektúrák ezen a gépen könnyűszerrel végezhetők el. Mint említettem, ezek a korrektúrák éppen olyan gyorsan és pontosan végezhetők el, mint más szedésnél. Úgy jobbról, mint balról minden sornál ugyanis illesztékkereszek nyomódnak le, amelyek lehetővé teszik, hogy megfelelő egyszerű vágókészülékkel a korrigálandó sorok vagy betűk kivágassanak, és ezeknek helyébe azután a helyesen szedett részek beragaszthatók. A tördelést a hasáboknak egyszerű, kívánt alakra való vágása útján végzik.

A tördelés után az egyes oldalakról ugyanez a társaság által gyártott s lapunk egy másik közleményében ismertett Typon-filmen átmásolás útján a legrovidebb idő alatt jól fedő és teljesen tiszta negatívokat készítenek, amelyek most már az offsetgép lemezére való átmásolásra alkalmasak.

Az Aktiengesellschaft für Graphische Industrie cég két Typar-gépet állított ki Londonban és ezeket 1926 tavaszán a lipcei vásáron is ki fogja állítani.

Meg kell még említeni, hogy a Typaron előállított szedés mélynyomásnál is alkalmazható és ennél a nagyjövőjű eljárásnál is olcsóbbá teszi a termelési költségeket.

Prof. Karl H. Broum, Wien

A TYPAR ÍRÓSZEDŐGÉP teljes műszaki leírása és a rajta való munkálkodás ismertetése lapzártakor került nyilvánosságra. Legközelebbi számunk offsetrovatában adjuk ez újabb ismertetést, ezúttal azonban utalunk e számunk 307., 308. és 309. oldalain közölt ábrákra.

KÖZVETETT SÍKNYOMÁS ELŐFELTÉTELEI ÉS LEHETŐSÉGEI

Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az »offsetnyomás« és a »guminyomás« megjelölések nemcsak nem megfelelőek, sőt mi több: megtévesztők. Az »offset« szó sem bizonyos grafikai sokszorosítóeljárást, sem gépet nem jelöl meg pontosan. Az offsetnyomást főként síknyomásként gyakorolják, kisebb mértékben magasnyomással és rövid idő múlva bizonyára mély- és fénynyomással is fogják kombinálni. Az erre vonatkozó kísérletek folyamatban vannak, de erről még korai nyilatkozni. A jelen esetben és a jövőben alkalmazandó eljárásoknál, közvetett nyomásról van szó; olyan nyomásról, amelynél a sokszorosítás egy közvetett eszköz, jelenleg a gumikendő ruganyos lapjának nyomása révén történik. Minthogy ez az újabb fajta sokszorosítás egyrészt tégely-, kézi-, gyors- és rotációsgepek segítségével ívekben vagy tekercspapíron egy- vagy mindkét oldalt egyszerre és egy menetben 1—4 szint nyomva, megy végbe, másrészt mert ez újabb sokszorosító gépeket kisebb magasnyomású készülékekkel, sőt magasnyomású rotációsgepekkel kombinálják, nem könnyű dolog annak a pontos meghatározása, hogy valamely nyomtatvány milyen eljárással

készült. Ezért, ha e tekintetben pontosságra súlyt helyeznek, meg kell jelölni a nyomtatási eljárást és az illető géprendszert. Így például a »Rubens« nevű gépen való nyomás: offsetgyorsajtó-síknyomás, a »Roland«-on offsetrotációs-síknyomást végeznek, a »Vogtland«-on rotációs offsetnyomást, a »Grosse«-rendszerű gépen pedig tégelyoffsetnyomás esik. A »guminyomás« elnevezés — közelebbi megjelölés nélkül — a hasonló nevű régebbi fotográfiai sokszorosító eljárással való összevetést idézheti elő. Ezenkívül még nem lehet tudni, nem helyettesítik-e majd a mai gumihuzatot valamely más rugalmas anyaggal. Tehát a »guminyomás« elnevezést célszerű volna mellőzni. (Mi amúgyis mellőzzük. — Szerk.)

Minthogy újabban az offsetnyomás iránt mindinkább nagyobb érdeklődés nyilvánul meg, offsetnyomás alatt széles körben a közvetett síknyomást értik a maga különféle módján. És valóban, az offsetnyomás a síknyomás területén érte el legnagyobb elterjedését. Rövid idő alatt nagy átalakuláson ment keresztül, amely átalakulás — egész sereg kedvező körülmény folytán — bizonyára még rövidesen fokozódni fog.

A közvetett síknyomással sokoldalúságához, amely széles körök részére aránylag még új jelenség — a kontinensen csak 1907 óta ismeretes Hermann Gáspár révén —, mindig több és több új eljárási mód csatlakozik, az elmélet és gyakorlat hivatott egyénein kívül beavatlatlanokat is arra készítetett, hogy e saját szerű nyomtatási módról véleményt nyilvánítsanak. Hogy ez utóbbiaktól ebben a tekintetben mi telik ki, azt el lehet képzelni és ezért enyhe elbírálást igényel. Minél kevesebbet értenek a síknyomtatás lényegéből és lehetőségeiből, minél ismeretlenebb nekik a közvetett síknyomtatás eddigi módja, a bádognyomtatás, annál hangosabban beszélnek az offsetnyomtatásról, mint olyan új nyomtatási elvről, amely sík- és magasnyomást egyaránt egy magasabb műveletben egyesít. Mindkét eljárás rotációsgépeinek távoli hasonlósága, a gépeken többszörösen alkalmazott berakó- és hajtógatókészülékek szolgáltatják ezeknek a bírálóknak a legalább látszatra kielégítő bizonyítékokat megállapításaihoz. E bátor tételek igazi okai másutt rejlenek, aminek taglalása nemesorok keretébe való. Mert hiszen világos, hogy a gépek csak külsőségei valamely nyomtatási eljárásnak és hogy ilyen szempontokból ítélve csak gépmunkások és nem kiváló szakmunkások nevelhetők. Végeredményben azonban a szaktudás dönt, amely nemcsak a gépismertetre, hanem különösen a síknyomás egyéb követelményeire és az anyagismertetre is kiterjed és támaszkodik. A felületes vélemények veszedelme abban rejlik, hogy az offsetnyomást kevésbé nehéz sokszorosító-eljárásnak minősítik, amely úgyszólván egy-kettőre el-sajátítható. Ennek azután az a következménye, hogy a

közvetett síknyomást általában diszkreditálják és gazdasági jelentőségét lebecsülik, ami hatással van a megrendelőkre. Mások viszont olyan tulajdonságokkal ruházzák fel a közvetett síknyomást, amilyenekkel az a technika mai állásánál fogva nem bírhat. Ezek szerint nemcsak mennyiségileg falna fel mindent, hanem minőségileg is többé-kevésbé háttérbe szorítaná az összes síknyomási és egyéb grafikai sokszorosító eljárásokat. Ez a síknyomás munkafolyamatának vegyi összefüggéséről és mechanikai ellenállóképességeiről való tudatlanságot árulja el. A közvetett síknyomás mennyiségbeli teljesítménye nem azonos a nyomóhengereknek elméletileg lehetséges fordulatszámával; még akkor sem, ha ennek egyébként minden előfeltétele megvan. Ilyen előfeltétel sok van. Csak azokra a vegyi befolyásokra és mechanikai behatásokra kell gondolnunk, amelyek a cinklemezzel, gumikendővel és egyebekkel kapcsolatban tapasztalhatók. Mindenesetre nem lehetetlen, hogy az eddigi segédanyagok helyébe újak jönnek, amelyek ellentállóképesebbek. Jelenleg azonban a túlzások csaldásokat és a munkaerők hiábavaló gyöttrését idézhetik elő, mert a többi nyomtatási eljáráshoz hasonlóan az offsetnyomás határait is az anyag minemúsége szabja meg. A közvetett offsetnyomás kiváló tulajdonságául azt említi meg, hogy mindent meg tud oldani, hogy a könyvnyomdai többszínnyomtatást azonos számú színekkel felülmúlja, mindenekelőtt azonban kizárja

a hamis féltónusokból előálló ellenőrizhetetlen árnyalatokat. Mindez túlzás. A cinklemez és gumikendő állandó használata mellett már eleve kiválasztódnak a síknyomásnak mindazok a területei, amelyeken ólom- és kénpreparátumokkal dolgoznak. Az mindenesetre igaz, hogy — tisztán nyomtatástechnikai szempontból nézve — a közvetett nyomtatás előrehaladottabb, mint a magasnyomtatás, amelynél a nyomtatófelület szélei az e helyütt intenzívebben érvényesülő s sokszor nem csökkenthető nyomáserősség végett igen gyakran minden tónusszámítást megcsúfolnak. A reprodukciók összes részei az offsetnyomtatásnál

Csabai Ékes Lajos fumetszétű illusztrációja

is minden nehézség nélkül tisztán adhatók vissza, de a száraz magasyomtatás színhatását a síknyomtatás hasonló anyagokkal nem tudja elérni. A síknyomtatás nedves nyomtatás és alá kell magát vetnie azoknak az izoláló hatásoknak, amelyek a színek nagyobb számát tételezik fel. Ellenben az érdes papírok használhatósága, a hamis féltónusok struktúrájának a ruganyos nyomás révén előidézett eltűnése, a nyomtatott és festett tónusok között való nagy hasonlóság, minden zavaró színhatás kiküszöbölése, olyan előnyei az offsetnyomásnak, amelyek ellensúlyozzák e nyomtatási eljárás gyengéit. Végül sokan kétségbe vonják az offsetnyomás összes gazdasági és művészeti lehetőségeit. Ezek a csökönységek és szűklátókörűek. De hogy véleményüket valamivel megindokolják, azt kifogásolják, hogy az indirekt síknyomás sem képes csökkenteni azokat a különbségeket, amelyek a képnek műértő és művészetileg kevésbé gyakorolt szemmel való bírálata között fennállanak. Az erre irányuló felvilágosítás eredménytelen, mert ezek nem akarnak különbséget tenni az objektív és szintetikus fénykeverés között. A fejlődés azonban még ezt a konzervatív beállítást is legyőzi majd.

Mire van szükség és minek kell történnie, hogy a közvetett síknyomás, vagyis az offsetnyomtatás célszerű irányban alakuljon ki? Ennek feltételei: *feltétlen tisztaság, alkalmas munkatermek minden munkamenet részére, használható szerszámok és eszközök*, végül — és ez a legfontosabb feltétel — *a legjobb minőségű anyag*.

A munkások és munkahelyek tisztasága a csiszolóteremben kezdődik és a gépteremben végződik. Az erre fordított minden költség rövid idő alatt gyümölcsöződik. Ha az üzem modernül van berendezve, vagyis a csiszolóműhely nincsen a pincében és a lemezek közelebbi földolgozóhelye pedig a harmadik, vagy negyedik emeleten és ha egyébként minden rendben van, akkor csökkennek a hibák és az »üresen« való szaladgálás, mert hiszen a lemezek sokkal érzékenyebbek, mint a kő. A cink-csiszoló- és kőcsiszolóterem szét legyen választva. A hengerelt és lehúzott cinklemezeket szaküzletekben cél-

szerű vásárolni. Ezzel elejét vesszük azon veszélynek, hogy nem jól kötött, vagy ólomtól és széntől tisztátalan anyagot kapunk. A lehúzott lemezt mindenekelőtt marónátronnal és vízzel, 1:14 arányban, habkő-liszt vagy finom acélforgács hozzáadásával tisztára kefélik és minden zsíradéktól mentesítik. Ezután 1:8 arányú salétromsó fürdőben fokozzuk a zsírtalanító hatást. Használt lemezeket előbb világos oldóanyagokkal kell minden festéktől megtisztítani. A rázógépből az odaerősített lemezek laposan, simán kell feküdnie. A csiszoláshoz használt 18–30 mm átmérőjű üveg- vagy porcellángolyócskák szemcsézik a lemezt. Emellett kisebb golyócskák és habkő-liszt finom szemcséket adnak, nagyobb golyókkal és durvább csiszolószerekkel, víznek bőséges fölhasználása mellett, durvább szemcséket kapunk. Hogy a lemez ne legyen sávos, a golyóknak szabadon kell mozogniuk. A csiszolásra különösen nagy figyelmet kell fordítani, ha jó eredményeket akarunk elérni. A csiszolt lemezt a szemcsézet erőszakos megsérülésének elkerülése végett a gép járása közben óvatosan kell kivenni. A csiszolás maradványait a legcélszerűbb vízzel leöblíteni, de nem szivaccsal vagy ronggyal onnan letörölni. A lemezt aztán, ha nem használják azonnal, itatospapírral vagy meleg levegővel kell megszáritani. Szabadon száradó víz oxidálódást, a lemez használhatatlanságát idézi elő.

Ha a lemezt képek nyomtatására használják, akkor az a litográfiába vándorol, amelynek további helyes munkamenetét itt fölösleges vázolni. Ha a képek

fotográfiai fölvételének folyamatait házilag végzi az üzem, akkor ehhez külön telepszükséges. Russ »Handbuch für moderne Reproduktionstechnik« című művének (Klimsch & Co., Frankfurt a/M. kiadása) második kötete közöl ily vázlatot a 269. oldalon. (Ugyanezen mű első kiadásában e vázlat a 274. oldalon található meg.) Ezekben minden szükséges munkát elvégeznek az üzemek részére, amelyek ilyen költséges telepeket nem tudnának kihasználni. Itt a modern reprodukáló technika minden segédeszközével dolgoznak és a közvetett síknyomás fel-

Csabai Ékes Lajos fametszete

lendülését nagy részben ezen eszközöknek köszönheti, amelyek mellett, hogy a kép hűségét megóvják, a sikot is kevésbé zavaró módon osztják fel. A lehetőségek erre nézve még nincsenek kimerítve. Rövidesen olyan munkák fognak kikerülni, amelyeknek síkfelosztása az autotípiákról ismert hálózat nélkül történik majd. Az ezzel kapcsolatos egyszerűsítés alkalmasnak látszik arra is, hogy az offsetnyomásnak további munkaalkalmakat szerezzen.

A képnek a cinknyomólemezeire való átvitele az említett esetekben negatív vagy pozitív kópia útján történik eredeti rajz céljára kőre vagy cinkre, direkt gépen való nyomtatás céljára pedig cinkre.

A képátvitel a legáltalánosabban litográfiai átnyomási eljárás útján történik. Ha olyan munkákról van szó, amelyeket nem szántak közvetett síknyomásnak, akkor az ábrázolatból előbb kontranyomatot kell készíteni, nem, mint tévesen mondani szokták: pozitívet. Ezt még a Senefelder által gyakorolt régi módon végzik, vagy igénybe veszik az erre a célra külön gyártott kontrázó-préseket (Konterpresse) vagy kontrázó-készülékeket. A leggyakrabban alkalmazott kontrázó-készülékek közül felemlítendő a »Wendum« nevű, amelyet a Wendum-Gesellschaft Leipzig-R. és a Georg Nicolai-féle, amelyet a lipcsei Karl Krause AG. gépgyár hoz forgalomba. Minthogy az átnyomat a cinknyomtatólemez minősége szempontjából nagy fontossággal bír, a kontranyomatra nagy súlyt kell helyezni. Az átnyomáshoz használt

átnyomópapíroknak savmentesen kell mázolni lenniök. Savtartalmú máz vagy az idő folytán felbomlott máz (régí állott papírnál) savtalanítja a cinklemezt. Az emiatt előidézett kárt csak nagy gonddal és idővesztéssel lehet jóvátenni. Jó és alkalmas, lehetőleg kissé nedves átnyomópapírok a legolcsóbbak.

Az átnyomat felhúzása előtt a cinklemezt még egyszer preparálni kell. Erre a célra kész savtalanítószerek kaphatók, de sós- vagy salétromosvíz, amelyhez itt-ott timsót is tesznek, vagy timsó egyedül is használható. Ennek a csak néhány percig tartó fürdőzésnek végeztével ismételtén vízzel kell a lemezt kezelni, az üledéket mindannyiszor eltávolítva és a lemezt gyorsan megszáritva. A lemez folttalan és ezüstös legyen és ne nagyon érzékeny a zsírosság iránt.

Az igen pontos méretű, nedves papirosú átnyomatot a felhúzópréssén abszolút laposan fekvő cinklapra tesszük és úgy kezeljük mint a litográfiai követ. Ha azonban az átnyomópapíros száraz, a cinklemezt kevésbé, de annál egyenletesebben meg kell nedvesíteni. Túlnedves cinklemez az átnyomófestéket csak nehezen fogja. A törlőrongy legyen puha, de ne rostos, szálás. A lemez szemcsézettsége kedvez a rostképződésnek, ami azután a képlemek romlását idézi elő. Az átnyomópapírt hideg vízzel oldjuk le, mert ez nem támadja meg a festék zsírtartalmát. Erős papírok mindenesetre a meleg vizet is kibírják. Ha minden papírmaradékot eltávolítottunk és a lemezt megszáritottuk, az esetleges retusolást is elvégezhetjük. Ezután egy vékony, nem savas gumiréteg óvja a nyomandó képelemeken kívül eső csupasz cinklemezfelületeket a zsíros, nem vízálló mosótinktúrák behatolásától, amelyekkel a lemezt — benzín és világos mosószerek mellőzésével — kezelik. A képelemek megszilárdítása szükséges, mert az átnyomófesték zsíradéka nem szívódik a cinkbe, hanem csak a cink felületére tapad. A rétegeknek tömör tollfestékekkel való behengerelése, vagy annak nagyobb gyakorlattal való lemosása már jól fedő és nyomásra kész képelemeket ad. Ezzel a munkamenet első része befejeztett. Ezt követi a nem kevésbé fontos második rész. A lemeznek a képtől mentes felületén üledéket kell teremteni, amely a víz iránt fogékony, de a zsírtartalmú festéket eltaszítja. Itt nem kémiai átalakításokról van szó, mint a litográfiai kőnél, hanem mélyítő behatás nélküli nagyon érzékeny letülledésről, amely ugyanazokat a képességeket adja a cinknek, mint az edzés a litográfiai köveknek. A cinknyomtatás eszerint lényegileg hasonlít a könyomtatáshoz. Az alkalmazandó sók és egyéb vegyszerek pontos használati utasításaikkal együtt száraz vagy folyékony

Végh Gusztáv grafikus művész illusztrációja

állapotban a szaküzletekben kaphatók. Gumioldat alkalmazása az edzés hatását enyhíti. Az edzési folyamat befejezése után, amelynél a sókat kb. két percig kell működtetni, gyakori vízváltással gondosan kell az összes edzőmaradékokat eltávolítani. Ezután gumizunk és gyorsan szárítunk. Ismételt lemosás, behengerelés és gumizás után a lemez nyomtatásra kész.

A másolás által való képátvitel esetén az előhívás után ugyanolyan munkamenet, mint az átnyomásnál.

Most pedig térjünk át a gépekhez. Ellentétben minden egyéb grafikai nyomtatási mód géptechnikai fejlődésével, amelyek a kézipréstől a mai géprendszerekig haladtak, a közvetett síknyomás — eltekintve a bádognyomástól — azonnal egyesívetegye oldalon nyomtató rotációsgéppel vette kezdetét. Rövid habozás és később a háborús és az azt követő nehézségek leküzdése után következtek gyors egymásutánban sorra a rotációsgépek az időben differenciáltívenkénti külső és belső nyomtatásra, az egy oldalon két szint nyomtató gépek ívnyomtatásra, az egyszerre vagy differenciált időben tekercspapírosra történő egy- és többszínű külső és belső nyomtatásra való egy- és kéttekercses rotációsgépek, végül gyorsajtók és

csak azután a kéziprések rányomtatási célokra és kontranyomatok készítésére. A gépek szerkezetei használatuknak megfelelően nagyon különböző és állandó vagy váltakozó alakzatok számára valók.

Rendszerek szempontjából általában két- és háromhengeres gépekre, valamint rotációs- és gyorsajtótípusokra oszthatók az offsetgépek. A két nyomóhengeres gépeknél a lemez henger egyik fele hordja a tulajdonképpeni nyomóformát, másik fele pedig az ellennyomást (Widerdruck) végzi. Ezért a hengernek az offsetnyomóhengernél (gumihenger) kétszer akkorának kell lennie. Ez utóbbi első fordulataival átveszi a nyomólemeztől a nyomandó ábrázolatot vagy szöveget, hogy azt második fordulata közben a lemez henger ellennyomófelületével való érintkezésekor a papírosra leadja. Vannak gépek, amelyeknek ellennyomófelületére egy második nyomólemezt szerelnek, hogy közvetlen, egyidőben való belső nyomást (Widerdruck) végezzenek, ami egy második festő-kezőkészüléket tesz szükségessé, amely minden színnyomtatásra alkalmas. A három nyomóhengeres gépeknek külön ellennyomóhengerük van. Itt a nyomóhengerek vagy mind egyforma körfogatúak, vagy az

Pégh Gusztáv, Párizsban élő magyar grafikus művész illusztrációja

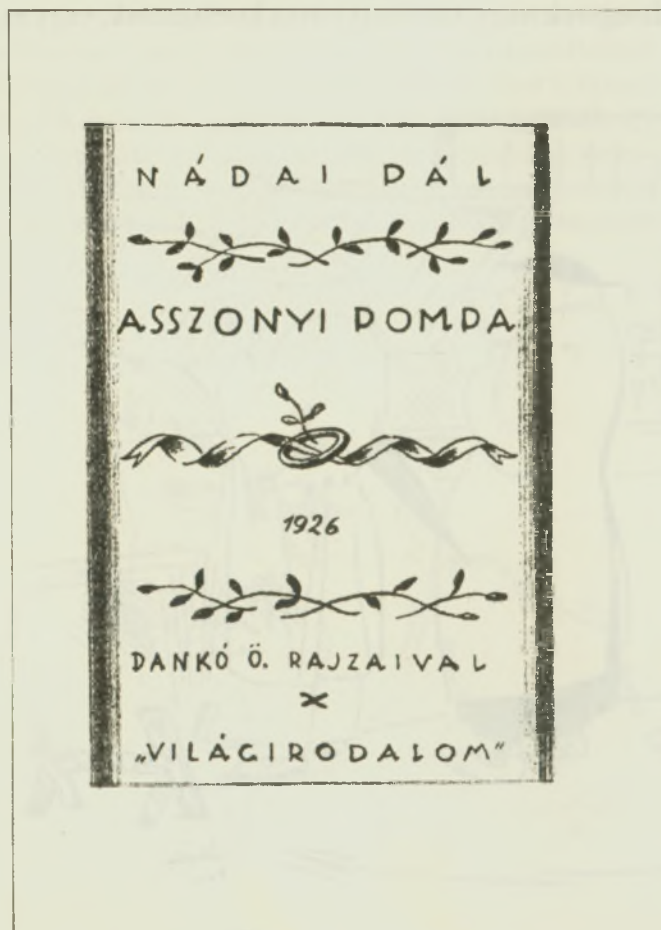
ellennyomóhenger fél- avagy a lemeznyomóhenger kettős átmérőjű. Utóbbi esetben a nyomóhenger egyik fele festékasztal gyanánt szolgál. A gépeket speciális berendezésekkel kétszínnyomógépeknek is gyártják.

A tekercspapírosról nyomtató offsetgépeknél, melyek két oldalnak egyszerre való nyomására alkalmasak, az offsetnyomóhenger (gumihenger) szolgál, kölcsönös ellennyomóhenger gyanánt, vagyis a papíros két gumihenger között fut végig, úgyhogy mindkét oldala egyszerre nyomódjék. A többszínnyomógépek a már ismételt elvet mutatják. A nem egy időben két oldalt nyomó gépek minden offsetnyomóhengeréhez külön ellennyomóhengerek vannak beépítve. Ilyen gépeket kettősgépek gyanánt is gyártanak és két papírtekercsről két oldalt két színben, vagy egy tekercsről két oldalt két színben. Az offsetgyorssajtón körül is lehet nyomni. Az ellennyomó- és offsetnyomóhenger 1:2-höz viszonylik. Minthogy az ilyen offset-gyorssajtó sín pályán mozog, mennyiségbeli szállítóképessége azonos a könyomdai gyorssajtóéval, minőség tekintetében

azonban még a legkényesebb igényeket is kielégíti. A gépek áttekinthetők és könnyen hozzáférhetők legyenek. A nyomó helyéről mindent ellenőrizhessen. A festék erős eldörzsölése a behatolt vízgyöngyök eltávolítása céljából és a cinklemez-nedvesítőszerkezet megbízható működése föltétlenül szükséges. A hengerek fordulatideje matematikai pontosságú legyen, hogy kölcsönös összhangban működhessenek. A gépeknek olyan szerkezettel is kell bírniok, amely a papírost esetleges idegen testektől és nyersanyagmaradékoktól megtisztítja.

El kell ismerni, a gépgyárak gyártmányait nagyban megjavították, hogy a gyakorlat követelményeinek megfeleljenek, és így bizonyára lehet minden az offsetnyomás részére általában lehetséges használati célra alkalmas eszközöket találni. Különös hozzáértéssel kell a segédgépeket: berakó- és hajtogatókészülékeket kezelni, amelyeknek nemcsak pontosan és gyorsan kell dolgozniok, hanem a különféle papírneműekhez is alkalmazkodniok kell. Nagy fontosságot kell tulajdonítani a festékek minőségének és minemiségének. Ezeknek nem szabad vizet tartalmazniok, zsírtartalmuk kicsiny, festéktartalmuk viszont különösen dús legyen, ártalmas anyagoktól menteseknek és könnyen nyomhatóknak kell lenniök. Túlságos zsíros festékek káros hatással vannak a gumikendőre és kettős megosztásuk után nem kívánatos hatást gyakorolnak a papírra is. A szokásos lenolajkencét nem szabad alkalmazni, hanem különösen kis zsírtartalmú offsetkencével kell azt helyettesíteni. Krétának és magnéziumnak hozzávegyítése káros. A festékmegosztás a nyomólemeztől az offsetnyomó gumihengerig, ettől a papírosig különös festékerősséget követel meg. Földfestékek nem bírnak ezzel az erővel, de festékfakivonatok sem ajánlatosak. Így csak a bár drága, de a nagyon kiadós festéklakkok vannak hátra, amelyek, hála az előrehaladott festékémianak, mindinkább megfelelnek a kívánalmaknak. Kén- és ólomsótartalmú festékek nem használhatók. Savak és sók hozzátevése csak azoknak a kezében hasznos szerek, akik a kémiai összefüggéseket jól ismerik. Ellenkező esetben könnyen bekövetkezhet a lemeznek, a gumikendőnek és a festéknek részeire való fölbomlása. A kereskedelembe kapható és kipróbált pótszerek minden aggodalmaskodás nélkül használhatók.

Az offsetnyomásra jellemző a természetes, simítatlan, papírok feldolgozásának lehetősége. Semilyen más nyomtatási eljárás nem állja ki ebben a tekintetben az offsetnyomással a versenyt. Mindamellet lehetetlen minden papírt felhasználni. Szükséges, hogy a

Nádai Pál „Asszonyi pompa” című most megjelent művének címlapja.
Dankó Ödön rajza után litográfva

papírosnak kötött felülete legyen, vagyis nem szabad rostosnak lennie és ezen kívül mentesnek kell lennie nyersanyagmaradványoktól, homoktól stb. Az alkalmatlan papírfélék laza alkatrészei lerakódásuk által reliefszerűen emelik a képelemeket a gumikendőn, bomlasztják a cinklemez és elfilcesítik a festéket. Savanyúan enyvezett és alkalikus papírok ugyancsak megsemmisítő hatást gyakorolhatnak a nyomólemezsre.

A géptechika, a festékkémia, a sokszorosítótechnika és a papírelőállítás összeműködése révén a célszerű közvetlen nyomás előfeltételei mindinkább teljesedésbe mennek. E területek egyikén sincs nyugalom. Már több átalakulást említettünk, amelyeken komolyan munkálkodnak. Ezekhez olyan kísérletek járulnak, mely szerint az alakzatok lényegesen megváltoznak majd azáltal, hogy az ívfogórendszer mellőzésével az ív kényszermentben és a nyomás alatt meg nem változtatható helyzetében a nyomóhengerre tapad. Ez egyúttal a regiszternehézségeket is leküzdí. Nincs ember, aki ezeknek az eseményeknek a végételőre láthatná. E fejlődéstechnikai eseményekhez még a munkások magas fokra fejlesztett képességei is társulnak, és ha fokozott mértékben igyekeznek a technikával lépést tartani, akkor a közvetett síknyomás lehetőségei ki fognak bővülni. Okos munkásság, amelyet a maga tökéletesítésére irányuló törekvésében a termelőeszközök tulajdonosai tetters módon támogatnak, nemcsak minőség, hanem mennyiség tekintetében is lényeges változásokat fog a termelésben előidézni. Ha az offsetnyomást nem terhelik meg lehetetlen föladatokkal, ha csak azt kívánják tőle, amire képes, akkor a céltudatos grafikai termelésnek olyan eszközét találjuk meg benne, mint amilyen nagy kiterjedésben eddig még eszköz nem állt rendelkezésünkre.

A sokszorosító technika segédeszközeivel a sikot képesek vagyunk úgy felosztani, hogy a rajz kegyetlen szétrombolását elkerülhetjük. A felosztás a maga struktúrájában messzemenő összhangot nyújt a festett tónus struktúrájával. A ruganyos közvetett nyomásban olyan eszközünk van, amely lehetővé teszi, hogy anyomatotttónust hasonlatosság tekintetében a festett tónushoz nagyon közel hozzuk és továbbá a ruganyos nyomás lehetővé teszi olyan papírfélék használatát, amelyeknek struktúrája az eredetivel egyenlővé tehető. Attól a szükségességtől fölmentve, hogy kemény síkról kelljen nyomni, a közvetett nyomás fokozni fogja a nyomtatványok anyagszerűség szempontjából való kifogástalan jellemvonásait. Nem kénytelen az anyagszerűtlen, erősen simított papírféléket hasz-

nálni és ezzel elkerüli a mesterkelt utánzatok kinos színezetét.

Ez kell hogy minden grafikai sokszorosító eljárás végcélja legyen. Minthogy a közvetett nyomás minden munkájával ehhez a célhoz mindinkább jobban közeledik, mint minden más grafikai nyomtatási eljárás, ennél fogva alkalmas eszköz arra, hogy a művészetet a nép körében terjessze. Ezzel a kultúrának kiváló elemévé lesz és már egyedül ezért is szeretettel és gondnal kellene gyakorolni.

E. Herbst, Berlin

*

A LITOGRAFIA MEG AZ OFFSETNYOMÁS ELŐNYEI ÉS HÁTRÁNYAI. A litográfia előnyei: kisebb példányszámú munkáknál is kifizetődik, fényes nyomatok és a tündöklően szép bronznyomás érhető el. Hátrányai: lassúbb az offsetnyomáshoz, fénytelen, lágy tónusok simítatlan papírokon nehezen érhetőek el, tízezer nyomás után új átnyomat készítened. Ezzel szemben az offsetnyomás előnyei: fénytelen, lágy tónusok érhetőek el, durva papírosok is felhasználhatók, új átnyomatra 30.000 nyomás után van szükség, rendkívül gyors, nagy példányszámnál olcsóbb a litografiánál. Hátránya azonban, hogy csak nagy példányszámnál kifizetődik ki, fényes nyomokat és tündöklő bronznyomást nem produkál.

w,

Nádai Pál »Asszonyi pompaa című művének egy keretes oldala. Dankó Ödön rajza után litografálva, a szöveg könyvnyomás

TYPON UTÁN- NYOMTATÁSI ELJÁRÁS

Könyvek, katalógusok, táblázatok és a nyomdaipar több más termékének offsetgépen való utánnyomása különösen gazdaságos, mert először maga a cinknyomólemezt elég olcsó, másodszor a papíros kérdése nem oly kényes, mint más nyomtatási eljárásnál. Eddig a nyomólemezek elkészítése többnyire fényképeszeti úton történt, ami terjedelmes munkáknál a drága anyagok és a fényképezésnél elhasznált villanyvilágítási áram miatt nagyon költséges. Vannak már olyan eljárások, amelyek a fényképezést fölöslegessé teszik és a nyomandó eredetiről negatívokat készítenek, amelyek azután az offsetsajtó lemezére vihetők át. Ámde ezeket az eljárásokat részben szabadalmak védik és azok rendszerint csak engedélydíjak lerovása után vehetők alkalmazásba. Éppen kisebb üzemek nem hasznosítják az ilyen eljárás megvásárlásával járó befektetéseket és az illető eljárás gyakorlása többnyire egy nagyobb és jól iskolázott személyzetet igényel.

Mindezeket a visszásságokat a berni Aktiengesellschaft für

váza állott, abba hirtelen egy levélkét dugott. A kalapot felkapta egyik kezével a fejére, a másikkal a falon levő aranyos óra zsinórját húzta meg. »Entrée« — kiáltotta ijedten, amint a hátsó titkos ajtó mögött eltűnt...
Az urak görcsös unalommal töltődtek be a fehér szőnyeg ajtón.
A leve, a felkelés szünetében... Az óra pedig Gluck egy szerenádját penggette erőtlen csengőn és Phippi, a selyempincsi ott szolgált két lábon állva az ágy előtt. Edes illat áradt szét a teremben. A carronell kocsiának trombitája kétszeri kurtizával jelezte, hogy most fordultak ki az országút felé.

Nádai Pál »Asszonyi pompa« című művének egy záró oldala.
Dankó Ödön rajza után litografálva, a szöveg könyvnyomás

Graphische Industrie »Typon«-papirosának alkalmazása, röviden »Typon-eljárás« egyszerű módon szünteti meg, anélkül hogy ezért bármely illetékek volnának fizetendőek. Ez az eljárás sem különös berendezkedést, sem iskolázott személyzetet nem kíván meg. Mást nem dolgoz fel, mint papírost, amely ugyan fényérzékeny, de ennek ellenére egy világossárga színben ki-
világított helyiségben is megmunkálható. A papíron kívül még egy másolókeret, egy sárgaszűrő, néhány csésze és egy előhívó szükséges.

Ennek az eljárásnak az ad különös értéket, hogy minden eredeti kézirat, tehát kétoldalt nyomott is használható. Még gépírás is visszaadható vele, ha az kékszerű.

A Typon-eljárás tulajdonképpen reflexeljárás, mert ennél a negatív úgy készül, hogy a reprodukálendő eredetire egy lap Typon-papírost fektetnek és ezeket egy másolókeretben préselik össze, úgyhogy egy vagy több izzólámpa fénye először a fényérzékeny papírosra kell áthatolnia, onnan az eredetihez és innen viszont részben a fényérzékeny papírréteghez kell visszasugározni. Ehhez nem szükséges a fénynek hosszabb behatása, mint 30—40 másodperc, ellenére annak, hogy a fényforrás vagy a másolókeret elé célszerűségeből sárga lapot kell tennünk. Hogy folytatólagos munkában biztosan operálhassunk, tanácsos a fényforrást a másolókerettől mindig egyenlő mértékben távol tartani, amit legjobban úgy lehet elérni, hogy egy álló szekrény aljára néhány izzólámpát erősítünk, míg a szekrény tetejéről a másolókeretet a sárga lappal használjuk. Ilyenfajta szekrények a kereskedelembe is kaphatók, melyek külön e célra készültek és nagyszerűen beválnak, mert egyrészt nagyon jó kontaktust adnak, másrészt bármily vastag könyvek negatívjának készítésére alkalmasak. Az említett világosítószekrénynek sárgaszűrője is van, amely egyszerű kézmozdulattal kikapcsolható. Továbbá egy exponálóóra is van a világosítószekrényre szerelve, amely a villamos fényt a szekrényben egy előre beállított időpontban kikapcsolja.

A világosítószekrényben megvilágított Typon-papírost ezután egy külön e célra szolgáló metol-hydrochinon-előhívó világossárga fényrel előhívja és rövid idő után fixirozza. Ennek eredménye egy negatív, amely — ha az eredeti jó volt — máris használható. Minthogy azonban a gyakorlatban előforduló legtöbb eredeti rossz, tanácsos az úgynevezett harmasutat igénybevenni és az első negatív után egyszerű átmásolás útján egy pozitívet készíteni, mely után ismét átmásolással készítünk egy negatívot. Ez az út ugyan körülményesnek látszik, de valóban nem az, mert a még nedves első negatívot vízzel való egyszerű leöblítés után minden további nélkül ráfektethetjük egy áztatott Typon-papírosra és átmásolhatjuk. Ez minden nehézség nélkül néhány perc alatt végezhető el foltképződés nélkül. A legtöbb esetben így módon tiszta fekete-fehér pozitívet nyerünk, amelyből ugyanolyan rövid idő alatt kontrasztgazdag negatívot készíthetünk. Ez utóbbit azonban célszerű lehúzásra alkalmas Typon-papírosra készíteni. Ennek a lehúzópapírosnak az a tulajdonsága, hogy egy pergamenlap rányomása által ez a papíros száradás után, a képréteggel együtt lehúzható s így keskeny, nagyon átlátszó negatívhátrák képződnek, amelyekkel a másolás nem tart hosszabb ideig, mint az üvegnegatívokkal való kopírozás és emellett eltörhetetlenek és nagyobb mennyiségben való megőrzésük pedig csak kevés helyet foglalhat el.

A másoláshoz az ismert krómtojásfehérje-eljárást alkalmazhatjuk, amint az már az üvegnegatívok másolásánál régen szokásban van.

A Typon-eljárással tehát a fényképész, kémigráfus és betűszedő nélkül gyorsan és biztosan készíthetők el az offset-nyomólemezek.

De nemcsak az offsetnyomóra nézve értékes a Typon-papíros, hanem a könyvtárfotográfusok részére is, akiknek a különböző könyvekről gyors másolatokra van szükségük. Ebben az esetben az első negatívokból csak pozitíveket készítenek. De dokumentumok, írárok, táblázatok, tervrajzok, számlakivonatok stb. az eredetihez hű reprodukálására is nagyon jól használható a Typon-papíros.

Nem hagyható megemlítés nélkül, hogy a Typon-papíros a fényképezőkazettában az üveglapok helyett is a legjobb eredménnyel alkalmazható.

Prof. Karl H. Broum, Wien

BAJOK AZ OFFSET- NYOMÁSNÁL ÉS AZOK MEGSZÜNTETÉSE

Noha az offsetnyomás ma már túl van a kezdetlegesség állapotán, mégis olyan nehézségekkel kell még mindig megküzdnie, amelyek a többi nyomtatási eljárásnál csak ritkán vagy egyáltalán nem jelentkeznek. Ennek több oka van, amelyeknek közelebbi megvilágítására az alábbiakban kerül sor. A gyakorlatban, sajnos, gyakran tapasztalhatjuk, hogy éppen a legfontosabb munkameneteknek, amelyek ugyan lényegteleneknek látszanak, de valójában nem azok, szentelik a legkisebb figyelmet és pontos-ságot. A lemez csiszolásától kezdve a gép megindulásáig külön-féle kezelésem megy át a lemez. Ha a kezelést nem szakszerűen végzik, gyakran bajok származnak, amelyeknek magyarázatát nem tudják adni, éppen azért, mert az okok különbözők lehet-nek. Itt tehát helyén van a fokozott felügyelet és a segéd-személyzet alapos kioktatása minden egyes munkamenet jelentőségéről, hogy így lelkiismeretes munkát végezzenek.

A csiszolásnál is a lemez mechanikai és kémiai behatások-nak van kitéve. A mechanikai behatások keletkeznek a dörz-szölődés által, amit a golyók a homokkal kapcsolatban az ide-odarázásnál végeznek a lemez szemcsézése céljából. A kémiai behatások a lemez csiszolásánál és annak szárításánál kelet-keznek. A csiszolásnál, ha a lemezt túlszárazan csiszolják, a szárításnál pedig, ha túllassan szárítják. Ezeknek a behatások-nak gyakran nem tulajdonítanak annyi fontosságot, amennyit megérdemelnének. Megtörténhetik, hogy a lemez úgy oxidá-lódik, hogy azon semmit, vagy csak keveset lehet ebből észre-venni és az oxidot csupán az átnyomásnál látjuk meg, amikor ez természetesen már késő. A csiszoló ilyenkor azt erősítgeti, hogy ő épúgy kezelte és csiszolta a lemezt, mint a többi, míg az átnyomó is minden felelősséget elhárít magától a balsikert illetően. Itt tehát a hirtelen bekövetkezett baj okára nézve máris föllépett az első nézeteltérés. A hiba elkerülhető, ha a lemez csiszolásánál a szükséges gondosságot és pontosságot nem mulasztják el. A lemeznek a timsósfürdőben a savtól való megtisztítása alkalmával tanácsos a lemezt nemcsak leöblíteni, hanem lekefélni is. Gyakori jelenség az átnyomat egyes helyei-nek szűrkesége, noha ez az átnyomás után nem nyomul min-gyárt előtérbe. A baj oka legtöbbször az átnyomati levonatok-ban rejlik. Ha nagyobb mennyiségű levonatot kell készíteni, a hengert gyakrabban kell lekaparni, mert az átnyomó-festéket

a víz, amellyel a hengert letörlik, felbomlasztja és erejét gyöngíti. Bár e levonatok egyenleteseknek látszanak, a fedés a fölhordásnál különféle, mert a lehúzásnál a henger hosszabb időn át való használata által a festék veszít fölvevőképességéből és így egyenlőtlenség támad.

Az átnyomópapíros is oka lehet az átnyomat szürke foltjai-nak. Ez akkor áll fenn, ha az átnyomózsíradék nagy részét az átnyomópapíros felszívja. Ezért ajánlatos, hogy nedvesen maradó átnyomópapírosból ne tartsunk nagy mennyiséget raktáron, hogy ezzel is megakadályozzuk a romlástól, amit a hőség, de túlnedvesség is előidézhethet. Egy légmentesen zárt cinkszekrény a legalkalmasabb hely az átnyomópapír meg-óvására. Egészen szürkén tartott levonatoknál (kontralevona-tok) a lehúzásnál használt hibás gyártású gumiarabikum is okozhatja, hogy az átnyomat csak hiányosan veszi fel a festéket és így a levonot helyenkint szürkén marad. Ha ilyen átnyomatot gyakori kimosással mégis fedőképessé teszünk, megtörténik, hogy az a gépben már néhány száz nyomás után használ-hatatlaná válik és itt is vitakozás támad a baj oka felett.

Ami a gépben való továbbnyomást illeti, az eredmények a legutóbbi két évben megjavultak. Ebben nagy részük van a használatba kerülő anyagoknak, nevezetesen a festéknek, a gumikendőnek, amelyeknek gyártása lényegesen megjavult. Ez hozzájárult ahhoz, hogy általában úgy mennyiségben, mint minőségben javult a termelés, habár egyes cégek már három

S Á L O K É S K E N D Ő K

A jó isten, aki az ég madarait és a mezők liliomait ruházza, olykor megokálja a női vállak, karok és keblek meztelen-ségét. Ilyenkor a jó isten, aki gondját viseli a földi angyalok-nak, a párizsi női szabók ötjén küld valami meleg mentőgon-dolatot az angyalkák vállaira. Ezt a meleg és mentő gondolatot százhusz év óta majdnem mindig sálának nevezik. Az első férfi, akit a sál népszerűsítésére az égiek kiszemléltek, Napoleon volt. Akkoriban görögös, ingszabású fátyl-ruhákban vագotak a directoire divatja szerint a francia nők csak a leges-legszárazabb divatkirálynők vállaira borult egy-egy Indiából hozatott s igazi kaszmirkecskék gyapjából szövött sál. Ekkor állott elő a gondviseles-szerű férfi, Napoleon és különös tekintettel a saját felesége, a szép Josefin négyezerdarabos komplett sálgyűjteményére, — megtiltotta a keleti sálók további behozatát. Ez a behozatali tilalom adta az első nagy lökést arra a hallatlan fényűzésre, melyet mindenféle selyemből, gyapjából szövött, perzsa, indus és arab mintás sálakkal űztek és amely körülbelül Napoleon bukásáig, tehát 1815-ig tartott. Ez volt a sálók történetének hőskora.

Másodszor vagy negyven évvel később kezdett a sál divatja új erőre kapni. Akkoriban a második császárság párizsi szalónjaiban. III. Napoleon szépséges felesége körül vագotak, dideregtek meztelen darázs-

145

Nádai Pál »Asszonyi pompa« című művének egy kezdő oldala.

Dankó Ödön rajza után litografálva, a szöveg könyvnyomás

évvél ezelőtt is olyan elsőrendű munkákat szállítottak, amelyeket még ma sem múltak fölül. A gépben is észlelünk néha zavarokat, amelyeknek okai mechanikai és kémiai behatásokra vezethetők vissza. Elsősorban azokra a zavarokra mutatunk rá, amelyek jó anyag használata mellett is előfordulnak, mégpedig akkor, ha: 1. a nyomóhenger rendellenes megfeszítése, akár a gumikendő, akár a cinklemez által, a nyomóhengerek rendes lebonyolítását akadályozza; 2. a lemez- vagy az ellennyomás túlerős; 3. ha a festék túltömör. A gumikendő erősségét, beleértve az alátétét is, a nyomóhengerek kifrészelésének mértéke szerint kell megszabni egészen a vezetőlécekig. Ez megbízható módon mikrométerrel végezhető el. Ha a gumikendő túlerős, akkor a helyes lebonyolódás válik kérdésessé; nem kapunk eléggé éles nyomást (duplázódás). Ez azonban akkor is megtörténhet, ha a nyomás túlerős. Mindkét esetben a nyomólemez is szenved. Ha a gumikendő lazán van felhúzva, akkor ez is duplázódást idéz elő. Ha az ellennyomásnak erősebbnek is kell lennie, mint a lemeznyomásnak, itt sem helyénvaló a túlzás, mert ezáltal regiszterkülönbségek támadnak. Gyakran elkövetik azt a hibát, hogy alátétnek régi gumikendőt használnak. Ez azért hiba, mert ennek egyenlenségei a felső kendőre vitetnek át, ami a nyomót gyakran arra készíti, hogy erősebb nyomást adjon. Alátétnek jól bevált a nemez, mint az a könyvnyomtatásnál használatos, de annak nem szabad 1*8 mm-nél erősebbnek lennie, hogy még félkarton formátum-alátétet is alkalmazni lehessen. Ezt az intézkedést nagyon ajánlatos követni, mert ezzel a gumikendő széleit megkímélik és a nyomást csak az alaknagyságra irányítják.

Ha a lemeznyomás túlerős, akkor a nyomólemez, illetve az átnyomat nem bír el nagy példányszámot és csakhamar használhatatlanná válik. A lemez maszatolni fog, még akkor is, ha a festéknek megvan a helyes összetétele (konzisztenciája),

amellett a lemez is gyorsabban válik simává. Csak a legpontosabb nyomásbeállítás teszi lehetővé a nagy példányszám nyomását, mint ahogy az offsetgépen amúgyis mindent pontosan kell venni, mert a kifogástalan munka itt 1/10 milliméteren is múlik. Ezt a festékező- és nedvesítő-hengerek beállításánál is meg kell szívlelni, mert itt minden hanyagság keservesen bosszulja meg magát. A festékező-hengereket úgy kell beállítani, hogy csak egy papírvastagságot emeljenek ki. Arra is kell ügyelni, hogy azok a dörzsölő-hengerekkel kontaktusban maradjanak. A nedvesítő-hengereknél szigorúan arra kell még vigyázni, hogy azok egyenletesen legyenek behúzva és a lemez minden részén fölfeküdjenek. Túlerős rápréselést azonban el kell kerülni, különben a festék leszedése a lemezen nagyon is előtérbe lép.

A nedvesítő-készülék a racionális nyomtatás legfontosabb mechanizmusa és a jó nyomó annak kifogástalan működésére nagy figyelmet fordít, mert hiszen a jó festékezés nemcsak a festékező-készüléktől, hanem nagyobb mértékben a nedvesítő-szerkezettől függ.

A festéket ugyanabban az összetételben használják, mint a könyvnyomtatásnál. Ha a festék tömör, nem érünk el mélységet, mert a festéket a lemez nem veszi le és a második menetnél a gumihengerre nem adja fel olyan mértékben, mint kellene. Tömör festékkel jó fedést sem lehet elérni, mert a gumi a festéket nem fogadja jól és azt így csak hiányosan adhatja le a papirosra. Minél hígabb a festék, annál jobb a fedőképessége. Különösen síma és műnyomópapírok kívánják a nyúlékony festéket. A pótlékok, illetve a hígítószerkezet tekintetében a nyomók véleményei nagyon eltérők. Ez onnan van, mert a festék minősége a nyomásra kerülő papiros minőségétől függ. Míg érdes és gyengén enyvezett papírnál petróleumot használhatnak erre a célra, erősen enyvezett és

kevésbé érdes papíroknál és többszínnyomású munkáknál ez nem ajánlatos, mert a petróleum a festék száradását akadályozza. A festék kezelésénél, összeállításánál tehát a munka természetét, illetve papirosát kell tekintetbe venni.

Látjuk, hogy az offsetnyomás olyan nyomtatási eljárás, amely a nyomóval szemben magas követelményeket támaszt és a munkák természete szerint való egyéni elbárást föltételezi. A legnagyobb tisztaság még az előmunkálatoknál is föltétlenül szükséges, hogy kielégítő eredményt érhesünk el.

K. Gnoth, Leipzig

*

KÖNYVEK ÚJ KIADÁSAINAK sokszorosításánál a kézi- meg a gépszedés a közel jövőben már alig jöhet számításba. Németországban már jónehány vállalat rendezkedett be az újból kiadandó könyvek szövegeiről és képeiről való filmnegatívok készítésére. E filmnegatívokat azután offsetlemezre másolják és offset útján sokszorosítják. Hogy az ilyen úton nyert nyomóforma előállításának költsége csak igen minimális lehet, az kivüláglik abból a tényből, hogy egyes erre berendezett üzemek naponként több ezer oldalról tudnak negatívokat előállítani.

W.

A MODERN KÖNYVNYOMTATÓ BETŰI ÉS DÍSZEI

✱

Cooper-betű. — Cooper-Schrift

Die Festgebräuche bei den Einwohnern Siebenbürgens Neu-Auflage · KRONSTADT-VERLAG · Herbst 1925 Heidelieder von Nikolaus Lenau Sumpf · DONAUSCHIFF · Pussta Bakony und Matra ZIGEUNERMUSIK Reisebilder OKZIDENT

SCHRIFTGUSS AG., VORM. BRÜDER BUTTER, DRESDEN, BETÜONTÖDE

Képviselet: Grafika Gépkereskedelmi Rt., Budapest V, Csáky uccá 49

AZ OFFSET-FESTÉKEKRŐL

Eddig általában az volt a felfogás, hogy az offsetfestékek és a litográfiai festékek egyformák, csak a kencével való összedörzsölésnél történik némi változtatás. Ez a nézet nem egészen helytálló, mert bár sok olyan litográfiai festék van, amely kellőképpen feldolgozva offsetnyomásra is alkalmas, mégis sok olyan a litográfiában használható festék (pigment) van, amelyik offsetnyomásra alkalmatlan. Igaz, hogy az a körülmény, miszerint a litográfiához csak vízben nem oldható festékeket lehet alkalmazni, rokonvonása az offsetfestékeknek is, de már a színezőképeség a két eljárásnál lényegesen különbözik egymástól. Így például a litográfiában a földfestékek nagy csoportja, akár természetes alakjukban, avagy szépítve, megfestve más festőanyaggal, mint például a sienák, umbrák, okrák, Brasil-, Bismarck-, China- stb. barnák, továbbá az antikárminok, anticinóberek stb. igen használható festékek, annál inkább, mert legnagyobb részük jó szintartó, ellenben offsetfestékeknek teljesen alkalmatlanok, mert a színező, festékező erejük minimális. Az offsetfestékeknek pedig a színező erő főfeltétel, mert a közvetett nyomás folytán a papírra a festéknek csak egy kis része kerül.

Az offsetnyomáshoz tehát először is nagy festékező erővel bíró, kencében dörzsölve könnyen hasadó, úgynevezett rövid festékek kellenek. Hogy a kész festék színező, festékező erejét emeljék, a festékgyárak az offsetfestékek részére oly különleges kencéket konstruáltak, melyek amellettt hogy a festék könnyen nyomhatását nem befolyásolják, a legnagyobb mennyiségű porfestéket (pigmentet) képesek felvenni.

Hogy miért kell az offsetnyomáshoz rövid festék, rögtön meg tudjuk, előbb azonban olvasóimat megismertetem a rövid hosszú festék mibenlétével. Erős, hosszúszájú, nagy adhézióval bíró kencékkel dörzsölt festékek az úgynevezett hosszú, nagyobb tapadó erővel (Zug) bíró festékek, melyeket leginkább autotípiák nyomásánál vagy erősen simított, krétázott stb. papíroknál használunk. Gyors forgású gépeknél, rotációs nyomásnál vagy nagy fabetűs plakátok nyomásánál már az ilyen hosszúszájú, nagy tapadóerővel bíró festék bajt okozna, mert egyes atomjai nem tudnának egymástól oly gyorsan és könnyen elválni, mint azt a festékhengerek forgása megkívánja és így a gyors nyomásnál a hosszúszájú festék vagy a papírt tépi, vagy — ami még rosszabb — az egész környéket teleszórja az egymástól nehezen elválható festékrészecskékkal. Az offset-eljárás azonban szintén megkívánja, hogy a festékrészecskék egymástól könnyen elváljanak, mert a festéknek a nyomóformáról a gumilapra való átvitele ezt követeli, ezért kap a nyomó az offsetnyomás céljára rövid festéket. A festékek, úgy amint azokat a festékgyárak szállítják, rendesen egyforma tömörségben (konzisztencia) van-

nak tartva. Ezt a tömörséget a nyomó van hivatva megváltoztatni szakszerűen kiválasztott segítőszerek* alkalmazása által, melyeket ma már a gyárak eléggé kipróbált anyagokban árusítanak. A beállítás a papír és a munka minémisége szerint történik. Teljes részletes útbaigazítást adni arra nézve, hogy mikor mely szerből mennyit kell a festékhez adni, nagyon bajos, mert a papír sokféle és a nyomtatvány is hol nagy színfoltokkal dolgozik, hol meg nagyon finom szálú rajzzal. De még a gép alkotása, a gyorsabb vagy lassúbb járása is más-más erősségű festéket kíván. Így hát a kívánalmaknak hajszálig megfelelő festék helyes beállítását már a szakavatott nyomóra kell bíznom, de azért általános irányításul szolgáljanak a következők:

Jól enyvezett és tömött, egyenletes, illetve jól vasalt felületű (szatinált) papírok erősebb festéket kívánnak, körülbelül olyant, mint amilyent a könyvnyomásnál az ábrák nyomásához használnak. Minél silányabb, kevésbé enyvezett, esetleg teljesen vasalatlan a papír, annál hígabbnak, nyúlékonyabbnak kell lenni a festéknek. E célra a festékgyárak hígítószereket ajánlanak. Az én gyárom az úgynevezett offsetpasztát és offsetolt ajánlja. Mindkét szer könnyebbé, nyúlékonyabbá teszi a festéket. Minden olyan szer, mint petróleum, ásványolaj, terpentín mellőzendő, mert a továbbnyomásnál különféle bajt okoznak, például átütnek a papíron, meggátolják a festék száradását, nyomás után a festék leporlódik a nyomtatványról stb., de a legnagyobb baj, hogy a festéket annyira higitják, hogy az már nem fed eléggé és a nyomtatvány egész más színárnyalatot mutat, mint amilyent az eredeti festék hivatva lett volna mutatni. Hogy a két általam említett szer melyikét és mennyit tegyünk a festékhez, azt a nyomó által végzett próbák mutatják meg pontosan, általában 2—5%-ig terjed a hozzáadható mennyiség, mert sohasem szabad szem elől tévesztetni, hogy a festéket csak annyira szabad hígabbá, rövidebbé tenni, hogy azért a húzása (Zug) megmaradjon.

A festék puhítására elsősorban offsetpasztát vegyünk egy

* Miután a többi gyár segítőszereinek hatását gyakorlatból még nem ismerem, karlarsaim szíves elnézését kérem, hogy a cikk keretében adandó tanácsoknál főleg a gyárom által készített, általam ismert szereket vagyok kénytelen említeni.

A MODERN KÖNYVNYOMTATÓ BETŰI ÉS DÍSZEI

✱

Köve: Saxonia kurziv — Fette Saxonia-Kursiv

**Ludwig Uhland, Gedichte von Jugend und Freiheit
Oben steht die Kapelle, schauet in das Tal herab
Die Mär vom Schloß Hubertus
Geschichten aus der alten Zeit
Bilder vom Rhein
Main und Neckar
Karwendel**

SCHRIFTGUSS AG., VORM. BRÜDER BUTTER, DRESDEN, BETÜÖNTÖDE

Képviselet: Grafika Gépkereskedelmi Rt. Budapest V, Csáky uca 49

kis speciális offsetkencével. Amennyiben a nyomó azt venné észre, hogy a festék túlzsíros és hajlik a kifutásra, piszkításra (Tonen), akkor az offsetkence helyett az úgynevezett offsetolt használja, mert ez a szer a festéket soványítja, ezzel a kifutást korlátozza, amellet a rajzot tisztántartja. Az offsetfestékek higitására különben nagyon jó szernek bizonyult az általunk gyártott, már közismert Viktória-festékhigító. Ha festékünk nem elég gyorsan szárad, duratint vagy az általunk ismert Offset-Rationellt használjuk, amennyiben belőle 2—6%-ig teszünk közvetlenül a nyomás előtt a festékhez. A szárítószer megválogatása fontos, nehogy olyan szikkativ kerüljön a festékbe, mely a benne lévő savak folytán megtámadná a rajzot. Ha a továbbnyomás alkalmával a festék a papírt tépné, foszlatná (Rupfen), úgy ez annak a jele, hogy a festék túlságosan tapadós, húzós, nagy az adhéziója, azaz a kenceszalak túlhoszúak benne, a festék nyomás közben nem hasad elég könnyen, ami által magával rántja a papír felületén nem eléggé odakötött rostrészeket, sőt vékony papírnál magát a papírt is. Ekkor a festéket rövidebbre kell változtatnunk, amit egy kis offsetol vagy hasonló szer hozzáadása által érhetünk el.

Arra is vigyázzunk, hogy a festék túlrövid, tehát csak rövid kencében dörzsölt ne legyen, mert így semmi tapadóereje nem lévén, akadálytalan továbbnyomást nem eszközölhetünk, egyforma festékadagolásra sem vagyunk képesek és leghamarabb áll elő a kifutás, a piszkítás, a nyomtatvány azon részeinek színezése, ahol rajz sincs.

Az offsetfestékek főtulajdonságai legyenek tehát: vízállóság, magasfokú színezőképeség, tömött pigmentállapot mellett is rövidszálú, nyúlékony tömörségű (konzisztencia), viszont alkotó elemei ne támadják meg a rajzot.

Egyelőre ennyit kívántam az offsetfestékekről kartársaimmal közölni, mert egy cikk keretében mindazt, ami az offsetfestékekről még tudnivaló volna, nem mondhattam el, annál inkább sem, mert a festékek tökéletes ismertetése annyira belevág már az offsetnyomás körébe, hogy a festékek mibenlétét csak a teljes nyomtatási technika, gépek, papír, gumi, rajz stb. együttes ismertetése kapcsán lehet teljesen az érdeklődőkkel megértetni, amit legközelebb megkísérlek. *Walter Ernő*

A MODERN KÖNYVNYOMTATÓ BETŰI ÉS DÍSZEI

Értékpapír-körzet — Wertpapier-Einfassungen

SCHRIFTGUSS AG., vorm. BRÜDER BUTTER, DRESDEN, BETŰÖNTÖDE

KÉPREPRODUKÁLÁS TECHNIKÁJÁNAK ÚJABB HALADÁSA

Hans Garte kartársunk előbb olvasható cikke pregnánsan vázolja azt a hatalmas lökőerőt, amelyet az offsetnyomtatás és ennek szakadatlanul tartó tökéletesbülése jelent a sokszorosító ipar és a vele kapcsolatos más iparágakra nézve. A gép-, a papír-, a festék- és vegyi iparok egyaránt megéreztek ennek az újabb sokszorosító technikának kolosszális hajtó, előbbre sodró erejét. A sokszorosító iparban valóságos felforgatást idézett elő és forradalmi jelentőségű a reklámművészet és könyvkiadás szempontjából is. A hírlapkiadást azonban ez az új technika még nem kezdte ki, de minden jelét látjuk annak, hogy e téren is előtérbe fog nyomulni. A szöveges-hírlap készítése offseten talán még a távolabbi jövő zenéje, bár a fotografáló- és írószedőgépek kérdésének megoldásával e téren is gyökeres változások fognak bekövetkezni. A képes újságok előállításában azonban küszöbön áll az offsettechnika igen széleskörű és talán egyeduralmi jellegű alkalmazása. Hogy és miként, milyen alapon, azt az alábbiakból következtethetjük. Amint mondtuk, az offsettechnika a sokszorosítás minden területén éreztette felforgató és termékenyítő hatását, de talán a legkevésbé a képreprodukálás terén, amit annak lehet tulajdonítani, hogy az offsettechnika a reprodukálás mai fejlettségének bázisán épült fel. Amint az előző cikkekből megállapítható, az offsetnyomtatóformát a lemezre való átnyomás, vagy kopírozás útján nyerjük. Az első esetben az átnyomat céljára szedésről, litográfiáról, kliséről kell levonatot (Klatsch) készíteni, a második esetben a fotografiai úton nyert negatív szolgál kopírozás céljára. Kézenfekvő dolog, hogy e két eljárás közül melyik a gazdaságosabb és céltudatosabb. Csakis a reprodukáló fotografálást tekinthetjük annak, mert ennél a reprodukciós fotografiai negatív kopírozása feleslegessé teszi a hosszadalmas és ennél fogva költséges szedést, litografiai kö-

rajzot, vagy kliséelőállítást és ezekről való átnyomatkészítést. Ha végiglapozunk a német szaklapokban és megfigyeljük az azokban közzétett offsetnyomatokat, könnyen megállapíthatjuk, hogy ezeknek a munkának nagyobb felénél reprodukáló fotografálás útján, illetve kopírozás igénybevételével készült az offsetlemez részére való nyomtatóforma, leszámítva azt a nagyszámú offsetnyomatot, amelynek originálisait szemcsézett vegyi papirosra (Kornpapier) rajzolták és erről nyomták át a cinklemezre. Nálunk ezt az eljárást ritkán veszik igénybe, noha gazdaságosabb volna kétségtelen. Sokkal gyakrabban fordul elő, hogy az offsetnyomtatásra szánt formákat is meg-litografálják, illetve kőre karcolják és az erről készült nyomatot kontrázva nyomják át a cinkre. Ez az eljárás tehát nem mondható gazdaságosnak, ha offsetnyomásról van szó, mert ez esetben az offset előnyei csakis a nyomtatási processzus gyorsabb lebonyolításában nyilvánulnak

meg, ami bizonyos esetekben, rendkívül nagy példányszá-
moknál, tényleges előnyt is jelent. Ha az offseten nyomtatandó
képek reprodukálásánál a nyomóforma kopírozás révén kerül
az offsetgép cinklemezére, akkor e fotográfiai reprodukciók
tónusárnyalatait az autotípiákból ismert hálózati (Raster) se-
gélyével nyerik. Ez az eljárás nem jelent tehát mást, mint
hogy az eredeti rajz tónusait centiméterenkénti 45–58
vonalas raszter segélyével egymás mellé sorakozó pontokra
bontják, mely pontok az eredeti rajz tónusai értékének
megfelelően hol sűrűbbek, illetve nagyobbak, hol kiseb-
bek, illetőleg ritkábbak. Nem célunk ezen eljárásnak ismer-
tetése, hiszen nyomdászembereknek felesleges erről hossza-
sabban írni. Csupán annak a leszögezése szükséges, hogy
az autotípiát maga mivoltában az avatott szemű műértőt
nem elégítheti ki, mert a hálózat által felbontott tónusok-
ból álló kép hatását nagy mértékben lerontja a raszter szabá-
lyos volta, amely egyébként is megnehezíti a kép reproduk-
cióját, mert annak az eredetihez hű reprodukálása nem kis
mértékben függ a kémigráfiai retusálástól, majd a nyomtatás-
nál az egyengetéstől. Az autotípiát e hátrányát már régen
ismerték és igyekeztek a dolgon változtatni. Így születtek meg
a szemcsés bontású autotípiák, amelyeknek klisírozásánál a
hálózatos rasztert a szemcsés raszterrel (Kornraster) helyette-
sítették. Az eredmény művészi szempontból elsőrangú volt,
de magának a nyomtatásnak a technikáját nem változtatta meg:
ezeket a szemcsés tónusú kliséket ugyanúgy kellett egyen-
getni, mint a hálózatos kliséket. Az offseten való képreproduk-
ciónál is a régi hálózatos autotípiái felvételeket alkalmazták,
de felismerve az offseten való képreprodukálás igazi értékeit,
a feltalálók egész serege olyan eljárás után kezdett kutatni,
amely a tónusoknak az autotípiától eltérő bontását teszi lehe-
tővé. Zárt tónusokban való reprodukálásra törekedtek és e
téren igen figyelemreméltó eredményeket is értek el. Ezek-
nek a legkiválóbbja az úgynevezett Monogutta-eljárás, amely-
nek feltalálója Paul Faulstich lipcei fotokémikus. Az eljárás
szerint olyan száraz és érzékeny lemezeket használnak a fel-
vételeknél, amelyeknek fényérzékeny rétege a gyártás al-
kalmával egyesítették a kornraszterszerű szemcsézést előidéző
réteggel, amely az előhívás után a képen kifejezésre jut és
a kép tónusait a kornraszterhez hasonlóan apró, egymás
mellett rendszertelenül sorakozó pontokra bontja fel. Az ilyen
fényérzékeny réteg nemcsak üvegre, hanem celluloidra, zse-
latinra vagy papírra is vonható. A szem-
csézés sűrűsége és finomsága változó, s
csak úgy alkalmazható mikrofotogramok
reprodukálásához, mint gigantográfiasze-
rű ábrázolatokhoz. Ilyen száraz lemezek-
kel való kísérletek szenzációs eredményre
vezettek. Kitérünk, hogy e találmány magasan
múlja felül a várakozást, s hivatva van a
képreprodukálás egész mai rendszerét
valóságossággal felforgatni. Ugyanis ha valamely
tárgyat ilyen lemezre fotografálnak le, úgy
erről a lemeztől, ha kliséket akarunk készí-
teni, minden retusálás nélkül azonnal
cinkre lehet kopírozni és e cinket maratni.
Az offsetgép cinklemezére is lehet má-
solni, aminek megtörténte után az — meg-
szokott előmunkálatok elvégzése után —
nyomható is. Az eredmény művészi szem-
pontból tökéletesen kielégítőnek mutatko-

zott már az első kísérletek után is, noha ezeknél még olyan
lemezeket használtak, amelyek preparálása kezdetleges eszkö-
zökkel ment végbe és azóta bebizonyult, hogy a gyári úton
előállított ilyen szárazlemezek a reprodukciók tökéletességét
csak növelik. Hogy a Monogutta-eljárással készült képek
mennyivel tökéletesebbek a közönséges autotípiáknál, azt a
310. oldalon bemutatott Stuart Mária képből is megítélhetjük,
noha ez a Monogutta-reprodukció az eljárással való kísérle-
tezések nyilvánosságra hozatalának első idejéből való, azóta
pedig eltelt vagy két esztendő. Az eddigi megállapítások sze-
rint az ily eljárással készült reprodukció a maga nemében
unikumszámba megy, mert semmiféle más reprodukáló el-
járással nem utánozható teljes hűséggel, vagyis nem hamisí-
tható. Az »Offset-, Buch- und Werbekunst« az eljárásról magá-
ról nem ír részletesebben, de annál több eredményt mutat be.
Így egyik számában egy kastélyról készült felvételt is közölt,
amelyet természet után fotografáltak és minden retus nélkül
azonnal cinklemezre másoltak és marattak; bemutat más
természetű reprodukciókat is, amelyeknek tökéletessége szinte
cáfolni látszik azt, mintha ez az eljárás egészen új volna.
De nemcsak az egyszínű reprodukciók terén jelent az új el-
járás haladást, hanem a többszínű képeknél is kiváló er-
edményeket mutat fel. A színes eljárásnak Guttacolor a neve.
Ennél az eljárásnál a színekre bontás a felvétel alkalmával
automatikusan történik, úgyhogy a felvétel, előhívás és fixi-
rozás után egy negatívot kapunk komplementär színekben,
amely negatív kopírozása útján viszont megkapjuk a termé-
szetes színekben pompázó képet. Sajnos, nem áll módunkban
most ilyent bemutatni, de reméljük, hogy mire megjön az
ideje annak, hogy ezt az új eljárást teljes mivoltában lehe-
tőséges ismertetnünk, alkalmunk lesz Guttacolor-reprodukciókat
is bemutatni. A képes újságoknak offseten való nyomtatása
tehát erőfőltben van. Ha elgondoljuk, hogy mit jelent egy
képes újságnak az a lehetőség, hogy egy Monogutta-száraz-
lemezre eszközölt helyszíni felvételt retusálás és klisírozás
nélkül tudunk majd az offsetsajtó cinklemezére átmásolni:
akkor túlzás nélkül állíthatjuk, hogy ennek a találmánynak
nyomán a képes újságok renesszánszának kell bekövetkeznie.
Anélkül hogy a találmány lényegét túlbecsülnők, úgy érezzük,
hogy a Monogutta-eljárás a vele kapcsolatos Guttacolor több-
színű reprodukálási eljárással egyetemben újabb ösvényt jelent
az emberiség kulturális végcéljai felé.

Wanko Vilmos

A MODERN KÖNYVNYOMTATÓ BETŰI ÉS DÍSZEI

✱

Értékpapírkörzet — Wertpapier-Einfassungen

SCHRIFTGUSS AG., vorm. BRÜDER BUTTER, DRESDEN, BETÜÖNTÖDE

ESTEREK ÉS MŰVÉSZEK AZ IPARMŰVÉSZETBEN

IGAZI JUBILEUMÁT, negyvenéves fennállása örömnepét most ünnepli csak a Magyar Iparművészeti Társulat. Igazi jubileuma nem az volt, mikor színes szónoklatok és kegyes emlékbeszédek ünnepe övezte az évfordulót, mert a művészet örömnepje nem az emlékekben és a szónoklatokban van, hanem a cselekedetekben. A kegyelet és a mult előtt való hódolás emberi dolog, a művészet isteni s a mának csüggedt pesszimizmusa sem tudja velünk elhitetni, hogy ne volna iparművészetünknek jövője is. Annyi lesújtó háborús vásár és tömegbázári működés után most végre igazi, izléses és finom kiállítással nyitja meg új életszakaszát a társulat. Az iparművészek testülete, amely hosszú idő óta alig hallatott magáról, segítséget nyújt ebben a társulatnak és legjobb iparművészeink hosszú sora lép ki abból a tartózkodásból vagy üzleti forgatagból, melybe az utolsó évtized kényszerítette, hogy most a tiszta művészetnek szolgálatára álljon. De végeredményben nem a művészek egyedülvalósága, hanem művész-tervezők és meszterember-kivitelezők összehangolt tevékenysége hozta létre a régi Műcsarnok legszebb termeit s bennük azt a sok nemes anyagot és színörömet, melyek közt járni igazi gyönyörűség.

INTERIEURÖK ÉS BÚTOROK alkotják a kiállítás gerincét, mert a lakásművészet az alfája és omegája a mai ember mindennapos szépségvágyának és kerete az egész mai életművészetnek. A lakás egészéből, kényelméből, színeiből anyagai becsületességéből nő ki életérzésünk teljessége. Mint ahogy a művészetek szerves kifejlődésére az építésre van szükség, úgy az iparművészeti tevékenység egészséges tagoltsága sem nélkülözheti a belső építést, a lakásberendezőt. S minél közelebb jár a lakásberendező az építészeti ideálhoz, annál teljesebb lesz az alájatartozó iparművészeti ágak összeműködése. A mai bútorműves, a mai lakásberendező, a mai otthondíszítő élén tehát a »belső építész« halad és ennek az egyszerű igazságnak gyógyó példáit adják a lakásművészeti csoport kilenc termében elrendezett munkák. Kozma Lajos két terme üti meg az alaphangot s alig tévedünk azt állítva, hogy az egész interieur-csoportzatokon végigfut az ő szelleme. Gróf József és Kaes Gyula szobáin tisztán felismerhető ez a hatás, Tóth Gyulán és Lakatos Artúron elmosódottan, de továbbmenve: az egész mai díszítőművészet kénytelen

többé-kevésbé magába fogadni valamit e sugárzó hatásenergiából. Hogy művészegyénisége s egész mai interieurművészetünk így közvetve micsoda tényezőkből komponálódik, azt jellemzően mutatják e kiállítás különféle szobái. Anyagszerűség, a rajzolt formák tisztasága, a nyugalom és kényelem vonalai, halk történeti reminiscenciák az elmúlt évszázadok bútorművességére és a népies díszítő-elemek finom párlata a falakon, a bútorok díszítményein, ezekben vannak a legjellegzetesebb sajátságok. Valamennyi lakásberendező-művész, ideértve Bodon Károlyt és Menyhért Miklóst is, a legmodernebb lakáselvek hódolója: nemes formákkal, vidám színhangulatokkal, erős fényhatásokkal igyekszik az otthon varázsát megteremteni. Jelentőségben, ízlésirányban talán eltérnek egymástól, de véges-végig azonos bennük a gondosság, a szeretet a materiák iránt, a pompás hangszerelő-érzék, mellyel szobafestőt, asztalost, kárpitost, aranyozót, textilmunkást, üvegezőt, keramikust egyetlen zenekarba tudnak összefogni. És ennek a diadalmas orchesternek primhegedűsei a magyar asztalosok. Öröm látni azt a páratlan becsületességet, mellyel itt dolgoztak. A háborús évek nagy szükségét és a

háború utáni évek pompázó cifrázkodását lefújta az idők szele. Ma a régi és külföldön is páratlan megbízhatósággal dolgoznak s a gyönyörűség, melyet egy-egy csodásan precíz összeillesztés, hajszálfinom ajtózárdódás, rendkívül gondos élprofilozás okoz nekünk, nem kisebb annál, mint amit intarziájuk, politúrozásuk, faragásaik szépsége idéz fel. Aki végigmegy e kilenc kiállítási terem impozáns és gondos belsőiségei közt, bizonyára némely kritikai észrevételt nem fog magában elnyomhatni. De a dirigens-tervezők mellett a közkatonák munkája a legmeghatóbb. E komoly és küzdelmes idők egész hősiességének krónikája az, amit itt kiállítottak. Névtelen mázolók és kis kőfaragók, stukkátúrozók és himzőnők. A magyar iparművész finom elgondolásaival csak a magyar kézműves becsületes áhitata vetekedhetik.

A GRAFIKUSOK SZEREPE ezen az iparművészeti kiállításon jelentősebb volt, mint az eddigiek bármelyikén. Szerepük egyik része az interieurök díszítésére szorítkozott s e részben a feladat megoldása nem sikerült eléggé. A régi problémát, hogy miként lehet a modern lakás kereteit képzőművészettel kitölteni, itt is átugrották lakásberendezőink s ez talán legszámbavehetőbb foggyatékossága a kiállításnak. Ily körülmények közt a grafika, amely falaikra került, alig jutott ott érvényesüléshez, hasonlóan a festményekhez és a kerámiához. A kiállítás rendezésével egyébként is annyi kéz volt elfoglalva, hogy gyakran az egyiknek jó ötletét a másik keresztülhúzta. Sokkal kedvezőbb színben tünteti fel mai grafikánkat az a két terem, melyben a modern grafikai

A MODERN KÖNYVNYOMTATÓ BETŰI ÉS DÍSZÍTŐANYAGAI

Völkony Saxonia kurziv — Magere Saxonia-Kursiv.

*Körperpflege durch gymnastische
Übungen in der modernen Schule*

Orientalische Pracht

Frauen - Schönheiten

Rosenpflege

Baukünstler

Klinger-betű — Klinger-Type.

Frisch gewagt ist halb gewonnen

UNGARISCHE GRAPHIKER

Briefe aus Österreich

INDISCHER FAKIR

Höltys Grab

EDINBURG

Austria

MUSE

SCHRIFTGUSS AG.

form. BRÜDER BUTTER, DRESDEN, BETŰÖNTÖDE

Képriselt: Grafika Gépkereskedelmi RT.

Budapest V., Csáky u. 49

csoporthoz tíz tagja vonult fel, bemutatva mindazt, ami az üzleti és illusztráló grafikából a falakon való bemutatásra megérett. Itt sincs szó teljességről, vagy rendszerességről, amit a kiállítást rendező Ékes Lajos — a mai viszonyok közt — nem is ambicionálhatott. Be kellett tehát érnie azzal, hogy bemutassa az utolsó évtized jelentősebb plakát- és grafikájának nevezetesebb állomásait egynéhány alkotás nyomán. Faragó Géza, aki mintegy a doyenje a modern hullámnak, izlésében és felfogásában még a francia montmartrei művészek irányához áll közel, Tuszky és Bardócz plakátjai egy berlini iparszerű felfogás ismertetőjeleit: az erős, világító színeket, a humor és a karikatúra felé való hajlást viselik magukon és a frappáns tartalomgondolatot a tömeg szempontjából többre tartják a formai előkelőségnél. Hogy Kozma Lajos nemes és elmélyült magyaros grafikája (melynek lélekben Gróf József és Kaesz Gyula alkotásai az örökösei) mit jelent, azt már e folyóiratban sokszor méltattuk. Petten Sándor és Végh Gusztáv kisebb jelentőségű munkái mellett figyelmet keltőek itt még a fiatal Farkasházy Miklós litográfiái, melyek egy német úridivat-szaklap számára készültek és ezt a nehéz feladatot igen ügyes színkompozíciókkal oldják meg. Egy egész fal jutott Ékes Lajos munkáinak, akinek újabb fejlődését itt könnyű megfigyelni. Plakátjain és könyvfedelein észrevehető, hogy éppoly ura a festőecsetnek, mint a grafikus szerszámoknak. A legmodernebb irányok nem suhantak el felette nesztelenül, de izléssel s egyéni módon dolgozza át az expresszionista disztó-irány ornamentikáját. Talán legsikerültebb munkája Janina-plakátja, mely színben, ötletben, de főleg súlyelosztásban és az írás csoportosításában annyi invenciót mutat, hogy a legjobb külföldiekkel vetekedhetik. Jubiláris kiállítási plakátja egyes pontokon alárendeli magát annak az artisztikus felfogásnak, mely a lakásberendezések jellegét is meglehetősen egységesíti. Egyik legtanulmányosabb és legeurópaiabb szellem ő a mai grafikánkban s készségei keznek jönni a jövőjéről.

APRÓ-MŰVÉSZETEK gyűjtőneve alá azokat a különböző anyagú és rendeltetésű iparművészeti tárgyakat lehet csoportosítani, melyek a grand art alkotóinak játékos kedvteléséből vagy a kézművesség fokozott műgondjával készülnek. Itt tárlókban, üvegszekrényekben, falakon és polcokon sorakoznak elénk. Mintha ezek készítőit különösen lelkesítette volna az alkalom, a szövegek színpompája, a bronzok hajlékonysága, a cserepek és porcellánok zománcos ragyogása, az üvegfestések szírváránya csak felfokozódott az ünnepélyességtől. A Ma-

nus, a Greco, de kiváltképpen Ferenczy Noémi gobelinjei egy olyan érett formakompozíció és olyan fölényes technikai tudás eredményei: hogy a külföld előtt is pompázhatunk velük. Keramikusaink közt Gádor István olcsó pénzen is olyan ajándékokkal kedveskedik a karácsonyi vásárlóknak, hogy a nagy bécsi, gmundeni és müncheni iparművészeti boltok sem nyújthatnak formásabbat. Hihetetlen könnyedség, a naív és ázsiai formáknak csodás átélőképessége van meg ujjai közt. Lágyan rózsás mázai és halkán irizáló fayence-ai arra vannak hivatva, hogy új híveket szerezzenek a modern magyar kerámiának, mely még mindig nem férközött eléggé otthonainkhoz. Sajnálatlalt látjuk, hogy a könyv is — mintha csak tükörképe volna úri otthonainknak — még nem játssza azta dekoratív szerepet a kiállítási interieurokban, melyeket játszania kellene. Itt s amott látunk elvéte szép könyvkötéseket Harrer Flórától, Kner Erzsébettől, Kiss Ernőtől, de ezek nem mutatnak akkora elmélyülést és erőfeszítést, mint amekkorát az alkalom megérdemelt volna. Szó sincs róla, hogy ne volna értékes és gyümölcsöző itt néhány izmos grafikus tervezőnek, vagy legalább egy határozott egyéniségnek döntő belenyúlása a könyvkötőtechnikába, aki azután túlságosan régieskedő és stílusimádó ornamentumok helyébe egészséges frissességet ültetne. De ez már — művészetpedagógiai kérdés és más lapra tartozik.

Itt pedig csak a jóízűs örömhanglejt zúgjanak, az erkölcsi elismerés koszorúja fonódjék azoknak a fiatal, küzdő és nagyrészt maguk közt bukdácsoló magyar iparművészeknek és mesterembereknek, akiket e boldogtalan korban oly kevesen értenek és mégis rendíthetetlen bizalommal szolgálják a frázistalan lelkesedés ideáljait.

N. P.

OFFSETSZÁMUNK — úgy hisszük — hézagpótló szerepet tölt be a magyar szakirodalomban. Sem lapunkban, sem más magyar szakirodalmi termékben eddig nem jelent meg számottevő közlemény, mely az offset-eljárást alaposan ismertette volna. Ezt nem is csodáljuk, hiszen nálunk az offset még a fejlődés csak kevésbé fejlett stádiumában van. Éppen ez indított minket arra, hogy e számunk alapvető cikkeit az e téren legismertebb német szakíróktól szerezzük meg. Ebben a törekvésünkben a lipcei »Offset-, Buch- und Werbe-Kunst« szerkesztősége a legszívélyesebben kezűnkre járt, cikkeket íratott, a közleményeinek átvételét megengedte, sőt Löwy László gépészmérnök cikkével szoros kapcsolatban nem levő egyéb illusztrációinkhoz a szükséges átnyomatokat készséggel rendelkezésünkre bocsátotta, amiért ehelyütt is hálás köszönetet mondunk.

A MODERN KÖNYVNYOMTATÓ BETŰI ÉS DISZÍTÓANYAGAI

Nova antikva

Stoffhaus Fiedler NEUE MODERN

Nova kurziv

Heilige Lieder zum CHRISTABEND

Kövr Nova antikva

Expressionist WERKBUND

Alt Mediaeval

Lessinghochschule REUTERABEND

Alt Mediaeval kurziv

Die Mode in China LEBENSSTURM

Félkövr Alt Mediaeval

Bettler im Leben CARMENSILVA

Walbaum antikva

Die Greifswalder TAGESCHRONIK

Walbaum kurziv

Heinz Feldmann RAUCHWAREN

H. BERTHOLD AG.

rézleniagyár és betűöntőda, Berlin,
Böttger-Klinkhardt-osztálya, Leipzig

VÉGH GUSZTÁV

Talán öt éve, hogy a Műcsarnok egyik szürke és ködös délelőttjén e sorok írója a grafikai terem némaságában először találkozott Végh Gusztávnak azzal a munkájával, mely az alkalmazott grafika tengeréből egyszerre emelte föl a tiszta hegyesúcsok tárlatába. Egy csomó tollrajz volt ez, Assisi Szent Ferenc magyarul író Virágoskertjének legendás világából s e rajzokon édes öröm, gyermekies szerelem, a meghittség varázsa ömlött végig. Addig — mi tagadás benne — ennek a grafikusnak a neve alig jelentett többet, mint amit a „címlaptírók” bármelyikének neve jelentett: tiszteletreméltó ipart és iparkodást. Itt a halkán zenélő iniciálék, a bájos fülemilék, a karcsú lilommal díszes lapok közt egy jövőendő magyar tehetség bontakozott ki nagy komolysággal. Végh Gusztáv nevét meg kellett jegyezni, mert annak, amit itt nyújtott, az volt a jellege, mint egy dalmű nyitányának: a melódiai csak ízelítők voltak, első ívelései egy mélyről csobogó színes és dallamos készségnek.

Ezeket a várakozásokat öt év alatt Végh Gusztáv gavalléros bőkezűséggel váltotta be. A tiszta üzleti grafika mellett lassan munkásságának egy ünnepi és ünnepélyes oldala is kifejlődött. Könyvfedelei, vignettái, kereskedelmi jellegű nyomtatványai tüntető egyszerűséggel, tisztán a betű- és folthatásnak, a lineáris felépítésnek közvetlenségével hatnak. Ha szabad azt mondani: Végh Gusztáv rutinosan megtanult írni — egyfelől. Tud modernizált biedermeierbetűvel; rokokó-cifraságok erdeje nélkül, de mégis rokokó-módon; tud középkorias és egyúttal mai vonalvezetéssel írni. Leszűrte magában minden régi dekoratív írás alkotóelemeit. És regénye, prospektusa, exlibrise válogatja, hogy melyik korhangulat csillan meg írásában. Ez az ő egyik oldala.

A másik oldala pedig lírai. Ott, ahol alkalom adódik számára, kiemelkedik a köznap feladatköréből és széles, díszes, gazdag lapokon tömöríti mindazt, ami a lelkéből kikiváncoszik s vonalba szökken. A legszívesebben a szentek életét, a zsol-tárok és a legendák könyveit választja ki erre, ahol az a szent áhitat, amely

régi misekönyvek és fametszetek láttára átítatta, lassú szárnyalással felemelkedik. Csak a régi klastromi barátok önmegtartózkodó könyvmásolása fogható ehhez. Bőségesen, barokk színgazdaságban ömlik ilyenkor ecsetje hegyéről a betű, a szegély- és keretdísz, a zománcos színekben tartott kis képcske, mely a kezdőbetű hurokját betölti s mindez mégis olyan modernül és mai szelleműnek hat, mint a reform-katolicizmus.

E kettős élete mellett mostanában egy harmadik oldaláról volt alkalmunk megismerni Végh Gusztávot, az ő francia impresszionista tusrajzain át. Ezek a színes és apró foltok, vidáman csillogó rajzok ott lógtak az Ernszt-Múzeum egyik közelmúlt kiállítási falán. Vallomások voltak ezek a párizsi élményekről, amelyek mélyen és eruptív módon hatottak lelkületére. A csillogó bar, az apacsmulatságok tanyája, a kicsiny humoros kocsmabejárat a Montparnasse-on, falábú táncosnő és a piroskendős makró — egy egész világ pezsgett itt azzal a könnyed és bravúros tustechnikával, amely a kilencvenes évek óta egyre egyszerűsödik a francia grafikában és ma már úgyszólván a színek jazz-bandjével tudja mondanivalóját kifejezni: Végh Gusztáv ebben a vigyorgó és tragikus grimaszban követi véges végig a modern franciákat. Vonalai nem tévednek a metafizikai mélységekbe, formái nem halkulnak pusztá attrakciókká. Színes valóságokat éreztet meg, nem fáradt víziókat. Az élmény hamva ott van a tarka rongybabákon, a csapszék likörpalackjain, a hidak szívérványos kőveiben azon frissen, ahogy megérezte.

Az éltető művészi benyomásoknak e sokfélesége: szent, liturgikus áhitat és pajkos, de elkomolyodni hajlamos életkedv — mindez összefolyik alkalmazott grafikai munkáinak újabb példáin. Egy-egy etikettje, címlapja, mint most a Magyar Grafikáé, — üzleti nyomtatvány fogalmazása most már kinő a bravúrosság kereteiből. Rózsás és mégis erős energiával összefogott dekoratív elgondolás lesz belőlük. A betű és a dísz nem él külön életet, hanem egy megkapó romantikus kis képpé olvad össze, — látszik, hogy Végh Gusztáv túl van a puritanizmus ama korszakain, melyet könyvfedelei oly soká hirdettek és egy erős festői érdeklődés kísérőzenéje társul betűihez. Eddig csak virtuóza volt az instrumentumoknak. Most már elmélyült komponistájuk is.

N. P.

A MODERN KÖNYVNYOMTATÓ BETŰI ÉS DISZÍTŐANYAGAI

Vékony Bernhard antikva

Kaufmännische - Vereinigung
MITTEILUNG

Vékony Bernhard kurzat

Hamburger Fremdenblatt
SATZKUNST

Bodoni antikva

Museums-Führungen
MAGDEBURG

Manuskript-Gothisch

Gutenberg-Denkmal

Bernhard szépirás

Schaufenster-Dekoration
Kopenhagener Porzellan

Új tollvonások

BAUERSCHESCHRIFTGIESSEREI
SCHRIFTGIESSEREI FLINSCH
Frankfurt am Main

German
D. dorf

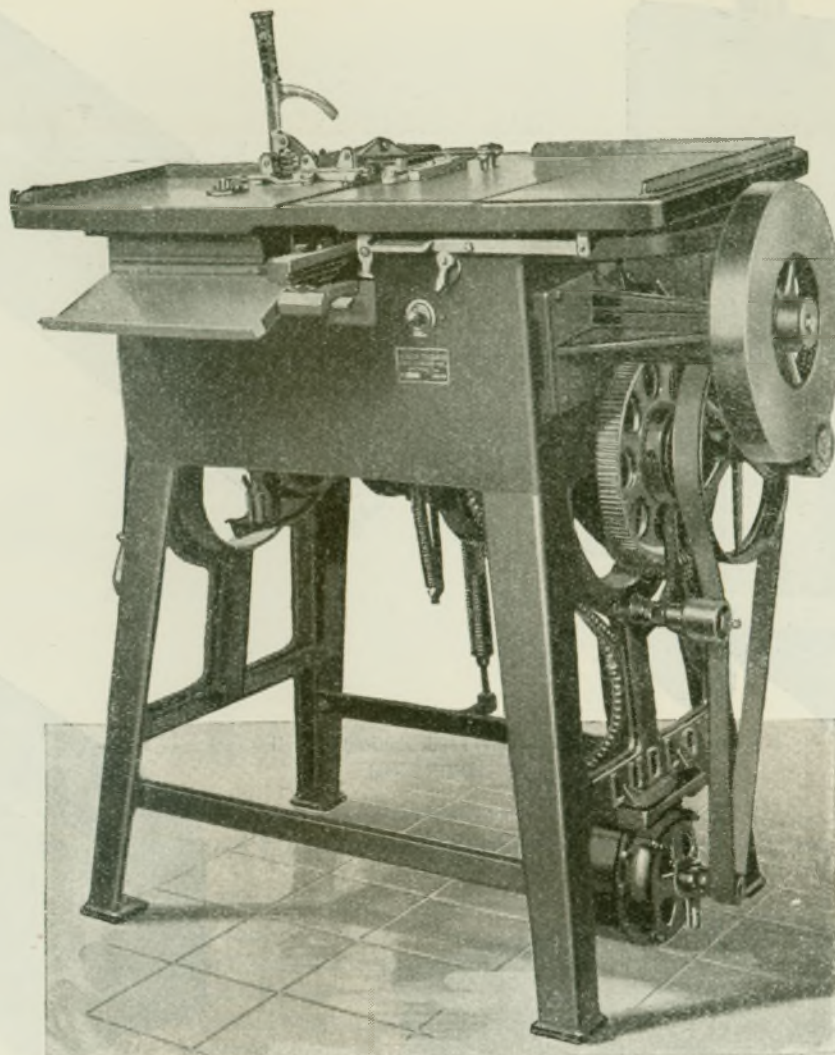
RADIALFARBEN

FARBENFABRIKEN

BERGER & WIRTH * LEIPZIG

BERLIN * BARMEN * HAMBURG * AMSTERDAM * BUDAPEST

Melléklet a Ludlow-öntőgépről szóló cikkünkhöz. — Beilage zu unserem Aufsatz über die Ludlow-Giessmaschine

1. ábra. A Ludlow-öntőgép — 1. Abb. Die Ludlow-Giessmaschine

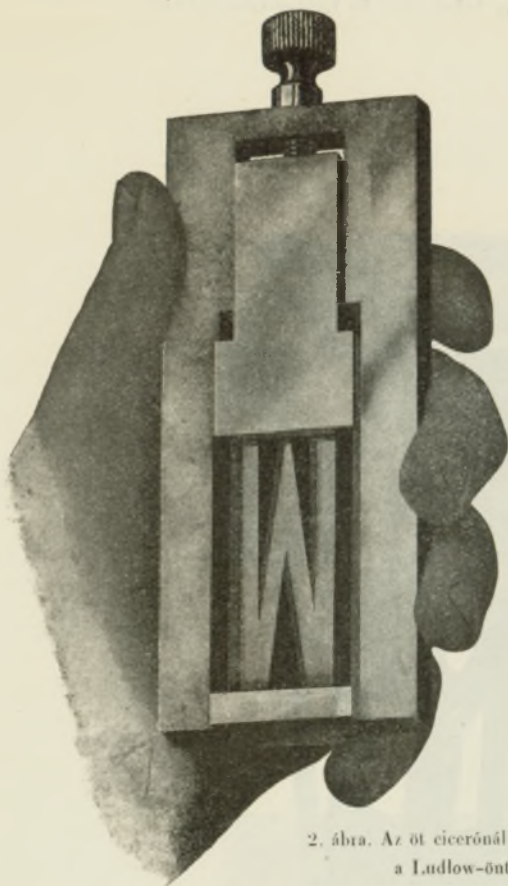
MERGENTHALER SETZMASCHINENFABRIK G. m. b. H., BERLIN N 4

Vezérképviselet — Generalvertretung

GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK, BUDAPEST II, HUNYADI JÁNOS ÚT 12

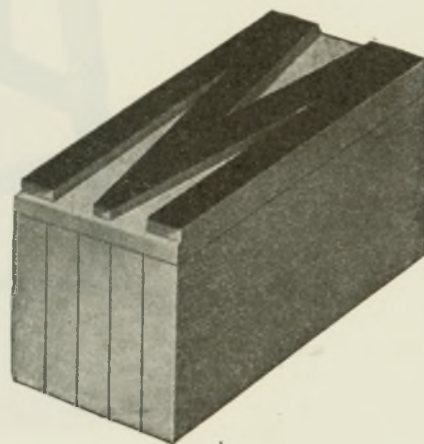
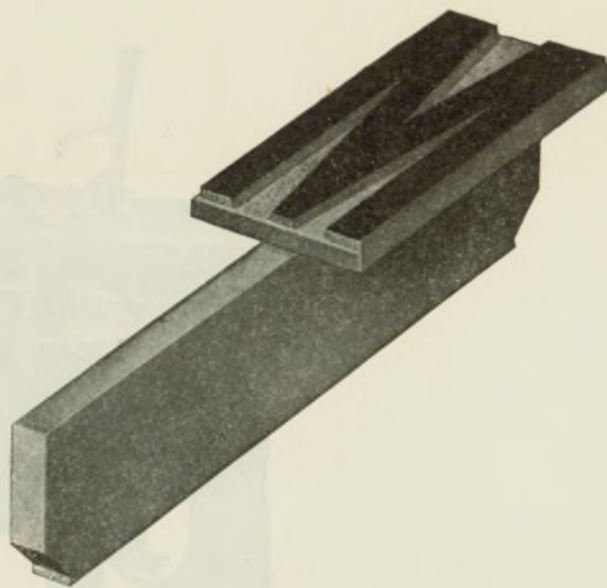
Központ — Zentrale: Gutenberghaus Gebr. Geel Wien VII, Lerchenfelderstrasse 37

Képviseletek — Niederlassungen: Praha, Zagreb, Beograd, Bukarest, Sofia

2. ábra. Az öt cicerónál nagyobb betűk matricáit így kell a Ludlow-öntőgép sorzójába szedni

2. Abb. Wie die Matrizen über Fünfcicero-Kegel in den Winkelhaken der Ludlow gesetzt werden

5. ábra. Egy Ludlow-öntőgépen előállított sor háromcicerós törzssel meghajlítva, amit a sor egy cicerós talpa igen könnyen lehetővé tesz.

5. Abb. Eine auf der Ludlow-Giessmaschine hergestellte Bogenzeile in Dreicicero-Kegel, die infolge des dünnen Fusses leicht zu biegen ist

4—5. ábra. Egy verzál M betű 12 ciceró nagyságban a rendes ciceróvastagságú talppal. Alul ugyanez a betű levágott talppal és a mellészedett alátétkizárással

4—5. Abb. Ein Versal M auf Zwölfcicero-Kegel mit dem Cicero-Fuss. Unten dasselbe auf Unterlegestegen und nach Abschneiden des überstehenden Fusses

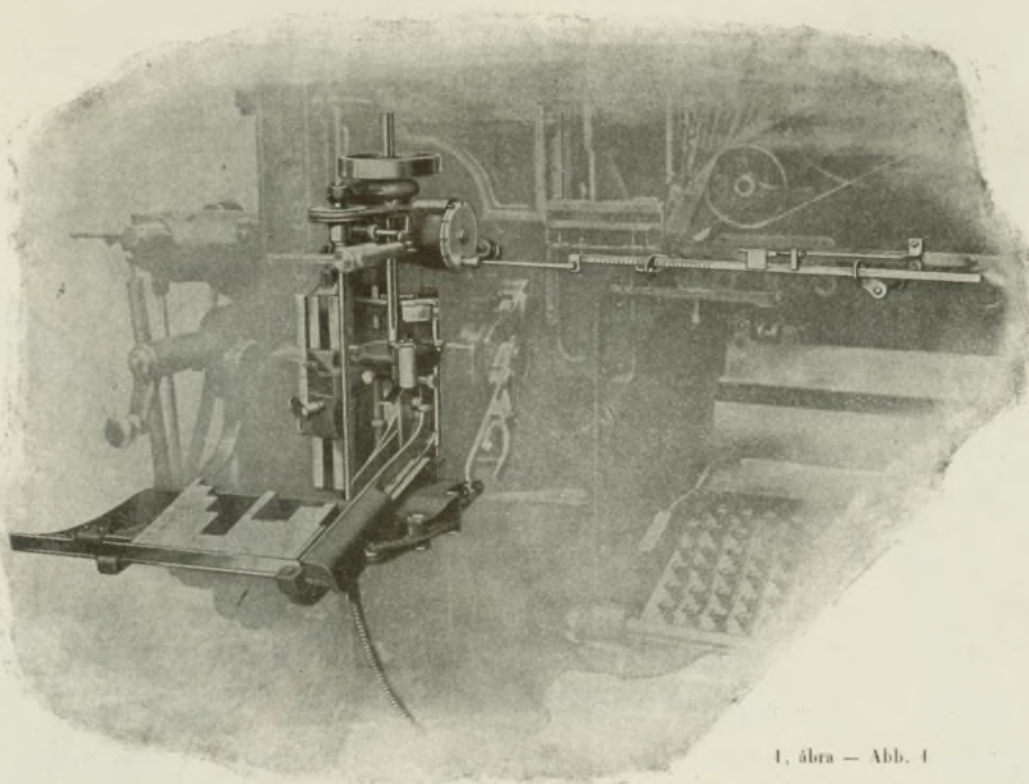
MERGENTHALER SETZMASCHINENFABRIK G. m. b. H., BERLIN N 4

Vezérképviselet — Generalvertretung

GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK, BUDAPEST II, HUNYADI JÁNOS ÚT 12

Központ — Zentrale: Gutenberghaus Gebr. Geel Wien VII, Lerchenfelderstrasse 37

Képviseletek — Niederlassungen: Praha, Zagreb, Beograd, Bukarest, Sofia

1. ábra — Abb. 1

FONTOS SPECIÁLIS ÚJÍTÁS A LINOTYPEON: A SORFŰRÉS

Linotype szedőgéptüzekben az a gyakorlat, hogy ha keskenyebb sorokra van szükség, mint a munkában levő öntőalak, akkor ezen sorokat a beállított formátumra

öntik ki egész szélességben és a négyzetekkel kitöltött fölösleges részt pedig a sorvágóval levágják. Ha nem tartós sorszélességváltoztatásról vagy nagyobb mennyiségű sorról van szó, ez az eljárás a legpraktikusabb és a legegyszerűbb. Olyan nyomdákban, ahol gyakran klisék köré rövid sorokat kell szedni, legtöbbször így is cselekedtek. A Mergenthaler szedőgépgyár attól a törekvéstől vezéreltetve, hogy a szedőknek a Linotypeon mindig újabb előnyöket nyújtson, amelyek a gépen való munkát egyszerűbbé és olcsóbbá teszik, olyan készüléket teremtett, amely a soroknak ezt a levágását, lefűrészelését a gépben önműködően végzi el. A mellékelt 1. és 2. ábrán ezt a

Linotype-sorfűrészt szemléltető módon mutatjuk be. Az 1. ábrán a Linotype szíjmeghajtását látjuk, amely mellett a készülék részére meghajtókerék van beiktatva. Ez egy hajlítható tengellyel van kapcsolatban, mely alulról hullámszerű mozgásokat végez.

A hajlítható tengely a meghajtókerék mozdulatát átviszi egy orsóra és innen szíjjal a lendítőkerékkel ellátott fűrésztengelyére. Ez a lendítőkerék roppant gyorsan forog (alig látható ez a forgás) és ezt a gyors forgást átviszi a fűrészre is. Az orsót lendítőkerékével a 2. ábrán látjuk egészen fent a kép retusírozott részén. A fűrészt a körfűrészhez hasonlít és házikóba van elhelyezve. Hogy ne melegedjen át és meg legyen kímélve a fölösleges olajtól, két bőrlappal van ellátva, melyek olajjal vannak átitatva és a fűrészt egyrészt tisztán, másrészt olajozva tartják. Ha különböző hosszúságú sorokat kell önteni, akkor a tartócsavart, melyet szárnyesavar gyanánt a 2. ábrán köz-

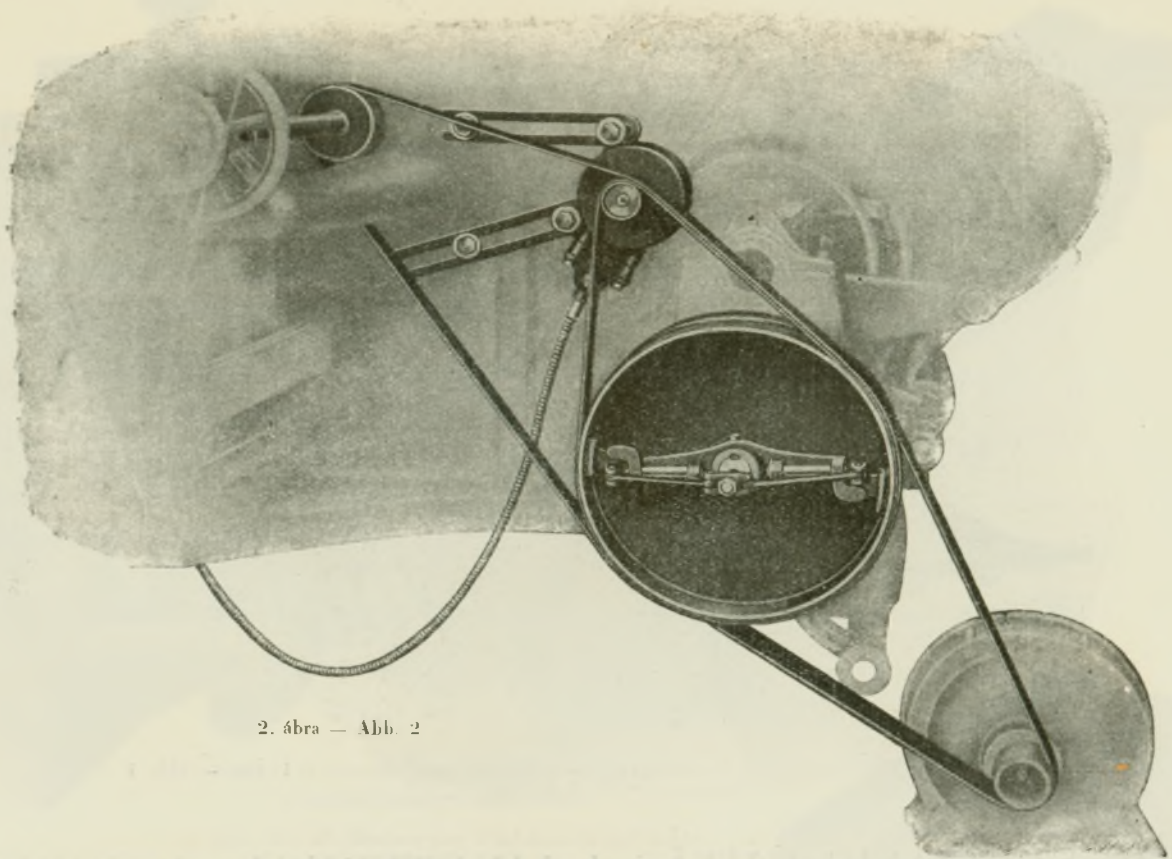
vetlenül a baloldali skálával ellátott sorhajó felett látunk, meg kell lazítani. A kívánt alakra való átállítás úgy történik, hogy egy fogantyút forgatnak, amely a gyűjtőnek a 2. ábrán látható rudazatára elhelyezett tárcsán baloldalt van. Ezzel egyúttal beállítódnak:

a) a gyűjtőn levő rudazat, amint az a 2. ábrán látható, a kívánt szélességre,

b) ennek megfelelően a pofák, amelyeket ugyanaz a rudazat hoz mozgásba,

c) a fentemlítt skála mutatója, amely skála a tartócsavar oldalán van elhelyezve.

Az állítótárcsa úgy van berendezve, hogy egész skálája egy cicerót ölel fel és minden részfordulat egy pontnyi, illetve nyolcadpetitnyi tért jelent. Ha tehát a sorszélességet négy ciceróval akarják meghosszabbítani, akkor a tárcsával négyszeres teljes fordulatot kell tenni. Ezzel a készülék munkára készen áll és most már csak a tartócsavart kell meghúzni, miáltal a fűrészt megerősítik. Abban a pillanatban, amint a gép az

2. ábra — Abb. 2

öntött sort kilöki, azt egy sor függélyesen elrendezett tapogató (Greifer) a fűrészhöz nyomja, amely a fölösleges részt lefűrésze. A hulladék balra vitetik és egy ládába esik. A fölhasználandó sor a hajóra kerül, amely úgy van berendezve, amint azt a Linotype 8. modelljének ismertetésekor már vázoltuk. Meg kell még említeni, hogy az öntőkorongra egy kar van felszerelve, amely a sortapogatókat szabályozza és mozgásba hozza. A sorhajón továbbá elől jobboldalt egy sorhajóemelőt látunk, amelyet ugyancsak az említett kar mozgat és a sort, amikor a hajóra kerül, a többi sorhoz tolja. Mintegy úgy működik, mint a gyorsajtó ivtolója. Megjegyzendő, ha fűrésznélkül

akarnak dolgozni, a meghajtószíjat egyszerűen leteszik. Ha az öntőformában beállított rendes sorszélességgel dolgozik a gép, akkor a fűrésznem ragadja meg a sorokat, tehát nem lép akcióba.

Amint e leírásból is kitűnik, ez az új önműködő Linotype sorfűrésznem rendkívül értékes készülék, melynek a nyomdába való bevezetése bizonyára csakhamar megtörténik. A berlini Ullstein cég, amely a Linotype gazdaságos kihasználása terén olyan sok látnivalót és követésre méltó példát nyújt, ez az újítás is legelőször alkalmaztatott és ott működésben is van. Hogy milyen fontos ez a készülék éppen e cég különleges munkáira nézve, világosan mutatják a szedés-

próbák, amelyeket az Ullstein és Társa cég volt szíves rendelkezésre bocsátani. Az egyikben látjuk az egész világon elterjedt Ullstein-féle szabásmintát. Világosan látható ebből, hogy a kliséket hogyan kell a szedésben elhelyezni és hogy a Linotype sorfűrésznem segítségével a sorok milyen könnyedséggel alkalmazkodnak a különböző szélességekhez. A Linotype sorfűrésznem itt mindenesetre fényesen állta ki a próbát a gyakorlatban és a jövőben semmi áron sem nélkülöznek a fönntemlített üzembn. A Mergenthaler szedőgépgyár, amely szünet nélkül azon működik, hogy a szedés munkát meggyorsítsa, ezzel a találmányával is nagy sikereket ért el.

MERGENTHALER SETZMASCHINENFABRIK G. m. b. H., BERLIN N 4

Vezérképviselő — Generalvertretung

GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK, BUDAPEST II, HUNYADI JÁNOS ÚT 12

Központ — Zentrale: Gutenberghaus Gebr. Geel Wien VII, Lerchenfelderstrasse 37

Képviselők — Niederlassungen: Praha, Zagreb, Beograd, Bukarest, Sofia

HILLE & MÜLLER

FABRIKEN FÜR VEREDELTE BLECHE
DÜSSELDORF-REISHOLZ, PORSCHDORF^{LSA}
GROSS-SCHÖNAU (TSCHECHOSLOVAKEI)

NE HIRDESSSEN

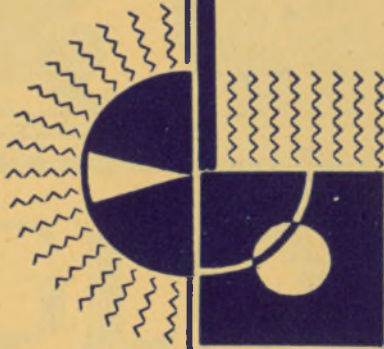
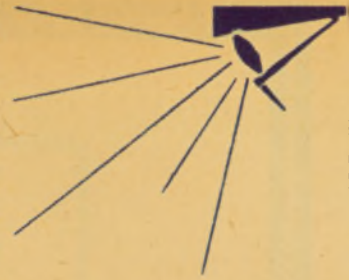
ADDIG, AMIG KÍSÉRLETET NEM TETT
A BARANYAVÁRMEGYEI KISGAZDÁK
POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI HETI-
LAPJA, A **PÉCSETT** MEGJELENŐ
„**KISGAZDÁK LAPJA**”
NAGYON ELTERJEDT UJSÁGGAL
HA ITT HIRDET, ELSŐRANGÚ SIKERBEN LESZ
RÉSZE. HIRDETÉSEKET FELVESZ RUDOLF
MOSSE HIRDETŐIRODÁJA BUDAPESTEN

JÓ ARATÁSRA VAN KILÁTÁSA

annak a gyárosnak, kereskedő-
nek vagy iparosnak, aki hirdeti a
SZABÓ HIRLAPBAN

Ez a havonta Budapesten meg-
jelenő lap a „Budapesti Fővársza-
bók Ipartestülete”, a „Budapesti

Szabóiparosok Hírel- és Termelő-Szövetkezete”, az
„Egyesült Szabóiparosok Köre” hivatalos közlönye,
és minden szabónál ott található. Felelős szerkesztő és
kiadó: Ulmann Jákó. Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII. KERÜLET, HÁRSFA UCCA 24. SZ.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
EGÉSZ ÉVRE 10 A.-KOR.
MEGJELENIK MINDEN
HÓ 10.-ÉN. SZERKESZ-
TŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL: BUDAPEST, VI.,
PODMANICZKY U. 49

Az Optica részére hirdetések fel-
vétetnek: Rudolf Mosse hirdetési
irodájában, Budapest, VI. kerü-
let, Podmaniczky ucca 49. szám

OPTICA

OPTICA-, FOTO-, KINO- ÉS RADIOIPAR ÉS KE-
RESKEDELEM GAZDASÁGI SZAKLAPJA. DÍSZES
KIÁLLÍTÁSÚ. MŰVÉSZI KLISÉK. SZAKCIKKEK AZ
OPTICA-, FOTO-, KINO- ÉS RADIOIPAR ÉS KERES-
KEDELEM KÖRÉBŐL. A LEGKIVÁLÓBB SZAKÍRÓK
TOLLÁBÓL KÖZÖL TANULSÁGOS CIKKEKET.
A MAGYAR LÁTSZERÉSZEK ORSZÁGOS SZÖ-
VETSÉGÉNEK HIVATALOS SZAKLAPJA. SZER-
KESZTIK: DR. BÁNYÁSZ JENŐ, SCHMIDT ISTVÁN

A vörös kereszt
a másik színg
nyomással
egy menetben
készült Eugen
Quirin (Kirchberg
am Wechsel) cég
„Blickfang” ké-
szülékével (l. la-
punk ezt tárgyaló
cikkét).

NE
MÉRGELODJÖN

ha nem megy jól az üzlete, hanem inkább hirdessen a
Nyíregyházán hetenként egyszer megjelenő SZABOLCSI
SZABÓK LAPJÁ-ban, mert ezáltal üzlete forgalma gyara-
podik. 100 milliméter nagyságú hirdetés egyszeri közlése
100,000 korona + Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nyíregy-
háza, Kálvin-tér 14. szám (Molnár női ruha-divatterem)
Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőirodája, Budapest

Hirdetéseket felvesz
Rudolf Mosse hirdető-
irodája, Budapest.

teljes tisztelettel, — méltóztat-
sék igénybe venni a szolnoki
SPORT és MŰVÉSZET
című hetilap hirdetési rovatát.
Ez a pompásan szerkesztett
sport- és művészeti újság a
középmagyarországi sportke-
rület hivatalos közlönye. Min-
den, az ezen lapban megjelenő
hirdetést nagy siker kíséri,
mert nagy példányszámban
jelenik meg. 100 mm nagyságú
hirdetés egyszeri beiktatásá-
nak díja 50,000 koronába kerül.

GLOBUS

NYOMDAI MŰINTÉZET
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI, ARADI UCCA 8

TELEFONSZÁM: 23-45

92-70 ÉS
98-70

LITOGRAFIA
OFFSETNYOMÁS
KÖNYVKÖTÉS ZET
ÜZLETI KÖNYVEK GYÁRA

Napilap,
illusztrált
időszaki
lap, könyv
s minden-
féle keres-
kedelmi,
ipari és
reklám-
nyomtat-
ványok

A REKLÁMOK ÉLÉN ÁLL

a SÁROSPATAK
politikai hetilap
hirdetési rovata.
15 év óta bevezet-
ett előkelő, nagy
hasznot hajtó újság
minden hirdetőnek

Tény az, ha ebben
a lapban hirdet-
busás ellenértéket
kap. 100 mm nagy-
ságú hirdetés egy-
szeri közlési díja
100,000 korona

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse

hirdetőirodája, VI., Podmaniczky u. 49

AZ ÉLET

sok bajában valóságos áldás a kereskedőre
a **KALOCSAI NÉPLAP**
hetilap hirdetési rovata, mert a hir-
dető fél ezen lap révén értékes
összeköttetésekhez jut Kalocsán
és környékén. Tegyen kísér-
letet ezen mindenütt ol-
vasott lap hirdetési ro-
vatával, köszönettel
fog adózni aján-
latunkért. 100
mm hirdetés
60.000
koro-
na.

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse

WILDE: „Az emberek saját
hibájából szenvedni
a legborzasztóbb!”

ELKERÜLHETI
EZT, HA EZENTÜL
ELTERJEDT, OLVASOTT
LAPBAN HIRDET. ILYEN A
KARCAGI NAPLÓ

HETENKÉNT KÉTSZER MEGJE-
LENŐ LAP. ITT A HIRDETÉS VÁRA-
KOZÁSON FELÜLI EREDMÉNYRE Vezet
SZÁZ MILLIMÉTER NAGYSÁGÚ HIRDETÉS
EGYSZERI KÖZLÉSE NEGYVENEZER KORONA

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőirodája

**NEMZETI
SPORT**

A LEGRÉGIBB MAGYAR SPORT-
NAPILAP. MEGJELENIK HETEN-
KÉNT ÖTSZÖR * BUDAPEST VI,
RÓZSA U. 111. TEL. 118-29, 30, 31

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőirodája

A SIKER KULCSA

CSAK AZ 50 ESZTENDŐS NEUES
POLITISCHES VOLKSBLATT
NAPILAPNÁL VAN, HA A PRAK-
TIKUS KERESKEDŐ IGÉNYBE
VESZI ENNEK A RÉGI ÉS EL-
TERJEDT LAPNAK HIRDETÉSI
ROVATÁT. 100 MM NAGYSÁGÚ
HIRDETÉS EGYSZERI KÖZLÉSE
200,000 KORONÁBA KERÜL

HIRDETÉSEKET FELVESZ RUDOLF MOSSE HIRDETÉSI IRODÁJA

**MENJEN
BÁRHOVÁ**

Heves megyében, mindenütt találkozni fog a 42 év óta
megjelenő politikai napilappal, az EGRI NÉPUJSÁG-gal.
Nagy elterjedtsége révén hirdetési rovata eredményt
illetőleg utólérhetetlen! 100 mm-es hirdetés 50,000 K
Hirdetéseket felvesz RUDOLF MOSSE hirdetőirodája Budapesten

HIRDESS

mert üzleted vérke-
ringése a nyomda-
festéken keresztül
vezet. Ezt mondja
minden nagy üzlet-
ember és mondjuk
mi is, amikor figyel-
medbe ajánljuk a

TAPOLCAI
LAPOKAT,

a Badacsony borvi-
dék érdekeit szol-
gáló hetilapot. Itt a hir-
detés sikerre vezet!
100% nagyságú hir-
detés egyszeri köz-
lése 60,000 korona.
Hirdetéseket felvesz
Rudolf Mosse
irodája, Budapesten

A VILLÁM SEBE-
SEN HALAD A
LEVEGŐBEN,
DE MÉG ANNÁL
IS HAMARÁBB
ÉRHET CÉLT,

ha a 32 év óta fennálló FEJÉRMEGYEI NAPLÓ
című A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ Székesfehérvár
és Fejér vármegye legnagyobb példány-
jelenik hetiköznapi 6, vasárnap
12 oldalon 100 mm 120,000 K
Hirdetést felvesz Rudolf
Mosse hirdetőiroda

NÖVÉNYVÉDELLEM

A MEZŐGAZDASÁGI TÖBBTERMELÉS SZEMLÉJE. A LEGKIVÁLÓBB
MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI SZAKEMBEREK KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL
SZERKESZTI: DR. KEREKES LAJOS. + A MEZŐGAZDASÁG LEG-
SZEBB, LEGJOBB, LEGOLCSÓBB, LEGELTERJEDTEBB SZAKLAPJA.
KOCH ERNŐ RAJZAIVAL. + ELEVEN KAPCSOLAT A KERESKEDŐ
ÉS FOGYASZTÓ KÖZÖTT. + SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-ÚT 51., IV. EM. 5.
MEGJELNIK MINDEN HÓ 15-ÉN. + KÉRJEN MUTATVÁNYSZÁMOT

A Növényvédelem részlete hirdetések felvételének Rudolf Mosse hirdetői irodájában, Budapest, VI., Podma nicsky uca. 49.

A SZOMSZÉDJÁT

is figyelmeztesse, hogy az 56 esztendő óta meg-
jelenő ZEMPLÉN című, Sátoraljaújhelyen he-
tenként kétszer megjelenő politikai hírlap ma
egyre a legjobb hirdetésű organu-
moknak. A Tokajhegyalja közlönye.
Tegyen hozzá próbahirdetést és

FIGYELJE MEG

a nem mindennapi eredményt. Ezen régi, be-
vezetett és rendkívül elterjedt újságban ilyen
nagyságú hirdetést egyszer 50,000 koronáért
közlünk. A szőlőműveléshez és termeléshez
szükséges gépek, eszközök és védőszerek hirde-
tésére legalkalmasabb. + Hirdetéseket felvesz
Rudolf Mosse hirdetőirodája, Budapesten

JÓ TANÁCS
SOHASEM KÉSŐ!

Minden egyházat
szerető evangélikus
olvassa a Miskolcon
megjelenő ÓRÓMHÍR
hegyaljai evangélikusok
lapját. Megjelenik havonta
egyszer. A nagy olvasó-
tábor biztosítja az ezen lap-
ban megjelenő hirdetések vára-
kozáson felüli sikerességét. 100
mm hirdetés egyszeri díja 80,000 K.

Hirdetéseket felvesz
Rudolf Mosse hirdető
irodája Budapesten

SOPRON

4857 KISMARTON

A M. KIR. ÁLLAMI TÉRKÉPÉSZET
új, reambulált részletes térképéből.
Offsetnyomás 4 színben.

Mérték 1:75,000

Mai

S.	.	3	10	17	24	31
M.	.	4	11	18	25	.
D.	.	5	12	19	26	.
M.	.	6	13	20	27	.
D.	.	7	14	21	28	.
F.	1	8	15	22	29	.
S.	2	9	16	23	30	.

Selmar Bayer

BUCH-STEIN-OFFSETDRUCKEREI

Berlin S.C.36

Reichenberger Str. 79-80

Fernsprecher. Mpl. 1632, 1633, 1634

HIABA
VAN BÉR-
MILYEN KIVÁLÓ
ÁRÚJA, NEM TUDJA
AZT KISKUNHALASON
FORGALOMBA HOZNI ÉS
ÉRTÉKESÍTENI, HA NEM HIRDET

a „PUBLIKÁCIÓ” hetilapban.
Ez az ingyenes hirdetési hetilap
mindenüvé eljut, a legszélesebb
rétegek olvassák és ha üzleti
forgalmát emelni óhajtja, akkor
a lapot okvetlen vegye igénybe.
100 mm nagyságú hirdetés ára
egyszeri közlésnél 40,000 K.
Hirdetéseket felvesz Rudolf
Mosse hirdetőirodája Budapest

NEM

lesz oka egy pillanatra sem megbánni,
ha hirdetését minél előbb feladja a
BÉKÉSCSABAI IPAROS UJSÁG-ban

NEM

létezik Békés megyében egyetlen iparos,
kinek asztaláról egyszer is hiányoz-
nék ez a kéthetenként megjelenő lap.

SOHA

nem mellőzi hirdetéseinél ezt a lapot,
ha egyszer kísérletet tesz. — 100 mm
50,000 K. Hirdetést felvesz R. Mosse

Megjelenik minden csütör-
tőkön Előfizetési ára negyed-
évre 80,000 K. Egyes szám
ára Budapesten, vidéken és
pályaudvarokon 8000 korona

Austriában . 10,000 osztr. K
Amerikában 15 cent
Jugoszláviában . . . 15 dinár
Cseh-Szlovákiában . 4 sokol
Romániában 25 lei
Franciaországban . . 3 frank

MA ESTE

A LEGELTERJEDTEBB KÉPES MŰVÉSZETI, SZÍNHÁZI HETILAP
kedvelt rovatai

Színház + Művészet + Hangverseny + Film + Ami mindenkit
érdekel + Tudomány + Divat + Sport + Fürdő

A legdíszesebb kivitelben, műnyomópapíron, kétszínű nyomással készül!

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII., József-körút 5. Szerkesztőségi telefon: József 43, 53, 63.
Kiadóhivatali telefon: József 35-68 — A jegypénztár telefonszáma: 131-49

A „Ma Este” részére hirdetések felvételnek: Rudolf Mosse hirdetési irodájában, Budapest, VI., Podmaniczky uoca 49

TERENTIUS:

„Ahány ember,
annyi nézet”

★

100 mm-es hirdetés egyszeri
közlése 50,000 koronába kerül

Hirdetéseket felvesz Rudolf
Mosse hirdetőiroda, Budapest

de
minden
kereskedő, ipa-
ros, gyáros és vállal-
kozó nézete megegyezik
abban, hogy 27 év óta egyike a
legnépszerűbb hirdetőorgánumoknak a

MINDSZENTI HIRLAP

Siker koronázza minden hirdetését!

WILDE

„Csak az a divatos,
ami kimegy a divatból!”

Mindig divatos és sohasem megy
ki a divatból a hirdetés, mert
erre Önnek is szüksége van!

Hirdessen a SZABOLCSI
SZABÓK LAPJÁBAN!

Ezt a Nyíregyházán he-
tenként megjelenő lapot
az ország összes
szabói olvassák.

Egy kísérlet té-
nyesen meg-
győzi Önt
állításhunk
valódisá-
gáról. +

Hirdetéseket felvesz Rudolf
Mosse hirdetőiroda Budapest

VENDEGLŐSÖK LAPJA

(Alapította: IHÁSZ GYÖRGY) Budapest, IX., Viola ucca 3. Telefon: József 22-81. NEGYVENKÉT ÉV ÓTA legnagyobb, legelterjedtebb és legnépszerűbb lapja a szállodai, kávéházi, vendéglői és korecsmi szakmának Magyarországon. Hirdetéseit az egész szakma, és minden szakmai üzletben az egész nyilvánosság olvassa, és ezért csak önmagának ellensége, aki ebben a sikerthozó lapban nem hirdet.

Hirdetéseket
felvesz R. Mosse
hirdetési irodája

SOK

hirdetőnek szerzett sikert 40 év óta a „Tatatóvárosi Híradó” társadalmi, közgazd. és szépirodalmi hetilap, mely

KICSI

kezdetétől fogva ma már Komárom és Esztergom vármegyék majdnem minden házában megtalálható. Igen

SOKRA

értékeli ma már a hirdetőközönség ezt a régi és jól bevezetett hetilapot és ezért a hirdetők közül sok száza

MEGY

azoknak a száma, kik állandóan sikerrel hirdetnek a Tatatóvárosi Híradóban. Legolcsóbb hirdetési díjak

ÚJ IDŐK

A magyar úri családok
legolvasottabb illusztrált hetilapja.

Hirdetési ennélfogva rendkívül nagy hatásúak.

MILLIÓK KÖNYVE

Ezen a címen a kiváló magyar és külföldi regényeknek népszerű kiadása
sok százezer példányban jelenik meg havonta. Hirdetési olcsók és jósikerűek.

KORONÁS REGÉNYEK

E kiadásban a magyar és külföldi irodalom nagyobb terjedelmű regényei jelennek
meg nagy példányszámban. Alkalmas a középosztálynak szánt hirdetésre.

MAGYAR LÁNYOK

Az egyetlen magyarnyelvű hetilap fiatal lányok részére,
melynek hirdetési jó sikereket érnek el.

AZ ÉN UJSÁGOM

havonta kétszer megjelenő
gyermeklap.

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET R-T.
BUDAPEST VI, ANDRÁSSY-ÚT 16

Hirdetések felvétele Rudolf Mosse és minden nagyobb hirdetőiroda útján.

OKOS

KERESKEDŐK

a PÁPAI HIRLAP hetilapban azért hirdetnek,
mert ezen 22 év óta megjelenő újság elvagy terjedve mindenütt és a hirdetésbe befektetett
csekély tőke busás kamatot hoz. 100 mm
nagyságú hirdetés egyszeri közlése 75,000 K.
Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdető-
irodája Budapest, VI., Podmaniczky ucca 49.

MINT
A GÖLYÖ,
MELY CÉLBA TALÁL,

AKKÉNT TALÁLJA EL A HIRDETŐ ÓHAJÁT A
SZÉKESFEHÉRVÁRI FRISS ÚJSÁG
25 ÉV ÓTA MEGJELENŐ NAPILAP. FEJÉR ÉS A
SZOMSZÉDOS VÁRMEGYÉK LEGOLVASOTTABB
NAPILAPJA. EBBEN A LAPBAN A LEGPARÁ-
NYIBB HIRDETÉS VÁRAKOZÁSON FELÜLI SI-
KERT HOZ. 100 MM-ES HIRDETÉS DÍJA 100,000 K.
HIRDETÉSEKET FELVESZ RUDOLF MOSSE HIRDETŐIRODÁJA, BUDAPEST

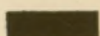
GEGRÜNDET
1780

Offsetdruck

MICHAEL HUBER
FARBEN - FABRIKEN
MÜNCHEN

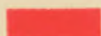
Nr. 257

Nr. 322

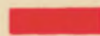
Nr. 13500

Nr. 4309

Nr. 4320

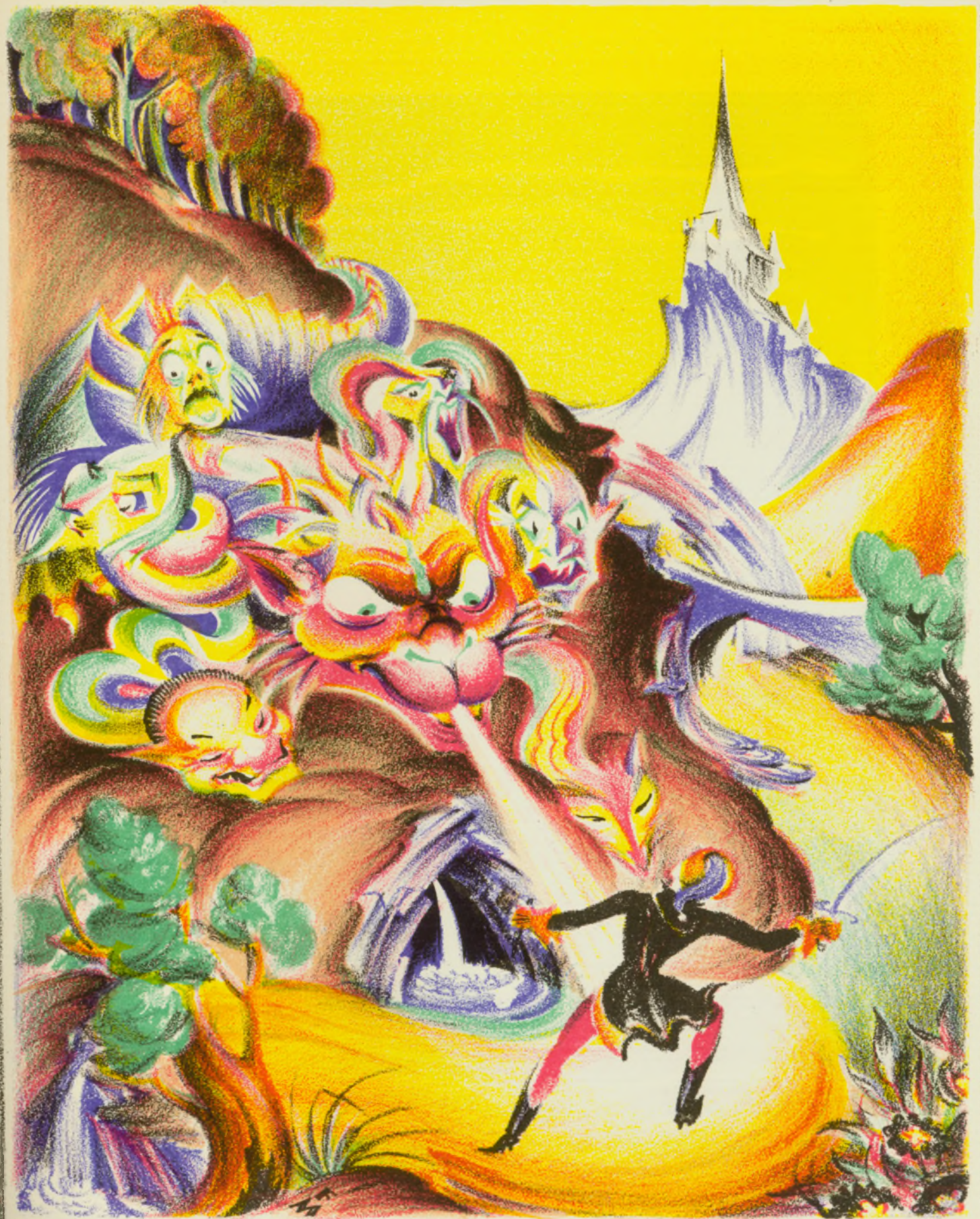
Nr. 4305

Nr. 13685

Nr. 13684

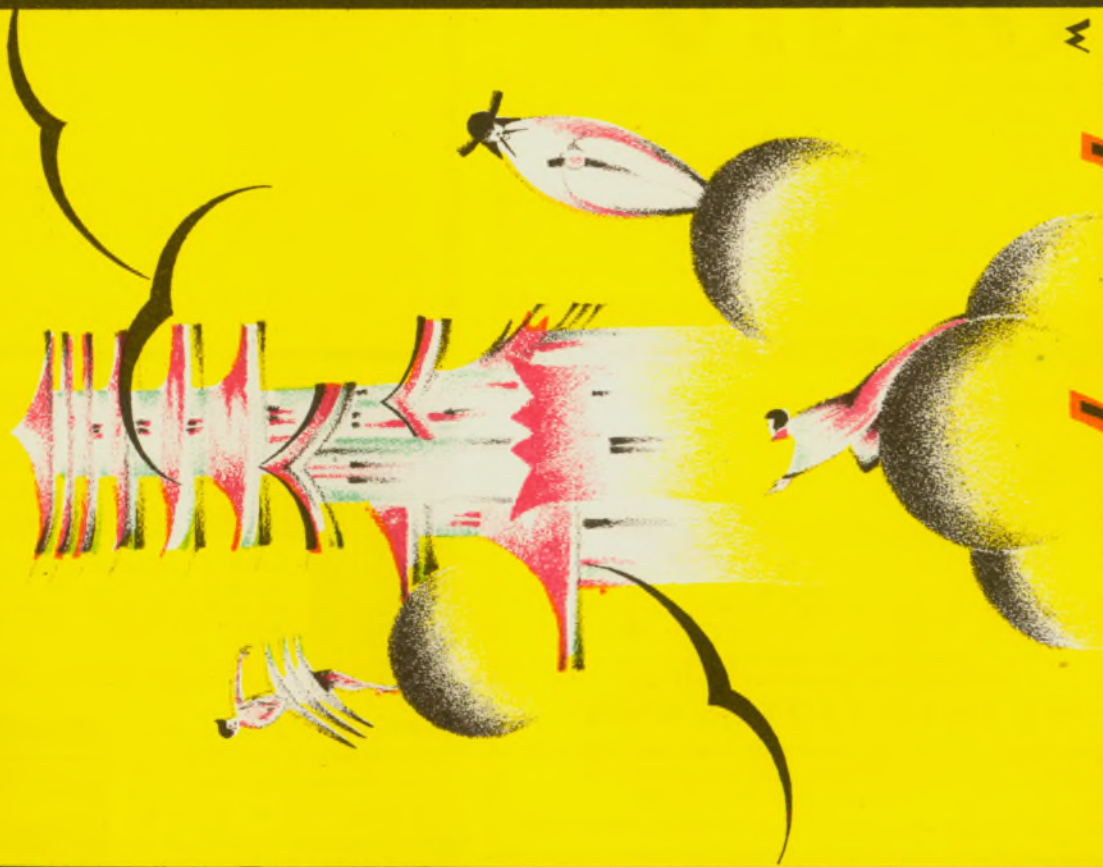
ILLUSZTRÁCIÓ »A VADÁSZ KIRÁLYFIK« CÍMŰ SZÉKELY NÉPMESÉHEZ, RAJZOLTA ÉS LITOGRAFÁLTA FIORA-FISCHER MARGIT GRAFIKUSMŰVÉSZNŐ. A GLOBUS NYOMDA RT., BUDAPEST, OFFSETNYOMÁSA

CHR-HOSTMANN-STEINBERG'SCHE
FARBENFABRIKEN G.M.B.H.-CELLE

Gedruckt mit unseren Offsetfarben

LAFÇADIO HEARN

HISTÓRIÁK^M

POL

NOVELLA

NEM ÁTLAGOS

reklám jellegével bír a Szombathelyen naponként megjelenő

H I R

politikai napilap hirdetési rovata, hanem tapasztalat alapján határozottan állítjuk, hogy lapunk által egészséges és sikerdús reklámot ér el. 100 mm hirdetés ára 80,000 K.

Hirdetést felvesz Rudolf Mosse hirdetőiroda

OROSHÁZI FRISS HÍREK

Politikai napilap. Megjelenik mindennap a kora reggeli órákban. * Hirdetéseknél biztos eredményt ér el a hirdető * Szerkesztőség és kiadóhivatal Orosházán, IV. kerület 43. (Békés vármegye). * Laptulajdonos: Demarsik Ferenc. Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőirodája, Budapest VI. ker., Podmaniczky u. 49

FŐVÁROSI HIRLAP

A LEGELTERJEDTEBB
ÉS A LEGOLVASOTTABB
VÁROSPOLITIKAI ÉS KÖZ-
GAZDASÁGI RIPIORT-ÚJSÁG
MINDEN SZÁMA SZENZÁCIÓS
ÁLLANDÓ MELLÉKLETE:
GAZDASÁGI HIRLAP
EREDETI KÖZGAZDASÁGI ÉS
VÁLLALKOZÁSI HIREKKEL

HIRDETÉSEI BIZTOS
EREDMÉNNYEL JÁRNAK
ELŐFIZETÉSI ÁRA A
MELLÉKLETTELEGYÜTT
EGÉSZ ÉVRE KÉT-
SZÁZEZER KORONA
KIADÓHIVATAL ÉS
SZERKESZTŐSÉG:
BUDAPEST, VI. KERÜLET
SZÍV UCCA 18. SZÁM
TELEFONSZÁM: 137-15.

Hirdetéseket felvesz Rudolf
Mosse hirdetőirodája, Budapest

TÖKÉLETES

eredményt reklám útján
akkor ér el, ha hirdet az
ÓZDI NEMZETI ÚJSÁGBAN

A kiválóan szerkesztett politikai
hetilap el van terjedve nemcsak Óz-
don, hanem a környék minden há-
zában megtalálható. Az ország leg-
nagyobb iparvidékének újsága.
Több mint húszezer tisztviselő, al-
tisz, munkás, polgári egyén olvassa

Egy kísérlet fényesen
meggyőzi a sikerről!
100 mm-es hirdetés díja
50,000 K. * Hirdetést fel-
vesz Mosse hirdetőiroda

VILÁG

MA MAGYARORSZÁG LEGOLVASOTTABB
ÚJSÁGJA! Mindenhol be van vezetve és mindenütt
kedvelik! Olvasóközönségét a legvásárlóképesebb
körök képezik. Ezen lapban megjelenő minden
reklámnak várakozáson felüli gyors és biztos
eredménye van. Egy kísérlet eklatáns bizonyítékot
fog Önnek nyújtani. A „Világ” szerkesztősége és
kiadóhivatala: BUDAPEST VI., ANDRÁSSY-UT 47.
Hirdetésfelvétel a nagyobb hirdetőirodák által.

KÉZENFEKVŐ

az eredmény, ha hirdet
a Debrecenben megjelenő

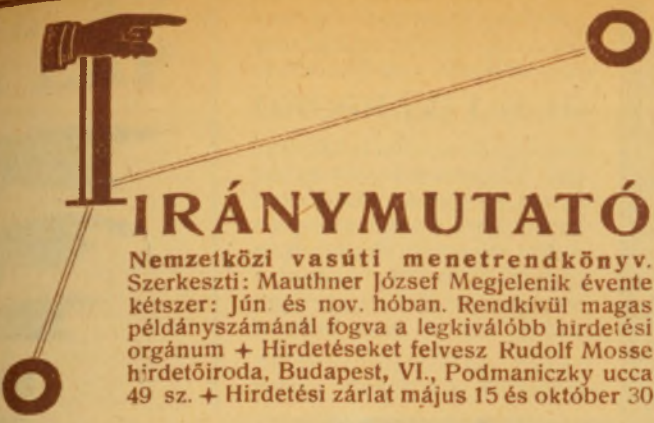
TISZÁNTÚLI HIRLAP

egyetlen délutáni politikai (liberális) napilapban.
100 milliméter nagyságú hirdetés egyszeri
beiktatási díja 120,000 korona

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőirodája Budapesten

Hirdetési példák „Újságok hirdetéseiről” című közleményünkhöz

E példák a Rudolf Mosse R.-T. cég most készülő 1926. évi Újságkatalógusa részére Kún Mihály tervei után szedettek a Hornyánszky Viktor nyomdai műintézet R.-T.-nél. * A hirdetések legnagyobb része az Első Magyar Betöntőde R.-T. Amst Antiqua betűjéből van szedve

IRÁNYMUTATÓ

Nemzetközi vasúti menetrendkönyv.
Szerkeszti: Mauthner József Megjelenik évente kétszer: Jún. és nov. hóban. Rendkívül magas példányszámánál fogva a legkiválóbb hirdetési orgánus + Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőiroda, Budapest, VI., Podmaniczky ucca 49 sz. + Hirdetési zárlat május 15 és október 30

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

ALAPÍTÁSÁNAK ÉVE: 1897

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum és a M. Kir. Iparművészeti Iskola hivatalos lapja

+
E szakmában egyetlen folyóirat Magyarországon

+
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Andrássy-út 69
Telefon: Térz 6-78.

+
Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőirodája

CSONKA-MAGYARORSZÁG FELSZÓ VÉGVÁRÁNAK ÉS VIDÉKÉNEK LEGELTERJEDTEBB, LEGOLVASOTTABB ÉS LEGKEDVELTEBB NAPILAPJA A

MAGYAR JÖVŐ

POLITIKAI NAPILAP. MEGJELENIK NAPONTA 6000 PÉLDÁNYBAN MISKOLCON * MISKOLCON MINDEN KERESZTÉNY CSALADNÁL, A KÖRNYÉKEN HÁROM VÁRMEGYE MINDEN FALUJÁBAN MEGTALÁLHATÓ

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőirodája

A DUNÁNTÚL LEGOLVASOTTABB, LEGKEDVELTEBB ÉS LEGELTERJEDTEBB LAPJA A

ZALAMEGYEI

UJSAG

SZERKESZTŐSÉG:
ZALAEGERSZEG,
SZÉCHENYI-TÉR 6
ÉS KOSSUTH UCCA 2.
TELEFONOK: 67, 128, 183

HIRDETÉSE BIZTOS EREDMÉNYRE VEZET. + FIÓK-SZERKESZTŐSÉGEK MINDEN NAGYOBB ZALAI VÁROSBAN. TUDÓSÍTÓK AZ EGÉSZ ORSZÁGBAN ÉS KÜLFÖLDÖN

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőirodája

NEM IGAZ, HOGY

4x4=4

DE IGAZ, HOGY

ha a 14 év óta megjelenő DEBRECZENI HIRLAP hetilapban hirdet, akkor a hirdetésbe fektetett csekély töke busásan megtérül. Közöltesen próbahirdetést lapunkban és csodálkozni fog az eredményen. Egyszeri 100 mm-es hirdetés 120,000 K. Hirdetést felvesz R. Mosse hirdetőiroda

LEMOND

minden más reklámról, ha egyszer hirdetett az Újpesten havonta megjelenő

EGYESÜLETI ÉLET

ben, mert ez az elterjedt lap nagyszerű eredményt hoz Önnek. 100 mm nagyságú hirdetés egyszeri beiktatási díja 100,000 K

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőirodája Budapest

AKITUDJA, HOGY
A HIRDETÉS KE-
VÉS PÉNZBE KE-
RÜL ÉS MÉGIS
SOK HASZNOT
HOZ, AZ FELTÉT-
LENÜL HIRDET

"BALATON"

Balatoni Szövetség és a kötelékébe tartozó intézmények és vállalatok hivatalos havi értesítőjében. Nagy elterjedtségnek örvendő lapban a hirdetés mindig eredményes. 1/8 oldal nagyságú hirdetés egyszeri közlése 102.000 K. Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse irodája

A MUNKÁ NEMZETI POLI- TIKAI HETILAP SALGÓTARJÁN

ELTERJEDT, OLVA-
SOTT ÉS KEDVELT
HETILAP * HIRDE-
TÉSI ROVATA JÓ
EREDMÉNYT HOZ

100 mm nagyságú hirdetés egy-
szeri beiktatása 100.000 korona

A CHÉMIAI IPAR LEGRÉ-
GIBB FÜGGETLEN SZAK-
LAPJA * 25. ÉVFOLYAM
ELSŐRANGÚ HIRDETÉSI
ORGÁNUM * SZERKESZ-
TŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL: BUDAPEST, VIII.,
NÉPSZÍNHÁZ UCCA 49

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdető-
irodája, Budapest VI, Podmaniczky ucca 49

MAGYAR ÚRIASSZONYOK KÖZLÖNYE

GAZDASSZONYOK
LAPJA

★
HÁZTARTÁSI ÉS SZÉPIRODALMI
FOLYÓIRAT + MEGJELENIK
HAVONTA HÁROMSZOR:
1-ÉN, 10-ÉN ÉS 20-ÁN

★
EGYSZERI HIRDETÉS OLYAN
NAGY EREDMÉNYT HOZ,
HOGY ÖNKÉNT ADJA
FEL HIRDETÉSÉT
ÁLLANDÓAN

★
TEGYEN KÍSÉRLETET!
Mutatószámot és hirdetési tarifát
ingyen küld a „Magyar Úriasszo-
nyok Közlönye” hirdetési kezelő-
sége Rudolf Mosse hirdetési
iroda, Budapest VI,
Podmaniczky
ucca 49

★

KÉNYTELEN MEGHAJOLNI

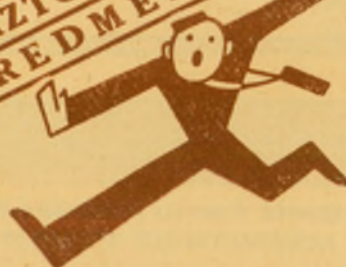
mindenki a

GYŐRI HIRLAP

sikerhez vezető hirdetési rovata előtt. Aki csak egyszer is hirdetett ebben a 69. évfolyamát élő napilapban, azt a nem mindennapi siker készíti arra, hogy állandóan felkeresse a Győri Hírlapot. Eredményt illetőleg felette áll minden más reklámnak! 100 mm nagyságú hirdetés egyszeri közlési díja 150.000 K.

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse hirdetőirodája, VI. Podmaniczky u. 49

BIZTOS ÉS GYORS
EREDMÉNYT ÉR EL

ha hirdetéseit a
„DEBRECEN”
politikai napilapban helyezi el, mert az egész Tiszántúl legjobban bevezetett napilapja. 100 mm hirdetés egyszeri beiktatási díja 120.000 korona. Kérjen mutatószámot!

Hirdetéseket felvesz Rudolf Mosse irodája, VI. Podmaniczky ucca 49

KÉT ÜVEGRE VALÓ CÍMKE. RAJZOLTA ÉS LITOGRAFÁLTA LAUFER KÁLMÁN, A GLOBUS NYOMDA KÖNYOMDAI OSZTÁLYÁNAK VEZETŐJE. A GLOBUS NYOMDA RT., BUDAPEST, OFFSETNYOMÁSA

KNER IZIDOR UNNEPLÉSE

Lapunk vezető helyén megemlékezünk arról a magyar könyvnyomtatóársadalomért megismerésről, amelyet Kner Izidor kartársunknak az Iparegyesület részéről történt dekorálása jelent. A nyomdászársadalom a kitüntetés fölötti osztatlan és őszinte örömeinek kifejezést adandó, ez év november 13-án megjelent az Országos Iparegyesület közgyűlésén, melyen a kitüntetett átvette az aranyérmel és az arról szóló oklevelet. A kitüntöttek valamennyije a Magyarországi Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesületének tagja lévén, az egyesület nevében annak igazgatója üdvözölte az unneplést és a kitüntetést adó Iparegyesületet.

Az Iparegyesület ünnepségét követte Gyoma község intelligenciája által november 28-án tartott unneplés, melyet az ottani kaszinóban tartottak meg egy 140 személyes bankett keretében. Ez alkalommal Kner Izidornak a Főnökegyesületben tömörült szűkebb kartársai közül nyolcan tettek meg a Budapest-Gyoma közti utat, hogy a fényes ünnepség meghittségeit emeljék. Braun Vilmos kartárs, mint az Iparegyesület képviselője, Markovits Kálmán a Főnökegyesület megbízásából és Walter Ernő a szerető kartársak nevében üdvözölte az unneplés központjába került és csak a derengő havasi hajnal oszlatta fel az ünneplők lelkes táborát.

Amennyire kerülni óhajtotta Kner Izidor unneplését, — nem tudva ez elől kitérni, — láthatóan jól esett neki a megismeretése és unneplések szeretetteljes sora és megnyilvánulások lezártával nem maradhatott fenn benne kétség aziránt, hogy valóban átérzett szeretet volt az, amely ez idő alatt körülvette és nem lehet kétsége aziránt sem, hogy ez a szeretet nem más jelenség, mert annak forrása a meggyőződésteljes elismerés suglata mely tisztelt ama páratlan munkálkodás iránt, melyet valójában csak a szakmai hozzáértés tud kellőleg értékelni.

A Magyar Grafika, mely híven regisztrálja a szakmai haladásokat és törekvéseket és mely maga is sokszor merített ama kincses tárházból, melyet Gyomán emelt Kner Izidor, örömmel örökíti meg ez öröndetes eseményt és üdvözlét és szerencsekívánatait küldi ez alkalomból a nyomtatóművészet érdemes előharcosának, Kner Izidornak.

A fenti hivatalos unnepléseken kívül Kner Izidort légiónyi jóbarátja, tisztelője természetesen levélileg is üdvözölte, így üdvözöltük mi is, mint lapunk egyik legteljesebb és legáladozatkészségesebb barátját, amire a következő választ kaptuk:

Kedves Kartárs Uraim! Pilátus beleesett a Cre-dóba, én meg nyakig evickéltem benne! Mit szóljak én, ha Saul kérdezte, hogy miként került a próféta közé. Apai és anyai csók, meg egy fertály forint erőszetteltizenháromszázötven forint adományra és Szolnokon akadtam fenn könyvköltőimasként. Innen megszököre — sok viszonzatlanság után — 17 éves koromban Székesszékfővárosát Szammer Imre nyomdájában könyvköltő lettem, ahol is egy hordó sör fogadtatmával kiszedtem egy ösörös hirt gyorsabban és kevesebb hibával, mint Gutenberg ottani öreg — bár nem rokkant — kalondai s azután 75

forint tökével nyomdát nyitottam szülőföldemen. Közben sok minden történt a mai napig, de hogy én megkaptam ezaz irdatlan nagy medálját, csak úgy lehet, hogy közben elhallak közvelen nagy szakmabeli elődeim — a akik megmaradtak, azoknak nem volt 75 forintjuk, hogy magukat öndőlősthal-lák volna. A holduceai tenyésztelep nagyfejű előlt szegyenlem magamat leginkább. Fürtinger, Tanay, Gelléri, Grócz stb. ha csak egy szót szólunk, kölcsön adtam volna a 75 forintot és maők a mellőbb ünnepltek. Dehát ilyen az élet! Vén kartársi üdvözléssel Kner Izidor.

E levél hű fotográfiája Kner Izidor jellemének, amely nem keresi a dicséretet, nem is szereti, de ha már nem kerülheti el, úgy pózolás nélkül, az ő ismert aranyos humorával átszőve előadott keresetlen szavaival igyekszik a merev unnepi hangulatot kedélyessé varázsolni.

UJSÁGOK HIRDETÉSEIT

mutatjuk be az e számunkhoz csatolt 16 lapnyi szedéspéldamellékletet. Hogy félreértés ne legyen: nem újsághirdetéseket, hanem újságok, hírlapok propagandásait célzó hirdetéseket. Az ilyen természetű hirdetések mindenkor kedvenc munkái a hirdetés-szedőknek, hiszen ezeknek szedésénél sokkal nagyobb szabadságot élvez a hirdetés-szedésnél és a kivitelnél egyaránt, mint amilyent bármely más hirdetésnél a nyomda, vagy a hirdető meg szokott engedni. Mellékleteink hirdetéspéldái a Mosse Rt. jövő évi újságkatalógusa számára készültek. Tervezőjük Kun Mihály, aki e feladattal egy ritka és kivételesen nehéz megbízáshoz jutott. Közül háromszáz hírlap hirdetését kellett megtervezni, úgyhogy mindegyik nemcsak ötletes legyen, de ne üsse, ne nyomja agyon vele egy oldalpáron levő más lapok hirdetései. E cél nem volt másként elérhető, mint az ötletesség fokozott csillogtatásával. Kun Mihály sokkal közelebb áll hozzánk, semhogy az olvasók a dicséret legközvetlenebb kifejezését részrehajlásnak ne minősítsék. Minden hirdetése, amit bemutatunk, önmaga beszél arról, hogy tervezésénél vagy a lap — amelyre a hirdetés vonatkozik — iránya, vagy a hirdetés szövege volt az a szikra, amely a kivitelre került ötletet, megoldást szedéskompozíciót életre keltette. A mellékletek 85 hirdetése egyenként is, de mégis inkább együttesen olyan stúdiumot alkot, amilyenre ritkán adódik alkalom skulondos élvezetévé válik a hirdetés-szedőnek, aki az abban fellelhető ezernyi ötletszínpontokát mindennapi gyakorlati munkájánál is tuneményes sikerrel aknázhajta ki. Mellékletünk szedéspéldáinak sikere azonban nemcsak a tervezésnél nyilvánuló ötletességtől függött — noha a legtöbb esetben a tervezet, a vázlat a kőfőzésre minden sikernek —, hanem annak a szedésbe való átültetésétől, illetve az egyes példákat szedő munkatársaink részéről tanusított ambícióteljes megértéstől, amellyel a vázlatot értékelték és a holt anyagból beszédessé szedést alkottak. E példák Hornyánszky nyomdabeli szedői: Goldstein Ernő, Kovács István, Kovács László, Lachmann Henrik, Pazdán Péter és Varga Sándor, Becker Istvánnal élükön, tökéletesen átértékelték feladatuk fontosságát és tehetségük latba vetésével ültették át a ceruza kusza vonásait határozott kontúrú szedésbe. — Ezekkel a hirdetésekkel a Mosse Rt. magyar újságkatalógusa magasan kiemelkedik ugyanezen világrész más hasonló kiadványainak színvonalán.

W.

GRAFIKUS MŰVÉSZETEK KÖNYVTÁRA

első kötete »Grafikai sokszorosító művészetek« címen az elmúlt hetekben megjelent. Ennek a kötetnek maga a vállalkozás szerkesztőkiadója: Novák László kollégánk a szerzője, az ő hatalmas tudását, terebélyes szakismeretét, a sokszorosítás művészetének sokféle ágazó labirintusában való otthonosságát dicséri e számos magyarsággal megírt kötet, amelynek hasznát veszi a munkás, munkaadó vagy grafikus egyaránt. A kötet bevezető része nagy vonásokban ismertet, csoportosítja a sokszorosított eljárásokat, amelyeket azután magas-, sík- és mélynyomtatás fejezetek alatt részletesebben is ismertet. A könyv tartalmának részletesebb vázolására éppen tárgyánál fogva nem térhetünk ki. Novák maga is csak a legszükségesebbet mondja el a sokszorosított eljárásokról, éppen csak annyit, amennyiből egy-egy eljárásról való fogalmunkat megalkothatjuk. E mű lexikális természetű, dacára annak, hogy struktúrája egész más, de a tájékozódást igen megkönnyíti a lelkiismeretesen összeállított tárgymutató, amely nem kevesebb, mint 563 vezérszót tartalmaz. Már ez a szám is meggyőzően bizonyítja, hogy e könyv a régi, új és legújabb sokszorosított eljárások csaknem valamennyijének rövid ismertetésére terjeszkedett ki. A legújabbban feltalált sokszorosított eljárások és gépek megismerését ugyan nélkülözünk kell, de ezt nem is róhatjuk hibájaként a könyvnek, mert a mai technikák forrongásában, mikor a technika minden ágazatában úgyszólván napról napra merülnek fel újabb és újabb találmányok, ezeknek kivétel nélküli regisztrálása úgyszólván lehetetlenség is. Hogy ezt megemlítsük, ne vegye senki gáncsvesetésnek, mert ha valaki, úgy e sorok írója valóban szívvel-lélekkel áll Novák László tiszteletreméltó személye mellett. És éppen ez az igyekezet adja tollhegyére azt a megjegyzést is, hogy könyvének kiállítása, köntöse túlságosan fényűző. Aki tisztában van a mai előállítás költségeivel, az igen hamar abszolút biztonsággal állapíthatja meg, hogy 52.000 koronáért képtelenség ilyen könyvet a piacra hozni. Semmi veszélyt sem lát-nánk abban, hogy a könyvsorozat további kötetei olcsóbb, de jó papíron és félévazonkötésben jelennek meg. Ezen a két tételen nagy megtakarítások érhetők el, amire szükség is van, mert meg vagyunk győződve arról, hogy a most kikerült kötet anyagi számadása igen jelentékeny összeget jelentő minusszal fog záródni. — A könyv nyomdatechnikai kiállításáról csak dicsérlettel emlékezhetünk meg, rajta van a Világosság nyomda előnyösen ismert szignuma és Dukai Károly kollégánk ízlésének bélyege. Külön kell megemlíkeznünk a mű 24 mellékletéről is, amelyeket részben a Világosság, részben más fővárosi és külföldi nyomdák állítottak elő tökéletesen kifogástalanul. — Novák László kollégánk e vállalkozásának legközelebbi kötete január havában fog megjelenni és a betűművészetet fogja tárgyalni. Ennek a kötetnek az árát — tekintettel az első könyv nagy deficitjére — mérsékelten felemelte a kiadó és pedig kötetenként 40.000 koronára, ami szerintünk még mindig igen alacsony ár. Megrendeléseket Novák Lászlóhoz kell intézni: Budapest, VIII. kerület, Conti uca 4. Világosság Rt.

W.

LUDLOW CÍMBETŰ- ÖNTŐGÉP

A Ludlow betűöntőgép egyes matricákból szedett sorokat önt egy darabban. Ezt a gépet a berlini Mergenthaler szedőgépgyár Amerikából vezette be és árusítását kizárólag maga vállalta.

A Ludlow-gép lényege és újítása az, hogy egyszerűen kigondolt rendszer alapján a nyomdatulajdonosokat abba az előnyös helyzetbe hozza, hogy egy cicerótól öt cicerós betűig szedendő sorokat egy és ugyanazzal az öntőformával a legnagyobb mennyiségben öntethetnek vele, anélkül hogy betétdarabokat vagy egyéb módokat kelljen igénybevenni. Ez úgy lehetséges, hogy a sor talpazata változatlanul egy ciceró vastag marad, míg a betű képe mindkét oldalon eláll. Ilyen sor tehát keresztmetszetben T-formájú. Az elálló betűk közét szisztematikus űrpótlókkal töltik ki, melyek a betűk kiálló részéhez pontosan odasimulnak és támogatják. A rézmatricáknak, amelyekből minden szekrényben az ábécé 3—12 betűje van meg, az e cikkhez tartozó kétoldalas külön mellékleten látható az alakjuk. Betűképük alsó végükön van, míg fülüknél minden betű meg van jelölve, úgyhogy a szedő átolvashatja a szedett matricasort. A szedősorozót (2. ábra) ép úgy kell kezelni, mint a kéziszedő sorozóját. A matricákat betűképükkel lefelé rakják a sorzóba, amelybe a sorszélesség ellenőrzésére ciceróskála van belevésve. A matricasort kézzel zárják ki és azután

a csavarok meghúzásával rögzítik meg. A rendes sorzó 21 ciceró széles. Szélesebb soroknál 42, illetve 63 cicerós sorozót használnak és az öntést két, illetve három részben végzik. A sort az illető szedősorzó egész szélességében zárják ki, de minden 21 ciceró után betétdarabkát kell tenni, mert az öntés 21 ciceró szélességre történik. Ezek a betétdarabok tetszés szerint tehetők bele, például szóközben is. Az ezáltal netán támasz nélkül maradó betűkép a legmagasabb sor megfelelő behúzásával nyer támaszt. A »behúzást« a gép önműködően önti, úgyhogy ezt a Ludlow-készülék egyik legelméesebb találmányának kell tartanunk. Ha a sort leszedték, akkor a szedősorzóval együtt az öntőgépbe teszik, a fogantyút megnyomják, mire a gép az öntést a gépnek a hajtóerőbe való beiktatása után önműködően végzi el. Az öntési folyamat mintegy négy másodpercig tart és amint az öntött sor kitolódik belőle, a Ludlow-gép máris új öntésre áll készen. Az öntőgép maga rendkívül egyszerű és teljesen önműködően dolgozik, amennyiben a sort megvágja, adjusztálja és kilöki, úgyhogy a szedő a fogantyú jelzése és a sorzó önműködő kiválása után, a sorozót a sorral kiveheti és a matricasort eloszthatja. Mindez gyorsabban megy végbe, mint a szedés és nagyon könnyen megtanulható, különösen gépszedőknek, akiknek a soröntésben már gyakorlatuk van. Részükre a Ludlow-gép szakszerű kezelése magától értetődő munka. A gép kiváló öntőszerkezete folytán a sorokat tisztán és élesen önti ki, úgyhogy a legnagyobb példányszám kinyomására is

alkalmasak. A betűk választéka gazdag. Vannak modern és jellegzetes antikva, kurzív és fraktúr, valamint különféle kiemelőbetűi, még pedig minden betűfokban. A kurzív betűk rézsútosan állnak alapjukon, de ez nem változtat az öntésen. A Ludlow-gép munkaköre magában foglalja 1—12 ciceró nagyságig az összes címbetűk öntését és pedig hirdetések, akcenciák és plakátok részére.

Nagyobb fokú betűk egyenkint öntenek és azután sorokká állítatnak össze. Ezt 2. ábránkból világosan láthatjuk. Az M betű ott hosszában van a sorzóba befogva és öntésre készen. Ebből is kitűnik a gép előnye, mert nem ritkán fordul elő, hogy az ilyen nagy kézbetűkből kevés van a nyomdában és több sor szedésére nem elegendők. Betűkön kívül nagy számok, mindennemű keretek és jelek vannak raktáron, amelyek adott pillanatban ugyancsak becsesek lehetnek. A nagyobb betűfokok nonparellről nonparellre osztódnak el, úgyhogy az alátétregletták (űrpótlók) mindig ciceróra »mennek ki«. Ezek a regletták ciceróra és nonparellre önthetők, az öntött betűfokok nagysága szerint. A Ludlow öntőgép pontossággal önti ki reglettáit.

Az erre a célra szolgáló regletták öntéséhez egy üressor-tömböt használnak, amelyet a gépbe fognak bele. Ezek az üres sorok mintegy tizenegy ponttal alacsonyabbak a betűsoroknál. Mind ebből kitűnik, hogy a Ludlow öntőgép a nyomdáknak nagy idő-, anyag- és pénzmegtakarítást jelent, amit az is tanúsít, hogy Amerika nyomdáiban már nagy mennyiségben üzemben van. O. Schl.

Schriftgießerei D. Stempel Aktiengesellschaft, Frankfurt am Main

HÖLZL-MEDIAEVAL
FÉLKÖVÉR HÖLZL-MEDIAEVAL
HÖLZL-MEDIAEVAL-KURZIV

Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, Budapest

HARMONIKUS KÖNYVRŐL

Az idei karácsonyi könyvpiac hosszú idő után végre olyan könyvet dob a megjelent munkák tömegébe, amely a könyvhöz értő embereknek első tekintetre elárulja a becsületes szépségakarás ismertető jeleit. Könyvekről nálunk csak belső tartalmuk, mondanivalójuk érdekessége szempontjából szokás írni. Sajtóban is, kritikai folyóiratokban is a könyvet a szöveg mögötti megbúvó értelem szépsége vagy kevésbé szép volta szerint méltatják és rendszerint elhanyagolódik a könyv külső megjelenése és belső egyénisége közt meglevő összefüggés. A könyvet az értelmi kultúra gyermekének tekintik és ész nélkül olvassák. Hogy a könyvben, legalábbis a jól megcsinált könyvben: színek is vannak, zene is van, — mert hiszen építészetileg van megkonstruálva, tehát zeneileg — és hogy a könyvet ezért nemcsak aggyal, de szemmel is kell élvezni, ez a racionalizmus évszázadaiban elvesztett köztudatból. A könyv tehát megfakult s elsohadt a józan ész világosságánál. Úgy járt, mint a férfiak ruházata az utolsó kétszáz évben. Valamikor telve volt színekkel, selymes fénnnyel, puha és csillogó részletekkel. De aztán célszerűen, okosan, józanul és unalmasan kezdtek el a férfiak öltözködni: a bölcsesség megölte a szépséget. Lám milyen más a női ruházat, amely nem az észnek, hanem a nőkben meglevő spontán tetszenivágyásnak édesgyermekke. Cikázik, világít, foszforeszkál. Ki-egyenlített keres a személyvel, az érzéseivel, a kor hangulatával.

Ez a hasonlat onnan jut eszünkbe, mert a szóban forgó könyv: *Nádai Pál: Asszonyi pompa* című munkája éppen ebben az eszmekörben mozog és talán a női divat egynémely esztétikai megállapítását vitték át a gyakorlatba azok, akik ezt a könyvet megteremtették. A könyv maga nem sorozatból az irodalmi, illetve népszerűen tudományos műfaj-meghatározások egyikébe sem. Nem viseletértéket és nem szociológiai, vagy éppen pszichológiai munka.

Inkább talán a néhány évtized óta kulföldön igen elterjedt „galáns-irodalom” terméke. Afféle szépségbreviárium, amelyből az ízléses, tanulmánygyő és nagyvilági formák közt élő nő a maga műveltség-történeti multját és jelenét ismerheti meg. A divatok hullámjatekaiból, a krinolinok, viganós, hajporos és parfümös asszonyok évszázadaiból, a kenőcsök és illatos vizek, a csillogó drágakövek és a roskadóan terített asztalok multjából annyit ad, amennyit egy elkényeztetett olvasó fájdalom nélkül tud megemészteni. Nádai nagyon vigyáz arra, hogy a tálalásmódja étvágygerjesztő legyen, hogy ne adatok és nevek lexikális egyvelege legyen ez a történelmi háttér, hanem eleven és mozgó élőkép. A stílusnak minden bravúráját, a humornak, tréfás gúnynak, a novellisztikus egyszerűségnek minden változatát odaülteti csövegéseibe. A mult hő asszonyai, nagy hősszerelmesei, a jelennek hőbortos dámái, divatkirályai és rivierai parfüm-vegyészei a romantikus gúny egy nemét csalják ajkaira. Az elegáns élet nagy karneválján csak mosolyog és hunyorít. . .

Az ilyesféle könyvek hazája elsősorban Franciaország. Mióta az olasz udvarok fénye, udvariassága, művészetszerete átvándorolt a francia királykastélyokba, azóta az affektált és szép élet e kulisszái és tankönyvei is a franciáknál találhatók fel. Nemcsak az öltözködő nők divatos Mekkája Párizs, hanem a szerencőtollú divatrajzolónak, a színpadi kosztümök tervezőjének és a nagyvárosi erkölcsök karikatúristájának is. Toulouse Lautrec művészete pálinka-illatú és selyemrongyoktól suhogó café chantant-ok levegőjében feslett fel és csak a nevek mások ma. A grafikus Dryannak, Lepapenak, Utrillónak nevezik. Az énekes kávéház helyére a szállodai bár és az ópiumtanya került. Vagy éppen a Poirét úszó tündérhajója a Szaján. De a toll suhanása, könnyű és sikamlós téma, a kis divatos paradicsommadár, a parkettáncos és a néger muzsikás, az amerikai szarupápaszemesei gavallér ősi típusok. Ilyen könyvek és illusztrációk melegágya a francia főváros, az ízes ételek a könnyű mámorok és az elragadó mosolyok városa.

Egészen különös, hogy a francia grafika e pezsgő életkévét egy magyar grafikusművésznek e könyv

kelyhében sikerült életrekeltenie s aki ezt megselekedte: Dankó Ödön ezzel a munkájával egyszerre a legismertebb magyar grafikusok közé emelkedett. Dankó a könyv illusztrálásának feladatát úgy oldotta meg, ahogy a legnehezebb, de egyúttal a legtermészetesebb. A könyvet egy változóhangulatú, de végig egységes egésznek vette, amelynek az egyes lapokon a kísérőzenét adta odavetett, de genális akkordokban. Nem illusztrál, magyarázó, vagy a szöveget más nyelvben visszaadó gondolatolmács ő. Hanem egy finoman elmélyült olvasó, aki előtt ott fekszik egy könyv hosszú, hosszú szövegtekercse és ő itt is, amott is bele-beleszúrja az ő grafikai ötleteit, hangulatirakatait, színekben pompázó megjegyzéseit. Azt mondtuk az imént: francia életkedv pezseg a pohárban, de azzal nem azt akarjuk mondani, hogy amit ő ad, az franciás. Dankó Ödön, aki a belső építészettől rándult át a könyv síkdíszítő területére, sokkal inkább a könyv konstruktörje, mint a franciák, akik egyszerűen csak genális skicceket raknak a könyv lapjaira. Dankó Ödön nemcsak melódiaikat szó a könyvbe, hanem hangszereli is azt. A divat multját, az érzelmes, az elragadtatott, az édesen szemforgató, a nyegle, a kacér világot, a mai önbizalmat, gazdagságot, frivol pajkosságot mind érzékeltetővé teszi. Belső struktúrát ad a könyvnek, mikor az megvan: mennyezetére és frizeire, stíkjaira és ormaira finom és kifejező hangulatokat ír fel. Néha nem több ez egy rizposor pamacsánál, vagy egy selyemszörű pincsinél. De ahogy ezek a kis pikáns rajzocskák muzsikálnak a szöveg közt, az egyszerre lelket ad a lapnak, egy felejtethetlen éleleményé válik a szöveg olvasása közben. És ezek a kacér, szinte illatos kis rötlirajzok épűgy megtudnak jelentetni egy kort, egy hangulatközösséget, mint ahogy egy ballerina egyetlen lábujjhegymozdulatában benne káprázik a rokokó egész ügyeskedése.

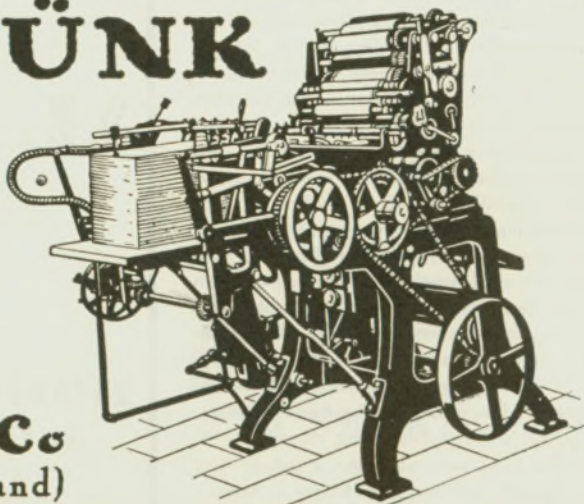
És mégis, végső analízisében ennek a mai világnak grafikusa Dankó. Elfutó szeszélyeiben, nagy, szinte mügonddal átsziszolt régiességeiben mindig huncutul ott pislog a jelenkor frivol bölcselője is. Ornamentikája ugyesen, macskaszökhellyel hidalja át a régi világok forrását, a mai élet expresszív nagyvonalú-

Átmeneti időre vagy sürgős munkák és kis példányszámok nyomására

KIS OFFSETÜNK

a legmegfelelőbb
offsetgép. Kézi-, vagy
önberakó-szerkezettel. Nyom-
tatásfelület 23×34 cm. Olcsó ár és
legnagyobb teljesítőképesség.
Könnyen kezelhető és
azonnal szállítható
Ajánlatot
kűld

STOKES & SMITH Co.
G. m. b. H. Barmen-Wichl. (Deutschland)

ságát. Ódon rézkarcok bánatos finomsága fűti a kedélyét és egyetlen taktussal odább már a sportkisaszszony izommozgásának lendületkiterése nyugtázi le. Stíluskereső és absztraháló művész. De ami mindezeknél fontosabb: konstruálja azt a nagy, nehéz tömeget, melynek neve könyv.

S itt kapcsolódott bele a könyv megcsinálásába a harmadik tényező: a kettejük munkáját életreható Globus-nyomda. Mi az a »dizsmű«, a mai, helyes értelmezésben, ez a karta ezáltal megmutatni író, rajzoló és könyvnyomtató. Még két évtizeddel ezelőtt — tudjuk — valami szörnyűséges könyvet írtak e kifejezésen. Renaissance-kereteket a lapokon, több színben nyomott képeket, vastag merített papírost, tarka iniciálákat, börkötéseket mindenféle préselt virágokkal, több kilós bruttó súlyt. Ereket tárgyat havi részletfizetésre. Mi más a mai könyvművészet remeke! Ereje az egységében van, tipográfiai lezártágában. Tíz év végsévéig két színben, roppant gondos beosztásban, mindvégig egyensúlyban tartva benne a betűk fekete tükre és a rajzok rozsdavöröse. Már a kontóse is színesen litografált virágaival, feketén fehérrel nyomott címuszlagjaival: a kellemes szénzació erejével. Izeltőt ad a grafikus vonalnyelvéből, tarka foltot a kirakat számára és egy vidám ütemet a könyv zenéjéből. Az elegáns forma azután bent az oldalakon a könnyed és frissen ható rajzokat a Didot-antikvabetélik olyan foglalatába helyezi, mintha egy szerfelett egyéni kis bábjáték számára színpadi keretet építenének. Tisztán és nyugodt relieffal rajzolódnak ki a mélyfekete betűk és a szedés ablakaiban ott táncolnak a rajzok. Csak akinek fejlett tipográfiai érzéke van, tudja itt megbecsülni azt a roppant gondot és munkát, mellyel a sorok zárva vannak, ahogy a szedés hozzájárul a rajzokhoz, levegősen és mégse túllontól megtörve. Klasszikus nyugalom gerendái közé fogva a tarka színjátékot. Kő köre rakva, betűtraverzek egymásra illesztve, az egyes síkok vízszintes ritmusa a masszív falak párkányáig felépítve — egy sokemeletes nagy építmény pontosságával készült ez a könyv. És megdöbbentően biztos a dinamikai hatása.

Ilyesmít valóban csak akkor lehet jól megcsinálni, hogy ha a könyv íróján, rajzolóján és szedőjén meg nyomtatóján egyetlen közös gondolat lesz úrrá: a szépség akarása.

Ez a könyv mégis jó, hogy megszületett, habár nehéz és fárasztó hangyamunka árán született meg, mert egy esztétikai és erkölcsi példázat erejével hat. Belső harmóniája, éltető szelleme kifelé árad. A mai pompázó asszony hálósobájába, tapétás falai, selevmívandója, jóérzése, halk öletörme kifelé vetődik belőle. Betűk, lapok, könyvfedél suhan át és végigömlik a könyvön az a harmónia, mely megvolt az íróban, a rajzolóban és a könyvnyomdászban. Képzeli csak el — ennél az építészeti hasonlatnál maradván —, hogy egy gazdag és bőkezű építelő megrendelné valakinél a legkecsesebb táncpalotát, melynek belsejében csupa szépség és jókedv muzsikál. És az örömmel ez a mecénása átvinné a maga elragadtatását a tervezőművészből, a falak festőjébe, a világosítóba, a malterhordozóba és a kőművesbe is. Íme: egy épület, amelyet belső harmóniában, jókedvvel, egymást szinte legyőzve a versengésben, alkotott meg az építés minden tényezője.

Kívül és belül életöröm ebben a házban: ilyen könyv Nádaipál most megjelent könyve az Asszonyi pompáról. F. N.

A gazdagon és színesen illusztrált

OFFSET- BUCH- U. WERBE- KUNST

című művészeti havi folyóiratot olvassa

A NYOMDÁSZ A KIADÓ A KERESKEDŐ AZ IPARMŰVÉSZ

Minden száma havonként változó művészi fedőlapban, izléses kivitelben jelenik meg. Technikai kiállítás a német könyvnyomtatóipar legtekélyesebb teljesítménye

Egyes szám ára -75 dollár
Féléves előfizetés 4.50 dollár

DER
OFFSET-VERLAG G. m. b. H.
L E I P Z I G

UND WERBEKUNST

RAKTIKUS TALÁL- MÁNY A HIRDE- TÉSEK TERÉN

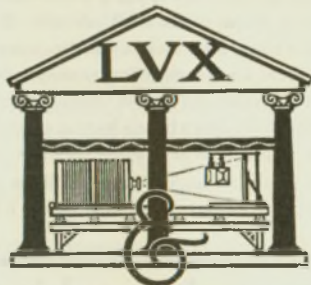
Nagyon figyelemreméltó, praktikus és egyben érdekes találmányról adhatunk számot olvasóinknak. Olyan találmányról, amelynek nyomát külföldi lapok hirdetésein már láttuk, anélkül hogy magyarázatot tudtunk volna magunknak adni arról, tulajdonképpen miként is keletkezik. A német fol-találó, aki nem is nyomdász, nagyon találóan »Blickfang«-nak nevezi találmányát és valóban az a rendeltetés, hogy az újságolvasó figyelmét arra a hirdetésre irányítsa, amelybe a *figyelmeztető*, a »Blickfang« bele van állítva.

A találmány egy fából faragott könyvnyomdai klisé, amelyet a hirdetés üresen hagyott helyére állítanak be és lehetővé teszi, hogy a hirdetésbe a szöveg szí-
nétől eltérő színű figyelmeztető jelet — többnyire pirossal — nyilat, nagyobb szóró-, felkiáltó- vagy kérdőjelet — nyomjon bele. Ez természetesen azonnal ráirányítja az olvasó figyelmét az illető hirdetésre. A klisé vászonra vagy selyemmel van áthúzva és egy 2 cm² vagy nagyobb rézdobozba van állítva. A doboz egyik sarkában csavarral elzárt nyílás látható. A csavart kicsavarják és a nyílásán át öntik bele kis tölcseren a piros hig anilinfestéket. Ez 5000—4000 példány nyomására elegendő. A 5×5 centiméteres dobozok nagyobb jeleiből utántöltés nélkül 21.000 példányra is nyomható rá a piros figyelmeztető jel.

A klisé áthúzata állandóan magába szívja a hig festéket és megfesti a klisé jól kiálló jelét, amely nyomás közben a papírosra nyomtatódik, függetlenül a szövegnyomástól, amely így egy menetben két szintet produkál. A klisé gyorsajtó- és rotációsnyomtatáshoz használható és úgy mint más klisé, ez is beállítandó a szedésbe, a rotációsnyomtatásnál azonban a tömörítvénylemezen üres helyt hagyandó, ahova a klisé egy külön eljárással beállítható és a hirdetés nagysága szerint változó. A klisé az összes folyóiratoknál, napláraknál, címáraknál és egyéb reklámanyomtatványnál alkalmazható. A festéktöltés úgy végezhető, hogy a klisé ki sem kell venni a formából és csak néhány másodpercig tart. A figyelmeztető klisé mintegy két milliméterrel alacsonyabb és így nem éri a festékező-henger. Ellenben a nyomóhenger huzatára egy megfelelő nagyságú gumilapocskára ragasztandó rá, amely a nyomásnál éppen a jelre esik. Ez a gumilapocskára nyomja rá a papírost a jelre, amely azután másszínű nyomatot hagy a kívánt helyen. Bármily nagyságú klisék használati utasításával együtt kívánatra a szabadalmat birtokló gyár szállít, amelynek címe: Eugen Quirin, fastrugyár Kirchberg am Wechsel, Nieder-Österreich.

A fentebb leírt klisé eredetileg egy nyomó-rugóval és kivájtóval volt megszerkesztve, mint a mi számoló-

FÉNYKÉPÉSZETI

reprodukáló-készülékek, objektívek, lencsék, ércfordítók, eredeti vésőeszközök, szűrőüvegek,

» L U X «

brillánsfény főlvételi és másoló-
lyámpák, valamint a klisémeg-
munkáláshoz szükséges
összes gépek és
szerszámok

HOH & HAHNE LEIPZIG

FÉNYKÉPÉSZETI
REPRODUKÁLÓ-KÉSZÜLÉKEK GYÁRA

A
DRESDEN-LEIPZIGER SCHNELLPRESSENFABRIK

A.-G. (Goswig in Sachsen)

»LEIPZIG«

egyszíntnyomó offsetgépei

»KLEINE«

egyszíntnyomó offsetgépei

»KLEINOD«

egyszíntnyomó offsetgépei

»RUBENS«

egyszíntnyomó offsetgépei

»PLANETA«

kétszint és kétoldalt egyszerre nyomó

»DRESDEN«

egyszint két oldalon egyszerre nyomó

OFFSET- GÉPEI

Magyarországon is a legelterjedtebbek, mert a legmoder-
nebbek és előnyeik minden más rendszerű
offsetgépekkel szemben utól-
érhetetlenek

Magyarországi vezérképviselőt

FREUND-BARÁT-FÉLE

PAPÍRNAGYKERESKEDÉS ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET

Budapest V. kerület, Akadémia ucca 3. szám. Telefonszám: 82-35. Kérjen képes árjegyzéket!

készülékeink, tehát a színes jel a fekete festékes kiemelő léniaival együtt nyomódott, ami reklám és esztétikai szempontból nem a legkifogástalanabb volt. Ma már ez a jelet minden mechanikai alkatrész nélkül önálló színben nyomja a klisé a nyomtatványra. Mint-hogy a rézdozob, amelyben a jel kliséje van, két milli-méterrel alacsonyabb a rendes betűmagasságnál, a nyomóhengerre vékonyabb huzat tehető, ami viszont a papíros gyűrődését és a maszatolását akadályozza meg.

A téglanyomósajtónál szilárdabb festéket kell alkalmazni. Ehhez másolófestékeink bármelyike, vagy nádcukorral megsűrített tinta használható, amit a klisé vászon- vagy selyemhuzata szintén jól szív fel. Minden-esetre gyenge nyomásfeszítéssel kell dolgozni, különben a klisé sok festéket vesz fel és minthogy festék vízfesték, könnyen áttájtja és keresztülszakítja a papírt.

Rotációs gépek részére a klisé úgyanolyan egyszerűen, de megfelelő eltéréssel szállítják és egyszeri megtöltéssel 10.000 nyomásra is elegendő. Előnyösebb, ha a klisédozob úgy készül, hogy fedele lecsavarható, mert így hamarabb tölthető meg festékkel, mint a nyíláson keresztül.

Ha a nyomóformát tisztítják, a vízfestékkel telt klisédozobot meg kell kímélni a zsírtartalmú mosószerektől. Ebből a célból egy védőlapot tesznek a klisé fölé, amelynek selyemhuzata, ha zsíradékkal érintkezik, fölmondja a szívóképeséget.

A drágarézdozobok helyett olcsóbb anyagból kellene gondoskodni, amire különösen a találmány nagyobb elterjedése esetén lesz szükség. Itt öntött ólomdozobokra és paragumból vagy a közönséges liengeryanyagból öntött ruganyos klisére gondolunk, amelynek magasságát gyakorlati szempontból a rendes tipográfiai mértékre kellene fölemelni. És ha ehhez még olyan szilárd, szívóképes anyagot találunk, — ami egyébként már uton is van —, amely zsíros festéket is fölvesz, akkor a készülék a könyvnyomtatásra nézve még nagyobb fontosságú lesz, mert a nyomatnak éles széleket fog adni.

A találmány eddig még csak néhány reklámjellel bír, de akár megrendelésre, akár a találmány fejlesztése és terjesztése céljából mindinkább szaporítják a »Blickfang«-okat és — mint a külföldi sajtóban látjuk — máris nagy mértékben foglal teret főként a napisajtóban.

A kliséket előállító gyár szigorúan ügyel érdekeire, amelyeket minden országban védnek a szabadalmi, ezeknek megsértését vagy bitorlását bíróság torolja meg, viszont nemcsak eladja, hanem mérsékelt díjért kölcsön is adja a kliséket.

Kísérletképpen mi is alkalmaztunk ilyen »Blickfang«-ot (figyelmeztető) a sorok keretében, valamint hirdetésszedéseink egyikében. *Ruzicska F., Pozsony*

NÖVENDÉKEK IPARMŰVE- SZETI MUNKÁI

Körülbelül tíz esztendeje, hogy a főváros és az állam két iparművészeti jellegű iskolája, amelyek azelőtt csaknem minden évben közszemlére bocsátották növendékeik munkáit, szigorúan elzárkózott a nyilvánosság elől és néhány beavatott és meghívott vendég szolgáltatás dicséretein túl nem volt kíváncsi a nyilvánosság kritikájára. Ez a csaknem tündető elzárkózás és az önelégültség szelleme a két iskolát annál kevésbé bírhatta új irányok, új tanítási módszerek vagy új szempontok bevezetésére, mert amikor a

LITOGRÁFIAI TUSOK

Litográfiai kréták, marató-alapok, autográfiai tinta, átnyomó-festékek, valamint átnyomó-zsíradékok, kimosó-tinktúrák, cinkmarató-só, babaviasz, szíriai aszfalt és mindenféle szakba vágó preparátumokat gyárt 50 éves gyakorlati tapasztalatok alapján a legjobb minőségekben és mérsékelt áron a

Rohrer & Klingner,
LEIPZIG-Co. 12

kémi preparátumok speciális gyára az összes grafikai iparok részére

Viszontelárusítók részére közismerten a legjobb bevásárlási forrás.

Kérje A) jegyzékünket és katalógusunkat

MICHAEL HUBER
FESTÉKGYÁRAK
MÜNCHEN

ALAPÍTVÁ 1780

BÉKEBELI MINŐSÉGŰ FESTÉKEK
NAGY BIZOMÁNYI RAKTÁR A
VEZÉRKÉPVISELETNÉL

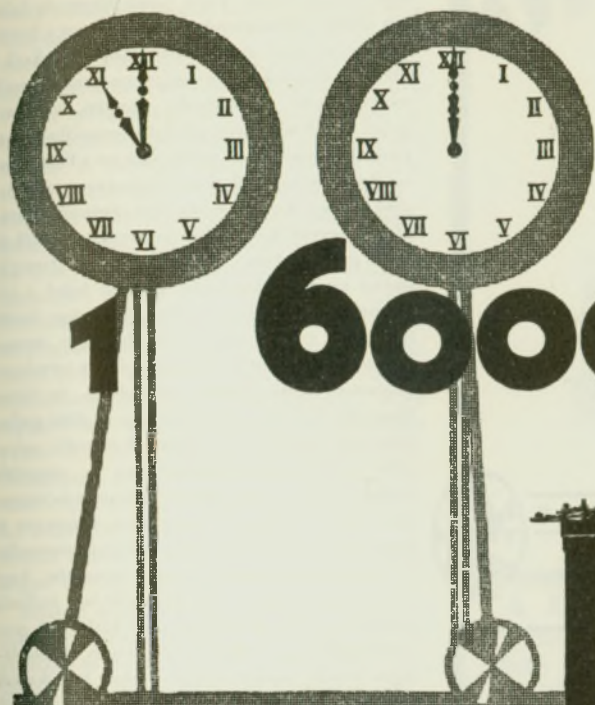
„GRAFIKA“
GÉPKERESKEDELMI ÉS
NYOMDABERENDEZÉSI RT
BUDAPEST V, CSÁKY UCCA 49

nyilvánosság porondján még meg-megjelentek, úgy az egyik, mint a másik iskolának jelentős sikereket lehetett elkönyvelnie. Mindazok, akik a két magasabbfokú szakiskolának működését — legalább is az érdeklődés szempontjából — megfigyelték, tisztán látták, hogy eredeti hivatásától eltérve mind a kettő olyan célok megvalósítására törek, melyekhez sem ereje, sem rendeltetése nincsen. Most, hogy a két iskola az Iparművészeti Múzeum tágas üvegcsernókájában, fülkékre bontott térségen, a nyilvánosság elé viszi növendékeinek munkáit, ez a megfigyelés csak még élesebb világításban bontakozik ki. Bejártuk és mélyrehatóan megfigyeltük e szemre tetszetős és anyagra túlgazdag fülkéket s ámbár a magyar közvélemény nagyban és egészben a napilapok felületes és tizenöt-húszsoros, nevekkel megspékelt tudósításából bizonyára a legkitűnőbb véleményt alkotja meg róluk, mi mégis kénytelenek vagyunk a baráti vállveregetés hangjait helyett az objektív kritika egy és más megjegyzését itt leszögezni.

A két iskola közül nemcsak súlya, multja, de mai kvalitása szerint is az állami Iparművészeti iskola áll magasban a másik felett és ennek az iskolának — sokszor kifogásolható — színvonalá ellenére is komikusnak tűnik fel a másiknak az az erőfeszítése, mellyel ezt le akarja bírni. A növendékmunkák legnagyobb része itt évszám nélkül jelenik meg, de így is látnivaló, hogy, ami offéle kiállításokon szokotlan jelenség, nyolc-tíz éves munkák és tervek sokasága borítja be a falakat. Csak-hogy ami még a háború első éveiben, vagy éppen a békeévekben haladott művészi kultúrát képviselt, ma már — éppen a díszítőművészet formáinak gyors eltollódása miatt — avultnak tűnhetik fel s egy művésziskola még akkor sem zárhatja el növendékeit az általános szellemi megújulódás vezető gondolataitól, ha annak tanárai még oly makacsul védik is világnézeti, politikai és egyéb fajta konzervativizmusuk alapelveit. Az iparművészeti iskola egy igen szerencsés, de a tanárai jó részének átkos emlékü rezsim után, melyet Czákó Elemér bátor keze inaugurált mindenféle autonómiai, főiskolai rektorválasztási, tantervmódosítási és egyéb fajta válságokon esett át s ma jó, ha ott tart, ahol a béke utolsó éveiben. Növendékei, akik azelőtt szimpla három éves tanfolyamon ismerték meg tudnivalóikat, most öt év alatt jutnak el a diploma célkarikájához s annyiféle tantárgy és tanár meg szakoktató üdvöztető tanmenetén kell átvégődniük, hogy szerencsés, amelyik az eredendő frissességét, magával hozott intuitív képességeit el nem veszti. Jellemző példája ennek a lakásberendező szakosztály, amelyen bútorok, gyalupadmunkák és gyakorlatilag megoldott anyagfeladatok helyett jórészt középítéstani, villaépítészeti, reprezentáló városépítészeti s hasonló feladatok problémáira találkoznak és csak igen kevés olyan tanár, aki a mai lakásizlés egyszerű és alapvető elemeire vezeti rá növendékeit. Ugyanezt mondhatjuk például a díszítő festészetről, melyben annyira a képzőművészeti akadémiának száraz és lélekölő figurális festészetére, bonctani és anatómiai igazságaira, drapéria-tanulmányaira s egyéb tudakosságaira tanítják a növendékeket, mintha az élet a leendő színházi díszlettervezőktől, kulissza- és szobafestőktől csupa fresko-műveltséget és sixtusi mennyezet-formanyelvet követelne. Az iparművészeti iskola volt növendékeinek még ma is lidércenyomások álmaiban jelennek meg azok az ábrázoló perspektívai órák és gyűtrelmek, melyek egy műegyetemi adjunktus

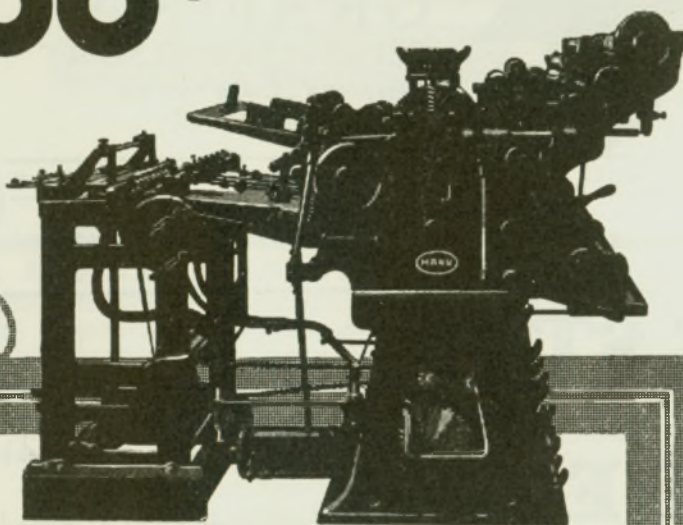
Az elsőnek forgalomba hozott, önműködő „MANN” ívhozzávezetővel ellátott, 1924/25. évi szerkezetű, megjavított eredeti

“MANN” BABY-OFFSETS AJTÓ

hosszabb időn át fényesen kiállt próbajárata után felhívjuk a széles szakmai körök figyelmét erre a maga nemében egyedül álló gépre. Sorozatos gyártása megkezdődött, ára és szállítási ideje lehető legkedvezőbb
Nyomásfelület: rendes modell 31×51 cm,
külön modell 35×51 cm

6000 példány óránként

Ez az az offsetsajtó,

amely gazdaságossá teszi a kis példányszámú offsetnyomást is. Négy könyomdai sajtót pótol munkában a hozzá való kiszolgálással, azoknak $\frac{1}{8}$ résznyi helyén elfér és azzal az óriási gyorsasággal, amellyel Ön a kapott megbízásoknak meg tud felelni és az elért nyomás rendkívüli jó minőségével a gép állandóan új megrendelőket szerez Önnek. Kívánságára kedvező feltételek mellett sokhavi tapasztalattal bíró offsetnyomdai oktatót állítunk rendelkezésére és hasznos gyakorlati tanácsokkal látjuk el

Kérjen még ma részletes felvilágosítást a gyártól:

GEORGE MANN & CO. LTD.
LONDON W.C.1. HENRY STREET
GRAYS INN ROAD

MANN

VEZÉRKÉPVISELET MAGYARORSZÁGEGÉSZTERÜLETÉRE:
PUSZTAFI ZSIGMOND BUDAPEST V, TÁTRA UCCÁ 6

Schriftguss

A.-G. vorm. Brüder Butter
Dresden-N. 6

Betű:
Kövé
Cooper

Nagy választék a legkényesebb igényeket is kielégítő új írásokban és körzetekben Mintalapokkal s ajánlatokkal a legnagyobb készséggel szolgál a vezérképviselő:

GRAFIKA
GÉPKERESKEDELMI RT.

Budapest V. Csáky ucca 49
Telefón: Lipót 904-57

ELSŐRANGÚ ÖTVÖZET • VERSENYKÉPES ÁRAK

grafikai tévedése folytán kísértének itt, holott volt idő, mikor ma élő legjava szobrászaink kerültek ki diadalmasan az iskolából anélkül, hogy látzattani feladatokkal ijesztgették volna őket. De igazságtalanság volna meg nem látni, hogy a rengeteg név és katedra küti még mindig egypár igazán erőteljes művészpédagógus is törekszik a formák és anyagok szépségének felismerésére szoktatni növendékeit. Ha az ember például Simainak rajzgyakorlati, mintázási, díszítő- és relief-szobrászi oktatásmenetét látja, vagy Györgyi Dénes, Kaesz Gyula finom és haldott ízlését a lakásberendezésben, avagy azt a becsület komolyságot, mellyel Csajka István igyekszik a fémek, az ékszerek s az ötvösség formaprincípiumait, arányszépségeit növendékeibe plántálni, tiszteletra gerjed és elfelejti, hogy például a kerámiában szinte a negatív példát látjuk annak, amit ma a fiatal nemzedéknek tanítani kell és az »éktámiényes tervezés« című tantárgy keretében valóságos színzsonyra szoktatják a növendékeket a fakó és hervadt vízfestékekkel. A grafikai oktatás, melyet Helbing és Haranghy tanárok vezetnek, körülbelül középtűt halad a jelzett irányok közt. Szorgalmasan él a régi, bevált formákból, újat jóformán csak Haranghy növendékeinek ügyes állattanulmányai s eleven természet-impressziói adnak. Helbing növendékei, de jórészt Haranghy Jenőéi is a német tíz-húsz év előtti grafika kitaposott ösvényein haladnak. Keveredik ugyan ebbe — főleg a könyvillusztrálásban — valamiféle patétikus, regős, rovás írásos és csodaszarvasos magyarosság is, de ez túlságos egyoldalúan, keményen és körülbelül az iskolai faliképek művészi színvonalán jelentkezik. Egyáltalában: itt az a tapasztalat, hogy a növendékek, akiket a grafikai osztályban uralkodó konzervatív szellem túllontat a magyar hőskorszak gondolatvilágába visz vissza, művészileg is egyoldalúságra esnek, amikor túlságos sokat foglalkoznak archaikus, misékönyves és ósdi kapufaragásos betűk formáival, amelyek kultusza kint az életben, ahol reklámok olvasható, modern betűire van szükség, jámbor gyermekjátéknak tűnik fel a megrendelő előtt. A modern magyar grafika is a népies, sőt még erőteljesebben népies formakincset választja művészete humuszául, de nem iparkodik egy színvonalra, nagyon is erőltetett és magyar elődökbe kapcsolódó korszellemet ornamensein s betűin visszaadni.

Ha az Iparművészeti iskola oktatásanyagán (kevés kivétellel) az a meddő erőfeszítés érzik, hogy technikai főiskolák és művészképző akadémiák tárgyaival hibeldök, a céloktól való eltérés és az ezzel járó kapkodás még feltűnőbb az Iparrajziskola kiállításán. Ez az intézet, melyet a főváros annak idején a vasárnapi és köznapesti iparosképzés továbbfejlesztésére s az ipari rajztanulás elősegítésére teremtett meg, a maga határozatlan programjával és szertekallangó törekvéseivel ma szintén a művészképzés fantómjait kergeti, ahelyett, hogy intenzíven kiépítené a maga iparosoktatási programját. Ott, ahol ezt a régi, nemes szándékot becsületes esti tanfolyamok alapos mérnök-tantrai végzik (mint: a bádógosok, az építőiparosok s hasonló technikai szakkurzusokon), az eredmény megkapó. Bajuk vannak azonban a túlságos ambíciótól fűtött rajztanár-művészekkel, akik itt egy-egy fiók-iparművészeti iskolát létesítettek és maguk kínosan kísérelte az anyaggal (mint a kerámián tapasztaljuk), vagy gyenge tervezésekkel »segítve« a szakoktatót, mint a könyvkötésnél látjuk, a szakirány

FESTÉK BETŰ GÉP

könyvnyomdai, litográfiai, offset-, valamint könyvkötészeti nyomtatáshoz a legkitűnőbb minőségekben;

elsőrangú ötvözetből; a legmodernebb vágású és művészies kenyér- és akcidenzbetűk, díszítőanyagok;

mindenféle könyvnyomdai, offset-üzemi, litográfiai, könyvkötészeti és egyéb rokonszakmabeli célokra;

továbbá mindenféle grafikai ipari segédeszközök és anyagok a legjutányosabban beszerezhetők az

UNIVERSAL

grafikai szaküzlet rt., Budapest VIII, Rákóczi tér 2. sz. (bejárat Salétrom u. 2). Telefón J. 48-12

ipari elmélyítés helyett egy papirostervezési művirág-korszakot inaugurálnak. Ha az ember tiszta képet akar kapni arról, hogy a politikai jelszavak nyomán fakadó »purifikáló munka« itt mit eredményezett, akkor össze kell hasonlítani a technikailag különben jó könyvkötőmunkók művészi ízlésszínvonalát a régi irányzat idején és ma vagy a mostani kisvárosi dilettantizmussal vezetett fényképezési tanfolyam-munkákat a régebbi alapításkorbeli növendékmunkákkal.

Itt is vannak persze kellemes oázisok: az üveg-festők Kölber által vezetett csoportja, a Lakatos Artúr szőnyegszövő-műhelye bármelyik külföldi nagy iparművészeti iskolában megállíthatná helyét s bizonyára jól funkcionálna az asztalos- és faipari műhely is az ő egyes szakoktatójával, ha volnának növendékei s ha a növendékekből egyes asztalosokat nevelnének, akik székeket és asztalokat csinálnak lehetetlen ízlésű, arányú és színű magyar-szobák helyett, amilyen e kiállításon látható különböző alkalmi erők munkája nyomán. Sajnos, nem találom jóval kecséget a grafikai osztályok akadémikus növendékekkel kombinált átszervezése sem, mert a képzőművészeti főiskola növendégeit arra tanítani, hogy miként kell szedni, körre rajzolni, vagy nyomtatványt tervezni, feltétlenül helyes dolog volna, amde ehelyett inkább az alacsony rajzi készségű ipariskolai tanulók »művészi« irányú foglalkoztatása történik. Helyenként megdöbbentő példáit látjuk itt is a színektől való félelemnek, a gondatlanságnak, mellyel egy-egy növendék a tust, festéket megválasztja és a már előbb jelzett rovásírásos mű-archaizálásnak, melyre, úgy látszik, mint a destrukció hatásos ellensúlyozására van szükség a mai magyar üzleti grafikában.

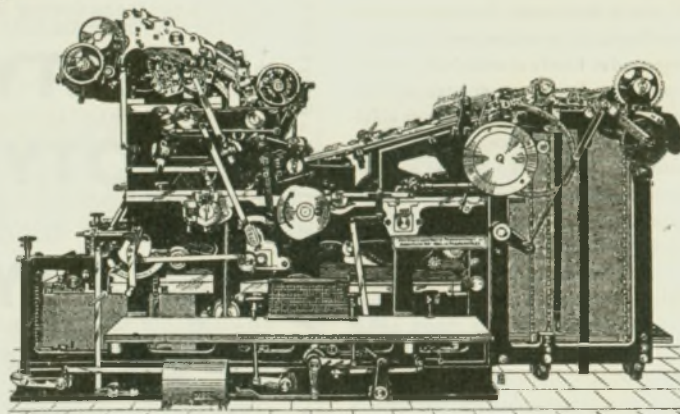
Mindent összevéve: a két kiállítás az ipari anyagokkal, szerszámokkal dolgozó oktatásnak nagy hanyatlására és a papirostervezéssel dolgozó »művész-képzés« nagy erősödésére mutat rá. Európai művészpedagógiai törekvésekhez hasonlítva, ez határozott reakciót jelent. S bizonyos, hogy egy udvös »leépítés«, amely a jó erőket egy műhelyi tevékenység intenzív munkájában meghagyná mind a két iskolánál, de kivált a főváros közpénzeiből gazdagon dotált Székesfővárosi Iparrajziskolánál nagyon gyorsan kívánatos volna.

Nádai Pál

GYÖTLETES HAJTOGATÓGÉP

A hajtogatógépek már évtizedek óta a föl- és lelendülő hajtogatókésék és az asztal felett és alatt futó transzportszalagok alapján működnek, ha teljesíthetőségük tekintetében egyébként volt is haladás e téren. Most ezek az eddig fontos alkatrészek teljesen fölöslegessékké váltak az új hajtogatógépen, amely hajtogató hengereivel kör-forgó működést fejt ki és Amerikából származott át hozzánk, ahonnan már annyi eredeti eszmét hoztak ide. Csakhogy a kontinens viszonyainak nem felelt meg úgy az a gép, amint azt odaát megszerkesztették. Amerikában ugyanis egészen más hajtogatósi módok vannak. A Georg Spiess cégnek hosszú évek fáradságos kísérletezése után sikerült a gépet úgy átalakítani, hogy az új model immár magában egyesíti az eredetinek az előnyeit és a német egyszerűséget és pontosságot. Ez a gép meglepően sokféle hajtogatást

FRANKENTHALI OFFSETS AJTÓK

**NAGYON
EGYSZERŰ KEZELÉS!
FELFOKOZOTT MENETSEBESSÉG!**

A MUNKAMENET GYORS LEBONYOLÍTÁSA!

E szempontok vezették vállalatunk nagy gyakorlati tapasztalatokkal bíró mérnökeit offsetsajtóink legújabb modeljének konstruálásánál. Az offsetsajtók építése terén sok éven át szerzett tapasztalataink, valamint az a tény, hogy ezen gépekhez a legelsőbbrendű anyagokat használjuk, hozták létre azt, hogy offsetsajtóink tökéletesség, valamint szállítóképesség tekintetében elérték a legmagasabb fokot.

A nagymérvű racionális sorozatos gyártás folytán ezen gépek a legrövidebb idő alatt szállíthatók.

SCHNELLPRESSENFABRIK
FRANKENTHAL
ALBERT & CIE AG. FRANKENTHAL i/PF.

Magyarországi vezérképviselőt:

ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTÖDE RT

BUDAPEST VI, DESSEWFFY UCCA 32. TELEFÓN: 23-70

tud végezni. A rendes könyvhajtogatáson kívül párhuzamos, valamint kombínált kereszt- és párhuzamos hajtogatást is tud végezni. A Leporello-hajtogatás, amely semilyen más gépen nem végezhető, a »Spiess-hajtogatón« könnyű munka, csak az első törés illesztékét kell átállítani. Ez a cikcacos hajtogatás nemcsak tervrajzok részére jó, hanem menetredek és reklámanyomatványok részére is. Párhuzamos hajtogatással 40, 42 és 44 oldalas nyomtatványok is hajtogathatók. És minthogy sok esetben illusztrációk és táblázatok az egész ívre vagy az ív nagy részére kiterjednek, ezeket inkább nem is alkalmazták. Ez a gép azonban megőrzi az összefüggést és így nem szükséges az oldal-nagysághoz ragaszkodni. Ezzel a nyomtatónak, nevezetesen a reklámművésznek egészen új utak nyílnak, mert hisz éppen a képeknél gátolták eddig az oldal-nagyságok. Az új gépeknek egyéb fontos előnyei is vannak. Négy- vagy hatoldalas mellékletek, valamint 8 és 16-oldalas könyvnyomtatványokból óránként 42-46.000 példányt hajtogat. A kombinált párhuzamos és kereszt-hajtogatás is nagyon praktikus előnye a gépnek. Például katalógusokat harántformában és hasonló nyomtatványok két párhuzamos és egy kereszt-töréssel jól hajtogatható. 24 és 32-oldalas íveket is ráncok nélkül hajtogat a gép két paralell- és két kereszt-töréssel. Néhány kézmozdulattal állítható vagy kicserélhető a hajtogatólemez és a gép nyomban más hajtogatásra válik alkalmassá. A hajtogatott nyomtatványok kivétele is elmesés van megszerkesztve. Az ismert fa-csatornák helyett itt kényelmes magasságban egy transzportpálya van elhelyezve, amelyen az ívek felsorakoznak és gyűjtőbe jutnak, ahonnan könnyen kivehető. Ez a gép többirányú előnyeivel fogva máris terjed Németországban és havonta mintegy 50 darabot adnak el belőle. A gépet a Georg Spiess gépgyár gyártja Leipzig-Plagwitzban és itteni vezérkiviseletét a Freund-Barát grafikai szaküzlet cég vállalta. h.

SZAKTECHNIKAI TUDNIVALÓK ÉS ÚJÍTÁSOK

AUTOTÍPIÁK FÁRA VALÓ
RÁERŐSÍTÉSE FACETTÁK
NÉLKÜL. Előadódik, hogy az

autotípiákat bizonyos formátumra kell kiigazítani és emiatt a facettákat egészen a klisé széléig kell kihelyezni. Bár mindig ügyelnek arra, hogy az autotípiát, akár vörösréz, akár cink, csak azon a szélén gyalulják le, ahol az szükséges, mégis tudja mindenki, hogy a nem minden oldalon odaerősített klisé a nyomásnál nehézségeket okoz. E nehézségek elhárítására egy német szakember, F. H. Kunze, új eljárást ajánl, amely abból áll, hogy miután az autotípiát faalátétje négy sarkán, nagyobbaknál még oldalt is, oda van erősítve, egy szögfüróval lyukakat fúr a fába, ezek végeit gömbölyű vésővel kiszélesíti. Miután az autotípiát hátlapját forrasztóvízzel bekeni, ezeket a lyukakat olvasztott ólommal ünti ki. A forrasztóvíz fülkenése által a forró ólom összekötődik az érc-lappal, úgyhogy az a faalátétten szilárdan áll. A faalátét alsó részét ezután smirglivel simára egyengetik és a nyomás kezdetét veheti. Hogy ez a gyakorlatban miként válik be, csak a kísérletek tudnák bizonyítani. h.

• FLEXITYP • EROTYP • FLEXITYP •

MAX NIETZSCHE & • CO AG

A KONTINENS LEGNAGYOBB MATRICA-
LEMEZGYÁRA OBERCARSDORF. GYÁRT:

»FLEXITYP«

ÚJSÁGMATRICÁKAT KÉZI ÖNTŐDÉKHEZ

»EROTYP«

TÖKELETES MATRICA GYORSÖNTŐDÉKHEZ
ÚJDONSÁGI ÚJDONSÁGI

»FLEXITYP«

EMAIL FELÜLETTEL ILLUSZTRÁCIÓKHOZ

»EROTYP«

LEGSIMÁBB EMAIL FELÜLETTEL WINKLER
ÖNTŐDÉKHEZ — ILLUSZTRÁCIÓK NYOMÁ-
SAHOZ. — FELTÉTLEN MEGBÍZHATÓSÁG

DIJTALAN MINTÁKKAL KÉSZSÉGGEL SZOL-
GAL A MAGYARORSZÁGI VEZÉRKÉPVISELŐ

»GRAFIKA«

GÉPKERESKEDELMI RT.
BUDAPEST V, CSAKY U. 49
TELEFÓN: LIPÓT
904-57

• FLEXITYP • EROTYP • FLEXITYP • EROTYP • FLEXITYP • EROTYP • FLEXITYP • EROTYP •

KOH-I-NOOR

FÉMKERETES

RASZTEREK

AUTOTÍPIÁK,
SZÍNES NYOMATOK,
OFFSET- ÉS MÉLYNYOMTATÁS
CÉLJÁRA 25 ÉV ÓTA
ÁLLANDÓAN

A LEGJOBBAK!

KIVÁNSÁGRA
NAGY ILLUSZTRÁLT
KATALÓGUST DIJTALANUL ÉS
PORTMENTESEN
KÜLDÜNK

HERBST & JLLIG

FRANKFURT AM MAIN

A LINOTYPE-MATRICÁK TISZTÍTÁSÁRÓL már volt szó lapunkban hosszabb közlemény keretében is, de azt hisszük, hogy sohasem árt, ha egyes kérdések tárgyalására már emlékeztetésképpen is visszatérünk. A matricák élettartama elsősorban attól függ, milyen mértékben vannak igénybevéve, részben pedig attól, miképpen tartják jókarban. Természetes, hogy a dupla, sőt hármas munkamenet mellett a matricák élete rövidebb, mint hogy ha csak napi nyolc órán át használják azokat. Néhány évig mindamellett eltart a készlet, ha itt-ott ki is kell egészíteni. Ha azonban sokáig tartják üzemben, hova-tovább az egész készletet kell kicserélni, mert idővel hiányok és egyenlenségek jelentkeznek, ami viszont a kész nyomtatványon hogy nem kívánatos nyomokat. Ha magát a szedőgépet tartják tisztán és jó állapotban, a matricák tisztítása is hosszabb időközre hagyható, de legalább havonként egyszer meg kell azokat tisztítani. A tisztítás alkalmával a magazinok szárazon kikefélelndők és jól kifújthatandók. A matricákat is szárazon kell tisztítani. Legpraktikusabb egy bőrről áthúzott deszkán a Linotype-matricák lapjait ledörzsölni. Kerülendő a matricáknak zsír- és olajtartalmú anyagokkal való érintése, mert ez a gépben való körforgásukat akadályozza. Jó volna, ha a gépszedők maguk tisztíthatnák a gépet és a matricákat, föltétlen, ha ismerik a gép minden részét. Nem tiszta matricák akadályokat gördítenek azok esése elé és ezzel a munkateljesítményt is hátrányosan befolyásolják. Kérhozzatandó az a rossz szokás amelyet itt-ott láthatunk, hogy a matricákat benzines edénybe dobják, megkefélik és megszáritásukat a levegőre hízák. Ha már nedves úton tisztítják a matricákat, föltétlenül szükséges azok megtörlése, különben egyéb káros következményen kívül a matricák lapjainak egyenlenségét is veszélyeztetik. h.

A TYPOGRAPH SZEDŐGÉPEN sokkal gyakoribb az úgynevezett spriccer, az ólomfröccs, mint a Linotypeon. Ha túllizzó az ólom, tehát folyékonyabb a rendesnél, máris megvan a fröccs, amely azután előlönti néha nemcsak a matricasort, hanem az egész gépet. Pedig éppen a forró ólom okozta fröccsök ellen lehet legkönnyebben védekezni, még pedig úgy, hogy a hajt megelőzzük. Nem szabad megelégedni az időnkinti utánpótlásról olyan mértékben, amilyenben a tégelyben lévő ólom a szedés és öntés következtében kiürül. Az ólomnak egyzátony való tartása szabályozza az ólom hőfokát, ezenkívül ellenőrizendő az olvasztógáz nyomáserőssége is. Ez úgy történik, hogy időközönként darabka fát vagy papirost dugunk az ólomba. Ha a fa erősen füstöl, illetve a papiros nyomban lobot vet, az ólom forró és a lángot szabályozó gázcsapokat lejjebb kell csavarni. Van-e úgynevezett gyűrűfröccsök is, ha tudniillik a felső gyűrű esik és az alsó kimarad. Ilyenkor rés támad a matricasorban, amelyet az ólom kitölt és előlönti a kizárószerkezetet. Ezért ügyelni kell a kizárógyűrű szabályos esésére is úgy, hogy azokat tisztán tartjuk és a gyűrűrudak mindig egyenesek maradjanak és ha elgömbölköztek, kiegyenestítjük. A Typograph szedőgép sokkal érzékenyebb az ólom hőfokával szemben, mint a Linotype és ezért sem »hidegnek«, sem túlforróknak nem szabad lennie. h.

ÚJÍTÁSOK AZ »UNIVERSAL« BERA KÓKÉSZÜLÉKEN. A Kleim & Ungerer, Leipzig-Leutzsch cég több újítást létesített »Universal« berakókészülék-

ken, amelyek a szakkörökben bizonyára szíves fogadtatásban fognak részesülni. Tudvalevő, hogy eddig valóban kényelmes készüléket kézi berakás részére még nem találtak fel. Lehetséges volt ugyan az Universal kézi berakásra alkalmazni, de a készülék állítása meglehetősen komplikált volt. Különösen kis példányszámnál előnyös, ha kézzel való berakásra állítható át. Eddig nem is volt érdemes kis példányszámhoz a készüléket beállítani már az erre eltöltött idő miatt sem. Az »Universal« készülék legújabb szerkezete legelőször az 1925-iki lipcei őszi vásáron volt kiállítva. Ez a valóban praktikus szerkezet azonnal használható kézi berakásra is. Néhány kézmozdulattal fölemelhető a berakóasztal és a papíros részére a készülékbe beletolható a nyomtatványdeszka. Ezzel az újítással az »Universal« készülék kis gyorsajátékon és kis példányszámnál is alkalmazható. Mint tudjuk, a papírost fűvők különbözték el; ezeket oldalt helyezték el és a magában jól igazíthatók be. A papírt, mielőtt azt a szívcső megragadja, meglazítja és minden egyes ívet egy másik légyezeték lefújja. Egy szerkezet lehetővé teszi, hogy az Universal az íveket a flórpostától kezdve a legnehezebb kartonig kifogástalanul rakja be. Új rajta a húzósszerkezet is, amely az eddigiektől abban különbözik, hogy egy szilárd illeszték felé húzza a papírost. A berakóasztal alumíniumhengerekkel van ellátva, amelyek fölött oldalt a formátum szerint állítható szalagok futnak. A kis gyorsajáték részére kis modelleket szállítja gyár. A készülék a lipcei őszi vásáron nagy figyelemben részesült.

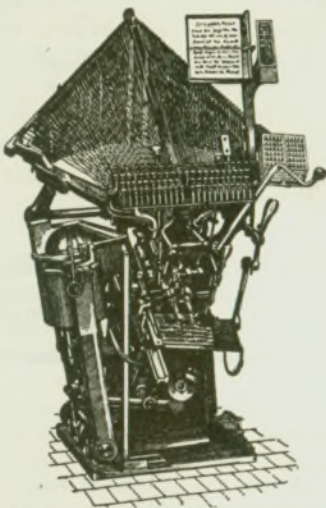
»RAPID« HENGERMOSÓGÉP. Az ezévi lipcei őszi vásáron több újításon kívül egy új hengermosógépet is bemutatott územben a Kleim & Ungerer Leipzig-Leutzsch cég. Ez a gép egy különös készülékkel a beállított könyvnyomdai és bőrhengereket anélkül tisztítja meg, hogy a tisztítási folyamat alatt egyébként szokásos kellemetlen csigaszókat maga után hagyná. Egy nagy bőrhenger tisztítási ideje 4—5 perc. Ez a gép az offsetnyomdákban bizonyára hamar elterjed majd, mert nemcsak időt és mosószeret takarít meg, hanem mindenekelőtt megtartja a henger eredeti gömbölyűségét.

ÚJ ÖNMŰKÖDŐ HAJTOGATÓGÉP A Kleim & Ungerer Leipzig-Leutzsch cég »Kis Viktória« néven új önműködő hajtogatógépet gyárt. Alaknagysága 55×50 cm és beépített »Universal« ívhozó-vezetővel van ellátva. Hajtogatása kifogástalan és egyszerű állítással a gép egy-két és háromtöréses hajtogatásra használható. Megemlítenéd, hogy az »Universal« berakóval felszerelt hajtogatóautomatának nagy a fordulatszáma.

NYOMTATVÁNYOK CSOMAGOLÁSA. Tudjuk, hogy dohánnyárák, csokoládé- és cukorkagyárak nagyon jól értenek hozzá, miképpen kell a legtetszetősebben és művészi ízléssel áruikat a vevőkhöz juttatniok, csak éppen a könyvnyomtató, akinek műhelyében az ilyen csomagolóeszközök készülnek, nem követi ezt a példát. Pedig köztudomású, hogy valamely árut annál kedvezőbben fogadnak, minél ízlésesebb csomagolásban jelentkezik. Gyakran látjuk, hogy a csinosan előállított levélpapírokat, számlákat, katalógusokat stb. szintelen csomagoló-papírosba csomagolnak és a csomagolással megbízott munkás ezeket a csomagokat olyan nagyszerűen köti meg az éles spárgával, hogy a nyomtatványok alsó és

A KÖRÜLTEKINTŐ MUNKAADÓ CSAKIS

TYPOGRAPH

UNIVERSAL

szedőgépet állít üzemébe. Ezen gép olcsó ára, nagy termelő képessége s elsőrangú soröntése jólismert az egész világon

TYPOGRAPH

G. m. b. H.

BERLIN NW 87

MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI:
TANZER MIKSA BUDAPEST VII,
AKÁCFA UCCA 50

felső ívein a spárpa nyomai alaposan meglátszanak. A nyomtatványok csomagolására is több gondot kellene fordítani, mint az általában tapasztalható. A spárpa és kötél kerülendő. Nemcsak a csomagoló-papír szakszerű behajtására, hanem annak helyes összezárkóztatására is ügyelni kell. Erre a célra sok német nyomdacég művészi ragasztóbélyegeket használ, amelyekkel a behajlott végek jól összetarthatók, azonkívül még a cég nevével ellátott vignetát ragasztanak rá és erre a csomag tartalma és a példányszám kézzel írható. Az efféle gondos csomagolás csak emeli a cég tekintélyét, amiért ezt a példát mindenképpen ajánlatos volna nálunk is követni.

REKLÁM MŰVÉSZETE

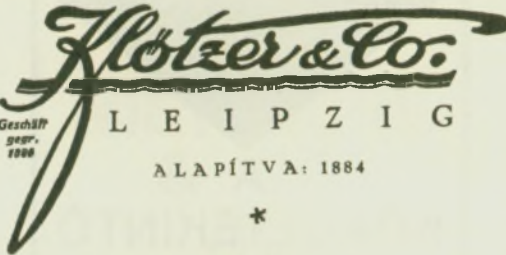
REKLÁM NAGYDOBOSAI.

A reklámnak, amely művészi, ízléses, vagy mértéktartó, senki sem lehet ellensége. De az ellen a reklám ellen, mely átvágja a jólneveltség korlátait, elcsúfítja az utcák és városok képét, lármájával csendet háborít és idegeket tép, az ilyen reklám ellen szigorú harcot kell indítani. Budapest kereskedőosztálya most egyértelműleg állást akar foglalni a reklámnak a léptenyomon felburjánzó vad hajtásai ellen. A tisztességes kereskedő, aki újsághirdetésben, körlevélben, kirakatban, decens módon kívánja a maga árucikkait, joggal háborodik fel azokon a mutatványosboltokon, melyekben cigányzenével, jazz-banddel, gyermekkabarával és egyéb éretlen trükkökkel igyekeznek kelendővé tenni a »szövesi hibák« miatt olcsó harisnyákat és amelyekben potyaebédet lap az a vidéki Péter vagy Pál, aki egyszerre százezer koronáért vesz koporsószeget. Budapest kereskedelme amúgy sem örövend a külföldön annak az osztatlan köztszeteletnek, amely az ország érdekében kívánatos volna, hát még ha olyan lepedők lobognak a boltkirakat felett és udvozlik a külföldi itt, amelyeken hízott libát ígér a kávé minden uzsonnavendégnek. Minden érdekeltiségnek, de legfőképpen a nyomtató- és grafikai iparoknak közösen és elszántan kell tehát az ízlés és etika e kellemetlen lovagjai ellen küzdeni, mert a kereskedelem szabadsága szent és tisztelt méltó ugyan, de csak addig a határig, ameddig az egyén feltűnni vágyása bele nem ütközik sok százezer ember testi és lelki épségébe.

A PLAKÁT VÉDELME. A Kereskedelmi Kamara — igen helyesen — feliratban kérte a különféle hatóságokat, hogy az utcán kiragasztott hirdetések a rendőrség útján védje meg a csonkítás és piszkolás mindenféle nevei ellen. Abból indult ki a Kamara, hogy a fővárosi kereskedővilág, amely pedig igen jelentős összegeket áldoz az uccai reklámozás nemére is, elszörnyűködve látja, hogy az éretlenség és vandálizmus miként mocskolja be az alig egy-két napos hirdetéseiket is. A felirat egészen természetes, a tiltakozás jogos, mert hiszen minden minden jobbízű uccai járókelő látja azokat a gyerekes csinyeket, melyekkel leszaggatják, átfirkálják a legdrágább plakátokat is. Azt lehetne mondani: az uccai gyerekek világában egy külön tudomány fejlődött ki: az utánképző plakát-rajzolás tudománya. Ez a virtuozitás nem éri be azzal, hogy szép hajszl és körszállt ragaszt a habokból kiemelkedő sellő arcára, vagy vidám huncutkákkal ad más felekezeti színezetet a jámbor Kneipp-páternek,

ez a művészet oly találékony, hogy betűket vakar ki a szavakból s újakat szúr bele, csak-hogy valami felháborító malacság legyen a hirdetés szövegéből. Úgy tűnik fel, mintha a háborús és forradalmi idők iskolakerülő ifjúsága külön kultúli tanfolyamokon sajátítottak volna el e tudományt. S itt merül fel az a gondolat, hogy a romboló uccai gyakorlatok helyett nem volna-e jobb egészséges iskolai szellemmel oktatni a gyermekeket a plakát művészetére és megbecsülésére. Ha a tanítók többet beszélnének egy-egy szép plakátról a beszéd- és értelemgyakorlat vagy a rajzitanítás óráin, sokkal kevesebb szükség volna a rendőri beavatkozást sürgető beadványokra, mint így. A Kereskedelmi Kamara talán próbálja meg a fordított, de nehezebb utat: szerezen tiszteletet, megbecsülést a jó plakátművészetnek a közönségben s az iskolákban, jó propaganda-előadásokkal, akkor majd megelőzni s nem megtorolni lehet azt a bünt, melyet plakátgyalázók elkövetnek. N. P.

A REKLÁM ÚTJA: A SZÍN. Bármilyen szigorú józanság jellemzi is az amerikai gondolkodást üzleti dolgokban, mégis kétség-telen, hogy amikor az amerikai kereskedő, gyáros vagy iparos hirdetővé válik, nem az ész, hanem a szín útján igyekszik a nagyközönséghez férközni. Bölcsen tudja ugyanis, hogy az értelem tanulságait az egyén könnyebben lerázza magáról, mint a kutya a vizet, de amit egyszer kedélyein, érzésein át megszeretett, az el nem enyészik emlékezetében. Éppen ezért az amerikai hirdetőreklám — akár újságot, akár egyéb propaganda-eszközt választ — mindig a tömegek lelkületét tartja szem előtt ennek rendel alá mindent. Az amerikai újságban és plakátokon például a hirdetett tárgy, vagy árucikk rendszeren fényképről való másolatban jelenik meg, természetűséggel bemutatva, mert az amerikai ember szívének így kedves minden, hűségesen, tárgyilagosan bemutatva. A rajzolt, vagy a természetet nem szolgál hűséggel adó kép a reklám sikjain elveszti a hatását. Már pedig az amerikai kereskedelem és vállalkozás igen nagy gonddal készíti elő a maga propagandáját, mert ott az összeg, melyet egy-egy nagy cég a hirdető-célokra fordít, aránytalanul nagyobb, mint Európában. Ha egy kereskedő arról győződik meg, hogy vállalata balul sikerült s rövidesen tönkremegy, az utolsó 100.000 dollárból egy ügyes trükkal készült

Flötzer & Co.
LEIPZIG
ALAPÍTVÁ: 1884

*Minden-
féle szükségleti
cikkek könyv-, újság-,
kő- és offsetnyomdák részére*

Kiváló különlegességünk: offset-
GUMIKENDŐK

Gyártunk: cink, vörös- és sárgaréz
lemezeket klisék céljára és
különleges minőségű
cinknyomó
lemezeket

**Harminc éves tapasztalatok biztosítják ké-
szítményeink elsőrendű minőségét.**

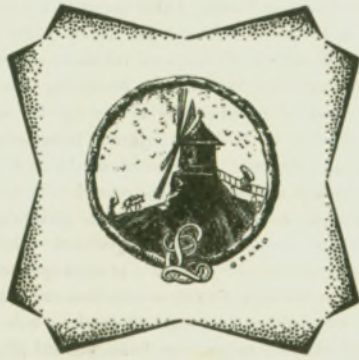
hirdető-propagandát kezd és a kocka megfordul. S egyáltalában nem valószínű, hogy maga a Henry Ford-cég egy évben 6 millió dollárt fordít hirdetésekre s az Egyesült Államok egész területén 1924-ben hozzávetőleg 450 millió dollárt költöttek reklámcélokra. Hogy ez magyar papírkoronában mit jelent, azt bárki kiszámíthatja, ha a szorzásra van elegendő papirosa. N. P.

A PLAKÁTERV A MŰVÉSZ SZELLEMI TULAJDONA. Ezt az igazságot mindenki tudja, vallja, de a gyakorlatban ezer és ezer alkalommal látjuk, hogy azt, amit egy tervező netán fáradsággal létrehoz, első- és másodkezű tolvajok vígan forgalomba hoz-
zák mint a sajátjukat. A német bíróságok, valahányszor

ilyen ügyben jogaitak érvényesítő művészek fordulnak hozzájuk, a legkeményebb büntetések és kártérítések állapítják meg. Így történt ez nemrégiben is, amikor Poetter Vilmos esseni művésztanár arra kérte a bíróságot, hogy egy hirdetési rajzáért, melyet egy berlini tapétagyár igen csekély változtatással a maga céljaira reklám gyanánt felhasznál, állapítsanak meg neki kártérítést. A bíróság ki is mondta, hogy a tapétagyáros ezerötszáz aranymárkát tartozik ezért a jogtalan elsa-
jáltásért fizetni s még arra sem volt tekintettel, hogy a gyár a hirdetés szélén a plakát szerzőjének nevét feltüntette. Ilyen példás büntetések a plakátterv-plágiumok nagyon elharapózt
becstelenségét megszüntetik majd. N. P.

A »DIE REKLAME«, a német reklámszak-emberek szövetségének hivatalos közlönye, azt a szerepet látszik átvenni, amelyet azelőtt a nálunk oly jól ismert »Das Plakat« buká-
sáig oly nagyszerűen betöltött. Tízennyolcadik évfolyamát járja s ma már kéthetenként jele-
nik meg vaskos füzetben, számos reklám re-
produkciónal és eredeti reklámmal. Hogy kiállítás művészies, azt szinte felesleges külön megemlíteni, hiszen egy hatalmas német egyesülés folyóiratától nem is lehet mást várni s egyébként is Berlin egyik legjobb műinté-
zetében, a Labisch & Co. cégnél állítják elő. A »Die Reklame«-nak azonban nemcsak a kiállítás és mellékletei méltók a hivatásos reklámszakemberek lapjához, de szövegarta-
lma is elsőrangú. Nincsen a reklámnak olyan témája, amit e lap behatóan ne ismer-
tetne s nincsen eset arra, hogy valamely

reklámszakkérdésre feleletet ne találjunk e folyóirat valamelyik füzetében. Reklámművészeti értéke sem lebecsülendő, mert majd minden füzetében foglal-
kozik a reklámgrafikával szoros kapcsolatban a reklám kereskedelmi vonatkozásaival. Különösen sok hasz-
nos útmutatást találhatunk e lapban azok, akik valamilyen új vállalkozás megszervezésével ka-
pcolatban a reklámkampány célzerű és céltudatos kifejlesztésére törekcsenek. Hogy emellett a lap be-
számol minden olyan eseményről is, amely az üzlet-
embert a reklám szempontjából érdekli, az természetes. A lapot a Francken & Lang G. m. b. H., Berlin W. 50, Metzstrasse 11, adja ki s előfizetési díja egész évre (24 füzetre) 48 aranymárka és portó külön. W.

LORILLEUX CH. ÉS TSA
NYOMDA FÉSTÉKGYÁR
BUDAPEST IV, FERENC JÓZSEF RAKPART 27
TELEFÓN: JÓZSEF 148-43 ÉS JÓZSEF 148-44

GYÁR: BUDAFOKON

ÁLLANDÓ RAKTÁR ROMÁNIÁBAN
„COSMOPOLIS” BUCAREST, STRADA MIHAI VODA 26

25 ÉVES KÖRFORGÓGÉP-ÉPÍTÉS

1900 ²⁵ Jahre 1925

Rotationsdruck- maschinenbau

1 2 5 0

ROTATIONS-DRUCK-MASCHINEN

sind das Ergebnis unserer 25-jährigen rastlosen Arbeit. Unsere Fabrikate ausgezeichnet durch modernste Konstruktion und robuste Bauart haben sich in der Praxis hervorragend bewährt und genießen deshalb Vertrauen.

UNSERE 5 FARBEN OFFSET-ROTATIONS-MASCHINEN, 8 FARBEN ILLUSTRATIONS-ROTATIONS-MASCHINEN KOMB. HOCHDRUCK-U-OFFSETROTATIONS-MASCHINEN-ANLAGEN

legen glänzendes Zeugnis ab von der Fortschrittlichkeit unseres Unternehmens u. dem weitgehenden Vertrauen, welches uns von Seiten d. Auftraggeber entgegen gebracht wird. IN VERGANGENHEIT, GEGENWART UND ZUKUNFT:

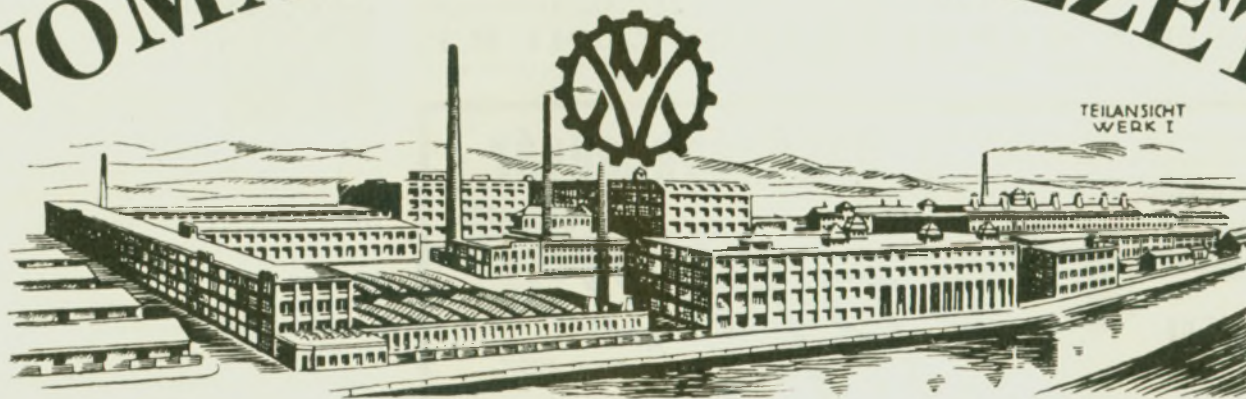
VOMAG IMMER VORAN

1250 darab körforgógép az eredménye negyedszázados szünet nélküli munkálkodásunknak. A legkülönbözőbb típusú rotációs gépeink a legmodernebb konstrukciójuknál és kiválóan erős építésüknél fogva a gyakorlatban kifogástalan működésük, tartósságuk és kiválóan jó munkateljesítményük következtében különösen jól beváltak és ennek folytán az egész világon nagy mértékben elterjedtek.

5 színt nyomó offset-körforgógépeink, 8 színt nyomó illusztrációs körforgógépeink, kombinált offset-és magasnyomású körforgógép-műveink és más hasonlóan újszerű géptípusaink nemcsak a gépépítési technika újabbkori fejlődésének tanúságai, hanem nagyszerű bizonyítékai vállalatunk előrehaladásának és annak a mélyen gyökeredző határtalan bizalomnak, amellyel vevőink megtisztelnek.

A MULT, A JELEN ÉS A JÖVŐ JELSZAVA

VOMAG MINDIG VEZET

VOGTLÄNDISCHE · MASCHINENFABRIK · AG · PLAUEN

VEZÉRKÉPVISELETEK: PAUL KEIL, WIEN XVIII, STERNWARTESTRASSE NRO. 25 · BUDAPEST · PRÁGA;

SZAKOKTATÁS

A GRAFIKAI SOKSZOROSÍTÓ MŰVÉSZEKÉRŐL

tartott igen szép előadást Novák László október 18-án, vasárnap délelőtt a Korrektorkör és Hírlapszedőkör együttes rendezésében. Majd másfélórás előadás keretében ismertette a sokszorosító eljárások tömegét és mégsem tudta valamennyit még csak érinteni sem. Amit azonban elmondott, az nemcsak érthető, hanem valósággal élvezetes volt. Szinte poétikus szárnyalású stílusban mutatta ki, hogy az embert a bölcsőtől a sírig mint kísérik végig a nyomtatás termékei, azután röviden megmagyarázta az egyes eljárások munkamenetét és különösen a színelemzésnél, a színes reprodukálásnál időzött hosszabb ideig. Hallottunk olyan sokszorosító eljárásokról, amelyekről sokan nem is tudtuk, hogy vannak, holott külföldön már régen gyakorolják. Novák kollégánk előadása is bebizonyította, hogy minél többet tudunk, annál jobban tudjuk, hogy még milyen keveset tudunk. Sajnáljuk, de ezúttal is a szinte már közhellyé lett panasszal kell élnünk, hogy ezt a rendkívül tanulságos előadást is csak kevesen hallgatták meg a tanulásra leginkább rászoruló fiatalabbak közül. Pedig nagyon kíváncsiak, hogy ezeket az előadásokat többen hallgassák meg, mert elméleti értékük szinte pótolhatatlan, különösen a gyakorlati szaktanfolyamok hallgatói részére. De az előadó Novák kolléga megígérte, hogy más alkalommal folytatni fogja előgyű ismeretét. Ezt az előadást egész sereg olyan nyomtatvány bemutatásával fogja kísélni, amelyek mind-

egyike más-más eljárással készült. Ilyen módon 150-féle grafikai eljárással ismerteti majd meg hallgatóit. Úgy ezt az ígéretet, mint az érdekes előadást köszönettel fogadta a hallgatóság. h.

A PRIMITÍV SZEDŐGÉPTŐL A RÁDIÓIG címen tartott jól látogatott felolvasást november 29-én Herzog Salamon n. Hírlapszedőkör és a Korrektorkör együttes rendezésében. A vidám csevegés modorában előadott felolvasás keretében ismertette a kezdetleges szedőgépeket, amelyek fokozatosan fejlődtek mai alakjaikig és röviden vázolta a most kifejlődő jövő szedőgépét, amelynek az egész világon terjedő offsetnyomtatása szükségszerű előfeltétele. Utalt a *Magyar Grafika* karácsonyi számában bővebben ismertetett Typar író-szedőgépre és a Typon-eljárásra, amely már-már a szedők existenciáját is kikezdi. Ezután a fejlődés útján elérkezett a mozgófényképtechnikához, amely ugyancsak állandóan hódított a könyvnyomtatás területéből. A rémregények, a Nick Karterek volt hódolói ma beülnek a moziba és ott az olvasás fáradtsága nélkül borzongnak a Fantomas produkcióiban, a borzalmas éjszaka rejtelmeiben, vagy a rejtelmes éjszaka borzalmaiban. Ha nevetni akarnak, nem kell nekik Sipulusz, vagy Mark Twain, megnéznék egy burleszket Chaplin-nel, vagy Horo és Zuruval a főszerepekben és nevethetnek annyit, amennyit csak akarnak. A mozgósínházak révén sokkal több munkát veszítenek a nyomdák, mint amennyit a filmujságok, mozielérások és plakátok vóján nyernek. A rádió fejlődése és elterjedése hasonló, ha ugyan nem végzetes csapást mérhet elsősorban a napisajtóra. A rádióprogramok már előre vetik ennek sötét árnyékát. Nemcsak hangversenyek, zene és dal, hanem világeseemények hírei is pillanatok

alatt jutnak el minden zúgba, ahol fülvevőkészülékek vannak. Nyelvi tanfolyamokat, tudományos előadásokat, sőt novellákat és folytatásos regényeket továbbít a rádió, ami viszont egy nemzetközi nyelvnek, főként az esperantónak ad hatalmas lökést előre. A könyvnyomtatást tehát egyrészt az offseteljárás, a szedőtechnikát másrészt az új Typar- és Typon-eljárás, valamint a fotomechanikai szövegátvitel alakítja át, de mindkettő alaposan veszélyezteti a rádiótechnika. Ezzel kapcsolatban állandó kacagás kíséretében bemutatott néhány csodabogarat, amelyekből a rádió szintén megfosztja majd az olvasóközönséget. Végül arra hívja fel a szépszámú hallgatóságot, hogy szakmájában művészi irányban is fejlessze magát, mert egyedül a művészet az, amelyet semmiféle technika nem tud pótolni. — Az ismeretterjesztő, tanulságos és egyben szórakoztató előadásért *Hadász Vendel* mondott köszönetet az előadónak, úgy a két Kör, mint a hallgatók nevében.

TOVÁBBKÉPZŐ SZAKTANFOLYAMOK előadásai október hó 12-én megkezdődtek. A szedőtanfolyamok két első éves csoportját Muller Sándor és Wanko Vilmos; a másodévesek két csoportját pedig Kun Mihály és Spitz Adolf oktatják, míg egy ötödik csoport vezetését Tábor János iparművészre bízták. Az oktatás eddig lankadatlan szorgalommal folyik, noha a tatarozás alatt álló helyiségekkel kapcsolatban sokszor mutatkoztak oly jelenségek, amelyek a hallgatóság munkakedvét lehasztani látszanak. De majd csak múltó jellegű akadályokon is túl leszünk s akkor — hiszük — páratlanul nagy ambícióval indul meg az igazi tanulás; mindezt ideig ügyeslőlván mindegyik csoport csak a bevezető és ügyvezető előgyakorlatoknál tart. Részletes beszámolót ebben a tanévben csak a tanév felének letelt után rendezendő kiállítás alkalmával adunk.

NAGYSZABÁSÚ NYOMTATVÁNY-KIÁLLÍTÁST rendez a szaktanfolyamok végrehajtó bizottsága a Segélyező Egyesület termeiben a karácsonyi ünnepek alatt. A kiállítás részleteit e sorok írásakor még nem ismerjük s ezért utalunk a kiállítást propagáló körlevelekre és a Typographia erre vonatkozó közleményeire.

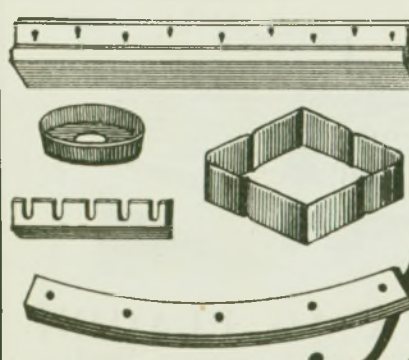
GEORG BENDA-LUTZ WERKE BRONZFESTÉKGYÁR TRAISMAUER (ÖSTERR.)

BRONZPORAI

ÉS BRONZFESTÉKEI UTÓLÉRHETETLEN MINŐSÉGŰEK. LEGFINOMABB SZEMCSÉZÉSŰ ÉS LEGKIADÓSBÁB ARANY-EZÜST ÉS EGYÉB SZÍNES BRONZOK BARMELY ÁRNYALATBAN, VALAMINT SPECIÁLIS OFFSETBRONZ-KÉSZÍTMÉNYEK

IGEN NAGY VÁLASZTÉKŰ RAKTÁRT TART A MAGYARORSZÁGI VEZÉRKÉPVISELET:
GRAFIKA GÉPKERESKEDELMI RT.
BUDAPEST V. CSÁKY UCCA 49. (BEJÁRAT V. WAHRMANN UCCA 16) TELEFON: LIPÓT 904-57

Vágógépkészgyár

Föllner

Kom.-Ges.

Gegr. 1907

Leipzig

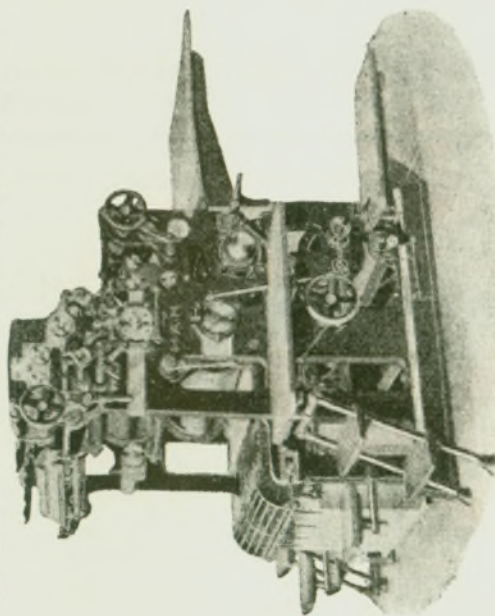
KRITIKAI ROVAT

PÓSA TAMÁS HAJDUNÁNÁSI NYOMDÁJÁBÓL néhány apróbb akcidentsmunkát kaptunk mutatónba, amelyekről nemcsak jó ízlésre tudunk következtetni, hanem arra is, hogy a jobb munkákra nagyobb gondot is fordítanak. Ez rendjén is van, hiszen valójában a vérbeli nyomdásznak minden munkájára kellene egyformán vigyáznia, hogy azon kivételtől ne találjon sem a megrendelő, sem a kritikus szakértő. E kis nyomda igyekszik is modernet produkálni, s ez a leggyakrabban sikerül is neki. Vannak ezért hibáztatandó kilengések is e néhány nyomtatványon. Így például báli meghívón nem szép, ha a meghívó szót kétszer alkalmazzák a szimmetria kedvéért. Ezt még hirdetésekben sem szeretjük látni, nem hogy meghívókon megtűnőnk. Az ilyesmit tehát mindenkor el kell kerülni. A második kifogásolni való az, hogy egy teljes mondatot ne szakítsanak négyfelé a nyomtatvány négy sarkába, mint ahogy a cég saját nyomtatványán

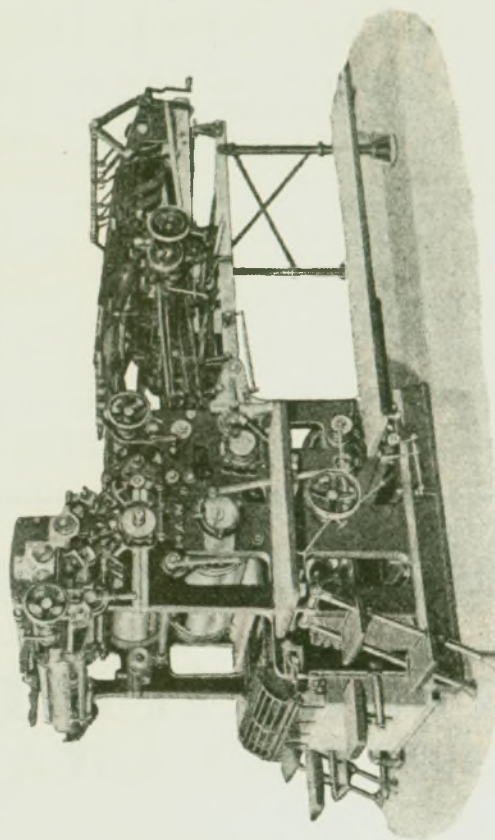
M A N

"AUGUSTA"

A LEGÚJABB HÁROMHENGERES GYORSJÁRATÚ OFFSET-ÍVNYOMÁSÚ GÉP

KÉZI BERAKÁSRA
MERKANTIL ÉS

ÖNMŰKÖDŐ BERAKÁSRA
BUDAPEST II, MARGIT KÖRÚT 81. TELEFÓN: LIPÓT 956 33

MASCHINENFABRIK AUGSBURG-NÜRNBERG AG

CHATELET ALAJOS

MAGYARORSZÁGI KÉPVISELET ÉS MŰHELYTELEP

BUDAPEST II, MARGIT KÖRÚT 81. TELEFÓN: LIPÓT 956 33

A legjobb festéket szállítja a világhírnek örvendő

KAST ÉS EHINGER

G. m. b. H. Stuttgart nyomdafestékgár magyarországi képviselője

KÖNIG JÁNOS OKL. MÉRNÖK

BUDAPEST IV, FERENCIEK TERE 4

Telefón: József 435—58

Gyarak:

Wien, Stuttgart, New York, Prag
különleges festékek három-, valamint
négy színnyomáshoz

ÁLLANDÓ RAKTÁRT TART ELSŐRENDÜ FEKETE ÉS SZÍNES FESTÉKEKBŐL

— özv. **STEINLEINNÉ
ÉS FRANK**
GRAFIKAI SZAKÜZLETE,

LITOGRÁFIAI KŐRAKTÁRA

ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR
MINDENMÉ A LITOGRÁ-
FIAI ÉS CINKOGRÁFIAI
ÜZEMEKBE SZÜKSÉGES
ANYAGOKBAN. GYORS ÉS
PONTOS KISZOLGÁLÁS

BUDAPEST VI, GRÓF ZICHY JENŐ
UCCA 6. SZ. • TELEFÓN: L. 985-02

Január második felében jelenik meg a

GRAFIKAI MŰVÉSZETEK KÖNYVTÁRA

második kötete kb. 120 oldalon, nagyszerű vászonkötésben, igen sok ábrával,
20—24 melléklettel. Címe:

BETŰMŰVÉSZET

Írták: LÖWY SALAMON és NOVÁK LÁSZLÓ

A Könyvtárnak a nyomdászat minden ágazatát felölelő kötetei kéthavonként jelennek meg. — Egy-egy kötetnek ára 48 kötetet tevő első sorozat megrendelése esetében 52.000 korona, egyes köteteké 40.000 korona. Vidéki megrendeléseknél ehhez még hozzájárul a portó és az ajándéki díj. Megrendelések a szerkesztő-kiadóhoz intézendők:

Novák László, Budapest VIII, Conti ucca 4. (Világosság nyomda)

olvasható ekképpen: „könyvnyomdája ízléses kivitelenben” — „készít mindennemű nyomtatványt” — „könyvet, papírt, írószert” — „elsőrendű minőségűt szállít”. Ennek a szövegnek felnégyeléséből ugyan még nem keletkezett valami ordítóan neveléses hiba, de akadátnak olyan szövegek, amikor az ilyenfajta részrebonálás a helyes olvasási sorrend akaratlan felforgatása esetén igen kómikus mondatot eredményezhet. W.

A NAGYVÁRADAI (ORADEA-MARE) JÁNOS-ÜNNEPÉLY PLAKÁTJA egyike ama jó munkáknak, amelyeket a tőlünk elszakadt Erdélyből az utóbbi időben mind gyakrabban kapunk. Szedésmunka az egész, szimmetrikus és jól sikerült csoportosítással, a szöveg hatását nagyban emeli a részletesen keresztül fűtő vörös szalagon levő fősor. A plakát nyomása már nem ilyen kifogástalan, a fekete szövegnyomás egyébként szürke, de a vörös sávon határozottan rossz, mert teljesen át engedi útja a vörös alapszínt. W.

A VIDÉKI NYOMDÁK PLAKÁTTERMÉSE. A napokban egyre-másra kapunk a vidéki olvasóktól plakátokat bírálat céljából. Így legutóbb kaptunk Szentestől. Miskolcra és Sopronra néhány szép dícséretes törekvésre valló plakátot. A Szentosi Újságüzem Rt. cég nyomdájából kikerült néhány plakátról nem sok feljegyezni valónk akad. Egyszerű tipográfia, köznap munkák, de abszolút tiszta és gondos kivitelűek, amit vidéki plakátoknál nem mindenütt tapasztalhatunk. A miskolci László könyvnyomda Rt. cég saját céljait szolgáló plakátjáról csak annyit, hogy ez már akcidenzplakát számba megy, amelynél kivetni valót nem találunk mást, mint hogy a színet és a két oldalléc zöld színe kissé túlélénk, ezt a színt mindenestre meg kellett volna törni. A soproni Rábaközi Nyomda és Lapkiadó Vállalat által beküldött plakát a soproni vásár céljára készült 96×120 cm-es plakát hat színben linometszetekről egy kéthengeres 88×120-as gyorsajtón. Ez a körülmény is javára szól a plakát nyomójának. Lindt Mihály gépmesternek, aki a nyomást az előbbi adatokból kitűnő nehézségek dacára is teljesen kifogástalanul tudta kihozni, ellenére annak, hogy ügyészül-ván az egész felületet kitöltő tónusokról van szó. A plakátot különben Ágoston Ernő festőművész rajzolta, akinek rajzát Horváth Ödön művezető vitte át linoleumra teljesen kifogástalanul. W.

A ZALAEGRSZEGI ZRINYI-NYOMDA készítette egy szaktársi jubileum meghívóját, melynek konstrukciója elég jó, de betűje helytelenül van megválasztva, mert a kővér blokk betű a legjobb akarrattal sem mondható alkalmasnak ünnepi nyomtatványok szedésére. E betű e meghívóra talán kényeszerűségről került, mert talán ez a legjobb betűje a nyomdának. W.

KÉT FINOM ÍZLÉSŰ FÜZETET kaptunk mutatósba a gyomai Kner-nyomda legújabb terméséből. Az egyiknek címe: *A könyvkötő mesterség* s Kner Erzsébet könyvkötőmunkáinak ismertetését nyújtja, a másik viszont *»Az asztalos mesterségről«* címet viseli s Kozma Károly jóhírű fővárosi asztalosmester kiadása. Mindkettőnek szövege Kner Imre kollégánk tollából eredt s az ő sokoldalú készségét, rátermettségét dicséri. Nem célunk a füzetek tartalmával foglalkozni, bennünket a külső tipográfiai kiállítás érde-

A GRAFIKAI INTÉZET ÉS SZÁMLAKÖNYVEK GYÁRA R.-T. OFFSETNYOMÁSA
A PAPIR SIMÍTATLAN OLDALÁN

A Milliók Könyve új sorozata

„POMPADOUR MARQUISE SZERELMI ÉLETE”-vel

indult meg.

A sorozat második kötete exotikus miliőben játszódik.

A pávlánnő

oly szerelmi történet, mely Londonban kezdődik és Afrika őserdőinek mélyén ér véget, a vadak rejtelmes, csodálatos világában. A tropusok költője: **Rider Haggard** írta ezt a regényt, akinek könyvei: *Ó, Ayesha* visszatér, *Salamon király kincse*, százezer és százezer példányban forognak közkezen az egész világon. A pávlánnő: fiatal lány, aki páviánok között nevelkedett az őserdőben, s akinek rajongó ragaszkodása urnőjéhez lélekzet-elállító bonyodalmak okozója lesz.

A sorozat harmadik kötete magyar szerző művét hozza:

Surányi Miklós: A vízözön

című, rendkívül érdekes, mély érzelmű regényét.

A negyedik kötetet A Vörös Pimpernel s a Megfizetek! szerzője:

Orczy Emma bárónő,

írta, akinek most oly regényét adjuk a közönség kezébe, amely eddig politikai okokból nem jelenhetett meg sem Ausztriában, sem Magyarországon. A regény címe:

Ferenc József gyertyatartói.

A régi monarchiában játszódik, izgalmas, romantikus szerelmi történet, amelyben a béke letűnt szép világának nagy uralkodója: Ferenc József is szerepet kapott.

Ennek a négy regénynek az előfizetési ára összesen 25.000 K.

Előfizetéseket elfogad a kiadóhivatal: Budapest, VI., Andrássy-út 16.

135. szám

MILLIÓK KÖNYVE

1925. október hó

Megjelenik havonként.

Egyes szám ára 8000 K

Negyedévre 25.000 K

Singer és Wolfner irodalmi intézet r.t. kiadása, Budapest, VI., Andrássy-út 16. sz.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Barta Antal.

POMPADOUR MARQUISE SZERELMI ÉLETE

A MAGYAR GRAFIKA 1925. ÉVI XI—XII. OFFSET-KÜLÖNSZÁMÁNAK TARTALOMJEGYZÉKE

A gyomai könyvnyomtatómester (arcképpel)	295	Kner Izidor ünneplése	359
Az offsetnyomtatás, technikája és gépei (9 ábrával). Löwy László, Frankenthal	296	Újságok hirdetései (16 mellékleten 83 szedés-példával)	359
Az offsetnyomtatás ösztönző hatása a sokszorosító módszerek javítására (10 ábrával). Hans Garle, Leipzig	306	Gratifik. Művészetek Könyvtára. W.	359
A „Typar” írószedőgép az offsetnyomtatás céljaira (7 ábrával). Prof. Karl H. Broum, Wien	309	Ludlow címbeütőgép (2 oldal mellékleten 5 ábrával). O. Schl., Berlin	360
A közvetett síknyomtatás előfeltételei és lehetőségei. E. Herbst, Berlin	311	Fontos újítás a Linotype-on: a sorfűrés (a 12. számban).	
A Typon utánnomtatási eljárás. Karl H. Broum, Wien	318	Egy harmonikus könyvről (4 ábrával 1 melléklettel.) F. N.	361
Bajok az offsetnyomtatásról és azok megszüntetése. R. Gnath, Leipzig	319	Praktikus találmány a hirdetések terén (2 ábrával). Ruzicska Ferenc, Pozsony	362
Az offsetfestékekről. Walter Ernő	321	Növendékek iparművészeti munkái. Náddai Pál	364
A képreprodukálás technikájának újabb haladása (2 ábrával). Wanko Vilmos	322	Egy ötletes hajtogatógép	367
Az offsetnyomtatás	325, 320, 317, 311,	Szakoktatás	372
Mesterek és művészek az iparművészetben. N. P.	324	Szaktechnikai tudnivalók és újítások	368
Végh Gusztáv (3 illusztrációval). Náddai Pál	326	Különféle jegyzetek	378
		Modern betűk és díszek	375
		Kritikai rovat	372
		A reklám művészete	369

LAPUNK JELEN SZÁMÁNAK FEDŐLAPJÁRÓL ÉS MELLÉKLETEIRŐL

Evfolyamzáró számunk a mostani megelőző öt esztendőn át egyszerű karácsonyi ünnepi szám volt, mint bármely más szakmai folyóiraté. Ez évben eltértünk ettől a szokástól és karácsonyra megjelölt számunkat *offset-különszámként* jelentetjük meg. Terjedelem és mellékletekben való gazdagság dolgában is lényeges az eltérés az előző karácsonyi számokkal szemben, nem is szólva arról a nivóbéli emelkedésről, amely kétségtelenül a most kikerülő ünnepi szám javára billenti a mérleget. Még nagyobb az eltérés, ha a számunk tartalmát hasonlítjuk össze az előző karácsonyi számok anyagával: közleményeink nagyobb része és mellékleteink többsége az offsetnyomtató eljárással van szoros kapcsolatban. Elmaradtak a megszokott visszapihlantó jellegű és a múlt évben minden szakmabeli területen észlelt előrehaladást regisztráló közlemények, külföldi tudósítások, lapszemlék stb., amelyekre pedig sokan olvasóink közül biztosan számítnak s elmaradásukat esetleg reklamálni is fogják. Ezt megelőzendő, e helyütt indokoljuk meg, miért adunk ezúttal offset-különszámat az obliqat karácsonyi szám helyett. Könnyen túltehetnők magunkat e kérdésen azzal, hogy szeretjük a változatosságot és nem vagyunk hívei a kínai copfnak. Mégsem ezzel indokoljuk e rendkívüli változást, hanem feltárjuk ennek igen mélyreható okait. Ez évi augusztusi számunkat *offsetszámként* akartuk kiadni, de az előkészületek megindításakor — ez év elején — rövest kiütn, hogy első offset-különszámunk anyaga a rendes számon keretén messze túl kell hogy terjedjen. Ilyen szokatlanul nagy anyagi áldozatot igénylő rendkívüli számnak kibocsátására évközben pedig nem vállalkozhattunk, mert hiszen akkor már készülöben volt a magyar szakoktatás száma, amelynek mérlege minden számlásonkon túlmenően közel 25 millió koronás minusszal záródott. Az offset-különszám kiadását tehát decemberre kellett kito nunk úgy gondolván, hogy az elengedhetetlenül düs offset-anyag az amúgy is nagyobb terjedelemben megjelenő szakított karácsonyi számban megfelelő helyet fog találni és megmenti az évközi újabb, nagyobb kockázattal járó veszedelmektől. Kívül állók előtt elképzelhetetlenül fáradságos munka és igen nagy előkészítő áldozatok után ime olvasóink kezébe adjuk első offset-számunkat. Szeretnők hinni, hogy olvasóink ugyanolyan szeretettel fogadják, amilyen ambícióval és buzgalommal törekedtünk azt céljának legmegfelelőbb konstrukcióban létrehozni.

Fedőlapunk Végh Gusztáv grafikusművésznek, Párizsban élő hazánkfiaának a munkája. A karácsonyi és a könyvnyomtatás szimbolizálását ötletesen és igen finoman oldotta meg a művész. A fedél hátulján levő hirdetést Kun Mihály kollégánk rajzolta a Gebr. Hartmann, Ammendorf-Halle, festékgár megbízásából. A fedél teljes egészében offsetnyomás lévén, a szükséges litográfást Träger Gilbert és Palaky Béla kőrajzoló végezték, nyomásához természetesen a Gebr. Hartmann festékgári cég *koncentrafarben* nevezetű speciális offsetfestékeket használtuk, mely festékeknek közismert tulajdonsága a felette düs színtartalom, ami a nyomtatott élénk és eleven színhatásúvá varázsolja. A nyomást Spira Márk offsetgépemster végezte.

Mellékleteink közül elsősorban azoknak a német offsetnyomdáknak a mellékleteit soroljuk fel, amely német cégek minden külföldi érdeklőnek egyszerű és egyszeri felszólításra mutatnak áldozatkésztséget egy magyar szaklap támogatására.

1. A **Selmar Bayer, Berlin**, offset-, kő- és könyvnyomdai cég *naptárlapokat* bocsátott rendelkezésünkre. E cég megrendeléseit a szokásos naptáron kívül olyan naptárral is meglegli, amelynek egy-egy hónapi lapját havonként külön küldi meg, hogy az a már meglevő hátlapra ráragasz-

tassék, mely célból e lapok felső szélét enyvezteteti is. A cég ilyenformán az egész esztendő folyamán állandó kontaktusban áll megrendelőivel, akik bizonyára ugyanolyan gyönyörűséggel szemlélik ezeket a művészi kivitelű és abszolút tökéletes technikai készségre valló lapokat, mint mi, akik csak sajnálni tudjuk, hogy nem áll módunkban minden füzetünkhöz az egész sorozatot mellékelni.

2. Az előbbinél nem kisebb művészi értékű offsetmellékletssorozattal lepott meg a **G. Löwensohn, Fürth-Bayern**, offsetnyomda is, amely egy angol mesekönyv 14 illusztrációját bocsátotta rendelkezésünkre. E gyermek-képeskönyv — melynek magyar kiadását a Dante könyvkiadó adja ki — illusztrátora **Agnes Richardson**, nagyszerűen oldotta meg feladatát: rajzaival nemcsak a kis csöppsegek szívét dobogtatja meg, hanem a meglelt öregek arcára is derűt varázsol józú, sokhelyütt rendkívül kedves huncutságú rajzaival, amelyeknek valóban szakavatott interpretátora volt a Löwensohn-cég offsetnyomdája, amelyet e munkájáért a legmesszebbmenő elismerés illet meg.

3. A fenti, szalonba illő offsetnyomatok után egy tisztán üzleti reklámjellegű offsetnyomatot kaptunk a **Graf & Schuhmacher, Düsseldorf**, kő- és könyvnyomdai műintézetétől. Rajzban, kivitelben elsőrangú munka, amely sok magyar vállalatnak, megrendelőnek és a magyar offsetnyomdáknak példaképül szolgálhatna arra, miként kell egy jó reklámnyomtatványnak kinéznie. E melléklet erősen dokumentálja, hogy a jó reklámnyomtatványhoz, általában jó munkához áldozatkésztség is kell, nem elegendő ahhoz a jó szak tudás. Hiába vagyunk jó szakemberek, ha megrendelőnk szűkebbül és mi könnyű szívvel és eléggé el nem ítéltet megmondolatlansággal akceptáljuk a szűkebbüsgidiktálta korlátozásokat, amelyek munkánk sikerét veszélyeztetik, s olyan technikai nehézségek elé állítanak, amelyeknek leküzdése nemcsak nyomot hagy a munkán, hanem rányomja a bélyegét a kész munkára, sokszor ezenkívül még termelésünket is megdrágítja.

Az offset-sajtókkal rendelkező magyar cégek, sajnos, nem részesítettek valami nagymérvű támogatásban és mindössze három cég bocsátott rendelkezésünkre mellékletet.

4. Ezek közül a legkiemelkedőbb a **Thalia-Kultúra Rt.** cég melléklete. Kétféle könyvfedőlap, amelyekből azonban csak egy kerül egy-egy füzetbe. E cég a magyar offsetnyomtatásban különleges eljárást követ, amelyet idehaza offsetkolorát név alatt ismerünk, s melynek segítségével, no meg igen nagy ambícióval és szeretettel, a külföldi offsettermeléssel egyenrangú munkákat produkál.

5. A **M. kir. állami térképészet** igen szép és csodálatosan tiszta kivitelű térképészletet adott mellékletként az általa készített új reambulált részletes térképből, melynek léptéke 1:75.000. E melléklet örömdetes módon bizonyítja, hogy állami sokszorosító intézeteink között ez a katonai intézmény figyelemreméltó tökéletességgel dolgozik.

6. A **Grafikai intézet és számlakönyvek gyára Rt.** cég a harmadik magyar cég, amely offsetnyomatot juttatott e számunk gazdagításáért egy egyszerű kivitelű csomagoló papírost.

További offsetnyomású mellékleteink házilag készültek és ezeknek különös érdekességük, hogy a tervezeteket maguk a tervező művészek litográfálták, illetve szemeses papirosra rajzolták az ábrákukat céljaira.

7. **Fáy Dező** grafikusművész *illusztrációi* Keteli Artúr „Pax vobiscum” című művéhez.

8. **Kis plakát.** Végh Gusztáv, Párizsban élő magyar grafikusművész rajza és litográfiája.

9. **Villamosplakát.** Rajzolta Csabai Ékes Lajos grafikusművész, ugyanó rajzolta át köré.

10. **Reklámlap.** Rajzolta és litografálta Kun

Mihály, lapunk főmunkatársa, a Globus-nyomda akciódens osztályának vezetője.

11. **Dankó Ödön** grafikusművész illusztrációi Náddai Pál „Asszonyi pompa” című most megjelent művéhez.

12. **Két könyvfedőlap.** Rajzolta és litografálta Galambos Margit grafikusművész.

13. **Illusztráció** „A vadász királyflak” című székegy népmeséhez. Rajzolta és litografálta Fiora-Fischer Margit grafikusművész.

14. **Két üvegre való címke.** Rajzolta és litografálta Laufer Kálmán, a Globus-nyomda könyvdai osztályának vezetője.

Offsetnyomású mellékleteink sora azonban ezekkel még nem merül ki, szám szerint hét darab festékgári offsetnyomatot is csatolunk lapunkhoz, melyek ha reklámnyomatok is, mégis sok-sok művészettel oldattak meg és technikailag kivitelük természetsszerűleg a lehető legkiválóbb.

15. A **Berger és Wirth festékgár, Budapest**, reklámmelléklete német munka. H. Bernhardt grafikus igen egyszerű eszközökkel, igen hatásos reklámrájzot produkált, amelynek összhathatós nagyszerűen juttatja érvényre a Berger és Wirth festékgár tüzes festékeit.

16. A **Berger & Wirth festékgár, Leipzig—Budapest**, második offsetnyomású melléklete e világhírű cég speciális offsetfestékeit, az úgynevezett „*Radial festékeket*” mutatja be. Felesleges szavakat fecselelni e festékek létezőhöz színpompa öcséretére: a kifünően sikerült rajz és a kifogástalan offsetnyomtatás önmagát dicséri.

17. A **Gebr. Hartmann, Ammendorf-Halle** festékgár festői szépségű melléklete a svájci Matterhorn jéghegy-hóval borított csúcsát ábrázolja nyolcszínű offsetnyomásban, amelynek előállításához e cég közismert *koncentrafestékeit* használták. Ez a melléklet élénk tanúsága annak is, hogy e festékek színdús összetétele az offsetnyomás minden területén kellőképpen kiakíázható, tehát nemcsak az élénk tűző színeket kedvelő reklámgrafikai munkáknál, hanem művészi értékű festményreprodukcióknál is.

18. A **Chr. Hostmann-Steinberg'sche Farbenfabriken G. m. b. H., Celle**, festékgári cég igen kedvező hatású melléklettel szerepel e számunkban. E melléklet a reklámat és művészetet egyformán szolgálja: a belső oválisban elhelyezett virágdísz a cég festékeinek művészi nyomatokhoz való alkalmazhatóságát, az ezt környező reklámszerű háttér pedig a színteltechnika érvényrejuttatásához való használhatóságot dokumentálja.

19. A **Michael Huber, München**, festékgár melléklete tisztán reklámhatású. Nagyszerűen érvényesíti e különben nálunk is jól ismert festékgár festékeinek káprázatos tüzes színeit. De egyebet is tanulhatunk e mellékletből. Az első ránézésre nem láthatunk 4–5 színnél többet, alaposabb vizsgálat után azonban nyolc szín állapítható meg, ami különben az alul rányomtatott színmintaskálából is látható. Nemcsak nagy áldozatkésztségre vall ez a sok színnek az alkalmazása, hanem arra a megértésre is, hogy művészi értékű munkát nem lehet 2–3 színnek a megakarításával elérni és a céltudatos megrendelő ezt nem kívánja még akkor sem, ha egyszerű reklámról van szó. Nálunk, sajnos, ennek az ellenkezőjét kell tapasztalunk, mert a reklámnyomtatványnak nálunk nem szabad drágának lennie, s hogy olcsóbb legyen, tangirozással és ehhez hasonló hamisságokkal kell a sok szín hatását kiváltani, ami, a rajz természeténél fogva, nem mindig sikerülhet.

20. A **Springer & Müller Farbenwerke, Leipzig**, festékgári, cég szintén tisztán reklámhatású mellékletet bocsátott rendelkezésünkre. Ötszínű, folttechnikájú, jó reklámrájz, amely a cég *Überkonzentrierte Offsetfarben* név alatt ismeretes festékeinek élénkcséget, melységet egyaránt érvényrejuttatja.

21. **Dr. Gustav Wicke, Berlin-Tempelhof**, nyom-

dafestékgyára ismét egy festmény reprodukcióját ábrázoló offsetnyomattal gazdagította lapunk e számát. Hatszínű nyomással készült és pedig a három alapszín mellett ezek kiegészítéseként egy-egy világosabb vörössel és kékekkel, valamint egy szürkével, tehát a könyvnyomású négy színnyomathoz hasonló színbontással, de a vörös és kék színek különböző értékű tónusainak különválasztásával. A cég festékeinek kiváló alkalmaságát az ilyen zsánerű munkákhoz, mi sem bizonyítja jobban, mint a színek, különösen a zöld szín élénksége.

Offsetnyomású mellékleteink felsorolása után a könyvnyomdai úton előállított egyéb mellékletekkel már gyorsabban végezhetünk; mindannak ellenére, hogy ezek száma is tekintélyes.

22. A **Bauersche Schriftgiesserei**, Frankfurt a/M., betűöntőde régnyoldalas melléklettel szerepel, amelynek öt szedéspéldája a *Bodoni antikva*, a *vekyoni Bernhard antikva és kurziv*, a *Bernhard széprás*, valamint a cég *Weiss-díszítményeinek* a felhasználásával készült igen finom ízléssel. E betűkről lapunk más helyén írunk részletesebben, e helyütt csak leszögezzük, hogy ezekkel a leg-
rafináltabb ízléssel lehetséges a finom nyomtatványok kultuszát szolgálni.

23. **Kner Izidor könyvnyomdája**, Gyoma, *újévi üdvözlőkártyáját* bocsátotta rendelkezésünkre a szokott ízlésteljes és nobiles kiállításban. A cég-kártya rajzát *Kozma Lajos* grafikus rajzolta, és a cég nyomdájában nyomtatták a zerkáli papírgyár merített papírosára; ugyancsak e gyár szállította a hátlaphoz felhasznált merített papírt.

amelyet általában *Zerkall-Büttenpapier* néven Európaszerte ismernek.

24-39. A **Hornyánszky Viktor nyomdai műintézet** rt., Budapest, igen tanulságos és terjedelmes anyaggal gazdagította e számunkat. Lenyomatta a *Mosse Rudolf hirdetési iroda* rt. által kiadott magyar újságkatalógus részére szedett hirdetések legjavát. Ezekről lapunk más helyén részletesen írunk, ahol a melléklet tervezőjének és szedőjének a munkáját is méltatjuk. Ehelyütt megemlítjük, hogy a mellékletek nyomását *Csuvára Ferenc* végezte. Es megemlítjük még azt is, hogy módunk volt összehasonlítani e hirdetéseket a nevezett cég más országok sajtójáról kiadott katalógusainak hirdetéseivel és minden szerénységet félretéve kell megállapítanunk a magyar kiadású katalógus hirdetési részének más katalógusok hirdetéseivel szemben kétségtelenül fennálló magasabb színvonalát.

Mellékleteink sora ezzel még nem zárult le. A következő mellékletek háziilag előállított és szedésszerű nyomott reklámmellékletek és pedig:

40-41. A **Gutenbergház Geel Testvérek** cég ismertető prospektusa a Linotype legújabb útjatról: a *sorfüzésről*.

42-43. Ugyanezen cég által képviselt *Mergenthaler-féle Ludlow címbeütőgépről* szóló cikünkhez való illusztrációk.

44-47. A **Grafika Gépkereskedelmi és Nyomda-felszerelési** rt. cég prospektusa, amelyben képviselőit felsorolja és illusztrált hirdetését közli az *Intertype szedőgépről*, amelynek képviselőjét mostanában vette át.

48-51. A **Winkler, Fallert & Co. AG.**, Bern, gépgyári cég négyoldalas melléklete, amelyen világhírűek örvendő nyomógépeit, öntőkészülékeit ismerteti. E melléklettel kapcsolatban csak azt jegyezzük fel, hogy annak illusztrációi a cég által feltalált gépen és eljárással készült matricákról öntött tömöntvényekről nyomattattak.

Itt említjük meg, hogy lapunk most záruló évfolyamában összesen 131 mellékletet és ezeken összesen 243 szedés-nyomásmintát, 24 színnyomott és a szövegillusztrációkkal egyetemben összesen 203 illusztrációt közöltünk. Ugy hisszük, ilyen gazdag anyag jócskán járulhat hozzá olvasóink szakmabeli tudásának és ismeretének a gyarapításához.

Lapunk fedőlapját és belső szövegveit, nem különben a nyolc offsetnyomású mellékletét a *Globus nyomda* rt. állította elő. A szövegveik ke-rete, a nyolc Globus-melléklet, a fedél a *Vogl-ländische Maschinenfabrik AG.*, Plauen i/V. offestsajtlóján nyomattatott a *Gebr. Hartmann, Ammendorf-Halle* és a *Lorilleux Ch. és társa, Budapest*, festégyárak festékeivel. A nyomatt *Spira Márk* végezte. A litográfiai előkészítő munkálatokat *Adler Jenő* és *Dóczy Sándor* végezték. *Lauffer Kálmán* művezető felügyelete és irányítása mellett. A szövegveik közül az első szintén offsetten készült, úgy szövegében, mint illusztrációs részében. Az egyéb szövegveket *Scarvas János, König Béla* nyomtatták, úgyszintén a Globus nyomdában készült 12 oldalnyi reklámmelléklet nyomása is az ő munkájuk.

INHALTSVERZEICHNIS DER OFFSET- SONDERNUMMER DER MAGYAR GRAFIKA, 1925, XI—XII

Der Gyomaer Buchdruckmeister (mit Bildnis)	295	Gustav Végh (mit 3 Abb.). Von <i>Paul Nádaí</i>	326
Der Offsetdruck, seine Technik und Maschinen (mit 9 Abb.). Von <i>Ladislauß Löwy</i> , Frankenthal	296	Die Kner-Feier	359
Der Offsetdruck als Ansporn zur Verbesserung der Arbeitsmethoden (mit 10 Abb.). Von <i>Hans Garte</i> , Leipzig	306	Zeitungsinserate (83 Satzbeispiele auf 16 Beilagen).	359
Die „Typar“ Schreib-Setzmaschine (mit 7 Abb.). Von Prof. <i>Karl H. Broum</i> , Wien	309	Bibliothek der Graphischen Künste. W.	359
Die Voraussetzungen und Möglichkeiten des indirekten Flachdruckes. Von <i>E. Herbst</i> , Berlin	311	Ludlow Titelschriftgiessmaschine (5 Abb.). <i>O. Schl.</i> , Berlin	360
Das Nachdruckverfahren Typen. Von <i>Karl H. Broum</i> , Wien	313	Eine wichtige Neuerung auf der Linotype: die Zeilensäge, (in der 12. Nummer).	
Fehlresultate beim Offsetdruck und deren Beseitigung. Von <i>R. Gnath</i> , Leipzig	319	Über ein harmonisches Buch (4 Abb., 1 Beilage). <i>N. F.</i>	361
Über Offsetfarben. Von <i>Ernst Walter</i>	321	Abb.). Von <i>Franz Ruzicka</i> , Bratislava	362
Neuere Fortschritte in der Technik der Bildreproduktion (mit 2 Abb.). Von <i>Wilhelm Wanko</i>	322	Kunstgewerbearbeiten von Schülern. Von <i>Paul Nádaí</i>	364
Der Offsetdruck	325, 320, 317, 311,	Eine sinnreiche Faltmaschine	367
Meister und Künstler im Kunstgewerbe. Von <i>P. N.</i>	380	Fortbildung	372
	324	Wissenswertes und Neuerungen auf typographischem Gebiete	368
		Vermischte Notizen	373
		Neue Schriften und Schmuck	375
		Besprechungen	372
		Die Kunst der Reklame	369

ÜBER DEN UMSCHLAG UND DIE BEILAGEN DIESER NUMMER

Der Umschlag dieses Heftes wurde von dem zurzeit in Paris weilenden Graphiker *Gustav Végh* entworfen. Die symbolische Darstellung ver-rät viel Feinheit in Auffassung und Ausführung. Das Inserat auf der Rückseite des Umschlages hat unser Kollege *Michael Kun* im Auftrage der Farbenfabrik *Gebr. Hartmann, Ammendorf-Halle*, gezeichnet. Der Umschlag ist durchwegs Offsetdruck mit Konzentrafarben der *Gebr. Hartmann*.

1. Die Offset-, Stein- und Buchdruckerei *Selmar Bayer*, Berlin hat uns künstlerisch ausgeführte Kalenderblätter zur Verfügung gestellt.

2. Mit einer Offsetserie von nicht mindern künstlerischem Werte überraschte uns die Offset-druckerei *G. Löwensohn, Fürth* (Bayern), die Illustrationen eines englischen Märchenbuches einsandte. Die Illustrationen des Jugendbuches ist *Agnes Richardson*.

3. *Graf & Schuhmacher, Düsseldorf*, stellten uns einen Offsetdruck von Werbecharakter zur Verfügung, eine, was Zeichnung und Ausführung anbelangt, vortreffliche Arbeit.

4. Unter den Beilagen heimischer Firmen ragt die der *Thalia-Kultura AG.* hervor.

5. Die schöne und reine Karte der *Königl. Ung. Staatlichen Kartographischen Anstalt* verdient rühmend erwähnt zu werden.

6. Die *Graphische Anstalt und Geschäftsbücher-fabrik AG.* hat ebenfalls zur Bereicherung unser-er Offsetnummer beigetragen.

7. Illustrationen des Graphikers *Desider Fáy* zu dem Buche „Pax nobiscum“ von *Artur Keleti*.

8. Kleines Plakat. Zeichnung und Lithographie von *G. Végh*.

9. Strassenbahnplakat. Gezeichnet und auf Stein übertragen von *Ludwig Csabai Ékes*.

10. Reklameblatt. Zeichnung und Lithographie von unserem Mitarbeiter *Michael Kun*, Leiter der Akzidenzabteilung der Kunstanstalt *Globus AG.*

11. Illustrationen des Graphikers *Edmund Dankó*.

12. Zwei Buchumschläge von *Margarethe Galambos*.

13. Illustration zu einem Volksmärchen von *Margarethe Fiora-Fischer*.

14. Zwei Transparent-Plakate von *K. Lauffer*, Leiter der lithographischen Abteilung der *Globus AG.*

Beilagen der Farben-Fabriken:

15. *Farbenfabrik Berger & Wirth, Budapest*. Für diese Firma hat der Graphiker *K. Bernhardt* mit einfachen Mitteln eine sehr wirkungsvolle Werbezeichnung entworfen.

16. Die andere Offsetbeilage derselben Firma veranschaulicht die speziellen Offsetfarben „Radial“ des weltberühmten Unternehmens.

17. Zu der farbenreichen Beilage der *Gebr. Hartmann, Ammendorf-Halle*, einer Abbildung des Matherhorns in Offsetdruck wurden Konzen-tralfarben der Firma verwendet.

18. Die effektvolle Beilage der *Chr. Hostmann-Steinberg'schen Farbenfabriken G. m. b. H.*, Celle wird den Forderungen der Reklame und der Kunst in gleicher Weise gerecht.

19. Die Kraft und das Feuer der auch bei uns wohlbekannten Erzeugnisse der *Farbenfabrik Michael Huber, München* kommen auf der Beilage zur vollen Geltung.

20. *Springer & Möller Farbenwerke, Leipzig*, haben uns einen Fünffarbenoffsetdruck, herge-stellt mit den überkonzentrierten Offsetfarben der Firma eingesendet.

21. Der Offsetdruck der *Farbenfabrik Dr. Gustav Wicke, Berlin-Tempelhof* ist die Reproduktion eines Gemäldes und wurde in sechs Farben ausgeführt.

Ausser den Beilagen in Offsetdruck mögen noch die auf anderem Wege hergestellten erwähnt werden.

22. Die Vierseitige Beilage der *Bauerschen Schriftgiesserei, Frankfurt a/M.* führt vier Satz-beispiele in *Bodoni Antiqua*, *magere Bernhard Antiqua* und *Kursiv*, *Bernhard Schönschrift* mit Verwendung der *Weiss-Ornamente* vor.

23. Die Buchdruckerei *Isidor Kner, Gyoma* sandte uns eine geschmackvolle Neujahrskarte ein.

24-39. Die *Typographische Kunstanstalt Viktor Hornyánszky AG.*, Budapest hat unsere Nummer mit einem umfangreichen und instruk-tiven Material bereichert. Es sind dies die Zei-tungsinserate des Annonzenbureaus *Rudolf Mosse, AG.*, deren wir auch an anderer Stelle Erwäh-nung tun. Diese Zeitungsinseraten wurden nach den Entwürfen des Kollegen *M. Kun* verfertigt.

40-41. Prospekt der Firma *Gutenberghaus Gebr. Geel* über die letzte Neuerung der Linotype, nämlich die *Zeilensäge*.

42-43. Illustrationen zu unseren Artikel über die *Mergenthaler Ludlow Titelschriftgiessma-schinen*.

44-47. Prospekt der *Grafika AG. für Maschi-nenhandel und Druckereimaterial*.

48-51. Vierseitige Beilage von *Winkler, Fallert & Co. AG.*, Bern.

An dieser Stelle möge erwähnt werden, dass wir im letzten Jahrgange unserer Zeitschrift 131 Beilagen und auf diesen 243 Satz- und Druck-beispiele, 24 Farbdrucke und samt den Abbil-dungen im Texte 203 Illustrationen veröffentlicht haben.

Der Umschlag, die inneren Textseiten, sowie die acht Offsetbeilagen wurden in der *Globus Druckerei AG.* gedruckt. Die Einfassung der Textbogen, die acht Globus-Beilagen, der Um-schlag wurden auf der Offsetpresse der *Vogl-ländischen Maschinenfabrik AG.*, Plauen i/V. mit Farben von *Gebr. Hartmann, Ammendorf-Halle* und *Ch. Lorilleux & Co.*, Budapest hergestellt.

kel. Mindkettő típusa a nálunk immár jól ismert Kner-Kozma stílusnak, amelyet azonban újabb oldalról ismertünk meg. Az eddigi Kner-nyomatok erőteljes antikvája kevésbé finom hatásokat váltott ki a tipográfiai alkotásokból, amit sokan, akik a német klasszikus tipográfiai modor végtelenül finom jellegzetességeinek bódultak, kissé ruszlikusnak minősítettek. Ezzel szemben a mostani két füzetről és más hasonló zsánerű Kner-nyomatványról az elragadtatás hangján nyilatkoznak. Ha a két vélemény között dönteni kellene, úgy salomoni bölcsességgel kellene a kérdést megoldanunk. Nekünk, mint mindenkitől független grafikai folyóiratnak, nem lehetséges bármely tipográfiai és grafikai stílushoz mereven ragaszkodnunk, tiszta látással, hideg érzéssel kell minden stílust megítélnünk s akceptálnunk mindazt, ami, bármily néven szereplő stílus szemnek tetszetős, céljának megfelelő típusa. Az előttünk fekvő két ízlésseljesen finom füzet igényeinket a legteltesebb mértékben kielégíti, mégis valahogy úgy érezzük, hogy ezek — nem Kner Imre művei, nem igazi Kner-nyomatok. Ezek a munkák már teljesen a német klasszikus irány színvonalán állanak, ellentétben pl. a valóban monumentális »Monumenta Literarum« sorozatok füzetivel, amelyek külsőleg mértéktávolságról bizonyították a — Kner-Kozma tipográfiai stílust. Pedig stílus dolgában alig van különbség a kettő között — de a betű egész más zsánert ad egyiknek is, a másiknak is. A Monumenta Literarum iskolai klasszikus erőteljes antikvája és a mostani új Kner-nyomatok »Bücherfreund« antikvája más-más zsánert kölcsönöz a sajtótermékek azonos alkalmazási módusok esetén is, ami igen figyelemreméltó és megszívlelendő jelenség azok részére, akik tagadják a tipográfiai anyagoknak a maguk stílusában való alkalmazásának a szükségességét és az ebben rejlő céltudatosságot.

A SZÉKESFEHÉRVÁRI PANNONIA ÉS FRIEDMANN NYOMDÁK termékeiből kaptunk bírálatra néhány darabot. Egyik munka sem emelkedik túl a köznap akcidenca színvonalán: kivétel nélkül egyszerű, de a kor bélyegét magán viselő jó gyakorlati munka. A nagyobb klasszisa számító János-ünnepély meghívójának koncepciója azonban nem sikerült; ezt e helyütt külön kell kiemelnünk, mert hisszük, hogy készítője ezt az intelmet meg is szívleli. A munkák tervezője jó szedő, de rajzban még gyenge, még sokat kell gyakorolnia, hogy grafikai szempontból kifogástalanul alkothasson.

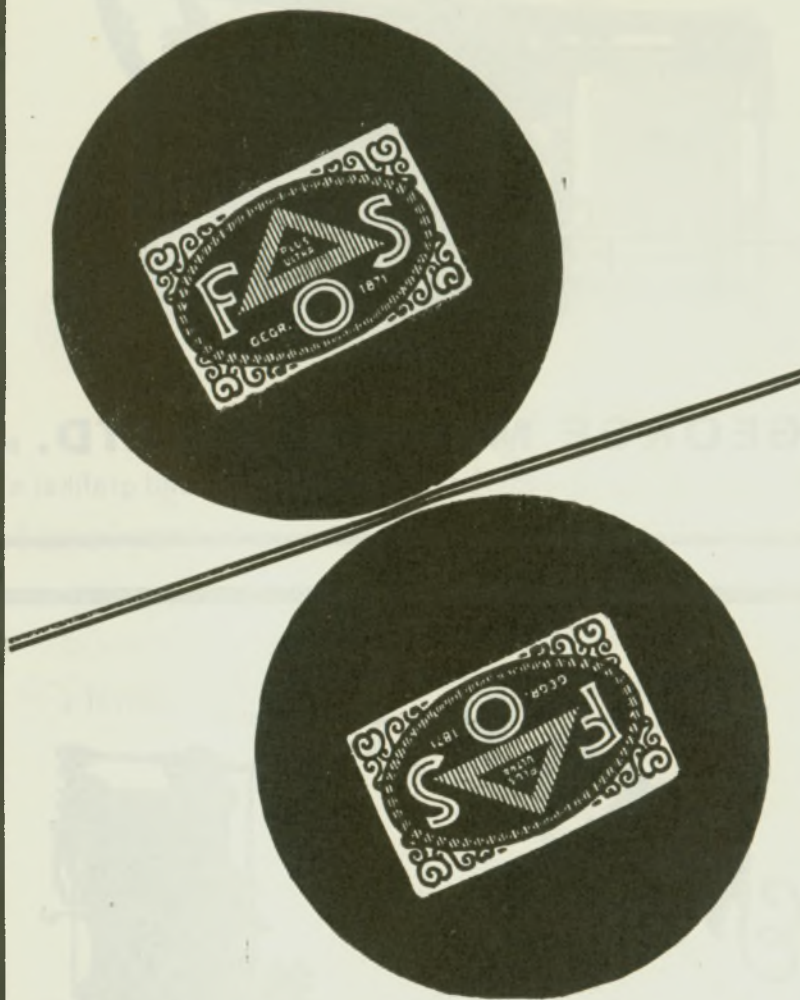
MODERN BETŰK ÉS DÍSZEK

A SZAKLAPOK KARÁCSONYI SZÁMAI mindenkor első hírvivői voltak a betűöntődé új termékeinek. Ez idén a szaklapok e kedves feladata — sajnos — eltolódott. Németországban — mint az ismeretes — háromhónapos betűöntő-sztrájk dült, amely minden betűöntőde idei programját halomra döntötte. Ma alig tudunk néhány új betűről beszámolni, amely ujdonság volna.

A Bauersche Giesserei, Frankfurt am Main cég és vele érdeklődésben álló Flinsch-betűöntőde — világhírű intézetek — csodálatosan szép könyvbetűt hoztak a piacra világos Bernhard antikva néven.

OFFSETPRESSSEN · FÜR · EINFARBENDRUCK ·

EGY ÉS KÉT SZÍNT
NYOMÓ, VALAMINT
KÉT OLDALT EGY
MENETBEN NYOMÓ
OFFSETSAJTÓKAT

FELÜLMÚLHATAT-
LAN MINŐSÉGBEN
AZONNAL SZÁLLÍT
FABER &
SCHLEICHER AG.
OFFENBACH am MAIN
DEUTSCHLAND

· FABER & SCHLEICHER · AKT.-GES. OFFENBACH · AM · MAIN · DEUTSCHLAND ·

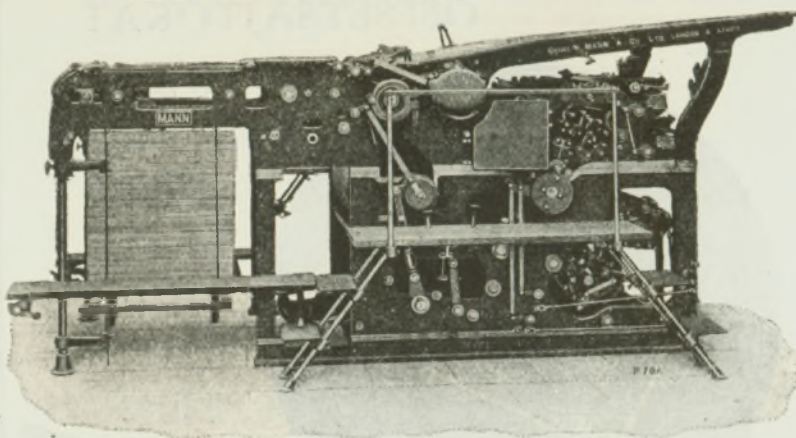
· ZWEIFARBENDRUCK · SOWIE · FÜR · SCHÖN- · UND · WIDERDRUCK · LIEFERN · WIR · IN ·

· UNÜBERTROFFENER · AUSFÜHRUNG ·

AZ ÉRDEKLŐDÉS KÖZPONTJÁBAN

állt a legutóbbi nemzetközi grafikai kiállításon Londonban, 1925 május havában

az eredeti MANN kétszínű, külső és belső nyomást egyszerre végző OFFSET-KÖRFORGÓGÉP

Kettős nedvesítő készülékkel, javított festékező szerkezettel ellátott, zajtalanul elindítható. 1924/25. évi szerkezet

Nyomásfelület 104 × 165 cm-ig

Ez a gép valóban a legtökéletesebb, amelyet csak eddig az offsetgépkonstruktorok teremthettek. A jelenkor leggazdaságosabb, legegyszerűbb offsetgépe, amellyel olyan nyomásteljesítmény érhető el, amelyet ezelőtt elérni lehetetlen volt

Ha offsetüzemre rendezkedik be, vagy offsetosztályát megnagyobbítani szándékozik, kérjen árajánlatot cégünkötől:

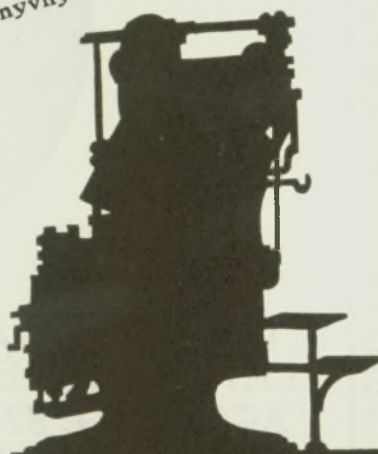
GEORGE MANN & CO. LTD. HENRY STREET, LONDON W. C. 1

Magyarországi vezérképviselő Pusztafi Zsigmond grafikai szaküzlet, Budapest V, Tátra ucca 6

MIÉRT

részesül előnyben a praktikus és tapasztalt könyvnyomtató részéről a

MERGENTHALER
SETZMASCHINENFABRIK
G. m. b. H.
BERLIN
N 4

LINOTYPE

GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK

BUDAPEST II, HUNYADI JÁNOS ÚT 12. SZÁM. TELEFÓN: 37-74. — WIEN VII, LERCHENFELDERSTRASSE 37

Feleletet erre a kérdésre vezérképviselőnk ad:

Bernhard Lucián neve nem ismeretlen olvasóközönségünk előtt: ő az alkotója a világhírű Bernhard antikva betűcsaládnak, amelynek előbb említett ifjú hajlása méltón kel versenyre a legelső Bernhard-típusokkal. E betűt nyilván a klasszikus irány hatása alatt rajzoltatták meg, mert ennek kultiválására kiválóan alkalmas. E betűnek *kurzívja* is igen finom és művészi s méltó kiegészítője e duónak a *Bernhard széprás*, amely felépítésben és vonalvezetésben a *kurzív*, illetve ú. n. *körlevél-kurzív*-típus és az *írott betű*-típus között az arany középuton halad. Igen szép klasszikus betű a *Bodoni antikva*, amely a hajdani Bodoni-típusok nyomán kelt új életre. E betűöntödék *Manuskript-Gothisch* betűje, valamint az új *toltvondók* név alatt megjelent díszítő anyag szintén igen stílusos alkotások.

Legtöbb újdonságot hozott még piacra a Schriftguss AG. vorm. Bruder Butter cég drezdai betűöntödéje, amelynek új betűi a *Cooper betű*, a *Klinger betű* és a *Saxonia kurzív* és *kövér kurzív*. A *Cooper betű* hirdetésbetű jellegű, amerikaián nyílthéjú betű, amelyre felesleges a dicséző jelzőket halmozni, mert önmagáért beszél. A *Klinger betű* az előbbivel ellentétben vékonyvonalas betű, amelynek nyílt metszése kiváló akcidensbetűvé avatja. A *Saxonia kurzív* zsinórvonalas betű, kövér típusa pedig vaslag duktusú változata. A *Saxonia* akcidenciák szedésére alkalmas s igen jól használható egymagában is, de fokozható a hatás 1—2 sornyi kövér Saxoniával: a sorritmust ilymódon igen pregnánsan lehetséges érvényre juttatni. — Díszítő anyagban a betűöntöde nem hozhatott újat. Amit bemutatunk, az egyesztendő újdonság és közeli aktualitása teszi értékessé. Ez a *részvénykörzel-garnitúra*, melynek tervezői Reibetanz grafikusa és Hahne-mann építész. Közel száz sorkörzetvariációval bír, valamennyi kitűnően alkalmas mutató részvények és értékpapírok készítésére. A sorkörzetek garmadáját kiegészítik számos nagyobb dekoratív hatású vignettával, amelyek alnyomatként használva tehetnek jó szolgálatot. Alnyomat körzetanyaga is terjedelmes ez öntödének, vagy húsféle ciceró négyzetnyi mintákból áll, melyekből egyenkint vagy többféle figurákból kombinálva lehet jó részvényfókusokat szedni. A betűöntöde ez anyagaiból szívesen küld mintafüzetet az itteni képviselet: Grafika gépkereskedelmi rt. V., Csáky u. 49.

A **RATIO-LATEIN MINTAFÜZETÉNEK** újabb kiadását kaptuk meg a frankfurti D. Stempel AG. betűöntödétől. E füzet magas klasszisú és végtelenül finom tésztről tanuskodó nyomdatechnikai kiállítás nagyszerűen juttatja érvényre e betű szépségét, nemes karakterét. Szedéspéldái kivétel nélkül klasszikus irányúak, tehát egyszerűek, előkelők és megkapók. E füzet a *Ratio-Latein*-en kívül a félkövér, kurzív típusokat, a világos árnyékolt vonalú *Ratio-verzálisokat* és iniciálékat is bemutatja, sok körzetanyaggal együtt. W.

AZ **ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTÖDE RT.** — amint már erről mult számunkban megemlékeztünk — most adta ki utolsó sorozatos anyagfüzetét vignetták füzeté alakjában. Az abban bemutatott vignetták — néhányat mult számunkban közöltünk — ha nem is egészen újdonságok, de tálnyomó részben máris helytálló és stílusosan alkalmazható grafikai alkotások. Ezeknek igazi értékéért az öntödével érdeklőzők között levő D. Stempel AG. cég és a vignettákat tervező elsőrangú német grafikusok elegendő garanciát nyújtanak. A füzet kisebb részben hozza csak a cég régi gazdájának

PHÖNIX

tégelynyomósajtó Tiegeldruckpresse

modern

für

könyvnyomdák
könyvkötészetek
dobozgyárak részére

Buchdruckereien
Buchbindereien
Faltschachtelfabriken

E gépen előállíthatók
úgy az egyszerűbb, mint a
finomabb nyomtatványok,
különösen egy- és többszínű
műnyomatok, mindenféle
dobozok és kartonázsárúk
stancolása, könyvkötőnyomás

zur Herstellung
einfacher und feinsten
Druckarbeiten, besonders ein-
und mehrfarbiger Kunstdrucke
Stanzungen von
Faltschachteln und Kartonnagen
Buchbinderprägungen

ELŐNYEI:

A legnagyobb nyomáserősség
A nagyszámú dörzsölő- és
felhordóhenger folytán a legjobb
festékdörzsölés
Mozgó oldalilleszték folytán
a legpontosabb regiszter
Kényszermetetű tégelyvezetés
és párhuzamos nyomás

Ezt a gépet újszerűen berendezett
gépgyárunkban sorozatos
építési rendszerben állítjuk elő

Szállítható

hétféle nagyságban 24×35 cm-es
alaktól 40×62 cm-es alakig

VORZÜGE:

Grösste Druckkraft
Beste Farbeverreibung durch
die grosse Anzahl von
Reibe- und Auftragwalzen
Genaueres Register infolge
schiebender Seitenmarken
Zwangläufige Tiegelführung
und paralleler Druck

Im neuzeitlich eingerichteten
Grossbetrieb wird die Maschine
im Reihenaufbau hergestellt

Lieferung

in sieben verschiedenen Bauarten
Papierformat 24×35 bis 40×62 cm

J. G. SCHELTER & GIESECKE, LEIPZIG

KÉPVISELI FISCHER IGNÁC, BUDAPEST VII, KAZINCZY UCCA 27

ÚJ ÉS HASZNÁLT KÖNYVNYOMDAI, KÖNYVKÖTÉSZETI
GÉPEK ÉS ÜZEMI ANYAGOK
 FEKETE ÉS SZÍNES KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKEK
ÖSSZES GRAFIKAI CIKKEK RAKTÁRA
 DOBOZGYÁRI BERENDEZÉSEK

FREUND-BARÁT-FÉLE
 PAPIRNAGYKERESKEDEŚ ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET
 BUDAPEST V, AKADEMIA UCCA 3. TELEFÓN: 82-35
 ELSŐRENDŰ KÉPVISELETEK

EGY NYOMDÁSZ SEM NÉLKÜLÖZHETI!

MŰVÉSZETI LEXIKON

ÉPÍTÉSZET, SZOBRÁSZAT, FESTÉSZET, IPARMŰVÉSZET

Jeles magyar művészeti szakírógárda közreműködésével szerkesztette:
ÉBER LÁSZLÓ

Több száz szöveggel, 128 képes táblával, 8 színes melléklettel, művészi díszkötésben

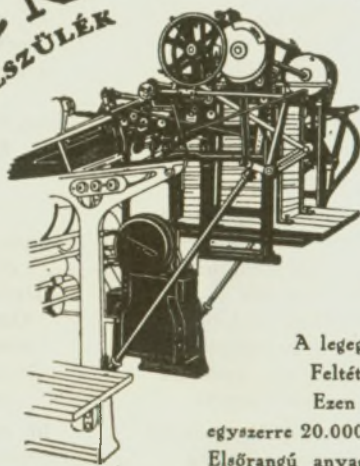
ÁRA 375.000 K = 30 PENGÓ

Részletfizetésre is kapható minden könyvkereskedésben és
 Győző Andor kiadónál, Budapest V, Vilmos császár út 40. szám

A legjobb, legmegbízhatóbb
ÖNBERAKÓ
 az általunk gyártott jóhírű

Az egyedüli automatikus
 önberakókészülék, amely a
 flórposta papirosfajtaiktól
 kezdődőleg a levelezőlap-
 kartonig a legkülönbözőbb
 vastagságú papirosfajták be-
 rakását állandóan egyenlő
 biztonsággal végzi. Szívó-
 szerkezettel bír, tehát nem
 piszkít. Az 1925. évi ja-
 vitott modell offsetgépek-
 nél szinte nélkülözhetetlen

UNIVERSAL
 KÉSZÜLÉK

A legegyszerűbb kezelés!
 Feltétlenül megbízható!
 Ezen kitűnő készülékbe
 egyszerre 20.000 ív helyezhető be.
 Elsőrangú anyag, precíz gyártás!

KLEIM & UNGERER LEIPZIG

Árajánlatokkal és prospektusokkal készségesen szolgál a magyarországi vezérképviselőt:

GRAFIKA
GÉPKERESKEDELMI
RT.

BUDAPEST V,
 CSÁKY UCCA 49
 TELEFÓN: LIPÓT 904-57

korából való vignettákat, amelyeket már nem tudnánk nyugodt lélekkel dicsérni s amelyeknek felvételét a mintafüzetbe egyedül csak az indokolja, hogy megvannak és hogy ma is akadnak nyomdák és megrendelők, akiknek ilyen régi dolgok is tetszenek. Újdonsággal betűöntődnék nem jött ki a karácsonyi piacra, a német betűöntők sátrájkja ide is hatott. A közel jövőben a cég folytatja mintafüzeteinek sorozatát s ezután már főleg az egyes betűk vagy betűcsaládok behatóbb propagálására foglalkozni: egy-egy füzetet ad ki egy-egy típusból és nagyobb részét szedéspéldák bemutatására szánja. Az igazi értékeket tehát csak most fogja egyetlen öntődnék kiaknázni az egyes típusokból és ezt a törekvését a legdicséretreméltóbbnak kell tartanunk, mert így nem ad egy száraz katalógust, hanem értékes tipográfiai mintatárat is, hasznos tanácsadót a nyomdászoknak, útmutatót a szedőnek és nyomónak. W.

KÜLÖNFÉLE JEGYZETEK

JUBILEUMOK. Érdemes könyvnyomtatók érték el munkálkodásuk félszázados évfordulóját. Sőt az ünnepek között az egyik veterán, Salzmann Lajos kolléga, nyomdászágának 60. évfordulóját ülte meg. A többi: Kraut Adolf, a Székesfővárosi Házinyomda, Staubach János és Szabó Miksa kollégák pedig Salzmann Lajossal együtt a Pesti Lloyd Társulat nyomdájának régi alkalmazottai, Kraut Adolfot a Házinyomda igazgatósága részéről Sarlós Lajos üdvözölte az október hó 10-én megtartott ünnepélyen, míg a nyomda személyzete részéről Busy Lajos, a Segélyző Egyesület nevében Kirsteier János, a szervezet megbízásából Reisz Zsigmond üdvözölték meleg, szeretetteljes szavakban. — A Pesti Lloyd nyomda személyzete október 11-én ünnepelte a Lloyd dísztermében Salzmann, Staubach és Szabó szaktársakat. Kaupy Jenő a személyzet jókívánságait tolmácsolta, majd Vészi József főszerkesztő mondott hosszabb beszédet, amelyben párhuzamot vont a nyomdai munkások és a hírlapírók hivatása között, akik mindannyian egy cél: a kultúra szolgálatában állnak. Hoffmann Antal művezető a nyomda vezetésébe, Dombitz Gyula a Kereskedelmi és Iparkamara képviselőjében üdvözölte a jubilánsokat. Rothenstein Mór nemzetgyűlési képviselő a Segélyző Egyesület nevében mondott megleghangú felköszöntőt, amelyben ez alkalommal is rámutatott az állam kötelességeire a megrokkant munkásokkal szemben. A nyomdászszervezet üdvözlését Grósz Ernő, a Korrektorkörét Haász Vendel, a Hírlapszedőkörét Schmidt Béla, a Grafikus Művezetőkét Müller Sándor tolmácsolták. A Budapesti Könyvnyomdászok Dalköre mindkét helyen emelte az ünnep sikerét, míg az utóbbi jubileumon a Gutenberg Társaság Zenekara is közreműködött. Mindkétféle irat egyszerű, de szép munka. A Házinyomdáját Mihalik Gusztáv, a Lloydét Spitz Adolf szedte. — A magunk részéről is szeretettel üdvözlünk a négy veterán kollégát. h.

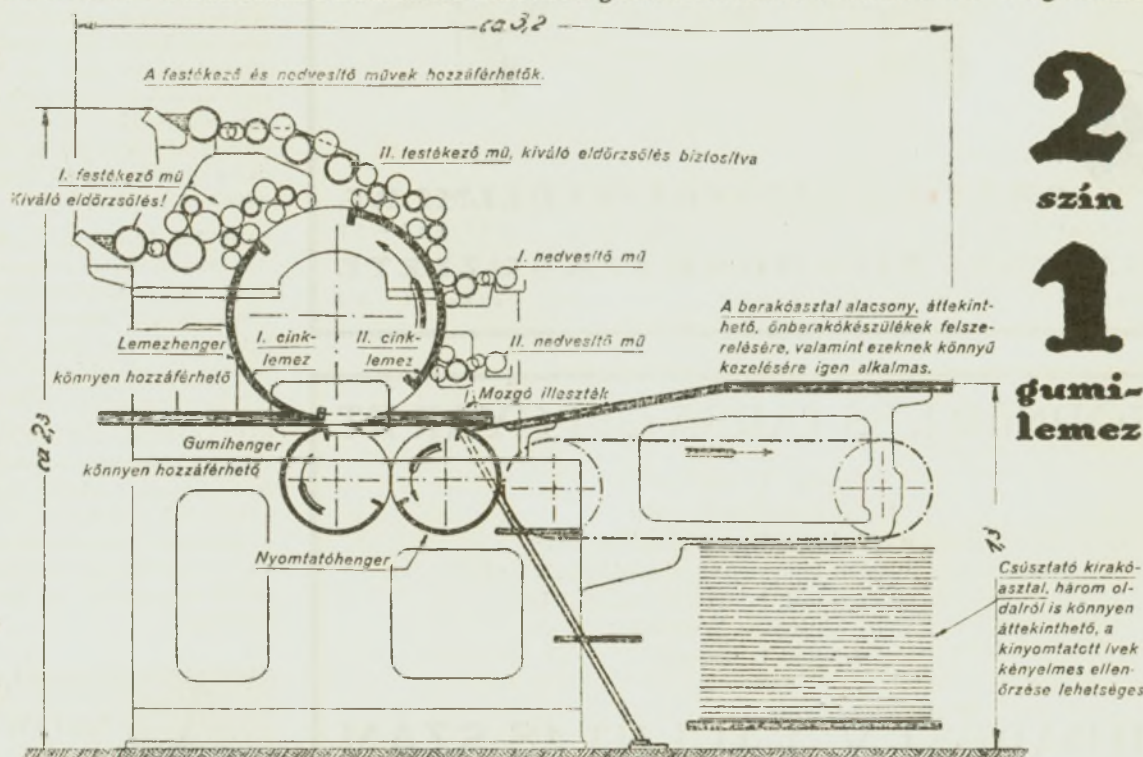
A »GRAFIKA« GÉPKERESKEDELMI ÉS NYOMDABERENDEZÉSI RT. Budapest V, Csáky ucca 49, eddigi 21-49 kapcsolási számát a telefonigazgatóság műszaki okokból: Lipót 904-57-re változtatta át.

A legújabb Horn-rendszerű offsetgép az egy és két színt nyomó offsetajtók egyszerűsítése és tökéletesítése.

Óránkinti teljesítőképesség kb. 4000-5000 ív egy színben, vagy 4000-5000 nyomás, vagyis 2000-2500 ív két színben. Egy szín nyomása esetén az eddigi két színt nyomó offsetgépekkel szemben kétszeres a teljesítmény. Egy színnyomásnál minden lemez 8 feladóhengerrel is festékeztető. A második cinklemezre való átnyomás a gépben történik. Gyártja a Horn-féle szabadalmak alapján 86×120 cm-es és 96×126 cm-es méretekből

Vogtländische Maschinenfabrik Aktiengesellschaft Plauen in Vogtland

U
J
D
O
N
S
Á
G

A két színt nyomó offsetajtó csak 1 nagy, két cinklemez tartó cilinderről, 1 kis gumihengerből és 1 kis nyomócilinderről áll. Mindkét szín egy gumikendőről lesz nyomva, a második szín azonban csak az első szín lenyomatása után nyomódik át a gumihengerre. Ezen rendszer abszolút pontos regisztert biztosít. A festékező és nedvesítő művek szabadon hozzáférhetők. Egyszerű szerkezeténél fogva a lehető legkisebb két színt nyomató offsetajtó.

További felvilágosításokkal készséggel szolgál a Horn-féle szabadalmak alapján épült gépek magyarországi képviselője:

Grafika Gépkereskedelmi Rt

Telefonszám: Lipót 904-57

Budapest V, Csáky ucca 49

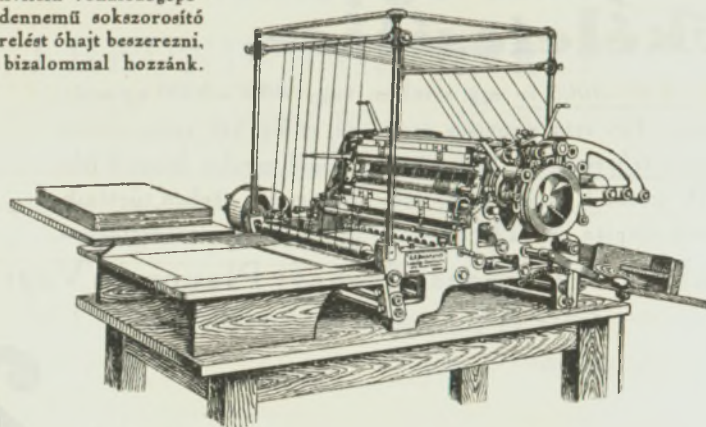
Bejárat: V, Wahrman ucca 16

Ha legújabb rendszerű, asztalra helyezhető tabelláris nyomtatványok elkészítésére igen alkalmas

VONALOZÓ- GÉPEKET

vagy más rendszerű és rendkívül elsőrangú kivitelű vonalozógépeket és mindennemű sokszorosító ipari felszerelést óhajt beszerezni, forduljon bizalommal hozzánk.

G. E. REINHARDT VONALOZÓGÉPEK ÉS KÖNYVNYOMDAI KELLÉKEK, SZERELVÉNYEK GYÁRA LEIPZIG

Vezérképviselők:

GRAFIKA GÉPKERESKEDELMI RT.

Budapest V, Csáky ucca 49. • Telefonszám: Lipót 904—57

PUSZTAFI ZSIGMOND SZAKUZLETE

Budapest V, Tátra ucca 6. sz. • Telefonszám: Teréz 31—43

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁR RT

Telefón: L. 905—74

Gyárt és raktárról szállít

legmodernebb kivitelű görgőjártatú nyomdai gyorssajtókat, valamint könyvnyomdai segédgépeket, vágógépeket, lemezollókat, könyvnyomdai kéziszajtókat, vállal gépjavítást és szerelést

Telefón: L. 905—74

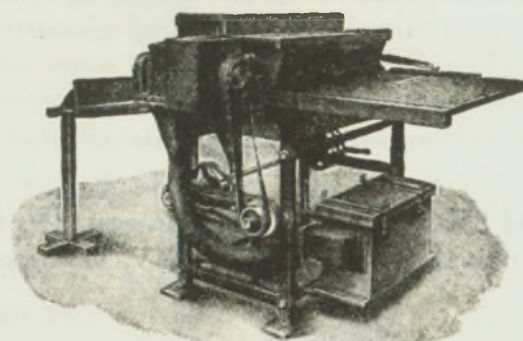
BUDAPEST V, VÁCI ÚT 48. SZÁM

LÄCO

BRONZÍROZÓ, POROZÓ
ÉS TISZTÍTÓGÉP

LÄCO MASCHINENFABRIK

PAUL TSCHENTSCHER
LEIPZIG-LI,
JOSEPHSTRASSE 29

A M. KIR. TECHNOLOGIAI ÉS ANYAG-VIZSGÁLÓ INTÉZET, VIII, József körút 6, műszaki, ipari és közgazdasági szakkönyvtára és nyilvános olvasótermének új helyiségei újonnan átrendezve az alábbi időbeosztás szerint áll rendelkezésére az érdekeltek közönségének: Hétfőn délelőtt 9—4 óráig, este zárva. Kedden délelőtt zárva, este 5—8 óráig. Szerdán délelőtt 9—4 óráig, este zárva. Csütörtökön délelőtt zárva, este 5—8 óráig. Pénteken délelőtt 9—4 óráig, este zárva. Szombaton egész napon át zárva. Vasárnap 9—12 óráig, este zárva. A könyvtár használata díjmentes.

INTERTYPE. Értesülésünk szerint az első 8 db Intertype szedőgép Magyarország részére október hó 6-án hagyta el a newyorki kikötőt és Hamburgba megérkezvén, már úton van Budapest felé. Ezen 8 db B-modellű kétmagazinos Intertype szedőgép a Budapesti Hírlap nyomdájában kerül felállításra és mire e sorok napvilágot látnak, alkalmasint már teljes üzemben is lesznek. A fenti első szállítmányt értesülésünk szerint már a legközelebbi időben újabb küldemény fogja követni. Igen öröndetes, hogy e szedőgépeknek Magyarországon való bevezetésével a hazai nyomdaiparnak lehetőség adatik a más, hasonló rendszerű szedőgépekkel való összehasonlítás, miáltal a szedőgépek beszerzésénél is egy egészséges konkurrencia fog kifejlődni, melynek hiányát a nyomdásztársadalmi eddig annyira érezte.

FABETÜK dolgában már a legtöbb fővárosi és vidéki nyomda rászorult az alapos felfrissítésre. Erre most jó alkalom kínálkozik, amennyiben az »Universala Grafikai Szaküzlet Rt. (Budapest VIII, Rákóczi tér 2) nagy raktárt rendezett be minden nagyságú modern fabetűkből, amelyeket a legelőnyösebb anyagi feltételek mellett bocsát forgalomba.

PÁLYÁZATUNK EREDMÉNYÉT — Igéretünk ellenére — ebben a számban nem tudjuk hozni. Jelen számunk szerkesztői munkálatai annyira igénybevettek, hogy nem volt rá mód a pályázattal is foglalkozni, s technikai okok is kizárták, hogy a bizonyosan terjedelmes bírálatot és egyes pályamunkák reprodukcióját már ebben a számban leközzölhessük.

Z OFFSET- NYOMTATÁS

címen újrovatot nyitunk lapunkban, melynek hivatása lesz figyelemmel kísérni az e téren hallatlan gyors egymásutánban felbukkanó újításokat és az e révén elért eredményeket. Úgy hisszük, hogy e rovatot a nyomdászok is örömmel fogadják fogadni, dacára annak, hogy a kezemunkájuk technikája egészen más. Nem térhetünk ki ez elől, mert az e számban olvasható közlemények majd mindegyikéből kiviláglik, hogy az offsetnyomatás mélyen nyúlik bele a könyvnyomtató munkaterületébe s abból nap napután hódít el kisebb-nagyobb területet.

OFFSETNYOMÁS. Jelen számunkhoz mellékeltek a világhírű Berger és Wirth nyomdafestékgyár két reklámanyomtatványát, mely a cég festékeivel offset-eljárással készült. A mellékelt műlapok élénk bizonyítékai annak, hogy a Berger és Wirth-féle offsetfestékek

a legkényesebb igényeket is kielégítik. Tűz, fedő-képesség, kiadósság jellemzi a gyár által előállított festékeket. Nagy út volt, míg az offsetnyomás kezdettől — segítségül véve a kémia, technika és a nyomási gyakorlat sokoldalú tanácsát, kísérleteit — az offsetfestékgyártás mai tökéletességéhez eljutottunk. A gyár nem kímélt fáradságot és áldozatot. Kísérleti nyomdájában a legtekélyesebb offsetgyorsajtót állította fel, ahhoz egy már akkor nagy gyakorlattal bíró szakembert állított, akinek a gyár egyéb hivatott festék-készítőivel folytatott kísérletezései közben eljutottak oda, hogy a gyár offsetfestékei ma elsőrendűek. *u.*

BRONZNYOMÁS AZ OFFSETGÉPEN. Mint-hogy az utóbbi időben az offsetnyomás nagy tért hódít, igyekeznek mindent, ami eddig könyomdai nyomógépen készítették, az offsetgépre átvinni. Azok az akadályok, amelyek megfelelő papíros és festék hiányából keletkeztek, leküzdettek és az utóbbi időben már a bronznyomást is offsetgépen végzik. Erre a célra természetesen a papírost, a festékeket és a bronzot külön kell preparálni, hogy az offsetbronznyomás a litográfiához hasonlóan sikerüljön. Mint-hogy itt elsősorban simított, tehát kromópapírosról lehet szó, és az offsetgép olyan festékkel nyom, amely sok testecskét és kevés kencét tartalmaz, a papírgyárak ezt a körülményt figyelembe vették. A papírost mindenekelőtt jobban enyvezték, hogy a festékek szaggatása elkerültesse és a kence ne üssön olyan gyorsan el. Az offsetgépnek a nyomáshoz csak félannyi festékre van szüksége, mint a könyomdai gépnek és így félő, hogy nem képes annyi bronzot fölvenni, amennyi a jól fedő bronznyomáshoz szükséges. Az e körülmény figyelembevételével gyártott papírossal az akadályok részben megszűnnek, részben pedig a festékek megfelelő dörzsölésével a festékgyárak szüntetik meg a további akadályokat. Azonban hátra van még a bronz. Sok kísérletezés után sikerült olyan speciális bronzot készíteni, amely offsetnyomásra is alkalmas, amennyiben direkte beledörzsöli magát a papírba és a festékbe és így jól tapad, ha a kence gyorsan utas el. Minthogy az offsetgép gyorsabban jár a könyomdai gépnél, nincs is ideje az előtte rányomott kencének, hogy elüssön, mert a bronz közvetlenül utána nyomódik. Természetesen arra kell ügyelni, hogy a bronzot nyomják utolsónak, mert bronzozó-, illetve leporlógépek nem dolgoznak olyan tisztán, hogy semmi bronzot ne hagynának maguk után az íven. Ez rátapadna a gumihuzatra, amely így töredezne és használhatatlanná válna. Még a litográfiai gépeket is arra kellene alkalmassá tenni, hogy az aranyszínt nyomják utolsónak és ezt megkönnyíti az offsetgép számára készülő preparált bronz, amelyet többek között a nürnbergi Benda részvénytársaság is gyárt. Azonban az offsetgépek munkája természetesen a bronznyomás tekintetében is racionálisabb a litográfiai gépek nyomásánál. *h.*

A TYPON-ELJÁRÁSRÓL ÉS A TYPAR ÍRÓSZEDŐGÉPRŐL. Lapunk e számának más helyén közölt ismertető cikkeinkben említett újszerű és gyakorlatban bevált eljárásról, a Typon-papírosról, a Typon-másolószekrényekről, nemkülönben a Typar írószedőgépről szívesen ad közelebbi felvilágosításokat és prospektusokat az e cikkeket és gépeket gyártó *Aktiengesellschaft für Graphische Industrie, Bern* cég vezérképviselete: *Kranich, Gesellschaft für Reproduktionsbedarf m. b. H. cég* (Wien XII, Steinbauer-

Miért

nem vezette be üzemében már eddig a mélynyomást?

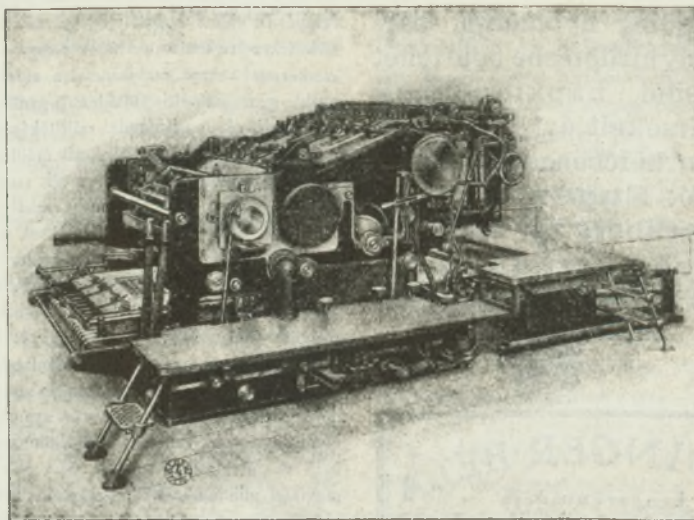
használja

ki most az alkalmat a mi „PALATIA“ mélynyomósajtónk beszerzésére, amely a sorozatos gyártás folytán igen gyorsan szállítható. — Vagy be akarja várni, amíg

minden törekvő nyomda

Önt ebben a szándékában egynéhány évvel megelőzte?

a frankenthali

Palatia mélynyomósajtót

nem nélkülözheti egyetlen modern grafikai üzem sem. Ha meg akarja ismerni a frankenthali mélynyomósajtók előnyeit, úgy kérjen prospektust és részletes leírást. A teljes mélynyomó-berendezéseket illetőleg technikai tanácsokkal díjtalanul szolgálunk. Az általunk felszerelt mélynyomó-osztály személyzetét fényképezésben, marásban és nyomásban saját tanintézetünkben képezzük ki

SCHNELLPRESSENFABRIK

FRANKENTHAL

ALBERT & CIE AG. FRANKENTHAL, PFALZ

Magyarországi vezérképviselet:

ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTÖDE RT

BUDAPEST VI, DESSEWFFY UCCA 32. TELEFÓN: 23-70

EZ

a piros kereszt a hirdetés értékét sokszorososan megnöveli, mert az olvasó figyelmét okvetlenül megkapja. Ezt a minden kultúrállamban szabadalmazott klisészerkezetet, amely a piros keresztet a fekete nyomással egyidejűleg nyomtatja, bármely hirdetésbe bele lehet szedni. Lapkiadóknak mérsékelt évi díj ellenében kölcsönadja a feltaláló: **Eugen Quirin Kirchberg am Wechsel, Alsó-Ausztria.** (Német nyelvű levelezést kérünk)

GÖDINGER BÉLA
hengeröntődjé
és hengeranyaggyára
BUDAPEST VIII. TÁNCSEK U. 7
TELEFÓN: JÓZSEF 124-23.

RÓTH IGNÁC MŰSZERÉSZ
szakszerűen javít
számológépeket, fűzőgépeket és minden e
szakmába vágó munkát végez
VI, TERÉZ KÖRÜT 31. SZÁM

VASADI ÉS VÉRTESI
LEVÉLBORÍTÉK- ÉS PAPIRNEMÜGYÁR R-T
KÉSZÍT LEVÉLBORÍTÉKOKAT
MAPPÁKAT ÉS MINDENFAJTA
DÍSZLEVÉLPÁPIROKAT STB.
BUDAPEST VI. KER.,
VÖRÖSMARTY U. 50

gasse 25). Az előbb említett svájci gyár ugyanis egyelőre nem állított fel külön képviseletet Magyarországon és ezért gyártmányait illetőleg az utóbb nevezett wieni céggel kell összeköttetésbe lépni. Egyébként offsetnyomdáinknak melegen ajánljuk figyelmükbe mindkét cikkünket, amelyek két valóban kitűnően bevált technikai újításnak a teljes ismertetését adják.

A »ROLAND« OFFSETGÉP. A könyvnyomdás-sajtóról nevezetes *Faber & Schleicher AG.*, Offenbach am Main gépgyár »Roland« néven új offsetprést bocsátott a piacra, amely nagyszerű szerkezetével és nagy teljesítőképességével tűnik ki. Könnyen áttekinthető és mindenütt hozzáférhető. Ez lehetővé teszi, hogy a gépmester egy időben anélkül, hogy helyét el kellene hagynia, veheti észre, ha a kirakott íven valami rendellenesség jelentkezik és segíthet a bajon. A »Roland« összes alkatrésze úgy van megtervezve, amint az a gyakorlatnak legjobban megfelel és itt csak a mozgó ívfogókra és a lökö nedvesítőszervekre mutatunk rá. A mozgó fogók olyan szerkezettel vannak összekapcsolva, amely a legnagyobb gyorsjáratnál is feltétlenül pontos regisztrált tesz lehetővé. A »Roland« szállítóképessége 5600 és 5000 nyomás között változik óránként. Újrendszertű nedvesítőszervezte azt a célt szolgálja, hogy lehetővé tegye a vízleadás pontos szabályozását, mert tudvalevő, hogy az offsetnyomáshoz sok múlik a rendes nedvesítésen. Ezenkívül még egyszer szabályozódik a leadott víz a törőhengereken is, amelyek rugókon nyugsznak és beállíthatók. A »Roland« gép nyugodt járása és kis térforgataga is feltűnő. (A 296. oldalon az itt ismertetett »Roland« gépet be is mutatjuk.) A nevezett gyárnak van még egy újdonsága és ez a »Roland« két színt nyomó offsetprést, amely ugyancsak feltűnően könnyen hozzáférhető és áttekinthető voltával. Ez a gép is teljesen megfelel mindazoknak az igényeknek, amelyeket egy kétszínnyomó offsetpréssel, szemben támasztanak. Szintén mozgó fogókkal van felszerelve, van lökö nedvesítő-szerkezete stb. Főelőnye a gépnek abban nyilvánul meg, hogy minden menetmódnál mind a két cinklemes termelésvesztés nélkül duplán behengerelődik. Ez a berendezés rendkívül fontoságú, ami különösen gyorsmunkáknál és a belső s külső nyomáshoz lép kellemesen előtérbe.

Budapest, 1925 december 1-én.

Szerkeszti és kiadja Bíró Miklós. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos. Főmunkatársak: Herzog Salamon, Kun Mihály és Tábor János. Nyomatott a Globus Nyomdai Műintézet Rt., Budapest VI, Aradi ucca 8, cég üzemében a Klinkhardt'sche Schriftgiesserei und Messinglinienfabrik, Leipzig, cég Didot-antikva betűivel, Kun Mihály rajzolta inicialékkal és lapdíszszel, a Lorilleux Ch. és Társa festékgyár, Budapest VI, Ferenc József rakpart 27, könyvnyomdai és offsetfestékeivel. A kliséket a Sokszorosítóipar Rt. cég szállította.

**OTTO
KÖHLER
LEIPZIG 21**

SZÁLLÍT:
OFFSET-CINK-
NYOMÓLEMEZEKET
OFFSET-GUMIKENDŐKET
OFFSET-ALÁTÉTFILC-
KÜLÖNLEGES-
SÉGET

**KÉKESSZÜRKE ÉS
SÁRGÁ LITOGRAFIAI
KÖVEKET
VALAMINT MINDENFÉLE
GRAFIKAI SZAKMAI
SZÜKSÉGLETI
CIKKET**

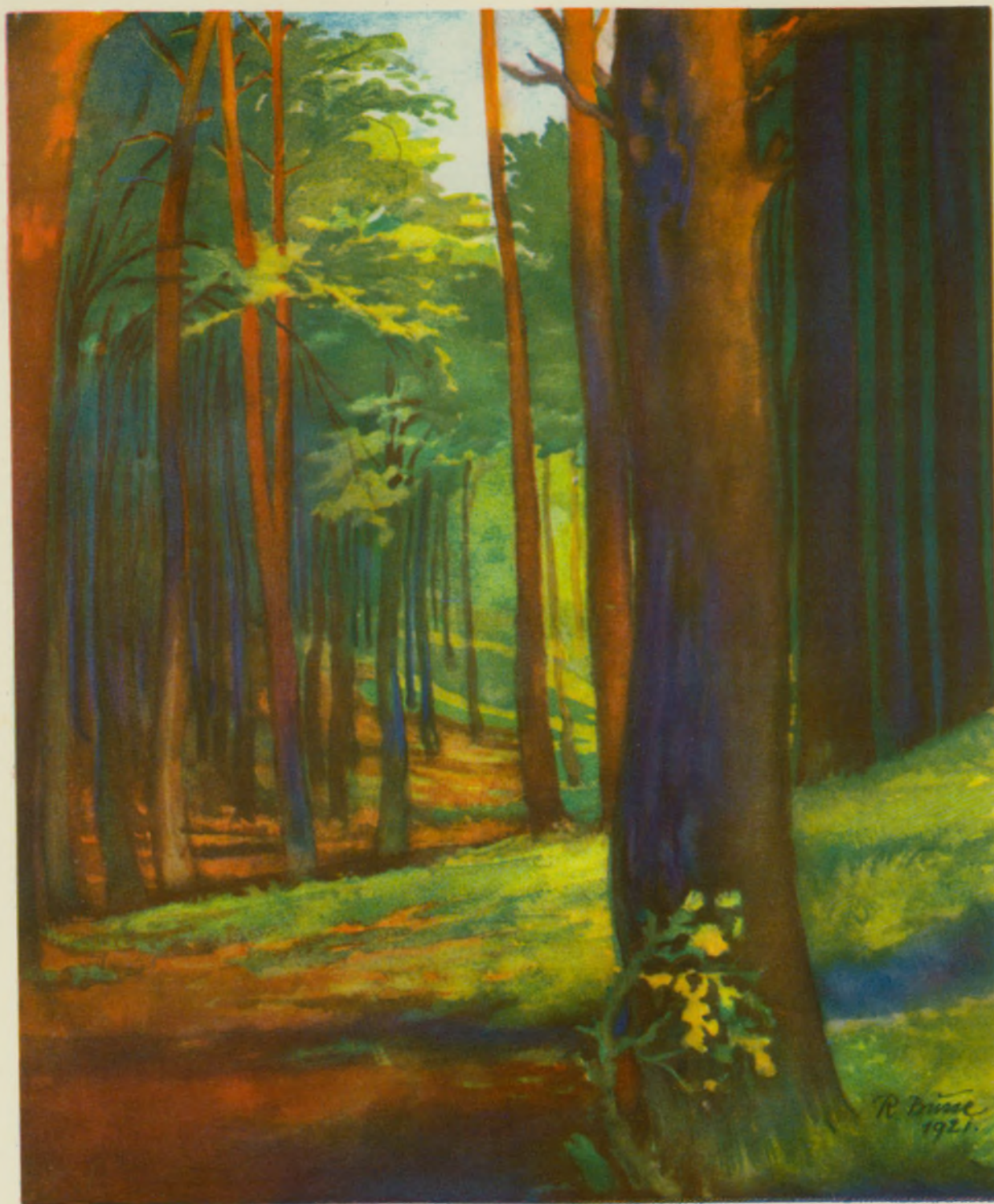

RÓTH IMRE
VÉSNÖKI MŰHELY ÉS DOMBORNYOMDA
BUDAPEST V, NÁDOR UCCA 20
TELEFONSZÁM 140-45

Betűfémeket, szedőgépmot
szállít és betűfémhulladékokat előnyösen vesz
**Magyar Ólomárugyár
és Fémkereskedelmi Rt.**
Közp. iroda: V, Korall u. 5 Telefon: L. 913-35

KALLÓS ÖDÖN
GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST V, WAHRMANN U. 6
Telefon L. 906-14
*
Könyvkötővázon
és mindennemű könyvkötői
anyagok raktáron

GENZSCH ÉS HEYSE
BETŰÖNTŐDE RT.
HAMBURG-MÜNCHEN
magyarországi képviselője.

Dr. Gustav Wicke, Druckfarbenfabrik
Berlin-Tempelhof

Gedruckt mit Offsetfarben

Gelb
2661

Rosa
1785

Tonfarbe
Blau
2260

Rot
1784

Blau
2261

Grau
4013

Reproduktion und Offsetdruck der
 Otto Elsner K.-G., Berlin S 42

Vertreter: Universal Graphisches Fachgeschäft A. G.,
Budapest VIII Rákóczi Tér 2 Szám. Telefon 48-12.

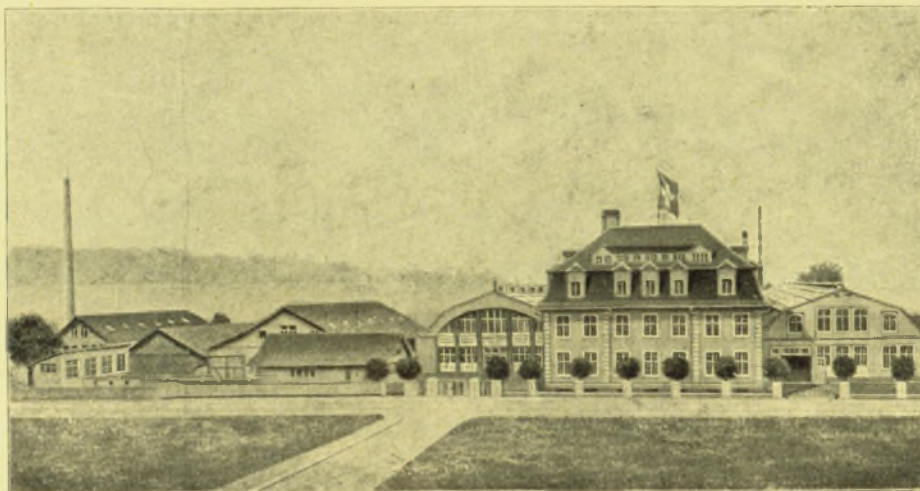

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

WINKLER, FALLERT & Co AG

GÉPGYÁR
BERN ■ SVÁJC

FIÓKOK: AMSTERDAM, BRÜSSZEL, LONDON, MILÁNÓ, PÁRIZS

Van szerencsénk tisztelettel értesíteni, hogy üzleti működésünket, miután közismert gyártmányainkat a nyugati országokban már általánosan bevezettük, a keleti országokra is kiterjeszteni óhajtjuk. E célból Magyarország és a Balkán államok egész területére vezérképvisletünkkel megbíztuk a

»Grafika« gépkereskedelmi részvénytársaságot, Budapest V, Csáky u. 49.

Nevezett cég kívánságra összes gyártmányainkról illusztrált prospektusokkal, gépleírásokkal és legelőnyösebb árajánlatokkal fog szolgálni, kérjük tehát, hogy szükséglet esetén hozzá bizalommal fordulni szíveskedjék. Teljes tisztelettel

Winkler, Fallert & Co. AG
Bern

Vezérképvislet Magyarország és a Balkán részére:

GRAFIKA GEPKERESKEDELMI RT.
Budapest V, Csáky uca 49. Új telefonszám: Lipót 904-57. Sürgőnycím: Grafityp

KIS PLAKÁT. VÉGH GUSZTÁV, PÁRIZSBAN ÉLŐ MAGYAR GRAFIKUSMŰVÉSZ RAJZA ÉS LITOGRÁFIÁJA
A GLOBUS NYOMDA RT., BUDAPEST, OFFSETNYOMÁSA

Új és használt gépek, üzemi berendezések kő- és könyvnyomdák,
könyvkötészetek és dobozgyárak részére nagy választékban

FESTÉKEK * BETŰK * ANYAGOK

Jól felszerelt saját javítóműhelyünkben mindenféle grafikai
szakmabeli gépek elsőrangú gyors és pontos
javítását jutányosan elvállaljuk

FAÁRUK

S a j á t é r d e k é b e n k é r j e n á r a j á n l a t o t !

GRAFIKA GÉPKERESKEDELMI RT.

BUDAPEST V. KER.
TELEFONSZÁM: LIPÓT 904-57

CSÁKY UCCA 49. SZ.
SÜRGÖNYCIM: GRAFITYP

VEZÉRKÉPVISELETEK:

WINKLER, FALLERT & CO. GÉPGYÁR, BERN

Legújabb rendszerű rotációs gépek, mélynyomógépek,
gyorssajtók, stereotípa-berendezések

INTERTYPE-CORPORATION, NEW-YORK — BROOKLYN

Normalizált Intertype szedőgépek

MICHAEL HUBER, MÜNCHEN

Békebeli minőségű festékek nagy bizományi raktára

MAX NITZSCHE & Co., OBERCARSDORF

Elsőrendű matricák újságnymáshoz, illusztrációkhoz és lapos öntödékhöz

SCHRIFTGUSS AG., BERLIN

Legmodernebb vágású, kiválóan tartós betűk

G. E. REINHARDT, LEIPZIG

Legtökéletesebb vonalzó gépek, nyomdai kellékek

KÜSTERMANN & Co., BERLIN

Betűöntőgépek és berendezések

HORN-RENDSZERŰ OFFSETGÉPEK

teljesítményben és precizitásban utólérhetetlenek

FRIEDRICH HEIM & Co., OFFENBACH a M.

Bronzírozógépek, gumírozógépek, köcsiszológépek, téglanyomósajtók

KLEIM & UNGERER, LEIPZIG

„Universal” automatikus ívberakókészülék

JOHANN CARL MÜLLER, DRESDEN

Legújabb szerkezetű önműködő nyomó- és dobozgyártógépek

GEORG BENDA-LUTZ, TRAISMAUER

Bronzok minden színben és szemcsézésben állandóan raktáron

Kérjen árajánlatot!

Dante Könyvkiadó kiadása
Budapest.

Offsetdruck
G. Löwensohn, Fürth-Bayern.